Meerjarig Bestuurlijk Programma 2023-2026

Begroting 2023

Heerlen

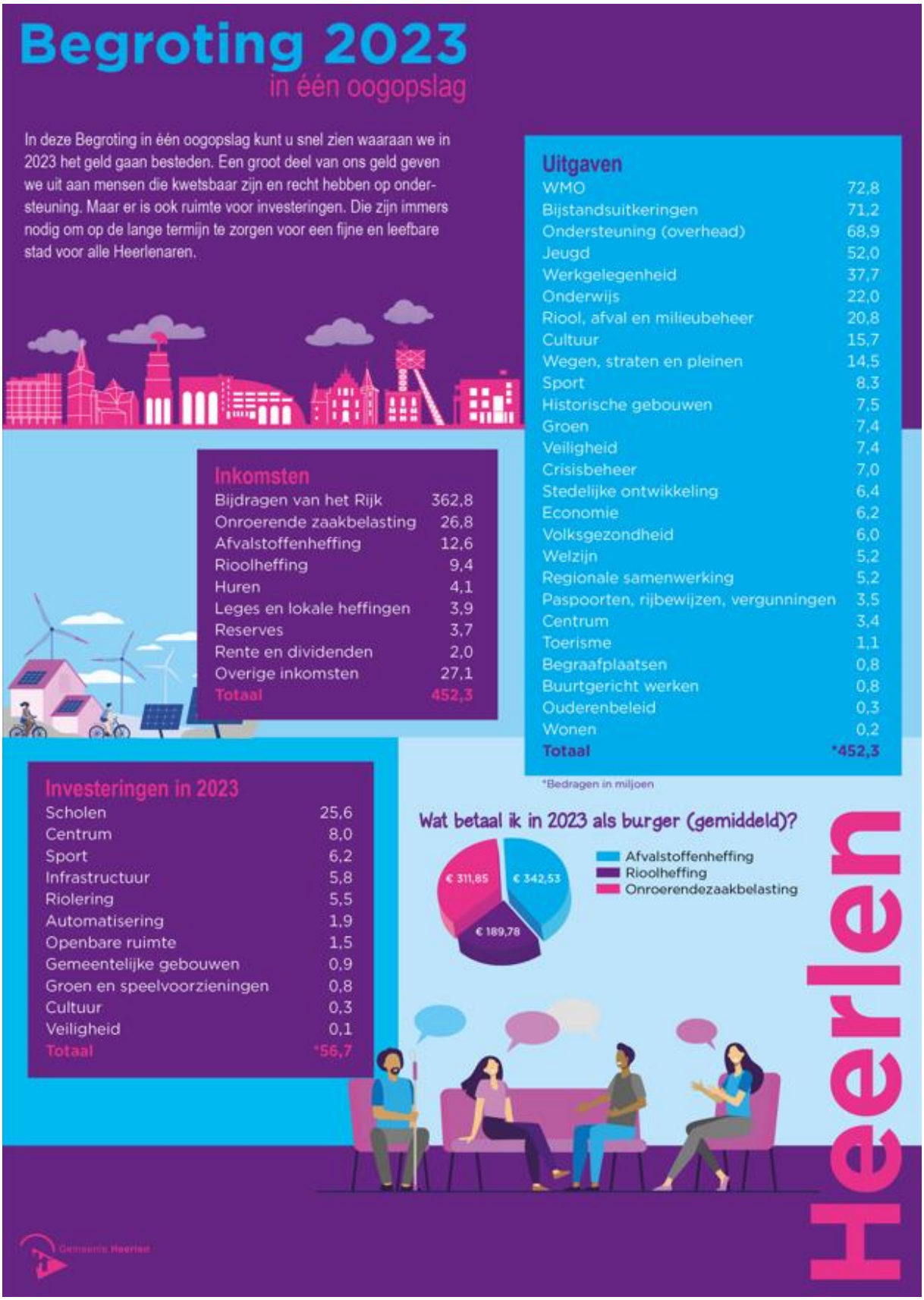
Gemeente Heerlen

Inhoudsopgave

BEGROTING IN 1 OOGOPSLAG 5
Raadsvoorstel 7
Raadsbesluit 13
Leeswijzer 15
Gemeenteraad en college van burgemeester en wethouders 17
BELEIDSBEGROTING 21
1. Bestuurssamenvatting MBP 2023-2026 21
2. Programma's 27
2.1.0 Programma Bestuur en ondersteuning 27
Kernthema Bestuurskracht 30
Kernthema Dienstverlening 33
Kernthema Middelen en heffingen 36
2.1.1 Programma Veiligheid 39
Kernthema Crisisbeheer 43
Kernthema Veiligheid 45
2.1.2 Programma Verkeer en Vervoer 51
Kernthema Mobiliteit 54
Kernthema Wegen, straten en pleinen 57
2.1.3 Programma Economie 61
Kernthema Economie 65
Kernthema Economische promotie 68
2.1.4 Programma Onderwijs 71
Kernthema Onderwijs 73
2.1.5 Programma Sport, Cultuur en Recreatie 79
Kernthema Sport 83
Kernthema Cultuur 86
Kernthema Cultureel erfgoed 88
Kernthema Groen 90
2.1.6 Programma Sociaal Domein 93
Kernthema Sociale basisvoorzieningen 99
Kernthema Jeugd maatwerkvoorzieningen 108
Kernthema Volwassenen maatwerkvoorzieningen 111
Kernthema Arbeidsmarktbeleid 114
Kernthema Inkomensondersteuning 117
Kernthema Buurtgericht werken 120
Kernthema Integraal ouderenbeleid 122
2.1.7 Programma Volksgezondheid en Milieu 127

Kernthema Volksgezondheid 134
Kernthema Riool, afval en milieubeheer 137
Kernthema Begraafplaatsen 142
2.1.8 Programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV) 143
Kernthema Ruimtelijke ordening 147
Kernthema Centrum 151
Kernthema Wonen 156
2.2 Algemene dekkingsmiddelen 159
2.2.1 Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is 160
2.2.2 Gemeentefonds 161
2.2.3 Dividenden 163
2.2.4 Saldo van de financieringsfunctie 164
2.3 Overzicht overhead 165
2.4 Bedrag heffing vennootschapsbelasting 166
2.5 Onvoorzien 167
3. Paragrafen 169
3.1 Lokale heffingen 169
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 179
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen 191
3.4 Financiering 193
3.5 Bedrijfsvoering 201
3.6 Verbonden partijen 207
3.7 Grondbeleid 251
3.8 Heerlen-Noord 255
FINANCIËLE BEGROTING 257
4.1 Uitgangspunten financiële meerjarenbegroting 2023-2026 257
4.2 Ontwikkelingen 259
4.3 Overzicht baten en lasten 261
4.4 Uiteenzetting van de financiële positie en meerjarenraming 267
4.5 Financiële status en weerbaarheid 273
4.6 Bijlage baten en lasten per taakveld 2023 277
4.7 Bijlage meerjarig overzicht baten en lasten per taakveld 2023-2026 279
4.8 Bijlage berekening rentepercentage GREX 281

BEGROTING IN 1 OOGOPSLAG

Raadsvoorstel

gemeenteraad

Onderwerp:
Het vaststellen van het Meerjarig Bestuurlijk Programma (MBP) en de begroting 2023

Voorstel:
De raad voor te stellen:

1. Het MBP 2023-2026, inclusief de begroting 2023 vast te stellen met daarin het volgende;

De programmatotalen inclusief resultaatbestemming:

0.	Programma Bestuur en Ondersteuning	€	269.523.000
1.	Programma Veiligheid	-/- €	14.357.000
2.	Programma Verkeer en Vervoer	-/- €	13.078.000
3.	Programma Economie	-/- €	6.060.000
4.	Programma Onderwijs	-/- €	13.858.000
5.	Programma Sport, Cultuur en Recreatie	-/- €	34.388.000
6.	Programma Sociaal Domein	-/- €	175.543.000
7.	Programma Volksgezondheid en Milieu	-/- €	4.852.000
8.	Programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)	-/- €	7.387.000

Nieuwe investeringskredieten voor een totaalbedrag van € 7.140.000 beschikbaar te stellen in de begroting 2023:

Pr.	KT	Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
			2023	2024	2025	2026
0	Middelen en heffingen	Bovengrondse vakschool technische installaties	1.100			
0	Middelen en heffingen	Voorbereidingskrediet onderzoek energieneutrale overheidsgebouwen	100			
4	Onderwijs	Uitbreiding Sintermeertencollege	4.200			
4	Onderwijs	Vergroening schoolpleinen	500			
4	Onderwijs	Ingebruikname/verbouwing Disclotatie SBO de Griffel	375			
4	Onderwijs	Tijdelijke huisvesting Vrijeschool Parkstad in gebouw Grotiuscollege	165			
4	Onderwijs	Kozijnen hoofdgevel Gerardus Majella	145			
4	Onderwijs	Noodz aanp. OR Tovercirkel	72			
4	Onderwijs	Uitbreiding Vrijeschool Helianthus (grove schatting)	63			
5	Sport	Johan Cruyff Court	170			
5	Groen	Herinrichting opslag Imstenrade				50
5	Sport	Ledverlichting sportvelden	200			
		Totaal	**7.090**	**0**	**0**	**50**

Bedragen x € 1.000

2. Een nieuwe voorziening onderhoud nieuw Stadskantoor te vormen en een nieuwe voorziening onderhoud roltrappen Maankwartier.

3. Het college van burgemeester en wethouders autorisatie te verlenen tot bestedingen van de bedragen per programma.

Voorstel

gemeenteraad

Heerlen,

Onderwerp
Het vaststellen van het Meerjarig Bestuurlijk Programma (MBP) en de begroting 2023

Vergadering:
gemeenteraad Heerlen

Vergaderdatum:

Registratienummer:

Agendapunt:

Inleiding/aanleiding
Conform de financiële verordening 2018 gemeente Heerlen stelt de raad bij aanvang van een nieuwe raadsperiode een Meerjarig Bestuurlijk Programma (MBP) voor de komende raadsperiode 2023-2026 vast. De raad doet dit op basis van een programma-indeling en de daaraan gekoppelde kernthema's.
Daarnaast biedt het college conform artikel 190 van de gemeentewet jaarlijks, tijdig voor de in artikel 191, eerste lid, bedoelde vaststelling, de raad een ontwerp aan voor de begroting met toelichting van de gemeente en een meerjarenraming met toelichting voor ten minste drie op het begrotingsjaar volgende jaren.

Begroting 2023
Voor u ligt het Meerjarig Bestuurlijk Programma 2023-2026. Het Meerjarig Bestuurlijk Programma (MBP) leggen wij één keer in de vier jaar aan u voor. Het is de eerste begroting van ons als nieuw college, na de gemeenteraadsverkiezingen. Het MBP bestaat uit de begroting 2023 én een meerjarige doorkijk naar de volgende drie jaar van onze collegeperiode. De begroting geeft de beleidsmatige en budgettaire kaders aan voor het komende MBP 2023-2026. Daarbij wordt er een doorkijk gegeven naar de vier volgende jaren. De opgaven en richtinggevende kaders voor deze begroting zijn door de raad aangegeven in de Kadernota 2023.

Het macro-economische verhaal van de afgelopen jaren was, ondanks de corona crisis, een optimistisch verhaal. Het was met name de economische groei die aanhield en zelfs sterker werd. Dat optimisme kunnen we helaas voor de komende periode niet handhaven. De inflatie loopt in 2022 op tot 9,9% en neemt af in 2023 tot 4,3%. Deze inflatie veroorzaakt vooral in 2022 zeer sterke afname van de koopkracht van -6,8%. De onzekerheid die de torenhoge energiekosten met zich mee brengen raakt naast de mensen in de stad, ook ons als stad. Het is een bijna onmogelijke opgave om de gevolgen van de inflatie een plek te geven in de begroting. De onzekerheden zijn gewoon te groot. Tegelijkertijd hebben we ambities die bij een stad als Heerlen horen. En juist deze ambities vragen om een financieel beleid waarmee we 'scherp aan de wind varen'. Voor ons is het van fundamenteel belang dat we over een ambitieus investeringsniveau beschikken én in stand houden. Maar we realiseren ons dat er balans moet zijn tussen enerzijds een ambitieus investeringsniveau en anderzijds een realistisch financieel beheer. We kunnen het ons niet permitteren om op te potten maar tegelijkertijd moet de gemeentebegroting financieel gezond zijn en weerbaar zijn. Om financiële tegenslagen te kunnen opvangen hanteren we op de eerste plaats ten aanzien van de omvang van de Algemene Reserve het uitgangspunt dat deze twee procent van de begroting moet zijn én we nemen ons voor om eventuele toekomstige incidentele meevallers toe te voegen aan de Algemene Reserve. Zo hebben we dat afgesproken in het coalitieakkoord. Daarnaast houden we in de begroting zoveel mogelijk rekening met de inflatie effecten binnen bijvoorbeeld ons beleid en onze projecten.

Ondanks al deze ontwikkelingen zijn wij in staat om u een begroting voor te leggen die én sluitend is én geen bezuinigingen nodig heeft én zoveel mogelijk rekening houdt met macro-economische effecten. Tegelijkertijd moeten we ook constateren dat we onvoldoende zicht hebben op de mogelijke risico's die we lopen met deze begroting omdat we gewoonweg onvoldoende de impact van de inflatie effecten kunnen overzien.

Het Rijk werkt met gemeenten en provincies door aan een nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026. In aanloop daar naartoe stelt het kabinet in de septembercirculaire eenmalig € 1 miljard extra in 2026 beschikbaar. Met de middelen uit de septembercirculaire en het accres zijn wij het laatste jaar sluitend. Vooruitlopend op die ontwikkeling hebben wij een begroting die structureel in evenwicht is gerealiseerd door het overschot in 2025 van € 7.913.000 in te zetten in 2026.

Gezien de exceptionele situatie waarin wij ons thans bevinden denken wij onze toezichthouder er van te kunnen overtuigen om bij uitzondering de begroting in deze vorm te accepteren.

Kader
Bij het opstellen van deze begroting is rekening gehouden met de algemene toetsingscriteria van de provincie. Het financieel herstelplan, zoals afgesproken met de provincie Limburg, ligt op koers.

Uitgangspunt bij de provinciale toetsing zijn de kaders en criteria genoemd in de Gemeentewet, de Algemene wet bestuursrecht, het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten, het provinciale Gemeenschappelijke financieel toezichtkader 2022 en de begrotingscirculaire van het voorjaar 2022.

Concreet zijn met name de volgende criteria gehanteerd bij het opstellen van deze begroting:
- De begroting dient in 2023 naar het oordeel van de provincie structureel en reëel in evenwicht te zijn of als dat niet het geval is, dient de meerjarenraming aannemelijk te maken dat dit evenwicht in het laatste jaar van de meerjarenbegroting uiterlijk tot stand zal worden gebracht;
- Geen opschuivend meerjarenperspectief;
- De provincie beoordeelt de begroting, inclusief de verwerkingen van de meicirculaire;
- We voldoen aan het in de begroting 2019 opgenomen herstelplan;
- De financiële risico's binnen o.a. het sociaal domein en onze grondexploitaties moeten beheersbaar zijn.

Kernthema:
Alle kernthema's

Bevoegdheid
Raad

Voorstel

1.Het MBP 2023-2026, inclusief de begroting 2023 vast te stellen met daarin het volgende;

De programmatotalen inclusief resultaatbestemming:

0.	Programma Bestuur en Ondersteuning	€	269.523.000
1.	Programma Veiligheid	-/- €	14.357.000
2.	Programma Verkeer en Vervoer	-/- €	13.078.000
3.	Programma Economie	-/- €	6.060.000
4.	Programma Onderwijs	-/- €	13.858.000
5.	Programma Sport, Cultuur en Recreatie	-/- €	34.388.000
6.	Programma Sociaal Domein	-/- €	175.543.000
7.	Programma Volksgezondheid en Milieu	-/- €	4.852.000
8.	Programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)	-/- €	7.387.000

Nieuwe investeringskredieten voor een totaalbedrag van € 7.140.000, beschikbaar te stellen in de begroting 2023:

Pr.	KT	Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
			2023	2024	2025	2026
0	Middelen en heffingen	Bovengrondse vakschool technische installaties	1.100			
0	Middelen en heffingen	Voorbereidingskrediet onderzoek energieneutrale overheidsgebouwen	100			
4	Onderwijs	Uitbreiding Sintermeertencollege	4.200			
4	Onderwijs	Vergroening schoolpleinen	500			
4	Onderwijs	Ingebruikname/verbouwing Disclotatie SBO de Griffel	375			
4	Onderwijs	Tijdelijke huisvesting Vrijeschool Parkstad in gebouw Grotiuscollege	165			
4	Onderwijs	Kozijnen hoofdgevel Gerardus Majella	145			
4	Onderwijs	Noodz aanp. OR Tovercirkel	72			
4	Onderwijs	Uitbreiding Vrijeschool Helianthus (grove schatting)	63			
5	Sport	Johan Cruyff Court	170			
5	Groen	Herinrichting opslag Imstenrade				50
5	Sport	Ledverlichting sportvelden	200			
		Totaal	**7.090**	**0**	**0**	**50**

Bedragen x € 1.000

2. Een nieuwe voorziening onderhoud nieuw Stadskantoor te vormen en een nieuwe voorziening onderhoud roltrappen Maankwartier.

3. Het college van burgemeester en wethouders autorisatie te verlenen tot bestedingen van de bedragen per programma.

Argumenten

1.1 De begroting is structureel en reëel in evenwicht

Uit de begroting moet duidelijk zijn welke geraamde baten en lasten structureel zijn en welke incidenteel. Het begrotingstotaal van de gemeente Heerlen vertoont een structureel evenwicht in de begroting 2023 e.v. Regelgeving geeft tevens aan dat er een overzicht moet zijn van beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves (artikel 19 BBV), en een overzicht van geraamde incidentele baten en lasten is opgenomen met toelichting (artikel 19 c BBV). Deze verplichte overzichten zijn opgenomen in de begroting 2023.

1.2 De begroting voldoet aan de gestelde eisen conform herstelplan

De provincie Limburg heeft eisen gesteld aan de (financiële) beheersbaarheid door middel van het herstelplan. In onze begroting zijn deze onderdelen meegenomen om zo te voldoen aan de gestelde eisen.

1.3 De financiële risico's zijn beheersbaar

De gemeente dient grote financiële risico's beheersbaar aan te tonen. In de risicoparagraaf is deze beheersbaarheid middels maatregelen aangetoond.

1.4 Borging begrotingsrechtmatigheid.
Conform de regels uit de financiële verordening is de raad bevoegd om alle mutaties van de baten en de lasten per taakveld goed te keuren. Onze ervaringen de afgelopen jaren leren dat dit niet werkbaar is voor de raad en het college. Het detailniveau (taakniveau) maakt de sturende en controlerende rol van de raad lastiger mede omdat de taakvelden in onze administratie zijn verweven en niet op dit niveau in de begroting worden weergegeven.

1.5 Investeringen
Deze investeringen zijn noodzakelijk om de voorgenomen beleidsintenties te realiseren en af te schrijven.

2.1 Voorzieningen
Voor de egalisatie van onderhoudskosten aan de roltrappen van het maankwartier en het onderhoud aan het Stadskantoor vormen wij onderhoudsvoorzieningen.

3.1 Conform financiële verordening (art.5) autoriseert de raad, met het vaststellen van de begroting, de lasten en de baten per programma.
De gemeenteraad is het algemeen bestuur, stelt beleidskaders vast en controleert het college van B&W. De gemeenteraad stelt de doelstelling vast en geeft het college de opdracht om deze te realiseren. Het college van B&W neemt de dagelijkse besluiten. Afwijkingen op budgetten zoals deze in de begroting door de raad zijn toegekend, worden gedurende het jaar 2023 via een begrotingswijziging aan de raad voorgelegd.

Tegenargumenten en risico's
N.v.t.

Kosten en dekking
Zie het boekwerk Begroting 2023

Communicatie
Persconferentie,
Persbericht,
(Stads)krant

Evaluatie
Conform planning- en control cyclus door middel van afwijkingenrapportages (zomernota, novembernota) en jaarrekening 2023.

Planning, procedure en uitvoering
- Digitale verspreiding naar de raadsleden op 29 september 2022;
- Hard-copy naar de raadsleden begin oktober 2022;
- Technische toelichting op de begroting op 5 oktober 2022;
- Vraag & antwoord technische raadsvragen van 5 oktober tot en met 14 oktober;
- Algemene beschouwingen op 2 en 3 november 2022;
- Verzending naar gedeputeerde staten (toezichthouder) vóór 15 november 2022.

Bijlagen
Meegezonden (digitaal) boekwerk Begroting 2023.

Burgemeester en wethouders van Heerlen,

de secretaris a.i.,	De loco burgemeester,
L. Schouterden	R. Wever

Raadsbesluit

De raad der gemeente Heerlen;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. registratienummer;

gezien het advies van de raadscommissie ;

besluit:

Aldus besloten tijdens de vergadering van de raad van de gemeente Heerlen van

de griffier,	de voorzitter,
drs. T.W. Zwemmer	drs. R. Wever

Leeswijzer

Voor u ligt het Meerjarig Bestuurlijk programma (MBP) voor de nieuwe bestuursperiode 2023-2026 plus de (meerjaren)begroting 2023. Wij hebben ervoor gekozen om beide documenten in één boekwerk op te nemen.
Met name bij de kernthema's zult u zien dat teksten inzake het meerjarig perspectief (MBP) worden afgewisseld met teksten die betrekking hebben op de begroting 2023.
Bij het maken van deze begroting zijn de richtlijnen en wettelijke voorschriften gevolgd zoals ze beschreven zijn in de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). Het document is opgebouwd uit een beleidsbegroting (hoofdlijn en detail) en een financiële begroting. De beleidsbegroting bestaat uit de begroting in één oogopslag, het programmaplan en de paragrafen.

De begroting in één oogopslag geeft de lezer de kans om snel te zien waaraan we in 2023 het geld gaan besteden.

In het programmaplan zijn vervolgens de volgende 9 programma's opgenomen:
0. Bestuur en Ondersteuning
1. Veiligheid
2. Verkeer en vervoer
3. Economie
4. Onderwijs
5. Sport, cultuur en recreatie
6. Sociaal domein
7. Volksgezondheid en milieu
8. VHROSV (volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing)

Op programmaniveau beantwoorden we de vragen:
1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
   Wat willen we in deze bestuursperiode bereiken (maatschappelijk effect, ambities) binnen het programma…
2. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
   Hoe gaan we in deze bestuursperiode onze inspanningen meten binnen het programma… (indicatoren)
3. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
   Wat zijn de risico's binnen het programma…
4. MBP meerjarig perspectief (2023-2026) / begroting 2023
   Wat gaat het programma kosten

Op kernthemaniveau beantwoorden we de vragen:
1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
   Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema...
2. Begroting 2023
   Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema…
3. Begroting 2023
   Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema … om dit te realiseren?
4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023
   Wat gaat dat kosten
5. MBP 2023-2026 / Begroting 2023
   Welke investeringen gaan we daarvoor doen (alleen opgenomen indien van toepassing)

In de financiële tabellen presenteren we de cijfers in een veelvoud van € 1.000. Hierdoor ontstaan mogelijk afrondingsverschillen in totaaltellingen, saldi en dergelijke.

De kaders die we hanteren bij het realiseren van onze doelen zijn opgenomen in de paragrafen. In de paragrafen worden onderwerpen die versnipperd staan in de begroting gebundeld in een kort overzicht zodat voldoende inzicht wordt verkregen. De verplichte paragrafen conform het BBV zijn lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en het grondbeleid. Daarnaast hebben we ervoor gekozen om het onderwerp Heerlen-Noord in een aparte paragraaf op te nemen.

De door de BBV verplichte taakvelden zijn als zodanig niet zichtbaar in het programmaplan, maar hebben wij opgenomen in de financiële begroting hoofdstuk 4.

Gemeenteraad en college van burgemeester en wethouders

Aan het hoofd van de gemeente staat de gemeenteraad. De leden van de Raad worden elke 4 jaar direct gekozen door de bevolking en treden namens hen op. Zij hebben een kaderstellende taak. Dat wil zeggen dat zij het beleid maken en de stad op hoofdlijnen besturen. De gemeenteraad heeft ook een controlerende taak: de raad controleert of burgemeester en wethouders hun werk goed uitvoeren. Tenslotte hebben de gemeenteraadsleden een volksvertegenwoordigende taak: taak om alle belangen mee te nemen en deze te wegen bij de besluitvorming.

Het aantal raadsleden binnen een gemeente is afhankelijk van het aantal inwoners en kan variëren van minimaal 7 tot maximaal 45 raadsleden. De gemeenteraad van Heerlen heeft 37 raadsleden.
De zetels in de Raad van de gemeente Heerlen zijn als volgt verdeeld:

- Ouderenpartij Heerlen (OPH): 8 zetels
- Socialistische Partij (SP): 8 zetels
- Christen Democratisch Appèl (CDA): 5 zetels
- Jongerenpartij Heerlen: 3 zetels
- Partij Hoensbroeks Belang (PHB): 2 zetels
- Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD): 2 zetels
- Partij Voor de Vrijheid (PVV): 2 zetels
- Democraten 66 (D66): 2 zetels
- Partij voor de Dieren (PvdD): 1 zetel
- Forum voor Democratie (FvD): 1 zetel
- GroenLinks: 1 zetel
- Hart-Leers: 1 zetel
- Partij van de Arbeid (PvdA): 1 zetel

De gemeenteraad heeft drie commissies ingesteld:

- Commissie Economie, Bestuur en Financiën (EBF)
- Commissie Ruimtelijke Ontwikkeling en Leefomgeving (ROLO)
- Commissie Maatschappij en Welzijn (MW)

In de commissies wordt het vooroverleg gevoerd voorafgaand aan de raadsvergadering.

Werkgroep Financial Audit (WFA)
De verordening op de raadscommissies stelt dat de commissie Economie, Bestuur en Financiën ook de taak heeft om advies te geven over de verantwoording van het door het College gevoerde bestuur. Het College legt onder andere verantwoording af in de jaarrekening en het jaarverslag, zoals bedoeld in artikel 197 van de Gemeentewet. Met de voorbereiding van dit advies wordt de Werkgroep Financial Audit belast.

College van burgemeester en wethouders
Het College is het dagelijks bestuur van de gemeente Heerlen en bestaat uit burgemeester Roel Wever en vijf wethouders: Jordy Clemens, Marco Peters, Martin de Beer, Peter van Zutphen en Casper Gelderblom. De wethouders behandelen ieder een bepaald aantal zaken, die zijn vastgelegd in de portefeuilleverdeling. De gemeentesecretaris Lieve Schouterden staat het college van burgemeester en wethouders bij de uitoefening van hun taak terzijde en is daarnaast algemeen directeur van de ambtelijke organisatie. Die ambtelijke organisatie geeft uitvoering aan het beleid en de besluiten van het bestuur.

Roel Wever
Burgemeester
- Openbare orde en veiligheid
- Integrale handhaving
- (Eu)regionale samenwerking
- Strategie en lobby
- Personeel en Organisatie
- Communicatie
- Stadsmarketing
- Lokale democratie
- Buurtgericht werken

Jordy Clemens (SP)
Wethouder Onderwijs, Cultuur, Erfgoed en Centrumontwikkeling
- Onderwijs
- Cultuur & erfgoed
- Evenementen
- Centrumontwikkeling
- Stadsdeelwethouder Hoensbroek
- Locoburgemeester

Marco Peters (CDA)
Wethouder Beheer en Onderhoud, Mobiliteit, Ruimtelijke Ordening en Ouderenbeleid
- Ruimtelijke ordening
- Beheer en onderhoud
- Mobiliteit
- Herstructurering
- Buurtvoorzieningen
- Ouderenbeleid
- Stadsdeelwethouder Heerlen-Zuid

Martin de Beer (VVD/D66)
Wethouder Economie en Arbeidsmarkt, Financiën en Sport, Duurzaamheid, Heerlen-Noord
- Economie
- Arbeidsmarkt
- Participatie
- Sport
- Financiën
- Duurzaamheid
- Coördinatie Heerlen-Noord
- Stadsdeelwethouder Heerlen-Stad

Peter van Zutphen (SP)
Wethouder Jeugd en Armoedebestrijding, Welzijn en Zorg
- Welzijn
- Volksgezondheid
- WMO/zorg
- Jeugd
- Armoedebestrijding

Casper Gelderblom (PvdA/PvdD/GroenLinks)
Wethouder Wonen, Milieu en Circulariteit, Dienstverlening en Vastgoed

- Wonen
- Omgevingswet
- Milieu
- Afval en circulariteit
- Biodiversiteit en dierenwelzijn
- Dienstverlening (in- en extern)
- Vastgoed
- Stadsdeelwethouder Heerlerheide

BELEIDSBEGROTING

1. Bestuurssamenvatting MBP 2023-2026

'…….uit liefde voor onze stad…….'

Voor u ligt het Meerjarig Bestuurlijk Programma 2023-2026. Het Meerjarig Bestuurlijk Programma (MBP) leggen wij één keer in de vier jaar aan u voor. Het is de eerste begroting van ons als nieuw college, na de gemeenteraadsverkiezingen. Het MBP bestaat uit de begroting 2023 én een meerjarige doorkijk naar de volgende drie jaar van onze collegeperiode.

Na de gemeenteraadsverkiezingen van 16 maart jl. waren op woensdag 8 juni jl. de coalitie-onderhandelaars in staat een coalitie samen te stellen en aan u als nieuwe raad het coalitie akkoord 'Uit liefde voor onze stad' voor te leggen en gelijktijdig een nieuw college van burgemeester en wethouders aan u voor te dragen. De coalitie wijzigde op onderdelen van samenstelling. De Ouderen Partij Heerlen kwam niet terug in de coalitie en de Partij Hoensbroeks Belang, de Partij van de Arbeid, Groen Links en de Partij van de Dieren kwamen als nieuwelingen in de coalitie, die verder bestaat uit de blijvers SP, CDA, D66 en VVD.

In Heerlen doen we per definitie de dingen niet zomaar of automatisch zoals anderen dat doen. Dat geldt voor ons als college maar we zien dat ook bij onze inwoners, bij onze ondernemers en bij onze instellingen. Wij doen de dingen anders, eigenzinnig en *'uit liefde voor onze stad'*. Want Heerlen is onze eigen stad. Een stad die enorme veranderingen niet alleen overleefde, maar er weer nieuwe kracht uit wist te halen. En juist deze kracht hebben we nodig de komende jaren omdat ons een aantal grote opdrachten en projecten te wachten staat. We pakken dit met beide handen én een glimlach op. Omdat het nodig is, omdat de stad dat verdient en ook omdat veranderen nou eenmaal in ons DNA zit.

Het nieuwe coalitieakkoord begint met de volgende drie zinnen die kernachtig aangeven hoe wij samen met u de komende jaren willen ingaan:
'……Verder bouwen aan een sociale, duurzame, levendige en economisch vitale stad. We gaan dat doen met hetzelfde lef en dezelfde daadkracht die ons de afgelopen jaren ver hebben gebracht. Dat is de heldere opdracht die de Heerlense kiezer ons dit jaar heeft gegeven…'.

Verder bouwen wil niet zeggen dat we eenzijdig nieuwe ambities nastreven. We moeten ook naar de afgelopen jaren kijken en leren van de dingen die beter kunnen. Denk daarbij aan de lage verkiezingsopkomst en het verlies van vertrouwen in de overheid in de samenleving. We moeten als lokale overheid dat vertrouwen weer terug zien te winnen juist op het moment dat we steeds meer op zoek zijn naar partners om onze ambities te realiseren. Dat gaan we niet doen met pakken papier en oeverloze vergaderingen. Dat gaan we onder andere doen door onze dienstverlening weer goed op peil te brengen, door het onderhoudsniveau in de stad te vergroten en door te investeren in veiligheid, maar bovenal door de kansen voor alle Heerlenaren even groot te maken.

Macro-Economische analyse en financiële situatie
We hebben te maken met grote maatschappelijke onzekerheden die vragen om lef, daadkracht en het nemen van risico's.

Het macro-economische verhaal van de afgelopen jaren was, ondanks de coronacrisis, een optimistisch verhaal. Het was met name de economische groei die aanhield en zelfs sterker werd. Dat optimisme kunnen we helaas voor de komende periode niet handhaven. De meest recente raming van het Centraal Planbureau (CPB), de augustusraming, laat zien dat de economische groei in 2022 nog wel aanhoudt maar in 2023 een forse val maakt (2021: 4,9%, 2022: 4,6%, 2023:

1,1%). Boosdoener is een ongekend hoge inflatie die met name veroorzaakt wordt door de oplopende energieprijzen. Die inflatie loopt in 2022 op tot 9,9% en neemt af in 2023 tot 4,3%. Deze inflatie veroorzaakt vooral in 2022 een zeer sterke afname van de koopkracht van -6,8%.

Helaas moeten we vervolgens vaststellen dat deze cijfers slechts aan de oppervlakte waarde hebben. Achter deze cijfers gaan effecten schuil die ons grote zorgen baren. Door de hoge inflatie en de daarbij achterblijvende loonstijging daalt de koopkracht weliswaar in doorsnee 6,8% in 2022 maar tegelijkertijd is er sprak van het effect van 'inflatie-ongelijkheid'. Dat betekent dat hoe lager het inkomen is, hoe sterker de financiële last van de inflatie wordt gevoeld. Het standaard koopkrachtbeeld is gebaseerd op de gemiddelde inflatie en houdt dus geen rekening met dit soort verschillen tussen huishoudens. Dat was voor het CPB een reden om voor het eerst een raming van de ontwikkeling van de armoede te publiceren. En die armoede neemt toe: door de inflatie hebben huishoudens steeds meer geld nodig om aan basisbehoeften te kunnen voldoen, terwijl de inkomens beperkt stijgen. Als gevolg hiervan stijgt de armoede in 2023 tot 7,6%, en voor kinderen is dat zelfs 9,5% van onze bevolking. Het CPB geeft mee dat deze cijfers de werkelijke problematiek nog onderschatten.

We zijn ons er van bewust dat deze macro-economische effecten voor iedereen een bijna onvoorstelbare impact hebben. In een stad met de sociale structuur als de onze komt dit zelfs nog harder aan. Feit is dat dit veel Heerlenaren rechtstreeks en pijnlijk gaat raken. Inmiddels is er de compensatieregeling van het Rijk (uitgevoerd door de gemeente) om mensen met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm 1300 euro uit te betalen. Dat zijn in Heerlen 10.000 mensen. Dit is echter een druppel op een gloeiende plaat. Er moeten nu al maandelijks door onze inwoners energievoorschotten betaald worden van 700 en zelfs 800 euro. Dit betekent dat tienduizenden Heerlenaren onmogelijk aan hun verplichtingen kunnen voldoen. Dit is bijzonder onrustbarend. Vanzelfsprekend heeft het kabinet het voortouw als het gaat om het ontwikkelen van passende aanvullende inkomensmaatregelen, maar wij zullen als gemeente alles doen wat in onze mogelijkheden ligt. Bovendien is het zaak om de lange termijn in het oog te houden. Immers de mensen met de laagste inkomens wonen meest in tochtige en slecht geïsoleerde woningen. Wij gaan daar samen met verhuurders en woningcorporaties snel iets aan doen. Dit heeft onze allerhoogste prioriteit. Naast de aandacht en zorg die hierbij uitgaat naar onze inwoners willen we benadrukken dat diezelfde aandacht en zorg ook uit zal gaan naar onze partners in de stad zoals de organisaties, instellingen en ondernemers die net zo goed onevenredig hard geraakt worden door de energiecrisis.

Landelijk is een verdere toename van het aantal openstaande vacatures te zien in combinatie met een verdere daling van het aantal werklozen. Hierdoor liep de spanning op de arbeidsmarkt in het tweede en derde kwartaal van 2022 weer verder op. Het totale aantal vacatures bereikte een nieuw record, terwijl het aantal werklozen de laagste stand bereikt sinds enkele decennia. Wij hebben daar ook als gemeente veel last van. Naast deze kwantitatieve analyse zit het probleem vooral in het ontbreken van een kwalitatief aanbod op de arbeidsmarkt. Hierdoor is onze uitvoeringskracht zwaar onder druk komen te staan. Dit zal ook de komende jaren een grote invloed hebben op de slagkracht die wij als gemeente moeten ontwikkelen. We zullen alles in het werk stellen om die slagkracht in de uitvoering op peil te krijgen en te houden. Zo mag wat ons betreft het werken bij de gemeente nog uitdagender en aantrekkelijker gemaakt worden. Het is goed om daarbij oog te hebben voor (talent)ontwikkeling van onze medewerkers en in het bijzonder de jonge professionals. We doen daarom actief mee aan regionale initiatieven zoals het traineeprogramma Richting Zuid. Maar mogelijk zijn dit soort maatregelen onvoldoende en moeten wij onze toevlucht zoeken tot andere, eventueel atypische en onconventionele maatregelen.

De onzekerheid die de torenhoge energiekosten met zich mee brengen raakt naast de mensen in de stad, ook ons als stad. Het is een bijna onmogelijke opgave om de gevolgen van de inflatie een plek te geven in de begroting. De onzekerheden zijn gewoon te groot. Tegelijkertijd hebben we ambities die bij een stad als Heerlen horen. En juist deze ambities vragen om een financieel beleid

waarmee we 'scherp aan de wind varen'. Voor ons is het van fundamenteel belang dat we over een ambitieus investeringsniveau beschikken én in stand houden. Maar we realiseren ons dat er balans moet zijn tussen enerzijds een ambitieus investeringsniveau en anderzijds een realistisch financieel beheer. We kunnen het ons niet permitteren om op te potten maar tegelijkertijd moet de gemeentebegroting financieel gezond en weerbaar zijn. Om financiële tegenslagen te kunnen opvangen hanteren we op de eerste plaats ten aanzien van de omvang van de Algemene Reserve het uitgangspunt dat deze twee procent van de begroting moet zijn én we nemen ons voor om eventuele toekomstige incidentele meevallers toe te voegen aan de Algemene Reserve. Zo hebben we dat afgesproken in het coalitieakkoord. Daarnaast houden we in de begroting zoveel mogelijk rekening met de inflatie effecten binnen bijvoorbeeld ons beleid en onze projecten.

Ondanks al deze ontwikkelingen zijn wij in staat om u een begroting voor te leggen die én sluitend is én geen bezuinigingen nodig heeft én zoveel mogelijk rekening houdt met macro-economische effecten. Tegelijkertijd moeten we ook constateren dat we onvoldoende zicht hebben op de mogelijke risico's die we lopen met deze begroting omdat we gewoonweg onvoldoende de impact van de inflatie effecten kunnen overzien.

X 1.000 euro

	2023	**2024**	**2025**	**2026**
Totaal begroting	0	1.401	115	0

Het Rijk werkt met gemeenten en provincies door aan een nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026. In aanloop daar naartoe stelt het kabinet in de septembercirculaire eenmalig € 1 miljard extra in 2026 beschikbaar. Met de middelen uit de septembercirculaire en het accres zijn wij het laatste jaar sluitend. Vooruitlopend op die ontwikkeling hebben wij een begroting die structureel in evenwicht is gerealiseerd door het overschot in 2025 van € 7.913.000 in te zetten in 2026.

Agenda

De belangrijkste opgaven voor ons als college hebben hun oorsprong in de sociaaleconomische problemen waar wij als stad mee te maken hebben. Daarom zullen wij, zonodig tegen de stroom in, de sociale basis die wij hebben opgebouwd in Heerlen in de afgelopen periode, in stand houden.

Naast de acute problematiek van de energiekosten die de pan uit reizen leven te veel Heerlenaren in armoede en nemen niet deel aan de arbeidsmarkt maar bijvoorbeeld ook niet aan het verenigingsleven. Ook maken juist deze Heerlenaren amper gebruik van het culturele aanbod. We weten dat mensen die in armoede leven minder vaak een opleiding afmaken en zich vaker onveilig voelen. Al generaties lang groeien kinderen in onze stad op in armoede. Voor ons is dit onverteerbaar en onacceptabel. Een stevig sociaal beleid is daarom geen luxe maar absolute noodzaak en wat ons betreft heeft dit de hoogste prioriteit in het komende begrotingsjaar 2023 en de jaren daarna.

Feit is dat te veel Heerlenaren een lagere levensverwachting en een ongezonde leefstijl hebben. Ook dat is een gegeven dat al decennialang van generatie op generatie overgaat. Die ontwikkeling willen we stoppen en dat vraagt om een structurele andere aanpak bij de zorg die wij bieden en de manier waarop we ons preventief gezondheidsbeleid vorm geven. We gaan daar de komende jaren met daadkracht de schouders onder zetten en zoeken zowel in uitvoering als bij de financiering nieuwe partners, zoals zorgverzekeraars. We hebben daarbij onveranderd vertrouwen in het coöperatie- en samenwerkingsmodel en de kundigheid van de professionals in de praktijk.

De kinderen die in onze stad opgroeien moeten kansen krijgen om tot volwaardige, zelfstandige volwassenen uit te groeien. Het mag daarbij niet uitmaken uit welk nest je komt en of je een goede of een minder goede start hebt gehad. Maar die kansen moeten er ook zijn als je op latere leeftijd ondersteuning nodig hebt om aan het werk te gaan of om als vrijwilliger of mantelzorger

onmisbaar te worden voor de mensen om je heen. Wij zijn er van overtuigd dat met voldoende kansen iedereen zijn of haar plek kan vinden, jong en oud.

In de jeugdzorg doen we wat nodig is. We doen dat wat ons betreft het liefst nog beter en zoveel mogelijk ín de eigen omgeving van het kind. We hanteren het uitgangspunt: licht als het kan en zwaar als het moet. We hebben daarbij uitdrukkelijk onveranderd vertrouwen in de professionals en we continueren het coöperatie model omdat we gezien hebben dat dit model zowel financieel als inhoudelijk goede resultaten oplevert.

De tien actielijnen van de 'Ontwikkelagenda Integraal Ouderenbeleid' die door de vorige gemeenteraad zijn vastgesteld onderschrijven wij zonder voorbehoud de komende jaren. Sterker, we willen op dit thema zelfs veel verder gaan. Zo zijn de meeste van de onderliggende acties niet alleen van meerwaarde voor ouderen, maar ook voor mensen in hun directe of indirecte omgeving. We willen dus nog meer mensen bereiken door de betreffende actielijnen uit te breiden, te verbreden met andere acties of als aanvulling op ander goed beleid. Zo willen we ons ouderenbeleid de komende jaren nog effectiever en steviger maken.

Met onze partners blijven wij toekomstbestendig investeren in onze stad, in onze mensen en onze idealen: Heerlen-Noord, de ontwikkeling van het centrum, duurzaamheid.

De aanpak van Heerlen-Noord is de grootste opgave van de stad voor zeker de komende 20 jaar. De sociaaleconomische kansen lopen in dit gebied ver achter bij het Nederlandse én Heerlense gemiddelde. De veelomvattendheid en hardnekkigheid van de opgave vraagt om een goede, op elkaar afgestemde en generatielange aanpak. Over 20 jaar mag het niet meer uitmaken of je in Heerlen-Noord of in een ander gemiddeld stadsdeel in Nederland wordt geboren. Om dit voor elkaar te krijgen is de 'brede Alliantie Heerlen-Noord' opgericht die bestaat uit woningbouwcorporaties, scholen, politie, rijksoverheid, de gemeente Heerlen en een zorgverzekeraar. Deze Alliantie zet zich in voor structurele verbeteringen op het gebied van leren, werken, gezondheid, wonen en veiligheid.
Het Nationaal Programma Heerlen-Noord is een gezamenlijke collegeverantwoordelijkheid maar we vinden het belangrijk dat er één coördinerend wethouder komt. Wanneer we daadwerkelijk potten willen breken dan is het essentieel dat onze partners, waaronder het Rijk, betrokken zijn bij onze plannen en aanpak. We gaan daarvoor een krachtige en doelgerichte lobby opzetten. Om op onderdelen te versnellen en aan te jagen maken we zelf budget vrij.

Samen met onze partners, de onderwijs- en kennisinstellingen, koesteren wij al enige tijd de ambitie om het onderwijs eindelijk een plek te geven in ons stadscentrum. We zijn ervan overtuigd dat we daarmee samen een ongekende nieuwe, positieve dynamiek in de stad realiseren. Tegelijkertijd blijven we onverminderd doorgaan met de ontwikkeling van ons centrum waarbij de ambities rondom projecten als het Centrumbad, het Romeins Museum en de Royal/Rivoli het meest in het oog zullen springen. Maar het zijn niet alleen de grote bouwprojecten. De komende jaren zal het hele centrum steeds weer veranderen. Denk daarbij aan een rigoureuze vergroening, meer divers wonen, minder auto's, meer opgeknapte gevels etc. Het uitgangspunt daarbij is ….kwaliteit, kwaliteit en kwaliteit. Dat geldt voor het centrum en evengoed voor de omgeving van Kempkensweg-Spoorsingel-Willemstraat. We gaan samen met belanghebbenden een herstructureringsplan opstellen voor deze omgeving.

De klimaatcrisis is een grote bedreiging voor het leven van mens, dier en natuur en vraagt ook in Heerlen om actie. Opgaven zoals klimaatadaptatie, energietransitie en circulariteit staan daarin centraal. We beschouwen verduurzaming als een van de pilaren van ons gemeentelijk beleid de komende jaren. Specifiek richten we ons daarbij op energiearmoede. Steeds meer Heerlenaren kunnen hun energierekening niet meer betalen. Het grootschalig verduurzamen van woningen om daarmee de energierekening omlaag brengen, te beginnen met de vele corporatiewoningen, gaan we de komende jaren met man en macht aanpakken.

We gaan de komende jaren verder met het bouwen aan het vertrouwen van burgers en partners.

Wij kunnen als lokale overheid de grote maatschappelijke opgaven waar wij voor staan niet meer alleen aanpakken. Dat kan alleen maar samen met de mensen, de ondernemingen en organisaties in de stad. Tegelijkertijd zien we juist dat de kloof tussen de overheid en de stad groter wordt. De sleutel tot het verkleinen van de afstand tussen inwoners en gemeente ligt aan de manier waarop we als gemeente dingen doen en vertellen. De stad verwacht een efficiënte en effectieve overheid waar wachttijden kort zijn, waar gedaan wordt wat beloofd is, waar transparant gecommuniceerd en besloten wordt en waar inwoners, ondernemers en organisaties als partners worden gezien en bejegend. Dat is een van de grote opgaven waar wij voor staan de komende tijd.

We zorgen er voor dat de basis op orde is in Heerlen: onderhoud en veiligheid.

We vinden de kwaliteit van het onderhoud in de hele stad onvoldoende. We gaan daarom de komende jaren de kwaliteit van het openbaar onderhoud verhogen door een tandje bij te zetten. Daarnaast gaan we niet alleen in het centrum maar in de hele stad rigoureus vergroenen en gaan we de inwoners nog meer betrekken bij de inrichting van hun omgeving. Hierbij hebben we nadrukkelijk aandacht voor de veiligheid en het veiligheidsgevoel van de mensen.
Heel belangrijk is dat voorzieningen in buurten in stand blijven en nog liever verbeteren. Daar gaan we onder andere via bestemmingsplannen op sturen. Dat betekent bijvoorbeeld dat supermarkten in de buurt gevestigd blijven en niet verhuizen naar locaties daar buiten. Het betekent in algemene zin dat we meer aandacht gaan hebben voor ruimtelijke ontwikkeling en actief gaan sturen.

Veiligheid is een basisbehoefte. Een absolute voorwaarde voor het openbare leven in onze stad.
Het gaat daarbij om de aanpak van harde criminaliteit, de aanpak van huiselijk geweld en de aanpak van overlast in welke vorm dan ook. Wanneer het relevant is volgen we onze 'Hartslag' aanpak: als we problemen structureel willen oplossen moeten repressie en zorg hand in hand gaan. Zo gaan we ook nog nauwer samenwerken met scholen om zodoende in een vroeg stadium veiligheidsproblematiek, kindermishandeling en huiselijk geweld te signaleren en samen daartegen op te treden.

We werken samen als stad.

Op het gebied van samenwerking met andere bestuursorganen zoeken we steeds weer de beste schaal waarbij Parkstad ons primaire en bewezen niveau van regionale samenwerking is. De gemeente Heerlen en de Regio Parkstad maken daarbij zoveel mogelijk gebruik van elkaars krachten. Dat heeft de afgelopen jaren hele goede resultaten opgeleverd zoals bijvoorbeeld de regiodeal. Daar waar de centrumgemeente een rol en verantwoordelijkheid heeft zullen we deze blijven oppakken in het belang van de regio. De huidige kernagenda is daarbij ons uitgangspunt en behoeft, wat ons betreft, geen uitbreiding. Gemeenten staan aan de lat voor beleid en uitvoering en samen pakken we in Parkstadverband de programmering en de lobby op. We versterken nadrukkelijk onze netwerken en lobbykracht richting Den Haag en Brussel, samen met onze regionale partners. We zijn daarbij consequent in ons verhaal: koersvast, vastberaden en we doen wat we zeggen. Samenwerking op Zuid-Limburgse schaal heeft enorme meerwaarde op het gebied van afstemming en lobby.

Tot slot
We hebben een prachtig en uniek verhaal om te vertellen, het Verhaal van Heerlen. Het is het verhaal van een stad met een ziel, met een verleden vol pieken en dalen en met een veelbelovende toekomst. We willen dat verhaal de komende jaren zelfbewust en met trots vertellen. Dat betekent dat onze ambities onveranderd groot zijn omdat de stad dat verdient. Maar onze primaire aandacht gaat op dit moment uit naar de mensen en gezinnen in de stad die torenhoge energierekeningen moeten betalen en tegelijkertijd in huizen moeten wonen die de komende winterperiode tochtig en

koud zijn. We zullen alles doen wat in onze mogelijkheden zit om deze Heerlenaren te helpen en bij te staan om deze situatie te veranderen.

2. Programma's

2.1.0 Programma Bestuur en ondersteuning

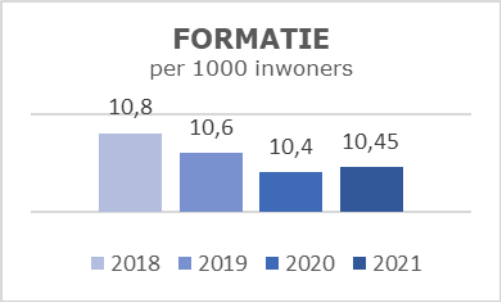
Portefeuillehouders: Roel Wever, Casper Gelderblom, Martin de Beer

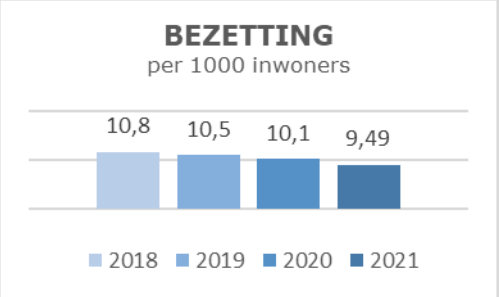
1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat willen we in deze bestuursperiode bereiken (maatschappelijk effect, ambities) binnen het programma Bestuur en Ondersteuning?

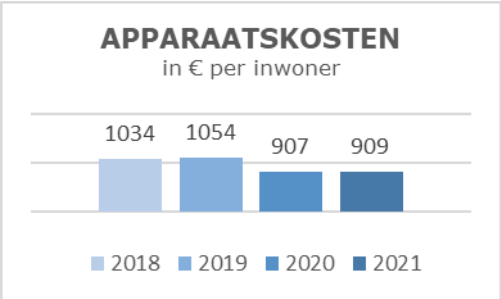
Vanuit het kernthema bestuurskracht werken we als stad (samen met andere kernthema's, paragrafen en programma's) aan het creëren en onderhouden van de ideale randvoorwaarden voor de ontwikkeling van onze samenwerkingskracht, uitvoeringskracht en organisatiekracht. We gaan de komende jaren onze positie als centrumgemeente nog meer versterken ten gunste van de hele regio om onze uitvoeringskracht uit te bouwen. Onze partners, zoals de provincie, het Ministerie van BZK en onze Duitse buurgemeenten verwachten dat ook van ons. Het gewenste maatschappelijk effect is de versnelde realisatie van door Heerlense burgers, bedrijven en instellingen gedragen beleid en uitvoering. Samen met de stad gaan we steeds weer op zoek naar partners waarmee wij gezamenlijke doelen hebben zodat wij het maximale kunnen halen uit de beschikbare middelen.

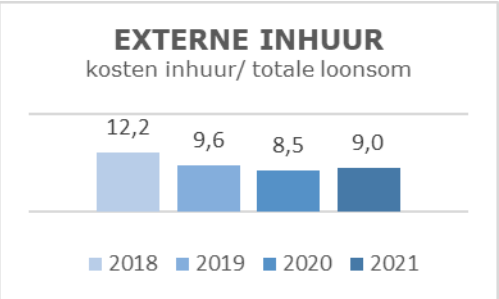
2. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Hoe gaan we in deze bestuursperiode onze inspanningen meten binnen het programma Bestuur en Ondersteuning? (indicatoren)

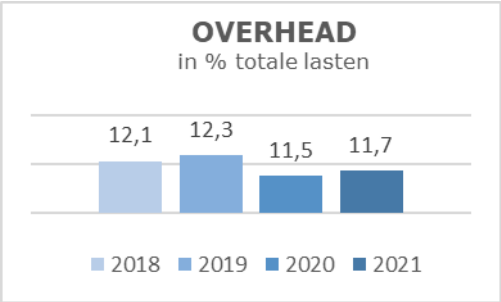
Bestuur en Ondersteuning **Beleidsindicatoren**

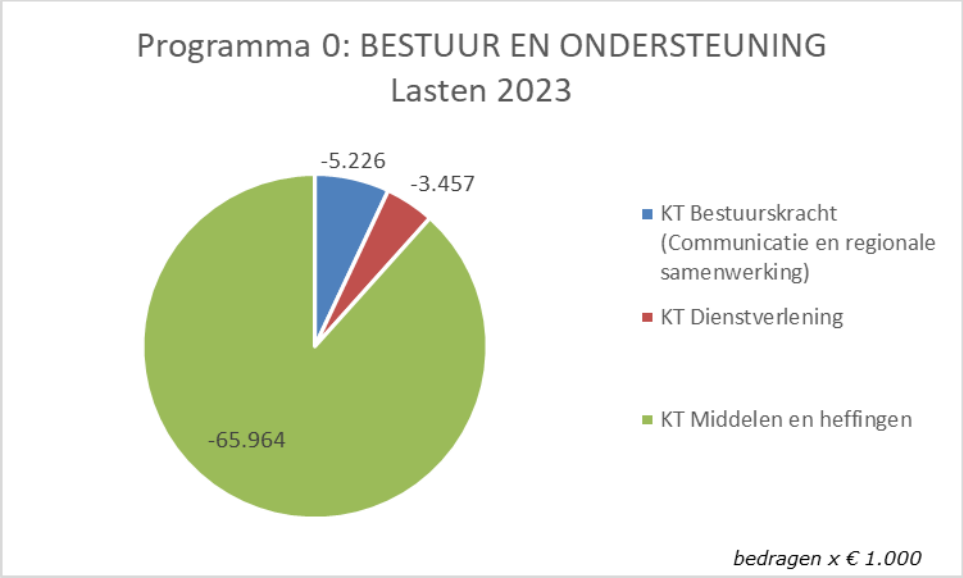

3. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat zijn de risico's binnen het programma Bestuur en Ondersteuning gedurende deze bestuursperiode?

Onze ambities en opgaven zijn groot, wij hebben de afgelopen jaren bij diverse partners een goed imago opgebouwd en we hebben onze netwerken flink uitgebreid. De resultaten hiervan zijn overal zichtbaar in de stad. Dit heeft geleid tot nog meer en nog ambitieuzere afspraken. Denk daarbij aan de programma's Heerlen-Noord en de ontwikkeling van het Centrum. Het in de toekomst nog succesvoller worden in het verwerven van externe middelen en samenwerkingspartners is afhankelijk van ons vermogen om de lopende afspraken waar te maken. Als wij in de uitvoering niet kunnen waarmaken wat wij afspreken dan daalt het vertrouwen in ons en daarmee onze mogelijkheden om te blijven werken aan de grote ambities van onze stad en regio.

4. MBP meerjarig perspectief (2023-2026) / begroting 2023:
Wat gaat het programma Bestuur en ondersteuning kosten?

Programma 0 - Bestuur en Ondersteuning

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-75.038	-74.324	-74.646	-77.001	-81.492	-83.647
Baten	330.483	322.954	344.929	357.147	364.578	350.568
Totaal saldo van baten en lasten	**255.445**	**248.630**	**270.283**	**280.146**	**283.086**	**266.921**
Toevoeging reserves	-2.457	-708	-2.950	-3.950	-12.860	-10
Onttrekking reserves	1.903	6.121	2.190	110	109	8.021
Resultaat	**254.892**	**254.043**	**269.523**	**276.306**	**270.335**	**274.932**

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bestuurskracht (Communicatie en regionale samenwerking	-8.956	-5.096	-5.226	-5.168	-5.196	-5.223
Dienstverlening	-1.313	-1.521	-2.079	-1.968	-2.047	-2.044
Middelen en heffingen	265.715	255.247	277.587	287.282	290.329	274.189
Bestemming	-554	5.413	-760	-3.840	-12.751	8.011
Totaal	**254.892**	**254.043**	**269.523**	**276.306**	**270.335**	**274.932**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Bestuurskracht

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Bestuurskracht?

Vanuit het kernthema bestuurskracht ondersteunen we alle inhoudelijke kernthema's met de bedoeling om maatschappelijke effecten sneller, beter en efficiënter te kunnen realiseren. Die ondersteuning bestaat bijvoorbeeld uit het structureel onderhouden van bestuurlijke en ambtelijke netwerken, het structureel monitoren en het signaleren van externe geldstromen, het voortdurend uitdragen van het verhaal van Heerlen (dat gaat over onze uitdagingen en kansen) en het voortdurend zorgen voor extra verbindingen tussen interne en externe ontwikkelingen. Daarnaast zorgen wij vanuit de integraliteit dat wij gemeente breed en met onze beperkte middelen de juiste dingen goed doen in relatie tot de met de stad en partners gemaakte afspraken.

De gemeente Heerlen en de Regio Parkstad maken daarbij zoveel mogelijk gebruik van elkaars krachten. Dat heeft de afgelopen jaren hele goede resultaten opgeleverd zoals bijvoorbeeld de regiodeal. Daar waar we als centrumgemeente een rol en verantwoordelijkheid hebben zullen we deze blijven oppakken in het belang van de regio. De huidige kernagenda is daarbij ons uitgangspunt en behoeft geen uitbreiding.
In algemene zin hebben we gezien dat onze lobby succes heeft gezien de aanpak van Heerlen-Noord, de beweging van het onderwijs naar de binnenstad en onze aanpak van ondermijning. Dit smaakt naar meer.
Belangrijk is het om onze opgaven goed te beschrijven en te prioriteren rondom de belangrijke en actuele bestuurlijke thema's waarmee wij als stad te maken hebben. Thema's als armoede, veiligheid en onderwijs bijvoorbeeld. Tegelijkertijd is het essentieel om steeds weer mogelijkheden en kansen te scannen. Denk daarbij aan opties als het voortzetten van de aanpak via regiodeals, het mobiliseren van de kracht van de regio en Zuid-Limburg en natuurlijk het feit dat wij deel uitmaken van de 'agglomeratie Aken' met in totaal bijna een miljoen inwoners met één van Europa's grootste technische universiteiten, de RWTH. Het feit dat de RWTH te kennen heeft gegeven zich in de binnenstad van Heerlen te willen vestigen laat zien dat de agglomeratie steeds steviger wordt.

In het coalitieakkoord bespreken we communicatie en stadsmarketing tegelijkertijd. Verklaarbaar, want stadsmarketing = communicatie. Omgekeerd is communicatie níet per definitie stadsmarketing. Natuurlijk zijn beide zaken onlosmakelijk met elkaar verbonden, toch is het belangrijk te benoemen dat beide zaken afzonderlijke componenten zijn.

We willen dat communicatie vanuit bestuurskracht op strategische wijze gaat bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen en strategie van Heerlen. Wereldwijd zijn verdraagzaamheid en tolerantie steeds meer onder druk komen te staan, dus ook in Heerlen. Daarom is communicatie met als doel maatschappelijke effecten sneller/beter/goedkoper realiseren in deze tijd werken met veel verschillende belangen en belanghebbenden, daar zijn wij ons van bewust.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Bestuurskracht?

We onderhouden en versterken onze netwerken en lobbykracht richting Den Haag en Brussel, samen met onze regionale partners. We zijn daarbij consequent in ons verhaal: koersvast, vastberaden en we doen wat we zeggen. Samenwerking op Zuid-Limburgse schaal heeft enorme meerwaarde op het gebied van afstemming en lobby. Gemeenten, bedrijven en instellingen weten elkaar goed te vinden daar waar samenwerking meerwaarde oplevert, en we dragen steeds beter

dezelfde boodschap uit. Dit is cruciaal als we samen structuurversterkende ontwikkelingen zoals de campussen, de (internationale) treinverbindingen, de verduurzaming Chemelot en de Einstein telescoop gerealiseerd willen zien. We blijven daarom onverminderd actief in het Zuid-Limburgs en euregionaal netwerk.

We willen profiteren van de grensligging en samen met buurstad Aken inzetten op concrete projecten op het gebied van mobiliteit, cultuur en digitalisering. We proberen partners als kennisinstellingen en bedrijven aan beide kanten van de grens met elkaar te verbinden. Wat betreft mobiliteit is het doortrekken van de Intercity vanuit de Randstad via Eindhoven naar Aken nog steeds de hoogste prioriteit en vraagt van ons permanent lobbykracht. Ook blijven we netwerken als VNG en G40 actief volgen en participeren we hierin en zijn we regelmatig in Den Haag en op andere plaatsen waar we effectief in gesprek kunnen over onze kansen en uitdagingen.

Communicatie is de grondslag bij het doel dat wij ons stellen om de burger te betrekken bij het bouwen aan een sociale, duurzame, levendige en economisch vitale stad. Door de opgaven die wij ons in het coalitieakkoord stellen continu als kader voor communicatie te laten dienen zorgen wij voor efficiënte, duidelijke informatie naar de burger. Het kader wordt tot uitvoering gebracht door het hanteren van een communicatiekompas, ijkpunten waaraan getoetst wordt bij communicatie.

Aanvullend hierop zijn er een aantal kernwaarden die voor communicatie gehanteerd worden:
- Niet zenden: De gemeente moet zowel online als offline in gesprek gaan.
- Helder en transparant communiceren: niet alleen wát we besluiten maar ook waarom en welke beweegredenen eraan ten grondslag liggen.
- Samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen plannen ontwikkelen. Openstaan voor ideeën.
- Een partner zijn: (snel) bereikbaar voor de inwoners.

De leidende principes bij communicatie zijn:
- Flexibiliteit.
- Pro-activiteit in openbaarheid van informatie.
- De opgaves staan centraal.
- Ook duidelijk maken waar de gemeente voor staat: wat kan wel en wat kan niet?
- Communiceren met álle burgers, ook die zonder digitale vaardigheden.
- Weten wat er speelt in de stad om te kunnen anticiperen.
- Keuzes maken.

Ook het unieke verhaal van Heerlen moet continu verteld worden. De positieve vibe is goed in de stad te bespeuren, dat moeten we steeds blijven versterken. De Heerlense burger voelt zich weer trots op de stad en die trots willen we vergroten. De inwoner is immers zelf een van de beste ambassadeurs van stad (en regio).

De transformatie van het centrum die op dit moment gaande is heeft gezorgd voor dit positieve gevoel. Hierop wordt stadsmarketing verder uitgerold, waarbij Heerlen als innovatieve, creatieve stad met lef en daadkracht zal worden neergezet. Als stad die genoeg lef heeft om na een tegenslag zich te herpakken. Een stad die nooit haar hand voor iets nieuws omdraait. Een stad met een familiair en warm karakter, zonder poespas. Met als doel meer bezoekers, inwoners, investeerders en studenten naar onze stad te trekken, maar ook op het netvlies te blijven in Den Haag, Brussel, de provincie en in Duitsland.

Stadsmarketing is echter wél een kwestie van de lange adem. Het doel is om Heerlen zowel lokaal, als regionaal, nationaal en euregionaal de komende jaren beter op de kaart te zetten met een duidelijk profiel. Effectiviteit wordt overigens bereikt door via een meerjarenplan de stad in de markt te zetten, dit gaat niet van vandaag op morgen. Op dit moment wordt er – met de huidige positieve basis van het centrum – een meerjarenplan ontwikkeld voor de stadsmarketing in Heerlen

waarbij de identiteit van de stad gebouwd wordt. De eerste campagne van deze meerjarenvisie zal begin 2023 starten.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Bestuurskracht om dit te realiseren?

- Onderzoeken Tripool;
- Convenant Aken Heerlen;
- Samenwerkingsovereenkomst Stedenband Amsterdam;
- Regiodeal Parkstad 2019;
- Strategische agenda Parkstad;
- NOVI (Nationale Omgevingsvisie) uitvoeringsprogramma;
- MAHHL (Maastricht Aken, Hasselt, Heerlen, Luik) jaarplan 2021;
- Strategische beleids- /ambitiedocumenten van andere kernthema's o.a.: Bidboek centrum;
- Uitvoeringsprogramma IBA (Internationale Bau Ausstellung);
- PALET (Parkstad Limburg Energietransitie);
- Economische samenwerking Zuid-Limburg (arbeidsmarkt).

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Bestuurskracht (Communicatie en regionale samenwerking)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-9.043	-5.099	-5.226	-5.168	-5.196	-5.223
Baten	88	3	0	0	0	0
Totaal	**-8.956**	**-5.096**	**-5.226**	**-5.168**	**-5.196**	**-5.223**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Dienstverlening

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Dienstverlening?

Er komt een nieuwe visie op dienstverlening 'Met oog voor de Heerlenaar'. Onze dienstverlening is klantgedreven. Voor elke medewerker geldt dat de behoeften van inwoners en ondernemers voorop en centraal staan. In de komende periode gaan we de visie handen en voeten geven. Concreet betekent dit dat we op de volgende onderwerpen resultaten opleveren:

Meten en rapporteren dienstverlening
We ontwikkelen een systematiek om periodiek de kwaliteit van de dienstverlening te meten en te rapporteren. Vanzelfsprekend gaan we daarna ook daadwerkelijk meten en rapporteren.

Optimaliseren dienstverleningsprocessen
We nemen onze dienstverleningsprocessen onder de loep en richten ze in vanuit het oogpunt van inwoners en ondernemers. We gaan een inventarisatie doen van mogelijkheden om regels, vergunningen en procedures te versnellen, vereenvoudigen of af te schaffen.

Optimaal digitaal
Het digitale kanaal vormt een belangrijke pijler in onze dienstverlening. Dit kanaal moet passen bij de behoeften van inwoners en ondernemers. Toegankelijkheid en gebruikersvriendelijkheid zijn hierbij belangrijke aspecten. We bouwen het digitale kanaal, waar nodig, verder uit en onderhouden de kwaliteit van het huidige digitale aanbod.

Omnichannelaanpak
De omnichannelaanpak wil zeggen dat de organisatie zich niet langer richt op het managen van elk kanaal afzonderlijk, maar dat het accent verschuift naar het samenspel van alle kanalen. Door de kanalen bij elkaar te brengen, slimmer in te richten en goed op elkaar af te stemmen, zorgen we voor betere klantinteractie: iedereen wordt bediend, niemand wordt uitgesloten. Data spelen hierbij een belangrijke rol. We stellen een omnichannelaanpak op, afgestemd op de landelijke ontwikkelingen.

Verbeteren vindbaarheid en actualiteit informatievoorziening
Informatie over producten, diensten, werkwijzen etc. moet makkelijk beschikbaar en te vinden zijn. We houden onze informatie up-to-date en zorgen ervoor dat ze makkelijk vindbaar is.

Zaterdagopenstelling
Om onze dienstverlening verder uit te breiden komt er een pilot rondom de zaterdagopenstelling in de Publiekshal. Deze proef duurt één jaar. Na het jaar evalueren wij, samen met de betrokken afdelingen en stakeholders, of wij de zaterdagopenstelling structureel kunnen inzetten.

Verkiezingen
Door de inzet van de stemstraat, stemmal en mobiele stembureaus laten we geen enkel middel onbenut om inwoners naar de stembus te krijgen.

2. Begroting 2023
Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Dienstverlening?

Optimaliseren dienstverleningsprocessen
In samenwerking met het project 'Slim Digitaal samenwerken' nemen we de dienstverleningsprocessen onder de loep en richten ze in vanuit het perspectief van de klant. We starten met de belangrijkste processen van Burgerzaken.

Inventariseren
We starten de inventarisatie op om regels, vergunningen en procedures te versnellen, te vereenvoudigen of af te schaffen.

Servicenormen en werkafspraken
We ontwikkelen een set regels waaraan de Heerlense dienstverlening moet voldoen. Inwoners en ondernemers weten op die manier wat ze van de gemeente mogen verwachten.
We stellen in elk geval servicenormen op over:
- de wijze waarop we inwoner en ondernemer bejegenen;
- de service die inwoner en ondernemer van ons mogen verwachten per dienstverleningskanaal (balie, post, telefoon, email, website, sociale media).

Meten en rapporteren
We ontwikkelen een meetsystematiek en rapporteren periodiek over de kwaliteit van de dienstverlening. Zodra de servicenormen zijn vastgesteld, starten we met het rapporteren hierover.

Verbeteren vindbaarheid en actualiteit informatievoorziening
Met de inwerkingintreding van de Omgevingswet verandert ook de informatie over Omgevingsvergunningen. We houden onze informatie up-to-date en zorgen ervoor dat ze makkelijk vindbaar is. We verwachten meer vragen en een grotere toeloop naar het Omgevingsloket Heerlen. Wij passen de dienstverlening van het Omgevingsloket aan op de behoefte van de inwoners en ondernemers.

Voorlichting scholen
Na een succesvolle eerste voorlichting over identiteitsfraude op scholen is dit project vertraagd door de coronacrisis. Deze voorlichtingen gaan we hervatten. Identiteitsfraude is landelijk een groot probleem. Veel inwoners zijn zich niet bewust van de risico's en gevolgen van identiteitsfraude. Om dit bewustzijn te vergroten geven we voorlichting op scholen. Het is erg belangrijk de jeugd bewust te maken van het risico op fraude, vooral omdat deze groep veel gebruik maakt van social media.

Verkiezingen
In 2023 vinden de verkiezingen voor de provincie en waterschappen plaats. Om de stembureaus drie dagen te bezetten, verwachten we extra mensen te moeten gaan inzetten. En verbeteren we waar nodig de toegankelijkheid van het stemlokaal, zodat iedereen kan stemmen.

3. Begroting 2023
Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Dienstverlening om dit te realiseren?

- Verordening BRP 2014;
- Paspoortwet;
- Wet BRP;
- Regeling briefadres 2020;
- Kieswet;

- Wet Digitale Overheid;
- Wet Digitale toegankelijkheid;
- Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk verkeer;
- Omgevingswet.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Dienstverlening

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-2.861	-2.832	-3.457	-3.428	-3.507	-3.505
Baten	1.548	1.311	1.378	1.460	1.460	1.460
Totaal	**-1.313**	**-1.521**	**-2.079**	**-1.968**	**-2.047**	**-2.044**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Middelen en heffingen

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Middelen en heffingen?

Het kernthema middelen en heffingen bevat diverse onderwerpen. Het meerjarig perspectief van de maatschappelijke ambities en/of gewenste effecten binnen dit kernthema wordt beschreven in de paragrafen die zijn opgenomen binnen dit boekwerk. Zo worden onderwerpen duidelijk en transparant op één plek beschreven. Onderstaand op deze bladzijde een overzicht met de diverse onderwerpen en een verwijzing naar de paragrafen binnen het boekwerk.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Middelen en heffingen?

Binnen dit kernthema gaat het over het beschikbaar krijgen van voldoende middelen om de doelen en de daarbij horende maatschappelijke effecten, die in de diverse programma's zijn verwoord, te realiseren en deze middelen vervolgens doelmatig te besteden.
Belangrijkste taken binnen dit kernthema zijn:

- Het uitvoering geven aan de treasury-functie (onder andere financieringsinstrumenten en risicobeheersing);
- Het scheppen van kaders voor de belastingheffing en -inning van lokale belastingen (zie paragraaf 'Lokale heffingen');
- Het beheer en de advisering rondom verworven aandelenkapitaal van de gemeente Heerlen en het jaarlijks te genereren dividend;
- Verhogen van inkomende subsidies;
- Het beheer van en de advisering rondom het gemeentefonds (zie paragraaf 'Gemeentefonds').

Het kernthema Middelen en heffingen gaat over diverse onderwerpen. Deze onderwerpen worden verder uitgewerkt in de paragrafen. Wij kiezen ervoor, in het kader van duidelijkheid en transparantie, om de onderwerpen in een keer geheel uit te werken in plaats van deze opgesplitst te beschrijven onder de programma's en een gedeelte onder de paragrafen.

Hieronder staan de onderwerpen met verwijzing naar de betreffende paragraaf.

Onderwerp	**Paragraaf**
Financiën (inclusief Planning & Control)	Financiering
Coördinatie deelnemingen	Verbonden partijen
Bedrijfsvoering	Bedrijfsvoering
Procesoptimalisatie	Bedrijfsvoering
Burgerzaken, belastingen en heffingen	Lokale heffingen
Gemeentefonds, dividenden	Algemene dekkingsmiddelen
Onderhoud kapitaalgoederen	Onderhoud kapitaalgoederen
Risicomanagement	Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Vastgoed, gronden en beheer	Grondbeleid
Grondexploitatie	Grondbeleid

3. Begroting 2023
Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Middelen en heffingen om dit te realiseren?

- Financiële verordening 2018;
- Nota risico's en weerstandsvermogen 2012;
- Treasury statuut 2010;
- Nota Reserves en Voorzieningen 2018;
- Beleidsnota Lokale Heffingen;
- Nota Verbonden Partijen 2017;
- Kaders voor het fonds economische cultuurversterking;
- Legesverordening 2022.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023
Wat gaat dat kosten?

KT Middelen en heffingen

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-63.133	-66.394	-65.964	-68.405	-72.788	-74.919
Baten	328.848	321.640	343.551	355.687	363.117	349.108
Totaal	**265.715**	**255.247**	**277.587**	**287.282**	**290.329**	**274.189**

Bedragen x € 1.000

5. MBP 2023-2026 / Begroting 2023
Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026
Basisvoorzieningen Parkstad-IT	1.873	1.873	1.873	1.873
Bovengrondse vakschool technische installaties	1.100			
Meubilair tbv thuiswerkplekken	980			
Voorbereidingskrediet onderzoek energieneutrale overheidsgebouwen	100			
Gemeentelijke huisvesting	-1.241			
Totaal	**2.812**	**1.873**	**1.873**	**1.873**

Bedragen x € 1.000

2.1.1 Programma Veiligheid

Portefeuillehouders: Roel Wever

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat willen we in deze bestuursperiode bereiken (maatschappelijk effect, ambities) binnen het programma Veiligheid?

De leefbaarheid en veiligheid in Heerlen staat de afgelopen jaren stevig onder druk. We zien een sterke toename van ernstige sociale problematiek in vooral de toch al kwetsbare wijken. Maar er is ook sprake van meer overlast, criminaliteit en ondermijning. En dat terwijl de politie en het OM met forse capaciteitsproblemen kampen en de grootste moeite hebben om hun kerntaken uit te voeren. Verder leven we in een tijd dat de ene crisis de andere lijkt op te volgen. Na de COVID-19 crisis volgde de oorlog in Oekraïne met een vluchtelingstroom tot gevolg, schaarste van diverse producten, stijgende prijzen van energie, voedsel en grondstoffen en een sterke inflatie waardoor een recessie dreigt. Ook wakkerde de asielcrisis in Nederland aan waarbij veel druk wordt gelegd op gemeenten om meer opvangplekken voor asielzoekers in te richten en meer statushouders te plaatsen. Ook de klimaatverandering heeft een steeds grotere impact, waarbij extreme neerslag en langdurige droogte tot problemen leiden. Bovenstaande ontwikkelingen zijn een voedingsbodem voor ontevredenheid, spanningen, verharding van de samenleving en tegenstellingen tussen bevolkingsgroepen (polarisatie). Het zijn kortom onzekere tijden voor onze inwoners, waarbij wij zien dat onze meest kwetsbare burgers het hardst worden getroffen.

Midterm
Vanwege bovengeschetste ontwikkelingen is het niet realistisch om nu al vier jaar vooruit te kijken en vast te leggen welke acties wij moeten uitvoeren om onze ambities binnen het Programma Veiligheid waar te maken. Daarom zullen wij op de helft van onze termijn een midterm/ evaluatiemoment inplannen om te bekijken of en waar onze voorgenomen activiteiten een bijstelling behoeven om onze ambities te behalen.

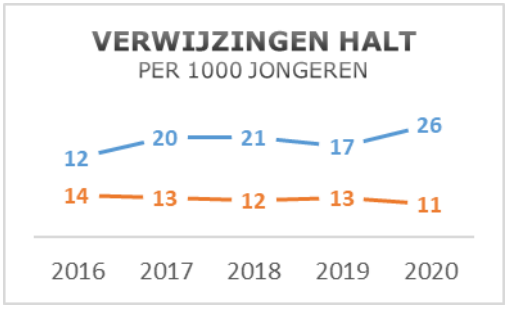
Het is onze ambitie te zorgen voor veilige en leefbare wijken in heel Heerlen, waar het prettig wonen, verblijven en recreëren is. Daarin is geen plek voor ernstige overlast, criminaliteit en ondermijning. Met het Nationaal Programma Heerlen-Noord gaan we een eerste fase in om de verschillen tussen Heerlen-Noord en Heerlen-Zuid te verkleinen, met als lange termijn ambitie de veiligheid in Heerlen op het niveau van het Nederlands gemiddelde te brengen. De jeugd staat daarin centraal.

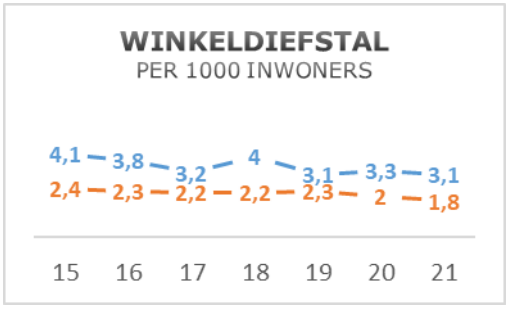
2. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

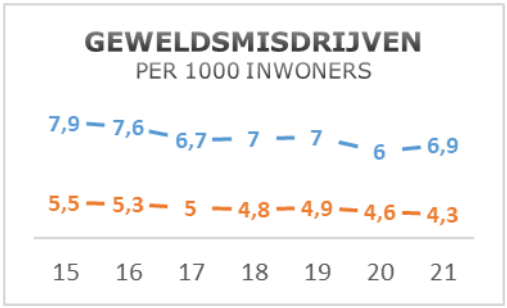
Hoe gaan we in deze bestuursperiode onze inspanningen meten binnen het programma Veiligheid? (indicatoren)

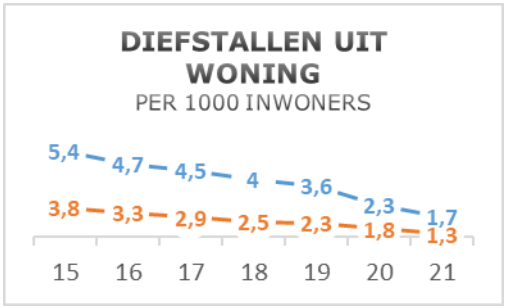
Veiligheid — Beleidsindicatoren

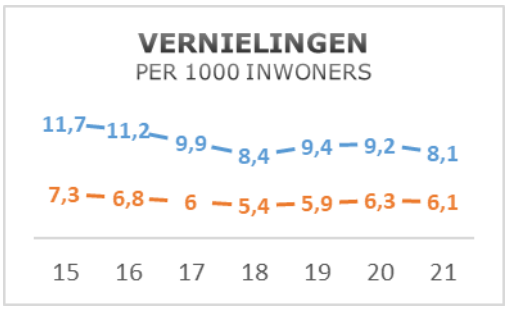
NL Heerlen

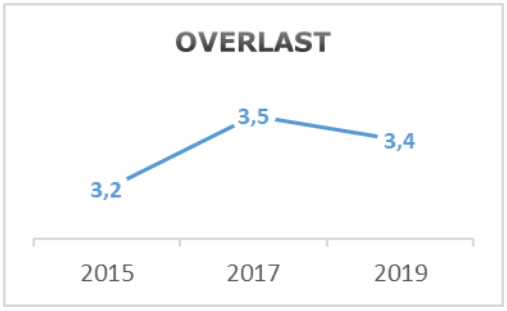

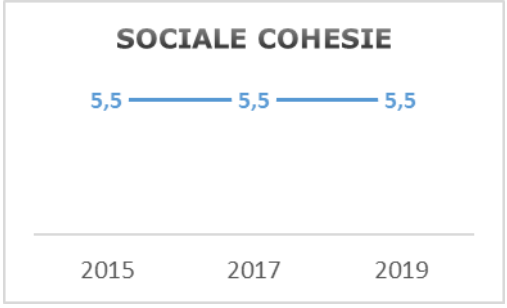

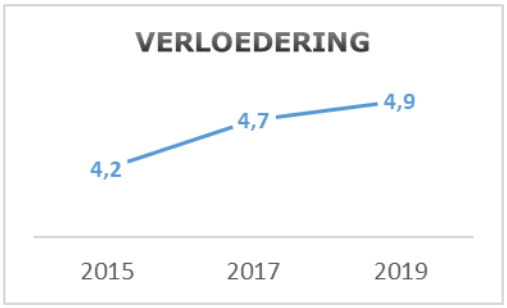

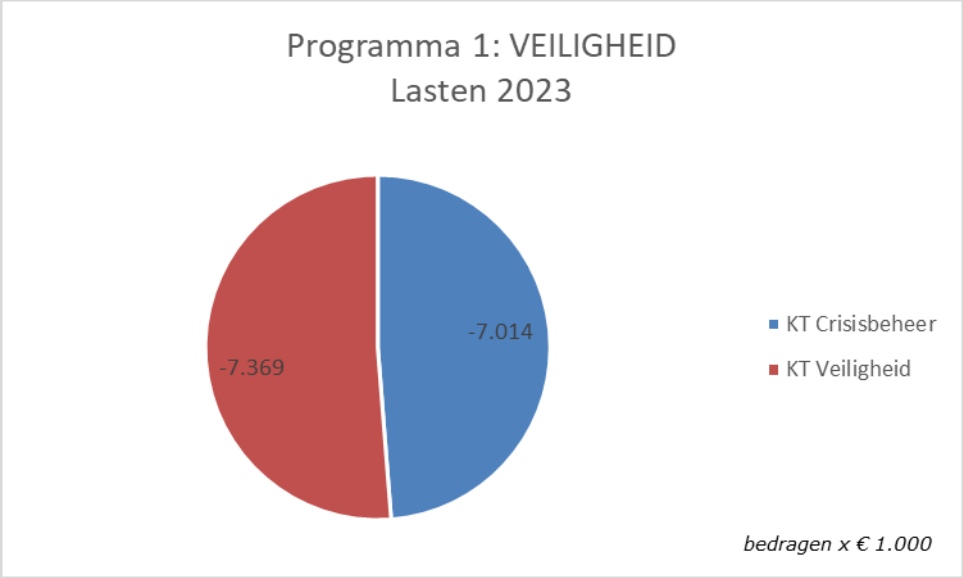

3. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat zijn de risico's binnen het programma Veiligheid gedurende deze bestuursperiode?

- Onverwachte gebeurtenissen lokaal of elders die van invloed zijn op de veiligheid in Heerlen of het veiligheidsgevoel van burgers;
- Capaciteit veiligheidspartners staat onder druk (politie, brandweer, OM);
- Onzekerheid met betrekking tot financiering en daarmee borging van diverse interventies binnen het programma Heerlen-Noord;
- Toenemende polarisatie;
- Geopolitieke onzekerheden wereldwijd;
- Gevolgen oorlog Oekraïne – Rusland;
- Gevolgen van een dreigende recessie;
- Onzekerheid over toekomstig verloop COVID-19.

4. MBP meerjarig perspectief (2023-2026) / begroting 2023:
Wat gaat het programma Veiligheid kosten?

Programma 1 - Veiligheid

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-13.254	-14.142	-14.383	-14.820	-14.816	-14.617
Baten	639	46	26	26	26	26
Totaal saldo van baten en lasten	**-12.615**	**-14.096**	**-14.357**	**-14.794**	**-14.790**	**-14.592**
Toevoeging reserves	-250	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	49	736	0	0	0	0
Resultaat	**-12.815**	**-13.361**	**-14.357**	**-14.794**	**-14.790**	**-14.592**

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Crisisbeheer	-6.669	-6.837	-7.014	-7.251	-7.285	-7.420
Veiligheid	-5.945	-7.260	-7.343	-7.542	-7.505	-7.172
Bestemming	-201	736	0	0	0	0
Totaal	**-12.815**	**-13.361**	**-14.357**	**-14.794**	**-14.790**	**-14.592**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Crisisbeheer

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Crisisbeheer?

Met crisisbeheersing en rampenbestrijding richten we ons op het voorkomen, beperken en managen van incidenten voor de openbare orde en openbare veiligheid. Waar nodig beheersen we de risico's en bereiden we ons voor op mogelijke incidenten. Deze voorbereiding op incidenten en de coördinatie bij rampen en crises is voor een belangrijk deel ondergebracht bij de Veiligheidsregio Zuid-Limburg. We werken in een dynamische samenleving; voortdurend staan we onder invloed van maatschappelijke en technologische ontwikkelingen, wijzigingen in wet- en regelgeving, nieuwe optredende risico's en andere verwachtingspatronen van burgers en (keten)partners. Omstandigheden worden complexer en dit leidt tot meer en andere risico's. Het effect en de impact hiervan noodzaken tot een nog intensievere integrale samenwerking binnen de veiligheidsketen. Als verbindend thema hierin ligt de nadruk op een risicogerichte benadering. De nadruk komt steeds meer te liggen op het voorkomen en beheersbaar maken van incidenten. We richten ons niet alleen op het incident zelf, maar ook op de dreiging ervan of de aankondiging van een gebeurtenis. Het kan ook gaan om incidenten of verstoringen die op zichzelf geen ramp of crisis zijn, maar die (mogelijk) de openbare orde en openbare veiligheid bedreigen. Denk hierbij aan thema's die grote maatschappelijke onrust tot gevolg kunnen hebben. Daarbij wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van de structuren van de veiligheidsregio (o.a. GRIP en flexibele opschalingsmogelijkheden) bij andere dan fysieke veiligheidsissues. We bewaken dat we gezamenlijke operationele prestaties kunnen blijven leveren, ondanks dat aandacht geschonken moet worden aan de doorontwikkeling daarvan, en dat we monitoren en verbeteren waar dat kan.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Crisisbeheer?

Wij blijven onze bijdrage leveren aan de Veiligheidsregio Zuid-Limburg en de regionale crisisorganisatie. Dat betekent dat diverse medewerkers regionale piketfuncties vervullen en dat we zorgen dat onze medewerkers opleidingen en trainingen volgen voor hun taken. Met een goede invulling van de voorbereiding en coördinatie kan de veiligheidsregio haar regie- en netwerkfunctie waarmaken. Daarbij wordt ook ingezet op participatie van burgers (zelfredzaamheid), ondernemers (veerkracht) en instellingen. Een veilige omgeving vergt niet alleen het toepassen van regels, maar ook het scherp in beeld brengen en afwegen van risico's, zoeken naar maatregelen die de veiligheid bevorderen, motiveren van anderen die het verschil kunnen maken en het beïnvloeden van risicovol gedrag. We brengen nieuwe dreigingen en scenario's in beeld en schatten in welke (nieuwe) partners of partijen van belang zijn om daarmee gezamenlijk op te trekken. Een risicoloze samenleving bestaat niet, maar we kunnen wel bewuster omgaan met risico's. Het Provinciale Risicoprofiel dat in 2019 is vastgesteld, zal in 2023 geactualiseerd worden en biedt een adequate basis om daarover met doelgroepen te communiceren. Verder zal in 2023 binnen de Veiligheidsregio de blik gericht worden op 2030 en de gewenste inrichting van crisisbeheersing om fit te zijn voor toekomstige dreigingen. Dat zal onder meer resulteren in een nieuw meerjarenbeleidsplan voor de periode 2024-2027. Tenslotte staan voor 2023 activiteiten gericht op de evaluatie wet veiligheidsregio's en verbeterpunten naar aanleiding van de evaluaties COVID-19 en Hoogwater op de planning.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Crisisbeheer om dit te realiseren?

- Samen Veilig – Meerjarenbeleidsplan Veiligheidsregio Zuid-Limburg 2020-2023;
- Regionaal crisisplan 2020-2023 Veiligheidsregio Zuid-Limburg.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Crisisbeheer

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-6.713	-6.837	-7.014	-7.251	-7.285	-7.420
Baten	44	0	0	0	0	0
Totaal	**-6.669**	**-6.837**	**-7.014**	**-7.251**	**-7.285**	**-7.420**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Veiligheid

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Veiligheid?

Het is cruciaal dat we de regie blijven houden op de leefbaarheid en veiligheid in de stad. Door de toename van problematiek is steeds meer de nadruk komen te liggen op het reageren op incidenten die zich voordeden (repressie). Maar wat we eigenlijk willen, is het voorkomen van problematiek (preventie). In 2022 zijn belangrijke stappen gezet om het tij te keren. Onderstaand worden de belangrijkste maatregelen kort toegelicht. De komende jaren gaan we deze maatregelen verder doorontwikkelen, borgen of realiseren. Bij alle maatregelen zetten wij in op intensieve samenwerking met partners en leggen wij de verbinding met andere beleidsvelden, zoals zorg en wonen.

Start Interventieteam Sociaal Veilig
Er is structureel budget in de begroting beschikbaar gekomen om de ambtelijke uitvoeringscapaciteit voor het thema veiligheid te versterken. Eind 2022 heeft dit invulling gekregen door het bestaande Flexteam door te ontwikkelen naar een robuust Interventieteam Sociaal Veilig met meer capaciteit, kwaliteit en diversiteit. Dit team bestaat o.a. uit juristen, regisseurs veiligheid en Boa's en kan daarmee breed worden ingezet op de thema's overlast, sociale problematiek, criminaliteit en ondermijning. Ook het bestaande Informatieknooppunt Leefbaarheid en Veiligheid maakt hier onderdeel van uit. We blijven inzetten op het verbeteren van onze informatiepositie.

Borging en uitrol aanpak Sociaal Veilig
De 'Aanpak Sociaal Veilig' is een integrale persoons- en gebiedsgerichte aanpak. Deze werkwijze is gebaseerd op de methodiek Operatie Hartslag. De kern van de aanpak is een integrale benadering van problematiek vanuit verschillende beleidsvelden (leefbaarheid, veiligheid, wonen, zorg), om tot duurzame oplossingen te komen. Hierbij werken we intensief samen met een groot aantal partners, maar worden ook de burgers actief betrokken.
Vooruitlopend op het programma Heerlen-Noord, zijn we in de zomer van 2021 een projectaanpak Sociaal Veilig gestart in twee focuswijken, Vrieheide en Kasteelbuurt/Hoofdstraat-West in Hoensbroek. In april 2022 is daar de wijk GMS aan toegevoegd. De resultaten zijn veelbelovend en partners en burgers zijn enthousiast. We weten veel beter wat er speelt en kunnen vroegtijdig maatregelen nemen, voordat er sprake is van escalatie. We zetten hiervoor extra capaciteit in, boven op de reguliere inzet. In de voorliggende begroting borgen we deze inzet in de betreffende drie focuswijken structureel. De geambieerde verdere uitrol van deze intensieve aanpak in de andere wijken van Heerlen-Noord, maakt onderdeel uit van het programma Heerlen-Noord en is afhankelijk van het al dan niet beschikbaar komen van financiering.
We zien de aanpak Sociaal Veilig als het fundament hoe we in heel Heerlen willen werken. Met de reguliere bezetting van het nieuwe Interventieteam en inzet van partners, gaan we de komende jaren deze werkwijze in heel Heerlen implementeren, waarbij sprake zal zijn van maatwerk en flexibiliteit.
Daarmee is nog geen sprake van een intensieve aanpak zoals boven beschreven, maar zorgen we wel voor uniformiteit in (overleg)structuren en faciliteren we een optimale samenwerking tussen partners.

Veiligheidscentrum Sociaal Veilig
We hebben de ambitie om in 2023 een sociaal veiligheidscentrum te realiseren in het voormalige politiebureau in Hoensbroek. Deze ambitie maakt onderdeel uit van het Programma Heerlen-Noord en realisatie is afhankelijk van het al dan niet beschikbaar komen van financiering. In dit centrum gaan partners, zoals het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad, de politie, Huis van het Recht, het Openbaar Ministerie, Boa's, straatcoaches, Reclassering etc. samenwerken onder één dak. Hiermee versterken we de integrale samenwerking, maar zorgen we ook voor meer zichtbaarheid van de

partners in de buurt. Ook burgers kunnen in het centrum terecht voor vragen of meldingen. Om het veiligheidscentrum te realiseren zijn we afhankelijk van financiering.

Preventie met Gezag
Om te voorkomen dat jongeren en jongvolwassenen in de (georganiseerde en ondermijnende) criminaliteit belanden of daar verder in afglijden, wil het Rijk jongeren in kwetsbare wijken meer perspectief en veerkracht bieden. Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft ervoor gekozen om fors in te zetten op de preventieve aanpak van jeugdcriminaliteit. Daarmee wordt gestart in de 16 gebieden die geprioriteerd zijn in het kader van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid, waaronder Heerlen-Noord. Om aanspraak te maken op deze gelden hebben we eind 2022 een subsidieaanvraag ingediend. Het richtbedrag voor Heerlen is € 1 miljoen, voor in ieder geval 4 jaar. Het onderliggende plan van aanpak en probleemanalyse is tot stand gekomen in samenwerking met een groot aantal partners. De samenwerking met scholen heeft daarin een prominente plek. De komende jaren gaan we uitvoering geven aan het plan van aanpak.

Samenwerking aanpak ondermijning
De aanpak van ondermijning is complex en vraagt structureel aandacht. De gemeenten in Parkstad hebben besloten om de krachten te bundelen. Met versterkingsgelden Ondermijning vanuit het Rijk zal een Interventieteam Ondermijning voor Parkstad worden ingericht. Begin 2023 zal duidelijk worden hoe hier verder invulling aan wordt gegeven.

Samenwerking informatie gestuurd werken
Heerlen heeft de afgelopen twee jaar geïnvesteerd in het vormgeven van een Informatieknooppunt Leefbaarheid en Veiligheid. Daarmee verbeteren we onze informatiepositie en kunnen we gericht onze capaciteit inzetten. Heerlen loopt hiermee voorop. Er bestaat veel interesse vanuit andere gemeenten. De komende jaren gaan we bekijken of we de krachten kunnen bundelen en het informatieknooppunt verder kunnen professionaliseren.

Investeren in gemeentelijk blauw
De capaciteitsproblemen bij de politie zijn een landelijk probleem. Door een herverdeling van capaciteit binnen Limburg moet Parkstad, en Heerlen in het bijzonder, zelfs nog eens fors capaciteit inleveren. Het is onbegrijpelijk dat juist in een regio met dergelijke zware problematiek de politiecapaciteit zo gering is. De effecten hiervan worden steeds zichtbaarder. De politie kan met de grootste moeite de kerntaken invullen en er is vrijwel geen ruimte voor flexibiliteit of nieuwe ontwikkelingen. De praktijk is dat de politie noodgedwongen een stap terug zet en de Boa's waar mogelijk een stap vooruit. We gaan daarom het aantal Boa's uitbreiden. Binnen de wettelijke mogelijkheden die daarvoor zijn blijven wij ons inzetten voor een goede uitrusting met beschermingsmiddelen. Verder gaan we werken aan het verder optimaliseren van de zichtbaarheid van de Boa's. Dit is, deels, mede afhankelijk van een eventuele uitbreiding van het aantal Boa's, maar ook de inrichting van dienstroosters. Ook gaan we het loopbaanperspectief voor onze medewerkers verder vorm geven. De in 2022 gestarte werkwijze om kosten voor het opruimen van afval uit de openbare ruimte, waar mogelijk, terug te laten vloeien in de gemeentekas, blijven we de komende jaren continueren.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Veiligheid?

Nieuwe Kadernota Leefbaarheid en Veiligheid
Gemeenten zijn wettelijk verplicht minimaal één keer per vier jaar een veiligheidsbeleid door de gemeenteraad te laten vaststellen. De huidige Kadernota Leefbaarheid en Veiligheid 2021 – 2022 heeft slechts een looptijd van twee jaar. Gezien een aantal organisatorische ontwikkelingen, maar ook prioritering van capaciteit door diverse crisessituaties, zal de huidige kadernota met enkele

maanden worden verlengd. In de loop van 2023 zal een nieuwe kadernota, met onderliggende veiligheidsanalyse en buurtveiligheidsplannen worden opgesteld.

Door ontwikkelen interventieteam Sociaal Veilig
Het in het najaar van 2022 opgestarte Interventieteam zal in 2023 verder vorm krijgen.

Inzetten bestuursrechtelijke maatregelen
Door middel van juridische procedures (waaronder waarschuwingen, dwangsommen en sluitingen) wordt handhavend opgetreden om de openbare orde en veiligheid en gezondheid te waarborgen. Er wordt opgetreden tegen onder andere de productie en handel in verdovende middelen, illegale prostitutie en het strijdig met wet- en regelgeving exploiteren van een horecabedrijf.

Ondermijning
De aanpak van ondermijning was al een speerpunt en zal in 2023 nog verder worden geïntensiveerd. Hierbij werken we nauw samen met het Regionaal Informatie en Expertisecentrum (RIEC). Het RIEC Limburg heeft een integraal ondermijningsbeeld (IOB) Heerlen en Heerlen-Noord opgeleverd evenals een scan weerbaarheid gemeente Heerlen. Mede op basis hiervan is een plan van aanpak ondermijning 2022-2023 opgesteld. Vanuit de Regiodeal Parkstad investeren we samen met de andere Parkstadgemeenten in het betrekken van ondernemers bij de aanpak van ondermijning. Dit gaan we doen door bestaande Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) samenwerkingsverbanden te verstevigen en nieuwe KVO's te starten. Ondernemers, gemeente, politie en brandweer werken hierbij samen om het winkelgebied of bedrijventerrein veiliger te maken.
De aanpak van de ondermijnende criminaliteit door de gemeente is in toenemende mate meer preventief dan repressief van aard. Hiermee wordt aan de wortel van het probleem gewerkt en minder aan symptoombestrijding.

Digitaal Opkopers Register (DOR)
Door middel van een online database dienen opkopers van gebruikte en ongeregelde goederen hun aangekochte goederen te registreren ter voorkoming van heling. Momenteel zijn er in Heerlen ongeveer 40 opkopers in beeld, waaronder belwinkels, antiekwinkels, juweliers, tweedehandszaken en fietsverkopers. Waar nodig treden we handhavend op om heling en ondermijning tegen te gaan.

Radicalisering
We blijven ook in 2023 preventief en repressief inzetten op radicalisering. Professionals krijgen trainingen om ze bewust te maken van en in staat te stellen om signalen te herkennen. Als personen (vermoedelijk) zijn geradicaliseerd, stemmen we samen met partners af welke acties nodig zijn.

Aanpak jeugdcriminaliteit
Criminaliteit onder jongeren is landelijk een toenemend probleem. Het kabinet heeft daarom structurele middelen vrijgemaakt voor de preventie aanpak van jeugdcriminaliteit. De minister heeft besloten te starten bij de gebieden die zijn aangewezen binnen het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid, waaronder Heerlen-Noord. In 2023 gaan we samen met de partners uitvoering geven aan een langlopend plan van aanpak waarbij de focus ligt op preventie. Hiermee gaan we jongeren meer perspectief en veerkracht bieden. Waar nodig zal ook repressief worden opgetreden.

Mensenhandel
In de strijd tegen mensenhandel, spelen gemeenten een belangrijke rol. Wij hebben een verantwoordelijkheid op het gebied van preventie, signalering, handhaving en hulpverlening, maar ook voor het opwerpen van barrières. In 2023-2026 geven wij uitvoering aan het regiobeleid (Zuid-Limburg) mensenhandel en bijbehorend uitvoeringsplan. Er worden jaarlijks integrale controles uitgevoerd gericht op illegale prostitutie en mensenhandel.

Aanpak overlast
Ook in 2023 continueren we de aanpak van ernstige en aanhoudende woonoverlast (o.a. kamerverhuurpanden), geluidsoverlast, drugsoverlast, jeugdoverlast, of andere openbare orde problemen. Een nieuw toenemend fenomeen in Heerlen is overlast door arbeidsmigranten. Om daar meer zicht op te krijgen, voeren we gerichte integrale controles uit. Waar nodig en mogelijk worden bestuursrechtelijke maatregelen ingezet.

Buurtbemiddeling
In het kader van het Nationaal Programma Heerlen-Noord hebben woningcorporaties en gemeente Heerlen samen uitgesproken om te starten met de inzet van buurtbemiddeling. Met dit instrument kan eenvoudige, beginnende sociale overlast vroegtijdig worden gesignaleerd en aangepakt. Daarmee kan escalatie vaak worden voorkomen. Daadwerkelijke implementatie is afhankelijk van het al dan niet beschikbaar komen van financiering binnen het programma Heerlen-Noord.

Experiment Gesloten Coffeeshopketen/regulering hennepteelt/-verkoop
Heerlen neemt deel aan het landelijke experiment 'Gesloten Coffeeshopketen'. De juridisch- en beleidsmatige voorbereiding op de start van het experiment zijn op hoofdlijnen in concept voorbereid. Deze worden binnen een halfjaar voor de daadwerkelijk start van het Experiment definitief gemaakt en geïmplementeerd. De vermoedelijke startdatum van het vierjarig experiment is door de verantwoordelijke ministeries in 2022 wederom uitgesteld, nu naar medio 2023. Op dat moment start de daadwerkelijke verkoop van legale hennepproducten in de coffeeshops van de deelnemende gemeenten. Bij de start is nadrukkelijk aandacht voor het voorkomen en aanpakken van illegale straathandel.

Cybercrime
Criminelen gebruiken steeds vaker digitale middelen om klassieke vormen van criminaliteit te plegen. De risico's van cyberaanvallen nemen elk jaar fors toe. Ondanks het toenemend aantal cyberaanvallen lijken veel burgers en bedrijven digitale risico's te onderschatten, waardoor ze gemakkelijk doelwit en slachtoffer kunnen worden. In 2023 gaan we burgers en bedrijven weerbaar maken tegen digitale criminaliteit.

Verbinding zorg en veiligheid
Als gevolg van een opeenstapeling van problemen kunnen sommige kwetsbare mensen overlast veroorzaken voor hun naaste omgeving, een gevaar voor zichzelf en/of hun omgeving vormen en krijgen zij te maken met verschillende zorg- en veiligheidsinstanties en complexe wet- en regelgeving. Zorg en veiligheid lopen in dergelijke situaties vaak in elkaar over. Het is daarom belangrijk te zorgen voor een sterke verbinding tussen deze thema's. Een goed voorbeeld daarvan is het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad (ZVHP). In het netwerk van het ZVHP komen de experts op het gebied van straf-, bestuurs- en civielrecht, zorg en sociaal domein samen. Bij casuïstiek waarbij sprake is van zware multi problematiek wordt beschikbare informatie naast elkaar gelegd, geanalyseerd en geduid. Hier vloeien concrete acties en interventies uit die leiden tot een domein overstijgende persoonsgerichte aanpak die aansluit bij de levensloop van de persoon.
Maar ook bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling is de verbinding tussen zorg en veiligheid essentieel, gericht op het zorgen voor basisveiligheid rondom het gezin of de persoon. In de totstandkoming van de nieuwe regiovisie geweld in afhankelijksrelaties 2023-2026 en het onderliggend uitvoeringsplan wordt daarom ook ingezet op de verdere verbinding tussen zorg en veiligheid.

Evenementen
In overleg met organisatoren en hulpdiensten worden veiligheidsmaatregelen genomen. Dit is per evenement maatwerk. De verantwoordelijkheid voor een veilig verloop van een evenement ligt primair bij de organisator. Tijdens geprioriteerde evenementen voeren we toezicht en handhaving uit en na afloop wordt standaard geëvalueerd. We zoeken de balans tussen een levendige en een leefbare stad.

Demonstraties en betogingen
We zien een toename van demonstraties en betogingen, zowel in Heerlen als landelijk. De verwachting is dat deze trend ook in 2023 zal doorzetten. Uitgangspunt is het faciliteren van het grondrecht tot demonstreren, mits de openbare orde en veiligheid niet in gevaar komt.

Toezicht en Handhaving
Ook in 2023 zetten we toezichthouders en BOA's in om uitvoering te geven aan het handhaven van het gemeentelijk beleid, zoals jeugdoverlast, woonoverlast, milieudelicten en parkeeroverlast. Specifiek voor jeugdoverlast maken we ook in 2023 gebruik van straatcoaches. Cameratoezicht, zowel vast als mobiel, speelt een belangrijke rol bij toezicht en handhaving. De gemeentelijke meldkamer is het communicatieknooppunt voor de handhavers op straat, politie en andere hulpdiensten. Welke activiteiten we in 2023 uitvoeren (met name voor wat betreft handhaving), leggen we vast in een jaarlijks handhavingsuitvoeringsprogramma.

Toezicht en handhaving van bouwen, ruimtelijke ordening, milieu, drank- en horecawet-gevingen APV (met betrekking tot de Wet op de Kansspelen en terrasvergunning)
Welke activiteiten we in 2023 uitvoeren, leggen we vast in het jaarlijkse handhavingsuitvoerings-programma. Via een handhavingsjaarverslag leggen we verantwoording af over geleverde prestaties.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Veiligheid om dit te realiseren?

- Algemene plaatselijke verordening (APV);
- Kadernota Leefbaarheid en Veiligheid 2021 – 2022;
- Evenementenbeleid vergunningverlening, veiligheid en facilitering;
- Damoclesbeleid Heerlen 2019;
- Verordening bestuurlijke boete handhaving overlast in de openbare ruimte 2021;
- Vaste gedragslijn dwangsommen straathandel drugs en meevoeren inbrekerswerktuigen;
- Horecasanctiebeleid;
- Beleidsregels beoordeling norm slecht levensgedrag;
- Beleidsregels verdeling exploitatievergunningen coffeeshops Heerlen;
- Softdrugsbeleid Heerlen;
- Handhavingsbeleid Digitaal Opkopers Register Heerlen 2019;
- Seksinrichtingenbeleid;
- BIBOB-beleid;
- Toezicht- en handhavingsbeleidsplan 2019-2022 Wabo (bouwen, ruimtelijke ordening, milieu, Drank- en Horecawet (DHW) en APV met betrekking tot Wet op de kansspelen en terrasvergun-ning).

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023
Wat gaat dat kosten?

KT Veiligheid

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-6.541	-7.305	-7.369	-7.568	-7.531	-7.198
Baten	595	46	26	26	26	26
Totaal	**-5.945**	**-7.260**	**-7.343**	**-7.542**	**-7.505**	**-7.172**

Bedragen x € 1.000

5. MBP 2023-2026 / Begroting 2023
Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026
Migratie camerasysteem handhaving	135			
Totaal	**135**	**0**	**0**	**0**

Bedragen x € 1.000

2.1.2 Programma Verkeer en Vervoer

Portefeuillehouders: **Marco Peters**

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat willen we in deze bestuursperiode bereiken (maatschappelijk effect, ambities) binnen het programma Verkeer en Vervoer?

Binnen het programma 'verkeer en vervoer' zetten we deze MBP-periode verder in op het stimuleren van duurzame vervoerswijzen, bevorderen we de leefbaarheid en gezondheid en verbeteren we de bereikbaarheid en verkeersveiligheid van Heerlen door het realiseren van duurzame netwerken. Hieronder vallen onder andere het verbeteren van de fietsinfrastructuur en -voorzieningen, het optimaliseren van het openbaar vervoer en het verkeersveilig inrichten van onze infrastructuur.

De programmadoelen voor de komende periode zijn:
1. De vervoerswijzekeuze van inwoners en bezoekers van Heerlen verschuift van 'vervuilend' naar 'duurzaam en gezond';
2. We streven naar 0 ernstige verkeerslachtoffers per jaar;
3. Het energieverbruik voor verkeer en vervoer in 2040 is maximaal 1.695 TJ (cf. Palet 3.0).

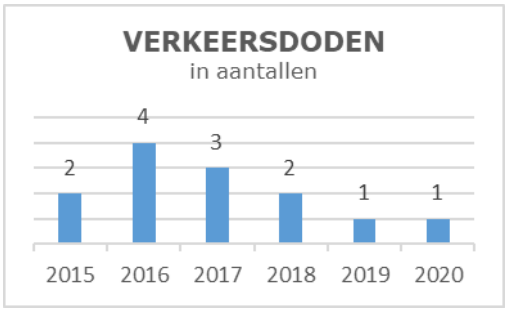
In het Coalitieakkoord van de gemeente Heerlen bouwen we verder aan een sociale, duurzame, levendige en economisch vitale stad. Zoals hierin beschreven, is de woonomgeving in hoge mate bepalend voor hoe prettig je je voelt in het leven. Dit betekent dat de gemeente een stevige verantwoordelijkheid draagt in het goed onderhouden van deze omgeving en bewoners te betrekken bij het onderhouden en inrichten van de stad. De veiligheid van de omgeving is hierbij van essentieel belang. Vanuit de openbare ruimte betekent dit dat we deze schoon, heel en daarmee veilig houden door een gedegen beheer en onderhoud. Volgens de Nationale Omgevingsvisie is er echter meer nodig om de omgeving ook in de toekomst leefbaar en aantrekkelijk te houden. Denk bijvoorbeeld aan de gevolgen van hitte, droogte en wateroverlast, de energietransitie en de teruglopende biodiversiteit. Daarom geven we bij het beheer en onderhoud en de inrichting van onze stad invulling aan leefbaarheid, klimaatadaptatie, gezondheid, biodiversiteit en duurzaamheid. Wij zien deze onderwerpen als belangrijke 'waarden' voor een aantrekkelijke en toekomstbestendige stad. Het is hierbij onze verantwoordelijkheid om samen met onze inwoners en maatschappelijke partners, zoals woningbouwcoöperaties, scholen, politie en zorg- en welzijnsorganisaties een zo hoog mogelijke 'opbrengst' te behalen én in het bijzonder voor de bewoners die dit het hardst nodig hebben!

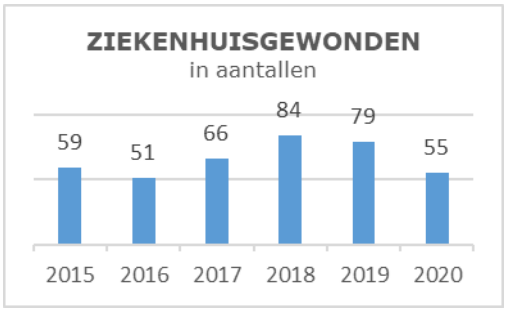
2. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Hoe gaan we in deze bestuursperiode onze inspanningen meten binnen het programma Verkeer en Vervoer? (indicatoren)

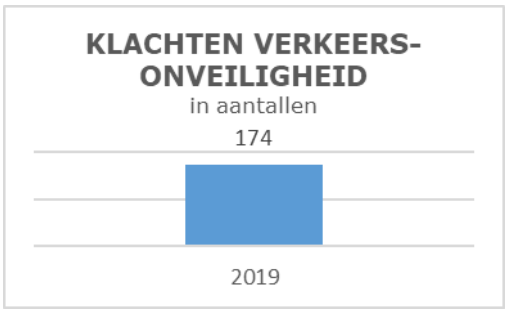
We stellen een monitoringsprogramma op dat uit de volgende onderdelen bestaat:
- Fietstellingen om zicht te krijgen op de gewenste stijging van het fietsgebruik;
- Resultaten van het ODIN om een beeld te krijgen van het mobiliteitsgedrag in Heerlen;
- Tevredenheids- en mobiliteitsonderzoeken waarmee we nagaan hoe de bereikbaarheid van het centrum wordt beoordeeld;
- Ongevallencijfers (objectieve verkeersonveiligheid);
- Analyse van de binnengekomen klachten en meldingen (subjectieve verkeersonveiligheid);
- Intensiteits- en snelheidsmetingen;
- Periodieke parkeeronderzoeken in het centrum en de woongebieden;
- Cijfers over het aantal in- en uitstappers op de verschillende stations (voor zover we daar de beschikking over krijgen);

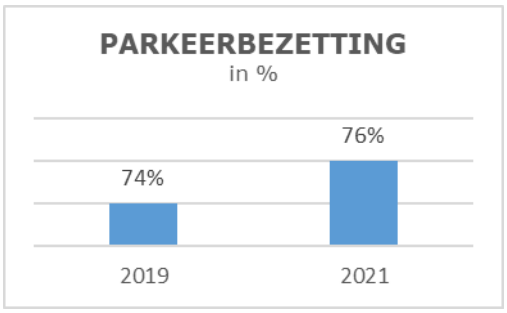
- Meldingen bewoners over het beheer en onderhoud van de openbare ruimte;
- Tevredenheidscores Burgeronderzoek beheer en onderhoud;
- Toezicht en inspectie op het beheer en onderhoud.

Verkeer en Vervoer — Beleidsindicatoren

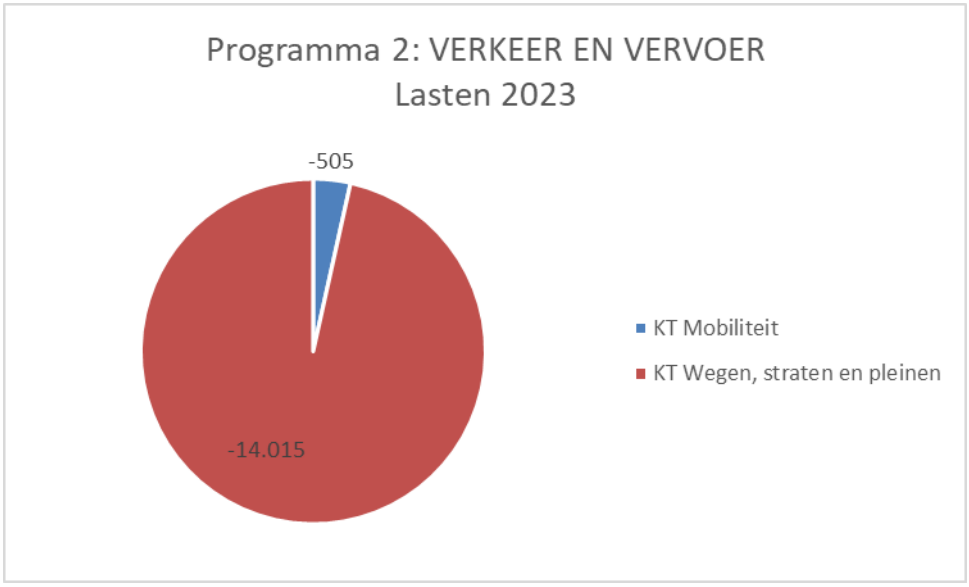

3. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat zijn de risico's binnen het programma Verkeer en Vervoer gedurende deze bestuursperiode?

- De registratiegraad van de verkeersongevallen is de laatste jaren aanmerkelijk verbeterd. Toch is het niet altijd mogelijk om een goede vergelijking te maken met voorgaande jaren. Een onderschatting van het verkeersveiligheidsbeeld kan hierdoor optreden.
- De resultaten van de ODIN ten tijde van corona zijn mogelijk niet representatief en kunnen dus een vertekend beeld geven.

4. MBP meerjarig perspectief (2023-2026) / begroting 2023:
Wat gaat het programma Verkeer en Vervoer kosten?

Programma 2 - Verkeer en Vervoer

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-11.636	-12.983	-14.520	-14.769	-15.405	-15.972
Baten	410	1.504	1.442	1.442	1.442	1.442
Totaal saldo van baten en lasten	**-11.226**	**-11.479**	**-13.078**	**-13.328**	**-13.963**	**-14.530**
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	4	0	0	0	0	0
Resultaat	**-11.222**	**-11.479**	**-13.078**	**-13.328**	**-13.963**	**-14.530**

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Mobiliteit	-325	-388	-505	-458	-457	-455
Wegen, straten en pleinen	-10.901	-11.091	-12.573	-12.869	-13.506	-14.075
Bestemming	4	0	0	0	0	0
Totaal	**-11.222**	**-11.479**	**-13.078**	**-13.328**	**-13.963**	**-14.530**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Mobiliteit

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Mobiliteit?

Verschuiving van de vervoerswijzekeuze van inwoners en bezoekers van Heerlen van 'vervuilend' naar 'duurzaam en gezond':
Fiets en voetganger: Door een combinatie van infrastructurele maatregelen, het creëren van meer ruimte voor de fiets en voetganger binnen de verkeerskundige ontwerpen en het uitvoeren van gedragsbeïnvloedingsmaatregelen stimuleren we – cf. Fietsplan Heerlen 2022 – mensen om meer gebruik te maken van duurzame vervoerwijzen.

Openbaar vervoer: Het lobbytraject om de IC-verbinding naar Aken te realiseren wordt voortgezet. Samen met de provincie Limburg en Arriva streven we naar een zo optimaal mogelijke dekking van het OV-netwerk in Heerlen. Ook worden de stations en een aantal bushaltes voorzien van deelmobiliteitstations of fietsvoorzieningen ter verbetering c.q. bevordering van het voor- en natransport (ketenmobiliteit).

Parkeren: De huidige parkeernormen worden aangepast. Om parkeeroverlast in de woonwijken als gevolg van centrumbezoekers en werknemers tegen te gaan werken we verder aan de mogelijkheden tot parkeren op afstand en zetten we onze reguleringsinstrumenten in. Voor de aanpak van parkeeroverlast in de woonwijken hanteren we een nieuwe systematiek waarbij de focus ligt op het optimaal gebruik van de openbare ruimte in combinatie met o.a. het stimuleren van gezonde vervoerswijzen en deelmobiliteit.
In samenwerking met Provincie Limburg wordt onderzoek uitgevoerd naar potentiële locaties om beveiligd vrachtwagenparkeren te realiseren.

Bereikbaarheid: In het kader van het verbeteren van de bereikbaarheid van Trilandis en Avantis zetten we de komende periode in op het verbeteren van de fietsinfrastructuur, het verbeteren van de haltevoorzieningen in combinatie met deelfietsen en het stimuleren van thuiswerken, carpoolen en reizen buiten de spits, in samenwerking met Zuid-Limburg Bereikbaar.

Communicatie: Het mobiliteitsplatform is ook de komende periode het middel waarmee we bewoners en stakeholders betrokken houden bij onze ambities.

Streven naar 0 ernstige verkeerslachtoffers per jaar:
Naar aanleiding van het nieuwe landelijke beleid 'Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030' (SPV 2030) waarbij we vooral proactief inzetten op het verminderen van risico's en de risicoanalyse van Heerlen stellen we een nieuw uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid op. Dit programma vervangt onze huidige verkeersveiligheidsaanpak dat betrekking heeft op de 'Aanpak top-10' en 'Aanpak grijze wegen'.
Gelijktijdig actualiseren we de wegcategorisering van Heerlen, waarin we – conform de uitgangspunten van de 2e kamer-motie Kröger en Stoffer – 30 km/h binnen de bebouwde kom als leidend principe hanteren. Deze uitgangspunten worden ook meegenomen bij de totstandkoming van het Verkeerscirculatieplan Centrum. Dit plan wordt afgerond en vormt ook onderdeel van de nieuwe wegcategorisering van Heerlen.

In het hele verkeersveiligheidstraject over SPV2030 wordt nauw samengewerkt met de buurgemeenten en de provincie. Hierbij wordt ook de wens voor de inzet van flitspalen door gemeenten betrokken.

De verkeersveiligheid rondom basisscholen wordt verder opgepakt met het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg (ROVL), waarbij we er naar streven om zo veel mogelijk scholen te laten toetreden tot het netwerk van de 'Verkeersactieve school'.

Het energieverbruik voor verkeer en vervoer in 2040 is maximaal 1.695 TJ (cf. Palet 3.0):
De plaatsing van laadpalen voor elektrische auto's vanuit de concessie met Vattenfall in de openbare ruimte wordt volgens het contract uitgevoerd. Op basis van de laadvisie, die samen met Parkstad wordt opgesteld, wordt aan het vervolg vormgegeven. Bij de realisatie van de fietsenstallingen wordt zo ver als mogelijk ook in oplaadpunten voorzien.

2. Begroting 2023
Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Mobiliteit?

- Het Mobiliteitsplatform blijven we inzetten als participatie-instrument en ook de samenwerking met Zuid-Limburg Bereikbaar wordt gecontinueerd.
- Na Molenberg wordt er een mobiliteitsonderzoek en -aanpak uitgevoerd in een volgende wijk. Hierbij wordt ook de dekking van het openbaar vervoernetwerk betrokken.
- Op basis van het Fietsplan Heerlen 2022 worden verschillende infrastructurele fietsprojecten voorbereid en/of uitgevoerd. Bij een eventuele succesvolle eerste editie van Doortrappen wordt onderzocht of er in 2023 een vervolg aan gegeven wordt. Tot slot zal verder gewerkt worden aan de realisatie van de gewenste bewaakte fietsenstalling aan het Maankwartier.
- In samenwerking met Parkstad Limburg en de provincie wordt het aantal deelfietsstations uitgebreid en worden enkele al bestaande deelfietsstations verder uitgebouwd tot mobiliteits-hubs.
- Afhankelijk van de uitkomsten van de parkeerpilot in Eikenderveld wordt het fiscaliseren van het parkeren voortgezet in een volgende vergunningsector dan wel als vorm van betaald parkeren op kenteken uitgerold in het centrum.
- De parkeernormensystematiek wordt geactualiseerd waarbij we de starre parkeernormen vervangen door meer locatieafhankelijke 'mobiliteitsnormen'. Ook wordt er een parkeervisie omtrent Hoensbroek-centrum opgesteld ten behoeve van een verbeterde leefbaarheid in bepaalde buurten.
- Op basis van de risicoanalyse wordt in het Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid een nieuwe prioritering voorgesteld van op te pakken knelpunten. Voorbereiding en uitvoering van de eerste wegen wordt in 2023 opgepakt.
- Naar aanleiding van de Bereikbaarheidsstudie Avantis-Trilandis worden bestuurlijk afspraken gemaakt en wordt de uitvoering van de benodigde maatregelen in samenwerking met provincie en andere partners voorbereid.

3. Begroting 2023
Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Mobiliteit om dit te realiseren?

- Mobiliteitsplan Limburg "Slim op weg naar morgen" 2018;
- Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg 2020;
- 'Visie op Mobiliteit' Parkstad 2020;
- Mobiliteitsvisie 'Heerlen in Beweging' 2019;
- Parkeernota 'Visie en Ambitiedocument' 2016;
- Fietsplan Heerlen 'Van Autostad Heerlen naar fietsstad Heerlen' 2022.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023
Wat gaat dat kosten?

KT Mobiliteit

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-325	-388	-505	-458	-457	-455
Baten	0	0	0	0	0	0
Totaal	**-325**	**-388**	**-505**	**-458**	**-457**	**-455**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Wegen, straten en pleinen

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Wegen, straten en pleinen?

Wij voeren groot- en kleinschalig onderhoud uit en wij pakken meldingen van bewoners op om de openbare ruimte schoon, heel en veilig te houden. Daarbij hebben we aandacht voor de toekomstbestendigheid van de openbare ruimte.

We willen gaan werken volgens de Visie waardevolle buitenruimte die begin 2023 ter besluitvorming wordt voorgelegd. Deze visie heeft als ambitie om een toekomstbestendige leefomgeving te creëren die recht doet aan de mens en zijn natuurlijke omgeving. In deze visie worden eerder genoemde waarden, zoals leefbaarheid, gezondheid, klimaatadaptie, biodiversiteit en duurzaamheid 'vertaald' naar het beheer- en onderhoud en de inrichting van de fysieke leefomgeving.

We kiezen er bewust voor om deze waarden direct toe te passen in het onderhoud en de aanleg van de openbare ruimte. Het is anders een gemiste kans om een toekomstbestendige leefomgeving te creëren (werk met werk maken). Na aanleg of grootschalig onderhoud is dit bovendien voor lange tijd niet meer mogelijk. Denk bijvoorbeeld aan het klimaat-adaptief maken van verhardingen, waardoor wateroverlast wordt verminderd als gevolg van zware regenbuien. Dit kan betekenen dat op korte termijn in de MBP-periode het grootschalig onderhoud aan wegen iets wordt uitgesteld.
Door kleinschalig onderhoud verwachten wij echter de situatie veilig te kunnen houden.
De eventuele achterstanden halen we ook weer in, omdat er in de loop van het MBP meer budget vrijkomt voor het onderhoud aan verhardingen.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Wegen, straten en pleinen?

Visie waardevolle buitenruimte
We leggen begin 2023 de Visie waardevolle buitenruimte ter besluitvorming aan de raad voor om zorg te dragen voor een leefbare en toekomstbestendige fysieke leefomgeving. Om dit te bereiken, worden in de visie 'waarden' vastgelegd die worden toegepast in het beheer en onderhoud en in fysieke projecten.

Verhardingen en civieltechnische kunstwerken
Voor het onderhoud van verhardingen en civieltechnische kunstwerken gaan wij werken volgens de Nota wegverhardingen 2022-2026 en het Beheerplan civieltechnische kunstwerken 2023-2027 die wij begin 2023 in de bestuurlijke besluitvorming brengen. Denk bijvoorbeeld aan het onderhoud van trottoirs, fietspaden, straten, straten én bij civiel technische kunstwerken aan objecten, zoals bruggen, viaducten en tunnels.

Het uitvoeren van dit onderhoud is niet alleen nodig om gevaarlijke situaties tegen te gaan.
Het is eveneens noodzakelijk om de openbare ruimte opnieuw te kunnen inrichten, zodat we beter aan de behoeften van bewoners voldoen. Hierbij kunt u denken aan het aanpakken van het te hard rijden en de parkeerproblematiek.

Tegelijkertijd verminderen we de wateroverlast als gevolg van zware regenbuien. Dit doen we o.a. door het waterbergende vermogen van wegen te vergroten. Ook kijken we of we minder verharding kunnen aanleggen, zodat het water niet alleen beter de grond in kan zakken, maar we

ook meer groen in de stad kunnen creëren. Dit laatste heeft niet alleen een gunstig effect op het straatbeeld, maar we verminderen ook hittestress tijdens warme zomerdagen.

Niet in de laatste plaats kunnen we door het onderhoud aan wegen en civieltechnische kunstwerken de openbare ruimte toegankelijker maken voor ouderen en mensen met een lichamelijke en visuele beperking. Bovendien is het tijdig uitvoeren van onderhoud ook een vorm van duurzaamheid, omdat er minder snel vervanging hoeft plaats te vinden.

Handboek openbare ruimte
Om doelmatiger te werken en een betere koppeling te maken tussen het onderhoud, de inrichting en het beleid, actualiseren wij het Handboek openbare ruimte. Denk bijvoorbeeld aan standaardrichtlijnen om de openbare ruimte beter toegankelijk te maken voor mensen met een lichamelijke of visuele beperking. Dit laatste doen wij samen met de Gehandicaptenraad Heerlen. Concreet voorbeeld zijn de aanleg van blinde geleide lijnen in het centrum en meer standaardisering in oversteekplaatsen voor slechtzienden.

Openbare verlichting
We stellen een nieuwe Nota openbare verlichting op, omdat de huidige nota geactualiseerd moet worden. Hierbij passen we de waarden van de Visie waardevolle buitenruimte toe, waarbij bijvoorbeeld gedacht kan worden aan de (sociale) veiligheid van de openbare ruimte. Ook onderzoeken we of er verdere innovaties zijn op het terrein van energiebesparing.

3. Begroting 2023
Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Wegen, straten en pleinen om dit te realiseren?

- Visie Waardevolle buitenruimte;
- Wegverhardingsnota;
- Nota civiel technische kunstwerken;
- Groenbeleidsplan;
- Stedelijk plan schoonhouden;
- Klimaatadaptatiestrategie Parkstad Limburg;
- Beleidsplan openbare verlichting;
- Watertakenplan Gemeente Heerlen;
- Programma Duurzaamheid.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023
Wat gaat dat kosten?

KT Wegen, straten en pleinen

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-11.311	-12.595	-14.015	-14.311	-14.948	-15.517
Baten	410	1.504	1.442	1.442	1.442	1.442
Totaal	**-10.901**	**-11.091**	**-12.573**	**-12.869**	**-13.506**	**-14.075**

Bedragen x € 1.000

5. MBP 2023-2026 / Begroting 2023
Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026
Mobiliteitsvisie Heerlen in beweging	2.403	1.343	113	
Achterstand IBOR	1.720	1.720	1.720	1.892
Verkeersregelinstallaties	478	439	470	280
Actieplan fiets	450	1.250	250	
Civieltechnische kunstwerken	362	1.082	537	217
Openbare verlichting masten	171	296	209	188
Aanleg langparkeerplaatsen CBS-weg	150			
Openbare verlichting armaturen	56	10	28	79
Parkeerplaats en voorterrein Gezondheidscentrum Hoensbroek	50			
Totaal	**5.840**	**6.140**	**3.327**	**2.656**

Bedragen x € 1.000

Cornelushuis

2.1.3 Programma Economie

Portefeuillehouders: Martin de Beer, Casper Gelderblom

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat willen we in deze bestuursperiode bereiken (maatschappelijk effect, ambities) binnen het programma Economie?

We willen een welvarende stad zijn, waar iedereen een goed bestaan voor zichzelf kan opbouwen. Daarvoor werken we aan twee zaken:
a. sterke economische clusters, waar ondernemingen goed kunnen gedijen (ondernemerschap) en die een goede voorzieningenstructuur vormen (leefbaarheid);
b. het oplossen van de mismatch op de arbeidsmarkt.

Een gezonde economische structuur bestaat uit sterke, aantrekkelijke voorzieningenclusters en werklocaties. De leegstand en versnippering vraagt om een duurzame aanpak, samen met onze partners in Parkstad en Zuid-Limburg. Ook de arbeidsmarkt in onze regio is niet goed in balans door het verschil tussen de kwalificaties van werkzoekenden en de vraag van werkgevers. Dat verschil is het gevolg van technologische, economische en demografische ontwikkelingen. Wij werken aan een inclusieve arbeidsmarkt waarin niet alleen het behalen van diploma's centraal staat, maar ook het ontwikkelen en benutten van kennis, vaardigheden en eigenschappen.

Verder zetten we in op de betere profilering van drie belangrijke sectoren: de medische logistiek, de smart services (met onze eigen Brightlands Smart Services Campus (BSSC)) en leisure (horeca en retail). Daarnaast is het onze ambitie om de clusters bouw, techniek en zorg te versterken in Heerlen. Dit doen we mede in relatie tot de regionale arbeidsmarkt.

Voor de medtech-logistiek zoeken wij binnen Parkstad naar nieuwe mogelijkheden om aan de grote ruimtevraag te kunnen voldoen. Dat is nodig om onze positie als Europees knooppunt voor medtech-logistiek verder te versterken.

Leisure is een werkgelegenheidssector van formaat; daarom zetten we in op het realiseren en faciliteren van sterke clusters. Voor een prettig leefklimaat willen we dat onze inwoners beschikken over complete en aantrekkelijke winkelvoorzieningen. Samen met de stadsregio Parkstad Limburg willen wij de potentie van horeca, toerisme en recreatie in onze regio benutten en uitbouwen.

Bovendien heeft het centrum bijzondere aandacht als visitekaartje voor de hele regio. We zetten ons in om een breed, passend en gevarieerd aanbod van functies op het gebied van winkelen, uitgaan, wonen, werken, cultuur en studeren mogelijk te maken. Binnen het programma Economie willen wij vooral de economische functie van het centrum voeden en benadrukken.

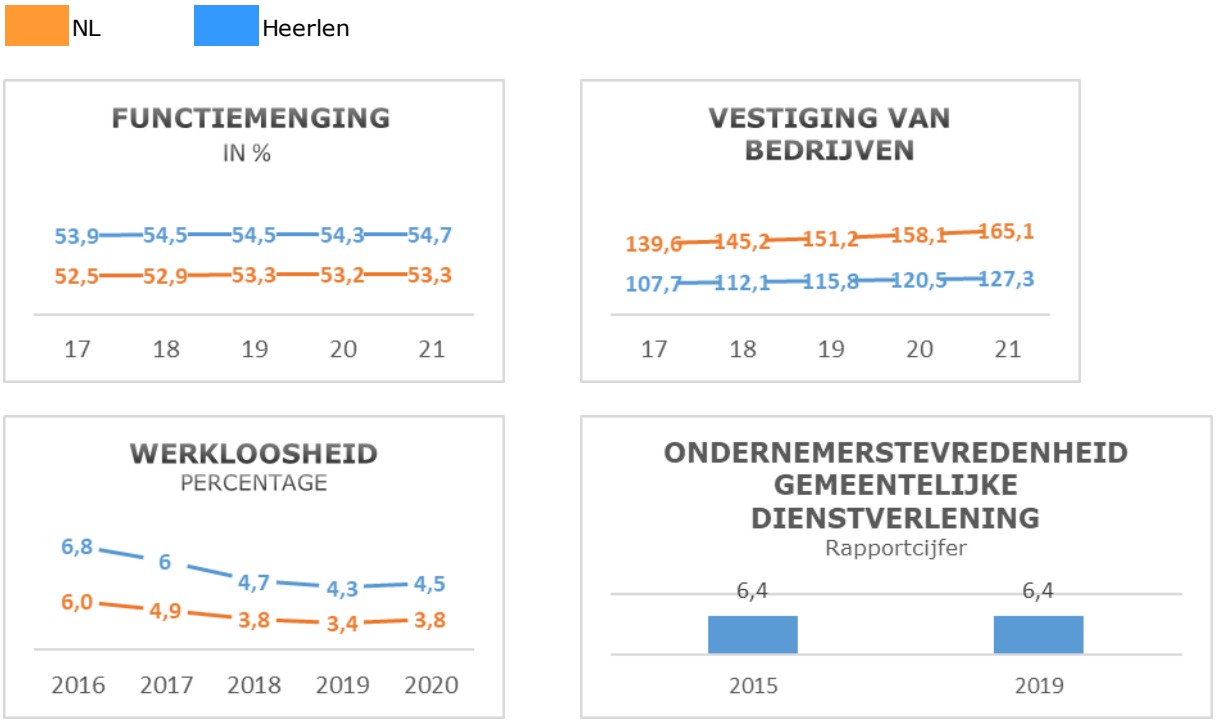
Binnen Zuid-Limburg werken we samen aan economische structuurversterking in Economische Samenwerking Zuid-Limburg (ESZL). Voor het onderwerp onderwijs-arbeidsmarkt vervullen wij de trekkersrol. Hier zetten we ons nadrukkelijk in om de mismatch op de arbeidsmarkt vanuit economisch perspectief aan te pakken samen met partners.

We zijn ons ervan bewust dat we de economische opgaven niet als overheid alleen opgelost krijgen. Zeker niet in een tijd waarin de landelijke economie en zelfs de wereldeconomie het moeilijk heeft door de gascrisis en hoge inflatie. Toch vragen onze specifieke regionale opgaven om blijvende aandacht en inzet. Daarom gaan wij actief de dialoog aan met burgers, ondernemers, bedrijven, maatschappelijk middenveld en kennisinstellingen om samen toekomstbestendige oplossingen te vinden.

2. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Hoe gaan we in deze bestuursperiode onze inspanningen meten binnen het programma Economie? (indicatoren)

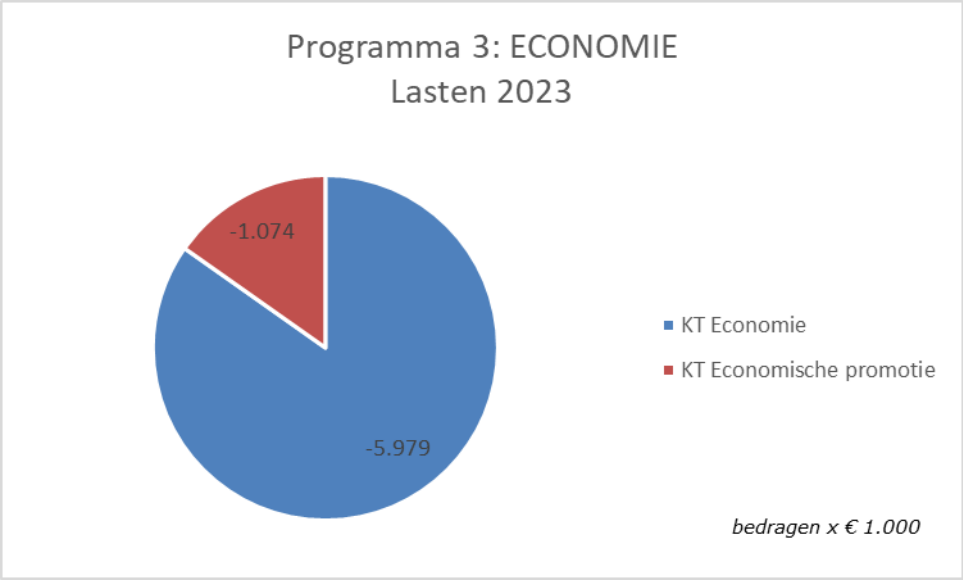
Economie **Beleidsindicatoren**

3. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat zijn de risico's binnen het programma Economie gedurende deze bestuursperiode?

- Onvoldoende interne capaciteit (kwantitatief en kwalitatief) om de voorgenomen opgaves uit te voeren, inclusief eventueel nog langer noodzakelijke extra coronacapaciteit voor de ondernemersdienstverlening;
- Druk op bedrijventerreinen en centrum wegens aantrekkende markt. Hierdoor kunnen bedrijven niet verder groeien omdat er geen geschikte gronden of bedrijfsruimtes meer zijn;
- Krimp op de arbeidsmarkt, bedrijven vinden weinig geschikt en/of gemotiveerd personeel op elk niveau;
- Krapte in bedrijventerreinen; stikstofeisen die ontwikkelingen bemoeilijken;
- Oorlog in Oekraïne;
- Gasprijzen;
- Netbeheerder TenneT heeft bekend gemaakt dat het elektriciteitsnetwerk in Limburg en Noord-Brabant dusdanig vol zit, dat er geen grootverbruikers meer aangesloten kunnen worden;
- Cybersecurity; impact op de beveiliging van computersystemen, die zowel op de thuiswerkplek als bij kantoren en bedrijven vaak onvoldoende op orde is.

4. MBP meerjarig perspectief (2023-2026) / begroting 2023:
Wat gaat het programma Economie kosten?

Programma 3 - Economie

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-8.559	-8.917	-7.053	-7.074	-7.048	-7.045
Baten	1.027	1.496	891	891	891	891
Totaal saldo van baten en lasten	**-7.532**	**-7.421**	**-6.162**	**-6.183**	**-6.157**	**-6.154**
Toevoeging reserves	-399	0	-200	-200	-200	-200
Onttrekking reserves	604	816	302	302	302	337
Resultaat	**-7.327**	**-6.605**	**-6.060**	**-6.081**	**-6.055**	**-6.017**

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Economie	-7.312	-6.757	-5.431	-5.459	-5.440	-5.438
Economische promotie	-220	-664	-731	-724	-717	-716
Bestemming	205	816	102	102	102	137
Totaal	**-7.327**	**-6.605**	**-6.060**	**-6.081**	**-6.055**	**-6.017**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Economie

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Economie?

Voor de toekomstbestendigheid van ons bedrijfsleven verdiepen we de samenwerking met ondernemers. We richten ons vooral op de sectoren medische logistiek, smart services en leisure. Daarbij focussen we met name op merkontwikkeling, arbeidsmarkt, gezamenlijke acquisitie en aansluiting met het MKB (specifiek de campus). Dit doen we via de 3 A's: Acquisitie, Aanjagen en Activeren.

We zien dat de mismatch op de arbeidsmarkt een risico is voor de robuustheid van onze economie. Hier gaan we multidisciplinair en met onze partners aan werken. Het doel is om werkzoekenden en bedrijven aan elkaar te koppelen. Daarvoor willen we samen met de bedrijven meer mensen opleiden voor een geschikte werkplek.

Voor de snel groeiende vraag naar bedrijfskavels zoeken we met partners binnen Parkstad naar ruimte om de vraag te kunnen accommoderen. Ook werken we aan een gezamenlijke bedrijventerreinenvisie en zorgen we voor de uitvoering hiervan.

Daarnaast blijven we ons inzetten voor meer economische dynamiek in het centrum. Een sterke en aantrekkelijke binnenstad is hét visitekaartje voor de hele stad en regio en is daarom economisch van groot belang. Het centrum moet een prettige verblijfsplek zijn waar meer mensen werken, winkelen en recreëren. Daarom willen we functies toevoegen die de binnenstad economisch voeden, vooral bij het transformeren van leegstaande panden. De kantoorfunctie zal naar verwachting veranderen; daarom maken we een analyse van vraag en aanbod van de kantoren in het centrum. Dit zal input zijn voor een nieuw afwegingskader en visie op kantoren. Ook zal er extra aandacht zijn voor de versterking van retail en horeca, in samenwerking met de betrokken ondernemers(collectieven): we zetten in op een leefbaar en aantrekkelijk winkelgebied. Het maken van een retailplan voor het kernwinkelgebied (inclusief het onderzoeken van een outletcenter) maakt hier onderdeel van uit.

Verder is het erg complex om onze economische structuur verder te versterken. Een aantal randvoorwaarden hiervoor zijn niet zomaar te wijzigen. Bijvoorbeeld de veranderingen in de bevolkingssamenstelling en de historisch gegroeide ruimtelijke structuur. Daarnaast zijn er nog de veranderingen als gevolg van de technologische ontwikkelingen. Al deze aspecten zijn zichtbaar in een afnemend winkelaanbod en in de kantorenleegstand. Concrete voorbeelden hiervan zijn Hoensbroek, 't Loon en het Maankwartier.

Ook de rijksoverheid beseft dat de uitdagingen in de voormalige mijnstreek extra groot zijn. Daarom is er subsidiegeld beschikbaar gesteld voor vernieuwende oplossingen. Die oplossingen zoeken we samen met onze partners. Een aantal vernieuwende voorbeelden zijn er al. Zo is er een proefproject 'stratenaanpak', waarbij we inzetten op het transformeren van overbodige winkelpanden buiten de winkelcentra door de inzet van een proactieve transformatiecoach en een subsidieregeling. Daarnaast zijn we bezig met het mogelijk maken van 'mengformules'. Winkels in combinatie met horeca worden namelijk steeds populairder omdat consumenten meer beleving willen. Verder dienen we vernieuwende transformatieprojecten in voor de landelijke subsidieregeling 'Impulsaanpak Winkelgebieden'. Deze regeling helpt ons om (delen van) het centrum te veranderen in een toekomstbestendig en aantrekkelijk gebied.

Tot slot vraagt de Omgevingswet ook economische aandacht. Activiteiten zoals industrie, dienstverlening en detailhandel vindt veel plaats in economische clusters. Denk aan onze bedrijventerreinen, winkelgebieden en kantoorlocaties. In de omgevingsvisie en het omgevingsplan

zullen de economische doelstellingen goed moeten worden afgewogen tegenover doelstellingen als gezondheid, milieu, verkeer en duurzaamheid.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Economie?

Voor het versterken van onze economische clusters en het verbeteren van de aansluiting tussen werkzoekenden en werkgevers, focussen we op de 3 A's:

Acquisitie
We zetten ons Fonds Economische Structuurversterking (FES) in om de werkgelegenheid te versterken in onze economische speerpuntsectoren smart services, medische logistiek en leisure. Met een FES-bijdrage willen we bedrijven aantrekken, samenwerking stimuleren en de economische clusters versterken. Deze doelstellingen pakken wij verder actief op binnen het promotie- en acquisitieoverleg in de regio in overleg met de marktpartijen. Daarnaast stellen we gezamenlijk een retailplan op voor het kernwinkelgebied in het centrum, zodat de ontbrekende branches en nieuw ondernemerschap gericht kunnen worden aangetrokken.

Aanjagen
We gaan beter gebruik maken van de Brightlands Smart Services Campus en haar omgeving van kennisinstellingen, bedrijven en studenten. Dit netwerk is voor ons de aanjager en versneller voor smart technologie en innovaties in de medische logistiek. Dit kan een bijdrage leveren aan het vergroten van de welvaart in brede zin voor de hele stad.

De horeca is een belangrijk deel van het speerpunt leisure, zeker in het Centrum. Daarom willen we de horecavisie verder uitwerken om concrete afspraken te maken over de sluitingstijden en de omvang en kwaliteit van de terrassen.

We zien dat de kantorenmarkt veranderd is. Langdurige leegstaande (grote) kantoren transformeren namelijk steeds vaker naar woningen. De invoering van de wettelijke C-labelverplichting per 2023 zal invloed hebben op onze kantorenmarkt. Ook verwachten we dat de vraag naar kantoren zal veranderen als gevolg van de coronapandemie. Het is nog niet duidelijk waar in de toekomst behoefte aan is. Om hier een afwegingskader voor te kunnen maken, zullen we in 2023 eerst een onderzoek laten uitvoeren naar de kwalitatieve en kwantitatieve aspecten van de kantorenmarkt in Heerlen (en de regio).

Het Uitvoeringsprogramma Retail Parkstad Limburg voeren we verder uit. Zo nemen we deel aan de uitvoering aan het Parkstadbrede proefproject 'stratenaanpak' (onder begeleiding van een transformatiecoach). Met dit proefproject onderzoeken we of dit een zinvol instrument is dat verder uitgebreid kan worden op de langere termijn, bijvoorbeeld door het opzetten van een sloopfonds.

Tenslotte blijven we inzetten op samenwerking om ondernemerschap te stimuleren. Vandaar dat we in gesprek blijven met onder meer Heerlen Mijn Stad, Ondernemersfonds, Visit Zuid-Limburg en Stichting Streetwise over hoe er meer vanuit één agenda kan worden samengewerkt.

Activeren
Het hoge aantal openstaande vacatures heeft steeds meer ingrijpendere gevolgen voor de economische structuur. We gaan dan ook samen met het bedrijfsleven de doelstellingen op het gebied van talentontwikkeling concretiseren in de arbeidsmarkt (van hoog tot laag).

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Economie om dit te realiseren?

- Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) 2014;
- Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL) 2017;
- Structuurvisie Parkstad Limburg 2009;
- Uitvoeringsprogramma Retail Parkstad Limburg (2019);
- Structuurvisie Heerlen 2035;
- Nota Economie;
- Kantorennota Heerlen;
- Leegstand in breder verband;
- Bidboek Urban Heerlen 2016-2020;
- Ambitiedocument 2022;
- Horecavisie Heerlen;
- Uitvoeringsprogramma's Economische Samenwerking Zuid-Limburg (ESZL);
- Fonds Economische Structuurversterking (FES);
- Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg (VTE) 2020;
- Ontwikkelprogramma vrijetijdseconomie Parkstad Limburg.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Economie

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-8.083	-7.937	-5.979	-6.007	-5.988	-5.986
Baten	771	1.179	548	548	548	548
Totaal	**-7.312**	**-6.757**	**-5.431**	**-5.459**	**-5.440**	**-5.438**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Economische promotie

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Economische promotie?

De economie van Heerlen kenmerkt zich door diversiteit en een aantal sterke economisch clusters, zoals de medische logistiek, smart services en retail. De kansen die deze sectoren bieden dienen onder de aandacht te worden gebracht. Belangrijk is daarbij de inbedding van deze sterke sectoren in een bredere en uitdagende propositie van Heerlen op vlak van cultuur, urban transitie en regionale samenwerking. Daarbij richten wij ons niet alleen op de economische promotie van Heerlen bij ondernemers, maar evenzeer bij consumenten en bezoekers.

De economische promotie staat dan ook niet op zichzelf maar wordt ondersteund door andere zaken die het positieve imago van Heerlen versterken zoals het Bidbook Urban Heerlen 2.0, stadsmarketing, etc. Ook het onderbouwen van het imago van Heerlen als Smart Services City is hier onderdeel van. Het ontwikkelen van een propositie met de unique selling points van Heerlen is een instrument hiervoor.

De komende 4 jaar willen wij het Ondernemershuis zowel Online als Offline positioneren. Hiervoor ontwikkelen wij een multimediastrategie, samen met onze Parkstadburen, waarbij traditionele communicatievormen worden gecombineerd met innovatieve communicatiekanalen.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Economische promotie?

De middelen voor economische promotie zijn deels al aanwezig. Een van de middelen is het genereren van free publicity. De incentives om dit te stimuleren, het prikkelen van de nieuwsgierigheid, worden uitgebouwd. Daar waar mogelijk wordt gericht ingezet op betaalde media die voldoende bereik onder het juiste publiek hebben.

Ook wordt ingezet op het creëren van een ambassadeursnetwerk voor Heerlen. Met behulp van verhalen van lokale ondernemers wordt het economische verhaal van Heerlen onderbouwd. De leidraad voor het economisch verhaal van Heerlen zijn de aanwezige successen en de ontwikkelingspotentie op het gebied van arbeidsmarkt, onderwijs, ruimtelijke mogelijkheden en de ligging in de euregio.

In het Ondernemershuis zal voor de drie economische speerpunten een profileringsstrategie worden uitgewerkt. Samen met de aanwezige ondernemers zal het verhaal van Heerlen in beeld worden gebracht en uitgedragen. Daarvoor zal gebruik worden gemaakt van sectorspecifieke netwerken, beurzen en media. Daarnaast stellen wij een promotieplan op voor de positionering van het Ondernemershuis en de promotie van het vestigingsklimaat in Heerlen.

We haken ook aan op het programma Vestigingsklimaat dat binnen ESZL wordt opgezet. Een krachtige gezamenlijke positionering van de economische kracht van Zuid-Limburg en een heldere profilering van de Heerlense speerpuntsectoren kan de impact van de economische promotie versterken.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Economische promotie om dit te realiseren?

- Stadsmarketing;
- Overig gelijk aan de begroting 2023 economie.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Economische promotie

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-476	-981	-1.074	-1.066	-1.060	-1.059
Baten	256	317	343	343	343	343
Totaal	**-220**	**-664**	**-731**	**-724**	**-717**	**-716**

Bedragen x € 1.000

2.1.4 Programma Onderwijs

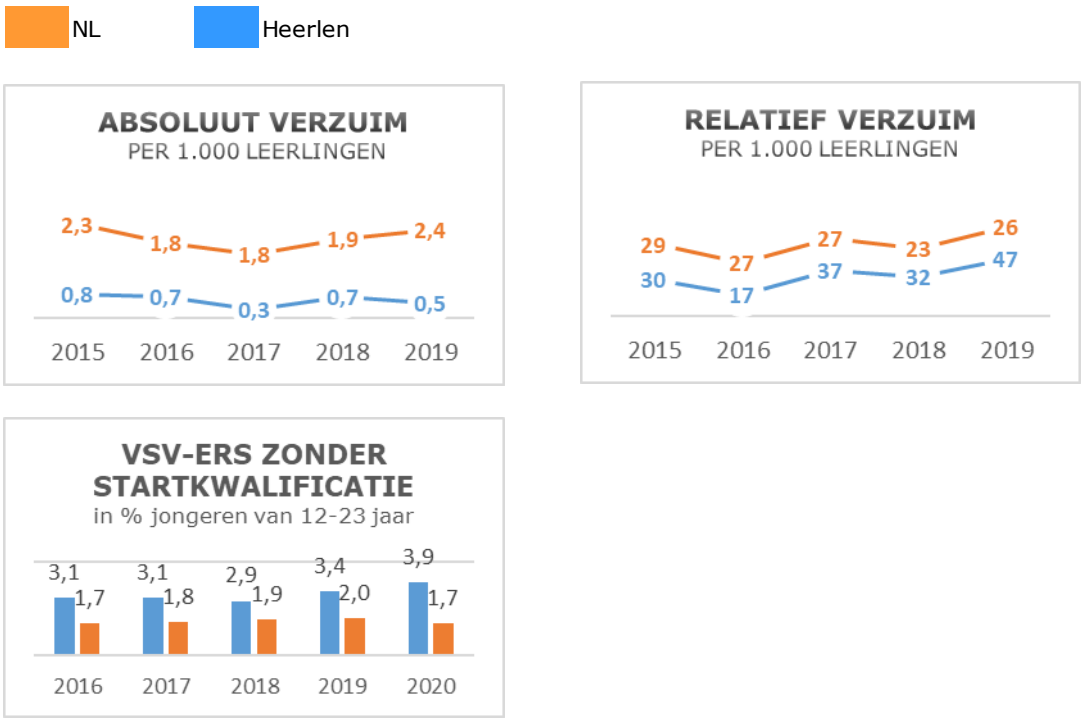
Portefeuillehouders: Jordy Clemens

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat willen we in deze bestuursperiode bereiken (maatschappelijk effect, ambities) binnen het programma Onderwijs?

Wij gaan samen met onze partners maximale onderwijskansen creëren voor alle kinderen en jongeren, in een veilige en gezonde schoolomgeving en in de buurt. Dit doen wij door talentontwikkeling te stimuleren, achterstanden te bestrijden en ondersteuning te bieden daar waar nodig. Hiermee starten wij op een zo jong mogelijke leeftijd, in een zo'n vroeg mogelijk stadium en bij voorkeur op school en in de eigen buurt. Ook willen wij dat jongeren hun schoolperiode succesvol afronden en er minder jongeren voortijdig de school verlaten.
Wij willen bereiken dat jongeren volwaardig, zelfbewust, zelfstandig en in goed welbevinden kunnen deelnemen in de samenleving. Dit willen we ook voor volwassenen. Volwassenen met beperkte basisvaardigheden bieden wij opleidingskansen waardoor zij volwaardig economisch en maatschappelijk zelfstandig kunnen functioneren in goed welbevinden.

2. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Hoe gaan we in deze bestuursperiode onze inspanningen meten binnen het programma Onderwijs? (indicatoren)

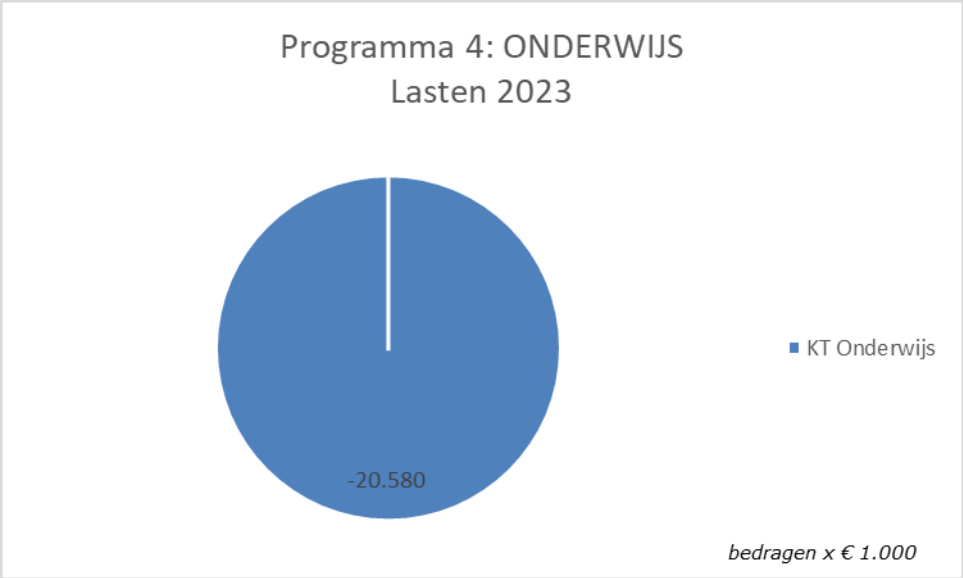
Onderwijs **Beleidsindicatoren**

3. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat zijn de risico's binnen het programma Onderwijs gedurende deze bestuursperiode?

- Vaak geen directe sturing op resultaten;
- Rijksbudget volwasseneducatie/taalvaardigheid;
- Aanbestedingen die niet passen binnen de beschikbare budgetten;
- Stijgende bouwkosten door hogere prijzen van de bouwmaterialen en langere levertijden;
- Planningen die niet haalbaar blijken waardoor vertragingskosten ontstaan.

4. MBP meerjarig perspectief (2023-2026) / begroting 2023:
Wat gaat het programma Onderwijs kosten?

Programma 4 - Onderwijs

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-23.070	-24.290	-20.580	-21.981	-20.277	-20.231
Baten	13.831	13.381	7.082	6.416	5.684	5.684
Totaal saldo van baten en lasten	**-9.239**	**-10.908**	**-13.498**	**-15.564**	**-14.593**	**-14.547**
Toevoeging reserves	-379	-1.359	-1.378	-2.068	-596	-590
Onttrekking reserves	510	996	1.019	1.015	1.011	1.008
Resultaat	**-9.108**	**-11.271**	**-13.858**	**-16.618**	**-14.177**	**-14.129**

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Onderwijs	-9.239	-10.908	-13.498	-15.564	-14.593	-14.547
Bestemming	131	-363	-359	-1.053	416	417
Totaal	**-9.108**	**-11.271**	**-13.858**	**-16.618**	**-14.177**	**-14.129**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Onderwijs

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Onderwijs?

Onderwijs gaat over een fundament onder onze ambities. Onderwijs gaat over het bieden van gelijke kansen aan kinderen en jongeren, over het ontwikkelen van talenten en het bestrijden van achterstanden. Ons uitgangspunt is: starten op een zo jong mogelijke leeftijd, in een zo'n vroeg mogelijk stadium en bij voorkeur op school en in de eigen buurt. Hiermee willen wij bereiken dat zij op volwassen leeftijd economisch en maatschappelijk zelfstandig kunnen functioneren.
Voor een deel van de kinderen en jongeren is gezond en veilig opgroeien echter niet vanzelfsprekend. Deze jeugdigen krijgen ondersteuning. De voorschoolse voorzieningen en scholen zijn belangrijke plaatsen om deze problemen in een vroeg stadium te signaleren en op te lossen.
We zetten ons er sterk voor in dat jongeren hun schoolperiode succesvol afronden waardoor hun kansen op een duurzame plek op de arbeidsmarkt vergroot worden.
De brede talentontwikkeling in het basisonderwijs, de doorontwikkeling van rijke schooldagen en de voorbereiding en aansluiting op de arbeidsmarkt in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs is van belang.
Voor alle doelgroepen die onderwijs nodig hebben is een goede samenhang tussen onderwijs, zorg, bedrijfsleven en overheid nodig. Met het onderwijs denken wij mee over de ontwikkeling van beroepsonderwijs vmbo-mbo-hbo en stimuleren wij dat jeugdigen opgeleid worden met een duurzaam perspectief op de (euregionale) arbeidsmarkt. De clusters bouw, techniek en zorg willen wij versterken.
Daarnaast zetten we ons in voor volwassenen met beperkte basisvaardigheden. We werken samen met bibliotheken, welzijnswerk en bedrijfsleven om volwassenen die moeite hebben met de basisvaardigheden (taal, rekenen, computervaardigheden) op te sporen en te motiveren om hiervoor scholing te volgen. Samen met onderwijs en bedrijfsleven zorgen we voor een passend aanbod voor deze volwassenen. Voor het laagdrempelige scholingsaanbod in de wijken is subsidie beschikbaar. Gemeente Heerlen treedt hierbij op als centrumgemeente voor Zuid-Limburg. De taalambassadeurs bepalen mee wie er subsidie krijgt. Als ervaringsdeskundige op het gebied van laaggeletterdheid weten zij als geen ander wat werkt.
Tenslotte zijn er ontwikkelingen in de wijze waarop en waar jeugdigen onderwijs volgen. Dit heeft gevolgen voor de huisvesting. Wij zorgen ervoor dat de schoolgebouwen ten behoeve van zowel het primair- en voortgezet onderwijs niet alleen een duurzame, gezonde en veilige omgeving zijn, maar ook geschikt voor het faciliteren van de eisen die modern en hedendaags onderwijs aan schoolgebouwen stelt. Het flexibel en multifunctioneel gebruik van de schoolgebouwen speelt hierin een belangrijke rol.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Onderwijs?

Een goede start: taalstimulering bij het jonge kind
Op alle peuterspeelzalen en de meeste basisscholen doen de peuters en kleuters mee aan een taalprogramma. Het bereik en de resultaten van VVE (voor- en vroegschoolse educatie) volgen we met behulp van een monitor. Wij houden toezicht op de kinderopvang en handhaven als de voorziening niet voldoet.
Ouders worden bij de ontwikkeling van het kind betrokken door de inzet van VVE Thuis en de voorleesexpres van SCHUNCK Bibliotheek. Op de basisschool kunnen kinderen met een taalachterstand in de groepen 3 t/m 8 deelnemen aan een schakelklas of verlengde schooldag.

Inclusief onderwijs: iedereen doet mee
We willen dat elk kind zoveel mogelijk in de eigen buurt naar de (voor)school kan gaan. Hierover maken wij afspraken met de samenwerkingsverbanden, het onderwijs en de maatschappelijke partners. Uitgangspunten zijn: regulier als het kan en speciaal als het moet, vindplaats is werkplaats en niet over, maar met ouders.
Dit realiseren we onder meer door de doorontwikkeling van de knooppunten op elke (voor)school. Het knooppunt is een werkvorm waarbij ouders samen met de school en kernpartners (school-maatschappelijk werk, jeugdhulp, jeugdarts en/of leerplichtambtenaar) overleg hebben over het best passende antwoord op de gesignaleerde ondersteuningsbehoeften van een kind.
Zorgpartners, en met name de schoolmaatschappelijk werkers, zijn sinds het voorjaar 2022 meer uren op de (voor)scholen aanwezig op grond van het project versterking knooppunten. Dit project heeft tot doel achterstanden op sociaal-emotioneel gebied bij kinderen en jongeren, die zijn ontstaan door de coronamaatregelen, in te halen. We gaan het project, dat ondersteund is vanuit het Nationaal Programma Onderwijs, evalueren en eventueel voortzetten.
Daarnaast zetten we de plusgroepen in de kinderopvang en startklassen op vier basisscholen voort. In het speciaal onderwijs worden de doelgroeparrangementen, een collectief zorgaanbod, voortgezet en doorontwikkeld. Ook starten we op een aantal basisscholen met een zogenaamde familieschool. Dit is een plek waar kind en gezin op een laagdrempelige manier (praktisch) worden geholpen en ondersteund daar waar nodig is. Het betreft een combinatie van onderwijs, jeugdhulp, WMO en armoedebestrijding.
De pilot overstap van de basisschool naar de middelbare school, die gestart is vanuit de Gelijke Kansen Alliantie, gaan we evalueren en eventueel voortzetten. In deze pilot worden kinderen en gezinnen die zich in een kwetsbare situatie bevinden, een jaar begeleid door de welzijnsorganisatie. Het doel is dat kinderen een succesvolle en soepele overstap kunnen maken naar de middelbare school.

Talenten ontwikkelen en benutten
Op alle scholen stimuleren we activiteiten om de talenten van kinderen en jongeren te ontwikkelen en te benutten. In de aandachtbuurten willen wij het aantal scholen met een rijke schooldag uitbreiden. Hierover zijn wij in overleg met het onderwijs en maatschappelijke partners. Een rijke schooldag houdt in dat een school in een verlengde schooldag extra tijd besteedt aan basisvakken, gezondheid, sport- en bewegen en de brede talentontwikkeling, al dan niet aangevuld met een gezond ontbijt of gezonde lunch. Twee basisscholen zijn hier al mee gestart en zetten dit voort. In 2023 gaan drie nieuwe basisscholen van start (met de voorbereiding). Verder gaan wij als Alliantie Heerlen-Noord deelnemen aan het landelijke Voorlopers traject Rijke Schooldag.
Rijke schooldagen is ook een thema in de Regiodeal Parkstad. Het ambitiedocument onderwijs Parkstad gaan wij verder uitwerken en uitvoeren. De hierin opgenomen visie en strategische opgaven maken onderdeel uit van de nog op stellen nieuwe Regiodeal Parkstad.
Verder ondersteunen wij op basisscholen en in het voortgezet onderwijs in minder kansrijke buurten de beroepenoriëntatie en talentontdekking via het programma IMC basis en JINC.
Ook willen wij ervoor zorgen dat jongeren in de (Eur)regio blijven. Hiervoor gaan wij met scholen in gesprek over een aanbod van Duits en Frans op de basisscholen.
Tot slot gaan wij de Lokaal Educatieve Agenda 2022-2023 uitvoeren.

Tegengaan thuiszitten en Voortijdig Schoolverlaten (VSV)
Om thuiszitten en voortijdig schoolverlaten van kinderen en jongeren tot 23 jaar te voorkomen en te bestrijden, werken we met en via bureau VSV Parkstad samen met het onderwijs, zorgpartners en de sociale dienst. We kiezen ook voor preventieve maatregelen, zoals de aanwezigheid van consulenten op school.
Daarnaast voeren wij als contactgemeente voor VSV samen met de contactschool (VISTA) regie op de uitvoering van het regionaal programma VSV Zuid-Limburg 2020-2024. Wij geven verdere uitvoering aan het programma, waarbij de realisatie van een plusvoorziening wordt doorgevoerd en borging van de consulent kwetsbare jongeren en de mbo-coaches prioriteit krijgt.

Opleiden voor de arbeidsmarkt
Wij maken met het onderwijs en andere partners afspraken over het opleiden van jongeren en volwassenen voor de (euregionale) arbeidsmarkt. In de sterk gewijzigde arbeidsmarkt als gevolg van de coronamaatregelen, worden de meest kwetsbare groepen het hardst getroffen door verdringing op de arbeidsmarkt. We zetten in op ketensamenwerking tussen onderwijs, VSV en het WSP.
Mensen met een taalachterstand bieden we een scholingstraject waarin het leren van de taal wordt gecombineerd met het opdoen van werknemersvaardigheden en praktijkervaring. Dit wordt afgesloten met een MBO-praktijkverklaring wat als opstap dient voor instroom in het onderwijs of als CV-verrijking dient bij een sollicitatie.
De aanpak van achterstand in de basisvaardigheden taal, rekenen en computervaardigheden bij volwassenen krijgt een impuls. We gaan mensen in het sociaal domein opsporen en verwijzen naar het volwassenenonderwijs. Het bereik en resultaat van het volwassenenonderwijs gaan we monitoren. Zo meten we het maatschappelijk effect voor de deelnemers.

<u>Onderwijshuisvesting</u>
- De renovatieprojecten van de basisschool Gerardus Majella en basisschool Mijn Spoor en de uitbreiding van de dislocatie van de openbare basisschool de Tovercirkel worden verder opgepakt. Daarnaast werken we aan de realisatie van BMV Heerlerbaan en de nieuwbouw van het Sint Janscollege.
- Voor de groei van de sbo de Griffel, de Vrijeschool Helianthus, de Taalschool en het Sintermeertencollege zal planvoorbereiding/realisatie plaatsvinden.
- Voor de basisschool Windekind en de Broederschool zal de huidige tijdelijke huisvesting middels noodlokalen worden verwijderd en hiervoor in de plaats zal een structurele oplossing gerealiseerd worden.
- Vanwege de bestendiging en continuering van het onderwijs aan de Oekraïense leerlingen wordt het schoolgebouw aan de Celsusstraat geschikt gemaakt.
- In het kader van verduurzaming van de schoolgebouwen (energietransitie) zal een start worden gemaakt met het verduurzamen van het Bernardinuscollege als zijnde eerste pilot.
- In overleg met de schoolbesturen voor primair onderwijs zal een nieuw "Integraal Huisvestingsplan" voor de komende jaren worden uitgewerkt.
- Ten behoeve van het vergroenen van de speelplaatsen zal, conform het coalitieakkoord, in overleg met de schoolbesturen worden gewerkt aan het zo veel als mogelijk vergroenen van schoolpleinen.
- Vanwege de uitbreiding van de wettelijke taak alsmede autonoom beleid in het beschikbaar stellen van uren bewegingsonderwijs zal een onderzoek plaatsvinden naar de toereikendheid van de huidige accommodaties bewegingsonderwijs. De sportaccommodaties moeten voldoende capaciteit bieden aan de amateursport, ook bij toenemende bezetting vanuit het onderwijs (als gevolg van 'tweede gym-uur' en 'rijke schooldag).
- Invulling zal worden gegeven aan het vastgestelde Integraal Huisvestingsplan Voortgezet Onderwijs 2021-2036 waarbij o.a. voor het Herlecollege en de combinatie Grotiuscollege/Vrijeschool Parkstad, na votering van het benodigde krediet, een start zal worden gemaakt ten behoeve van de verdere voorbereiding en realisatie van de vervangende huisvesting.
- Ter overbrugging wordt de Vrijeschool Parkstad tijdelijk ondergebracht in het schoolgebouw van het Grotiuscollege aan de Akerstraat.
- Het onderhoud van scholen moet op orde zijn. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar de ventilatie in de leslokalen.
- We hebben aandacht voor de architectonische schoonheid, met nadrukkelijk respect voor de locatie(geschiedenis) van schoolgebouwen.
- In elke buurt dient een school te zijn. Mocht een school met voortbestaan bedreigd worden dan gaan we er alles aan doen om de school voor de buurt te behouden.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Onderwijs om dit te realiseren?

- Convenant VVE;
- Ambtelijke notitie Onderwijsachterstandenbeleid Parkstad;
- Beleidsregels gemeentelijke taken uitvoering Wet kinderopvang Gemeente Heerlen 2022;
- Beleidsregel extra leertijd;
- Agenda passend onderwijs-basishulp jeugd;
- Lokaal Educatieve Agenda Heerlen 2-12 jarigen 2022-2023;
- Projectplan "Ruimte voor ontwikkeling voor kinderen en jongeren die vertraging hebben opgelopen door de coronamaatregelen, in kader van NPO 2021-2023";
- Bestuursovereenkomst 2020 inzake samenwerking uitvoering Leerplichtwet en RMC;
- GKA-agenda (Gelijke Kansen Alliantie) 2021-2023 OCW-Heerlen;
- Projectplan "succesvolle overstap po-vo in kader van GKA 2021-2023";
- Regiodeal Parkstad;
- Regionaal programma VSV Zuid-Limburg 2020-2024;
- Productovereenkomst Vistacollege Volwasseneneducatie;
- Verordening leerlingenvervoer;
- Integraal Huisvestingplan Primair Onderwijs;
- De verordening voorzieningen huisvesting onderwijs;
- Subsidieregels Volwassenenonderwijs Zuid-Limburg;
- De wet OKE (Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie);
- De Wet Kinderopvang;
- De Leerplichtwet en de RMC-regelgeving;
- Wet Passend Onderwijs;
- Wet Educatie en Beroepsonderwijs;
- Participatiewet;
- Inburgeringswet;
- Jeugdwet.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Onderwijs

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-23.070	-24.290	-20.580	-21.981	-20.277	-20.231
Baten	13.831	13.381	7.082	6.416	5.684	5.684
Totaal	**-9.239**	**-10.908**	**-13.498**	**-15.564**	**-14.593**	**-14.547**

Bedragen x € 1.000

5. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026
BMV Heerlerbaan	9.923			
St Janscollege renovatie	7.672			
Uitbreiding Sintermeertencollege	4.200			
Renovatie BS Mijn Spoor	1.105			
Div OHV marktwerking	500			
Nieuwbouw KC Tarcisius	500			
Vergroening schoolpleinen	500			
Uitbreiding De Tovercirkel	414			
Ingebruikname/verbouwing Disclotatie SBO de Griffel	375			
Tijdelijke huisvesting Vrijeschool Parkstad in gebouw Grotiuscollege	165			
Kozijnen hoofdgevel Gerardus Majella	145			
Noodz aanp. OR Tovercirkel	72			
Uitbreiding Vrijeschool Helianthus (grove schatting)	63			
Totaal	**25.634**	**0**	**0**	**0**

Bedragen x € 1.000

McDonald's
SCHUNCK

2.1.5 Programma Sport, Cultuur en Recreatie

Portefeuillehouders: Martin de Beer, Jordy Clemens, Marco Peters

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat willen we in deze bestuursperiode bereiken (maatschappelijk effect, ambities) binnen het programma Sport, Cultuur en Recreatie?

Sport
We willen dat zoveel mogelijk inwoners gaan en blijven sporten. Het faciliteren van een gevarieerde, uitnodigende en veilige sportinfrastructuur zien we als een kerntaak. Daarbij blijven we ons maximaal inzetten om drempels te verlagen om te sporten. Het belangrijkste motief dat mensen hebben om te blijven sporten is plezier. De sport heeft daarnaast nog veel meer te bieden. Het draagt bij aan een gezonde leefstijl en is dé plek waar mensen met de meest uiteenlopende achtergronden samenkomen en dé plek die hun bindt door een gezamenlijke passie.

De manieren waarop men sport zien we veranderen. Sporters kiezen vaker voor sportvormen buiten de context van een reguliere sportvereniging zoals (outdoor) fitness, fietsen en wandelen. Om sportdeelname te stimuleren moeten we zorgen dat sport- en beweegfaciliteiten aansluiten bij de behoeften van de inwoners. Het inrichten van een beweegvriendelijke ruimte is daar een steeds belangrijker onderdeel van.

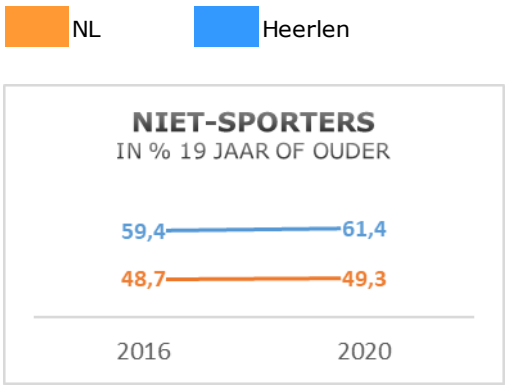
Het vrijwilligerstekort bij sportverenigingen neemt toe, terwijl het besturen van een vereniging steeds complexer wordt. We zullen zuinig moeten zijn op de sportverenigingsstructuur en daar waar mogelijk ondersteuning bieden in het vergroten van hun maatschappelijke waarden. Dat geldt ook voor Heerlense sportondernemers.

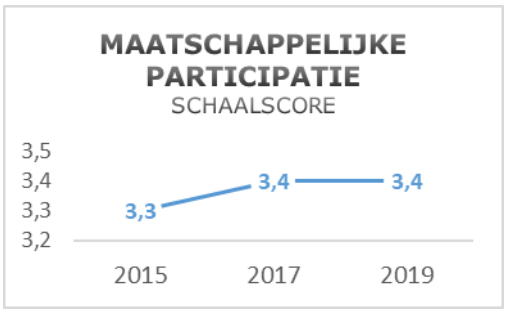
Cultuur en erfgoed
Cultuur en erfgoed laten Heerlen bruisen. Het zijn de aanjagers die zorgen voor levendigheid en saamhorigheid. Hierdoor is onze stad altijd in beweging. In Heerlen is er ruimte voor experiment. We zijn een stad waar subculturen en tegenstellingen juist de kracht zijn, die ons de durf geeft om te pionieren.
De komende periode blijven we ons inzetten voor een kwalitatief en artistiek hoogwaardig, pluriform en breed toegankelijk cultureel aanbod. We versterken de mogelijkheden om kunst te maken en ondersteunen talentontwikkeling. We investeren in amateurkunst en gaan de rol van verenigingen versterken. We stimuleren en ondersteunen (nieuwe) evenementen en activiteiten in de stad. We versterken cultuureducatie en -participatie in alle Heerlense wijken. Ook blijven we investeren in een stevige culturele basis, samen met onze grote en kleinere culturele partners. Want de komende jaren willen we onze positie en uitstraling als cultuurstad blijven handhaven, tot ver buiten de gemeentegrenzen.
Dat Heerlen een stad is met een rijke en lange geschiedenis, daarvan getuigt ons unieke en karakteristieke erfgoedaanbod. De verhalen van deze regio zichtbaar, voelbaar en beleefbaar maken, is dan ook onze prioriteit. Ze vormen de basis voor onze identiteit en voor de trots van Heerlenaren op hun stad. Bovendien maakt het onze stad ook toeristisch aantrekkelijk. Daarom vinden we het belangrijk om onze historische musea met een steeds duidelijker profiel te presenteren aan de stad en daarbuiten. Kasteel Hoensbroek is het visitekaartje van de stad. Het Nederlands Mijnmuseum is ons symbool van trots en identiteit. Het Thermenmuseum wordt het eerste Romeins museum in Nederland met een internationale uitstraling. In het centrum brengen we het middeleeuws karakter van het Landsfort Herle weer terug door het middeleeuws erfgoed te beschermen, conserveren en waar mogelijk toegankelijk te maken. De lijst met gemeentelijke monumenten breiden we de komende jaren verder uit. De kers op de taart wordt 2025, dan bestaat Landsfort Herle 800 jaar. Dat vieren we groots, met *Het Jaar van het Heerlens Erfgoed*.

2. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

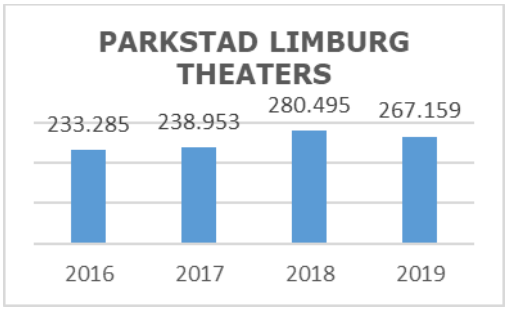
Hoe gaan we in deze bestuursperiode onze inspanningen meten binnen het programma Sport, Cultuur en Recreatie? (indicatoren)

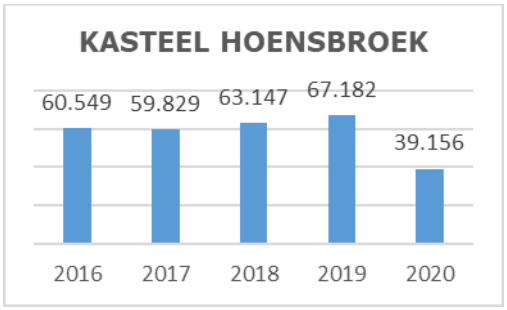
Sport, Cultuur en Recreatie **Beleidsindicatoren**

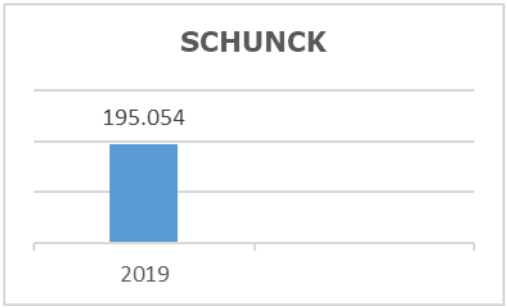

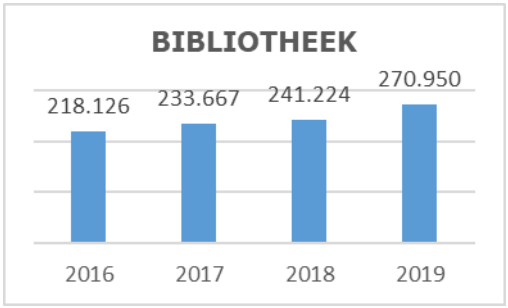

Bezoekers culturele voorzieningen:

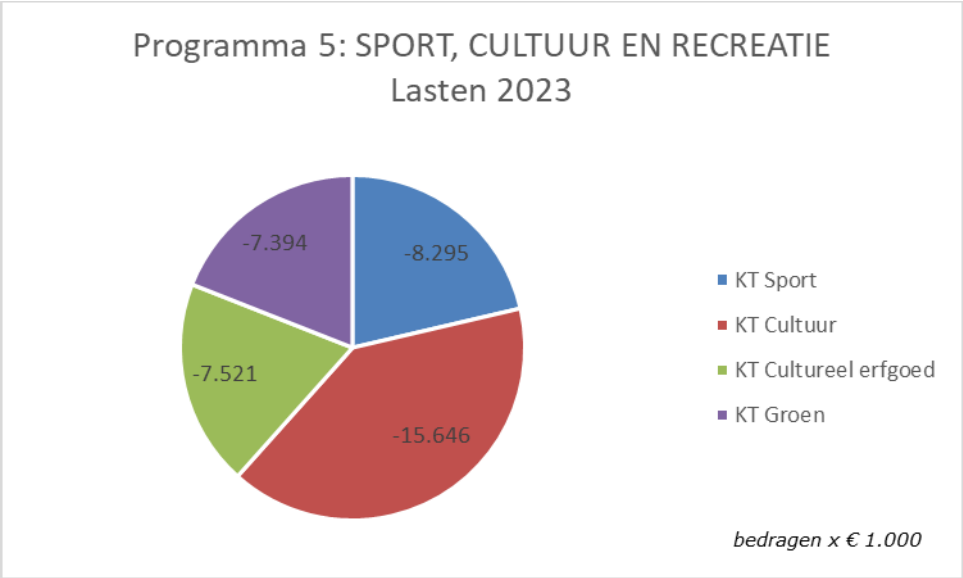
3. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat zijn de risico's binnen het programma Sport, Cultuur en Recreatie gedurende deze bestuursperiode?

- Niet indexeren van subsidies terwijl lonen, prijzen en huren wel stijgen. Culturele organisatie geven aan dat ze gebukt gaan onder financiële druk.
- Meer culturele ambitie en ondernemerschap dan beschikbaar gemeentelijk budget: dit vraagt om heldere keuzes.

- Veranderingen in de vrijetijdsbesteding van mensen zorgt voor verschuiving en culturele afname. We zien dit met name in de amateurkunst en bij verenigingen.
- Afhankelijk van landelijke fondsen, Ministerie OCW en Raad voor Cultuur als het gaat over ondersteuning van Heerlens initiatief.
- Beperkte ambtelijke capaciteit.
- Na corona zijn enkele belangrijke culturele initiatiefnemers en stichtingen gestopt. Het risico bestaat dat er te weinig enthousiastelingen opstaan om leuke culturele initiatieven te realiseren.
- Energiecrisis en inflatie hebben niet alleen een negatief effect op betaalbaarheid van eigen sportaccommodaties maar vormen ook een risico op het voortbestaan van sportaanbieders.

4. MBP meerjarig perspectief (2023-2026) / begroting 2023: Wat gaat het programma Sport, Cultuur en Recreatie kosten?

Programma 5 - Sport, cultuur en recreatie

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-33.023	-34.494	-38.856	-38.982	-38.968	-39.465
Baten	3.937	4.093	4.439	4.856	4.846	4.846
Totaal saldo van baten en lasten	**-29.087**	**-30.400**	**-34.417**	**-34.126**	**-34.122**	**-34.619**
Toevoeging reserves	-447	-499	-9	-9	-9	-8
Onttrekking reserves	41	73	38	40	40	39
Resultaat	**-29.493**	**-30.827**	**-34.388**	**-34.095**	**-34.091**	**-34.588**

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Sport	-3.986	-4.380	-5.564	-5.692	-5.581	-6.005
Cultuur	-14.446	-13.667	-15.080	-15.132	-15.154	-15.168
Cultureel erfgoed	-5.188	-5.652	-6.415	-6.016	-6.046	-6.068
Groen	-5.466	-6.701	-7.357	-7.287	-7.340	-7.378
Bestemming	-406	-427	29	31	31	31
Totaal	**-29.493**	**-30.827**	**-34.388**	**-34.095**	**-34.091**	**-34.588**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Sport

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Sport?

Sportaccommodaties en beweegvriendelijke buitenruimte

In de afgelopen jaren is flink geïnvesteerd in de kwaliteit en clustering van buiten- en binnensport-accommodaties. Die lijn zetten we voort, onder andere bij de beoogde verplaatsing van AVON naar sportcomplex Varenbeuk.

We inventariseren knelpunten die ontstaan bij een toenemende behoefte aan (binnen)sportaccommodaties en lossen die in samenspraak met de gebruikers (onderwijs en sportaanbieders) op en doen daarbij een beroep op de creativiteit en flexibiliteit van de gebruikers bij bepaalde piekmomenten. Daarnaast zetten we stappen in het verduurzamen van sportaccommodaties. Het vervangen van traditionele verlichting door ledverlichting bij buitensportcomplexen is daar onderdeel van.

Naast de gebruikelijke sportaccommodaties zien we steeds meer (bewoners)initiatieven gericht op een andersoortig sportaanbod zoals: een grootschalige openbare skatevoorziening nabij het Centrum, een Cruijff Court en fiets- en hardloop parcoursen. In dat kader zien we ook kansen voor het realiseren van sportieve en recreatieve voorzieningen rondom de Zuidplas. We omarmen externe initiatieven voor nieuwe sportfaciliteiten en spannen ons maximaal in om deze voorzieningen, mits ze voldoen aan wet- en regelgeving en blijkt dat daar voldoende animo voor is, samen met de initiatiefnemers mogelijk te maken.

De komende jaren willen we een (outdoor) skatepark realiseren dat complementair is aan de skatehal en voorziet in de toenemende vraag van urban buitensport. De toekomst van de skatehal beoordelen we aan de hand van deze complementariteit en het gebruik in relatie tot de exploitatiekosten en (benodigde) investeringen.

Sportstimulering en ondersteuning van sportaanbieders

Het wegnemen van drempels om te sporten en bewegen blijven we beschouwen als een essentiële gemeentelijke taak. Het is niet vanzelfsprekend dat alle kinderen van thuis uit gestimuleerd worden om te gaan sporten. Daarom blijven we alle kinderen in Heerlen via school een breed aanbod van sport- en beweegactiviteiten aanbieden. Denk daarbij aan subsidiering van programma's als Heel Heerlen Beweegt, Iedereen Kan Sporten Parkstad, schoolzwemmen (dat we willen uitbreiden), Lokaal Sportakkoord en Jeugdfonds Sport. In samenspraak met het programma Heerlen-Noord intensiveren we deze inzet via programma's als de Rijke Schooldag, Gezonde Bassischool.

We continueren de inzet van de verenigingsondersteuner en stimuleren sportaanbieders in het traject om stappen te zetten in het gezonder maken van de sportomgeving (rookvrij en gezonder aanbod in sportkantines).

In het kader van (burger)participatie zetten we naast het faciliteren van de eerder genoemde externe initiatieven, vanuit sport ook in op verschillende participatiemogelijkheden. Denk daarbij aan het gevraagd en ongevraagd adviseren van de Sportraad Heerlen, uitvoeren van Lokaal Sportakkoord, het voeren van gesprekken met belangenorganisaties zoals de sectie voetbal en het uitvoeren van behoefte- en klanttevredenheidonderzoeken.

De sport is een interessant werkveld van de Bovengrondse Vakschool (BVS). De doelgroep van de BVS kan werkervaring opdoen met betrekking tot onderhoud en toezicht, waarmee we tegelijkertijd sportaanbieders kunnen ontlasten. Ook sport- en beweegprogramma's om de doelgroep werkfit te krijgen is een goed voorbeeld van deze samenwerking en willen we verder uitbouwen.

Sportevenementen
We stimuleren en faciliteren sportevenementen op alle mogelijke plekken in de stad. We omarmen nieuwe initiatieven, maar zetten vooral in op kwaliteit en diversiteit.

2. Begroting 2023
Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Sport?

- We continueren het sportbeleid op het gebied van accommodaties, (verenigings)ondersteuning en sportstimulering;
- We voeren een capaciteitsonderzoek uit op het gebied van gemeentelijke binnensportaccommodaties in relatie tot onderwijs en sportgebruik;
- We realiseren het eerste Cruyff Court in Heerlen;
- We ronden de renovatie van zwembad Hoensbroek af en bereiden de realisatie van het Centrumbad voor;
- Als de raad eind 2022 instemt met het verplaatsingsplan van AVON naar Varenbeuk, wordt de realisatie van het plan in 2023 in gang gezet;
- In samenspraak met sportclubs zoeken we naar mogelijkheden om de maatschappelijke impact beter inzichtelijk te maken en uit te bouwen;
- We inventariseren (nieuwe) buitenruimtes die geschikt zijn (te maken) voor een sportieve invulling of beweegvriendelijke omgeving.

3. Begroting 2023
Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Sport om dit te realiseren?

- Beleidsregel Subsidiëring Amateursportverenigingen;
- Beleidsregel Subsidiëring Evenementen;
- Herstructurering Buitensport;
- Beleidsnotitie Binnensportaccommodaties Heerlen 2015-2020;
- IMAH 2018-2022;
- Sportakkoord Heerlen.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023
Wat gaat dat kosten?

KT Sport

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-6.561	-6.503	-8.295	-8.597	-8.486	-8.910
Baten	2.575	2.123	2.731	2.905	2.905	2.905
Totaal	**-3.986**	**-4.380**	**-5.564**	**-5.692**	**-5.581**	**-6.005**

Bedragen x € 1.000

5. MBP 2023-2026 / Begroting 2023
Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026
Renovatie Zwembad Hoensbroek	4.500			
Buitensportaccommodaties	688	715	787	0
Centrumbad	400	2.350	3.300	
Verduurzamen diverse panden	225	225	225	225
Ledverlichting sportvelden	200			
Johan Cruyff Court	170			
Totaal	**6.183**	**3.290**	**4.312**	**225**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Cultuur

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Cultuur?

De cultuursector in Heerlen heeft een enorme vlucht genomen, het is het cultureel kloppend hart van de regio. En we zijn nog steeds volop in ontwikkeling!

- We laten de stad bruisen door het stimuleren, faciliteren en versterken of toevoegen van bestaande en nieuwe **evenementen**, passend bij het profiel van de stad.
- We versterken het **productieklimaat** en bieden alle kansen aan **talentontwikkeling**, met name op het gebied van popmuziek, podiumkansen, de audiovisuele sector en het urban platform.
- We creëren een plek in het centrum voor cultuurmakers, een **culturele hub**, een ontmoetings-plaats en broedplaats voor creatief talent.
- De oude glorie van de **Rivoli/Royal** wordt in ere hersteld zodat de historie tot z'n recht komt. Daaraan wordt de kwaliteit toegevoegd van een hedendaags filmcomplex: een centrum voor Beeld en Geluid met uiteenlopende functies en programmering gericht op film, media en presentatie en een broedplaatsfunctie voor de audiovisuele sector.
- We investeren in de doorontwikkeling van onze culturele **basisinfrastructuur**. Samen met onze grotere vaste culturele partijen (Parkstad Limburg Theaters, SCHUNCK, Cultura Nova, Nieuwe Nor, Filmhuis, Cinesud en Cultuurhuis en de diverse culturele organisaties en evene-menten waaronder The Notorious IBE en het Dutch Mountain Film Festival) maken we afspraken over wat zij doen om onze doelstellingen te behalen en we zetten in op samenwerking. We onderzoeken of de hoogte en de periodiek van de **subsidies van de instellingen nog passend** zijn bij de ontwikkelingen van de instellingen en stellen zo nodig aanpassingen voor.
- We blijven ons beleid *kunst in de openbare ruimte* door ontwikkelen, met de nadruk op **streetart**, het beheer, behoud (waar relevant), onderhoud en toevoegen van bijzondere straatkunstwerken in onze openbare ruimte en het bieden van kansen aan (jong) regionaal talent.
- We versterken en verstevigen **cultuureducatie** en –**participatie**. Via onder meer het programma Cultuureducatie met Kwaliteit, streven we ernaar om alle Heerlense kinderen kennis te laten maken met de regionale musea en met diverse disciplines van kunst en cultuur.
- We ondersteunen het **Jeugdfonds Cultuur** en stimuleren projecten in de diverse buurten om verbindingen te zoeken tussen cultuur en het sociaal domein.
- We werken samen in de **Stedelijke Cultuurregio Zuid**. Heerlen stelt zich kandidaat als **Culturele Hoofdstad van Europa 2033**, met steun van Maastricht en Sittard-Geleen.
- We investeren in amateurkunst en gaan de rol van **verenigingen** versterken door met hen het gesprek aan te gaan en hen de ondersteuning te bieden die ze nodig hebben.
- We gaan data verzamelen in de stad om erachter te komen waar de mensen in de stad precies behoefte aan hebben op cultureel gebied. Meten is weten, we starten een pilot met het in kaart brengen van bezoekersinformatie binnen de cultuursector om erachter te komen waar de bezoekers vandaan komen en wat hen beweegt.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Cultuur?

- We stimuleren en faciliteren evenementen en actualiseren het **evenementenbeleid**.
- We ondersteunen het **productieklimaat** en **talentontwikkeling**, met name op het gebied van popmuziek, podiumkunsten, de audiovisuele sector en het Urban Platform.
- We bereiden de realisatie voor van een **culturele broedplaats voor creatieve (jonge) makers** in het centrum.

- De **verbouwingen** van **Royal/Rivoli** worden voorbereid en uitgevoerd en we sturen aan op een **organisatieontwikkeling** die passend is bij de ambitie.
- We investeren in de doorontwikkeling van onze culturele **basisinfrastructuur**, maken afspraken over hun bijdrage aan het realiseren van onze ambities en over meerjarige subsidiering.
- In overleg met de sector gaan we na hoe we ons **beleid kunst in openbare ruimte** kunnen verbeteren en actualiseren het.
- We ondersteunen het **Jeugdfonds Cultuur** en zetten stevig in op **cultuureducatie** en –**participatie** en laten zo veel mogelijk Heerlense kinderen kennismaken met de regionale musea en met diverse disciplines van kunst en cultuur.
- Heerlen stelt zich kandidaat als **Culturele Hoofdstad van Europa 2033**, met steun van Maastricht en Sittard-Geleen. We tuigen een projectorganisatie op en stellen een projectleider aan.
- We gaan met **verenigingen** in gesprek om helder te krijgen hoe we hen de ondersteuning kunnen bieden die ze nodig hebben, en bereiden een actualisatie voor van het **amateurkunstenbeleid**.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Cultuur om dit te realiseren?

- Culturele Agenda 2022-2024 (verlengd tot 2026);
- Coalitieakkoord 2022-2026;
- Evenementenbeleid 2014-2017;
- Beleidskader voor kunst in de openbare ruimte van Heerlen, 2014–2018.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Cultuur

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-15.233	-14.360	-15.646	-15.697	-15.720	-15.734
Baten	787	693	566	566	566	566
Totaal	**-14.446**	**-13.667**	**-15.080**	**-15.132**	**-15.154**	**-15.168**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Cultureel erfgoed

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Cultureel erfgoed?

Heerlen is een stad met een rijke en lange geschiedenis, en daar zijn we trots op. Het zichtbaar en beleefbaar maken van ons erfgoed en het vertellen van het Verhaal van Heerlen blijft de kern van het erfgoedbeleid in de periode 2023-2026.

- Het in stand houden van ons erfgoed is onze prioriteit. We **behouden**, **beheren** en **beschermen** het optimaal en maken het (verborgen) **erfgoed** zoveel mogelijk **zichtbaar en toegankelijk.**
- De lijst van **gemeentelijke monumenten** breiden we uit en we stellen een **regeling** op waarop eigenaren van gemeentelijke monumenten een beroep kunnen doen. We maken een inventarisatie van de erfgoedwaarde van onze mijnwerkerskoloniën en de onderhoudstoestand daarvan. Afhankelijk van de uitkomsten gaan we in gesprek met de eigenaren en overwegen we de beschermingsstatus (beschermd stadsgezicht).
- We maken zichtbaar waar cultuurhistorisch erfgoed en vondsten liggen door middel van een archeologische beleidskaart en een **erfgoedkaart**, waarbij we voor de erfgoedkaart op interactieve wijze een lijst opstellen met potentiële monumenten.
- We spannen ons maximaal in om de **historische musea** in staat te stellen om ons rijke erfgoed naar behoren te beheren en behouden en nog meer mensen euregionaal en nationaal het Verhaal van Heerlen op een aansprekende manier te laten beleven. We onderzoeken of de hoogte en de periodiek van de **subsidies van de instellingen nog passend** zijn bij de ontwikkelingen van de instellingen en stellen zo nodig aanpassingen voor. Kasteel Hoensbroek blijft een dynamische plek met volop activiteiten, evenementen en ondernemerschap in een goed onderhouden omgeving. Het Nederlands Mijnmuseum heeft een nationaal profiel en is voor ons een symbool van trots en identiteit. En het Thermenmuseum wordt het eerste Romeins museum in Nederland met een internationale uitstraling.
- Om het verhaal van het Romeins verleden van de regio te ontsluiten voor een zo breed mogelijk publiek, gaan we de samenwerking aan met **partners** waaronder de Vondst. Met de provincie Limburg en zeven andere Zuid-Limburgse gemeenten wordt de samenwerking in de Via Belgica convenantgroep voortgezet met als belangrijk doel de toeristische positie van Romeins Heerlen binnen Zuid-Limburg te verbeteren.
- Het middeleeuws karakter van het **Landsfort Herle** brengen we terug. We zorgen dat mensen het verleden kunnen zien en beleven door cultuurhistorisch erfgoed boven en onder de grond toegankelijk te maken en de openbare ruimte opnieuw in te richten.
- In 2025 bestaat het Landsfort Herle 800 jaar. Daarom dopen we 2025 om tot ***Het Jaar van het Heerlens Erfgoed*** en dat gaan we groots vieren.
- We brengen het Heerlens **dialect** onder de aandacht, als onderdeel van ons erfgoed.
- Samen met de **regioarcheoloog** en de Parkstadgemeenten zorgen we voor een optimaal beheer, behoud, bescherming en ontsluiting van het archeologisch erfgoed in Parkstad.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Cultureel erfgoed?

- De lijst van **gemeentelijke monumenten** breiden we uit.
- We stellen een **regeling** op waarop eigenaren van gemeentelijke monumenten een beroep kunnen doen.
- We inventariseren de erfgoedwaarde van de **mijnwerkerskoloniën**.
- We ontwikkelen een archeologische beleidskaart en een **erfgoedkaart**.

- We onderzoeken of de hoogte en de periodiek van de **subsidies van de instellingen nog passend** zijn bij de ontwikkelingen van de instellingen en stellen zo nodig aanpassingen voor.
- We blijven deelnemen aan de convenantgroep Via Belgica en blijven samenwerking opzoeken met andere relevante partners om het verhaal van ons erfgoed zo goed mogelijk te kunnen vertellen en presenteren.
- We treffen de nodige voorbereidingen om het middeleeuws karakter van **Landsfort** Herle terug te brengen en het erfgoed te beschermen en toegankelijk te maken.
- De plannen voor ***Het Jaar van het Heerlens Erfgoed 2025*** werken we samen uit in overleg met partners in het culturele- en erfgoedveld.
- We stimuleren initiatieven die het Heerlens **dialect** onder de aandacht brengen.
- Samen met de **regioarcheoloog** en de Parkstadgemeenten borgen we de uitvoering van onze wettelijke taken betreffende archeologie, en de groeiende ambitie om ons archeologisch erfgoed zichtbaar en toegankelijk te maken.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Cultureel erfgoed om dit te realiseren?

- Culturele Agenda 2022-2024 (verlengd tot 2026);
- Erfgoedwet 2016;
- Omgevingswet (2023);
- Beleidsnota archeologie (2018);
- Archeologische beleids- en verwachtingenkaart (2013).

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Cultureel erfgoed

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-5.607	-6.894	-7.521	-7.364	-7.386	-7.407
Baten	418	1.242	1.105	1.349	1.340	1.340
Totaal	**-5.188**	**-5.652**	**-6.415**	**-6.016**	**-6.046**	**-6.068**

Bedragen x € 1.000

5. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026
Nieuwbouw Filmhuis Royal fase 2	300	2.000	867	
Totaal	**300**	**2.000**	**867**	**0**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Groen

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Groen?

Er wordt uitvoering gegeven aan de radicale vergroeningsopgave van onze wijken, de wijkcentra en Heerlen-Centrum met als doel meer groen in de openbare ruimte toe te voegen. Daarbij wordt de Nieuwe wAarde aanpak gehanteerd. De Nieuwe wAarde is een aanpak gericht op het anders inrichten en beheren van de openbare ruimte om klimaatadaptatie, het versterken van de biodiversiteit en het verbeteren van de lichamelijke en psychische gezondheid van mensen tegelijkertijd aan te pakken. Deze integrale aanpak wordt samen met onze partners en inwoners van onze stad opgepakt. Deze aanpak hanteren we bij alle uitvoeringstrajecten binnen programma Heerlen-Noord.

Het actieplan hittebestendige stad geeft voor het onderdeel klimaat de komende jaren aan waar we welke acties moeten uitvoeren om hittestress te verminderen. Het actieplan wordt verder uitgewerkt naar concrete maatregelen zoals het planten van meer bomen op locaties waar dat het meeste effect heeft.

We beschermen ons groen en met name onze bomen beter. Ecologisch beheer wordt verder uitgebreid om de biodiversiteit te vergroten. Over deze onderwerpen gaan we duidelijker communiceren met onze inwoners. Op die manier krijgt de flora maar ook fauna meer kans in onze stad.

Het beheer en onderhoud van het groen in de openbare ruimte wordt verbeterd. Het kwaliteitsniveau in de wijken gaat omhoog. Een schone en goed onderhouden openbare ruimte draagt bij aan een prettige leefomgeving en het veiligheidsgevoel in onze wijken. Samen met onze partners zoals Werk voor Heerlen en RD4 wordt er onderzocht hoe we de controle en regie op onderhoudswerkzaamheden met betrekking tot groen het beste kunnen inrichten en verbeteren. Dit om een fundamentele kwaliteitsverbetering van het onderhoud in het groen te bewerkstelligen.

Burgerparticipatie met betrekking tot het inrichten en onderhouden van de openbare ruimte wordt verder door ontwikkeld. Naast het initiëren van buurtdeals en klussen in het kader van het Heerlens Heitje worden burgers actief betrokken bij hun eigen leefomgeving.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Groen?

- Het hitteplan wordt verder uitgewerkt naar concrete maatregelen die direct toegepast kunnen worden.
- Nieuwe projecten met betrekking tot de inrichting van de openbare ruimte worden uitgewerkt volgens de Nieuwe wAarde aanpak. In Heerlen-Noord zal er als eerste worden gewerkt met deze integrale benadering.
- Om de biodiversiteit verder te vergroten stellen we een natuurwaarden- en kansenkaart op en vertalen deze naar concrete beheermaatregelen. We gaan verder met het opstellen van het soortenmanagementplan om soortenbescherming te waarborgen bij gemeentelijke gebiedsontwikkelingen.
- Er wordt een bosbeheerplan opgesteld waarbij onze bosgebieden en het benodigd onderhoud daarvan in kaart worden gebracht.

- Er vinden veel omvormingen en aanleg van nieuwe groenvoorzieningen plaats, met name in Heerlen-Noord omdat deze daar vaak verouderd zijn. Ook bij deze inrichtingen wordt de benadering van de nieuwe wAarde als richtlijn gehanteerd.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Groen om dit te realiseren?

- Groenbeleidsplan 2013;
- Bomenbeleidsplan 2007;
- Visie waardevolle openbare ruimte 2022;
- Noodzakelijke Buitenkans, Visie op beheer & onderhoud van de fysieke leefomgeving in de gemeente Heerlen 2016-2023.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Groen

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-5.623	-6.737	-7.394	-7.323	-7.376	-7.415
Baten	157	36	36	36	36	36
Totaal	**-5.466**	**-6.701**	**-7.357**	**-7.287**	**-7.340**	**-7.378**

Bedragen x € 1.000

5. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026
Vervangingsbudget groen	500	350	350	350
Herplanten bomen	206	210	210	231
Openbare speelvoorzieningen	116	116	128	116
Herinrichting opslag Imstenrade				50
Totaal	**822**	**676**	**688**	**747**

Bedragen x € 1.000

2.1.6 Programma Sociaal Domein

Portefeuillehouders: Peter van Zutphen, Martin de Beer, Roel Wever, Marco Peters

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat willen we in deze bestuursperiode bereiken (maatschappelijk effect, ambities) binnen het programma Sociaal Domein?

Wij leven in een zeer turbulente tijd. Ondanks de kennis over en de hoge vaccinatiegraad tegen COVID-19, zorgt corona nog steeds voor o.a. achterstanden in de zorg(verlening) en een hoge mate van onzekerheid over de nabije toekomst (bijv. wel/ geen preventieve maatregelen voor de maatschappij). Ook heeft COVID-19 de kloof in onze maatschappij verdiept: corona heeft vooral de toch al kwetsbare inwoners het meest geraakt waardoor de in te halen achterstand op sociaal-economisch maar ook op gezondheidsgebied, nog meer is vergroot.
Sinds februari jl. heeft zich een nieuwe crisis aangediend die het komende jaar nog zijn impact zal hebben binnen het Sociaal Domein: de opvang van Oekraïense vluchtelingen. Inmiddels heeft een aantal Oekraïense bewoners zich tijdelijk gevestigd in Heerlen in Huize de Berg. Vanuit het Sociaal Domein zal hier in 2023 nog veel aandacht voor zijn, ook vanuit onze (gecontracteerde) ketenpartners.
Intussen is ook de asielcrisis in Nederland weer aangewakkerd waarbij veel druk wordt gelegd op gemeenten om meer opvangplekken voor asielzoekers in te richten en meer statushouders te plaatsen.

Daarnaast kampt Nederland, maar ook de rest van Europa met een gigantische inflatie die zich thans het meest vertaald in stijgende energieprijzen en duurder wordende dagelijkse boodschappen. Ook hier zien wij dat onze meest kwetsbare burgers het hardst worden getroffen. De impact daarvan baart ons zeer grote zorgen, omdat juist de mensen met de laagste inkomens in de slechtst geïsoleerde huizen wonen. Zij hebben vaak de minste mogelijkheden het energiegebruik te beperken, en moeten het meeste uitgeven aan energie. En de kosten daarvan, en de fors duurdere boodschappen maken ook een groter deel uit van hun uitgaven. Buffers in de vorm van vrij besteedbaar inkomen of spaargeld zijn niet of nauwelijks aanwezig.

Maar ook de inkomens (net) boven de minimumgrens hebben het vaak zwaar te verduren. Werkenden met een niet al te hoog salaris, mensen met een klein pensioen of uitkering: zij vallen vaak buiten het toeslagensysteem en hebben daardoor hoge kosten. De veel duurdere energie en boodschappen kunnen ook zij vaak niet opvangen.

We weten uit ervaring dat zulke omstandigheden niet alleen financiële gevolgen hebben maar ook een negatieve impact hebben op veel andere aspecten van het leven van onze inwoners.

Wij volgen de turbulente ontwikkelingen op de voet en zullen daar waar nodig binnen onze mogelijkheden handelen om de getroffenen die ondersteuning nodig hebben, deze (deels) te kunnen bieden.

Midterm
Vanwege bovengeschetste ontwikkelingen is het moeilijk om nu al vier jaar vooruit te kijken en vast te leggen welke acties wij moeten uitvoeren om onze ambities binnen het Sociaal Domein waar te maken; dat hebben de verschillende crises ons geleerd.
We willen dan ook graag de spreekwoordelijke slag om de arm houden door op de helft van onze termijn een midterm/ evaluatiemoment in te plannen om te bekijken of en waar onze voorgenomen activiteiten een bijstelling behoeven om onze ambities te behalen.

Wat willen we bereiken
Onze ambitie is om zoveel mogelijk burgers te laten participeren in de maatschappij op basis van hun eigen kwaliteiten. Het is bij de kwetsbare burger de uitdaging om hem van zijn kwaliteiten bewust te maken en in zijn kracht te zetten. Hiervoor hebben wij veel beleidsinstrumenten tot onze beschikking die integraal, op elkaar afgestemd, kunnen worden ingezet. De komende jaren willen wij ons richten op een verbetering in de samenhang van beleid om tot nog meer passende oplossingen te komen.
Wij zien nog steeds een groeiende vraag naar ondersteuning en hulp en wij zetten ons in om deze met onze partners op te vangen.
Dit is een uitdaging voor iedereen, dit maakt dat iedereen zijn verantwoordelijkheid moet nemen en dat wij als gemeente (nog) meer moeten loslaten en vertrouwen op onze partners; maar ook aanspreken op elkaars verantwoordelijkheid.
Vernieuwing en transformatie blijven wenselijk; echter wij moeten niet uit het oog verliezen dat stabiliteit en continuïteit nodig zijn om langdurige effecten te bereiken.
Wij willen ook de burger nadrukkelijker betrekken bij de totstandkoming van ons sociaal beleid om hetgeen in de maatschappij leeft explicieter mee te nemen en te benoemen.

Onze inzet op het gebied van jeugd moet bijdragen aan het opgroeien van onze kinderen en jongeren in een veilige en gezonde omgeving, waarin zij zich optimaal kunnen ontplooien tot actieve en volwaardige burgers en de bescherming en zorg krijgen die nodig is. We zetten het kind op 1 en richten ons daarmee ook op de volgende generatie. We willen de groep kinderen in Heerlen waar het goed mee gaat vergroten. Om dit te bereiken zetten we breed in; door de algemene voorzieningen op orde te hebben, door gezond opgroeien te bevorderen, door onderwijs, jeugdhulp en armoedebestrijding nauw met elkaar te verbinden, door veiligheid binnen gezinnen te bevorderen, door de hulpvraag integraal en samen met ouders en jeugdige in beeld te brengen en op te pakken, en door snel voldoende en effectieve hulp te bieden als die nodig is. We starten al vóór de geboorte door kwetsbare kinderen (en hun ouders) zo jong mogelijk in beeld te hebben, en lopen mee in alle levensfasen van een kind. Als ondersteuning of hulp nodig is, wordt deze snel en op maat geboden, bij voorkeur ambulant, integraal en dicht bij huis, zo kortdurend en licht als mogelijk en zo langdurig en zwaar als noodzakelijk. Vroegtijdige adequate hulp blijft het uitgangspunt; als zwaardere hulp nodig is, wordt deze snel geboden. Als hulp nodig is, bieden we die ook, financiën zijn daarbij niet leidend. De hulp moet zo effectief en efficiënt mogelijk worden uitgevoerd en tot duurzame oplossingen leiden.

We bieden bestaanszekerheid, het zogenoemde "brood op de plank" en schuldenrust. Dat zijn voorwaarden voor mensen om weer vooruit te kunnen kijken. Om te kunnen dromen. Om zichzelf te ontwikkelen, naar school te gaan of (meer) te gaan werken. En om kinderen in een stabiele omgeving te laten opgroeien. Daarom blijven we investeren in armoedebestrijding. We stellen in ons armoedebeleid het kind structureel centraal en bouwen voort op onderstaande keuzes die we in de afgelopen jaren gemaakt hebben.

Als het gaat om het inperken van de gevolgen van de dure energie en boodschappen doen we wat we met de beschikbare middelen kunnen. Maar we zijn ons er pijnlijk van bewust dat deze middelen naar verhouding beperkt zijn. Het is dan ook dringend gewenst dat de rijksoverheid snel forse maatregelen neemt om iets aan de koopkracht-problematiek van de lage en middeninkomens te doen.

Als nadrukkelijk onderdeel van het armoedebeleid hanteren wij bij opdrachtverlening het uitgangspunt om het uurtarief van € 14 als voorwaarde op te nemen.

Bij opdrachtverlening binnen het Sociaal Domein, maar ook in de samenwerking met onze ketenpartners, gaan wij uit van vertrouwen in de kundigheid van de zorgaanbieders en de professionals. Dit vertrouwen spreken wij uit en tonen wij ook. Op deze wijze hebben hulpverleners

de ruimte om de benodigde interventies goed en naar eigen deskundigheid en inzicht in te richten en daarbij zogenoemd "indekgedrag" te voorkomen.
Een risico dat wij lopen is de huidige krapte op de arbeidsmarkt waardoor de kwantiteit en kwaliteit van onze dienstverlening mogelijk gevaar loopt en de dienstverlening aan onze burgers onder druk kan komen en bijvoorbeeld wachttijden bij de aanvragen van WMO-voorzieningen kunnen oplopen.

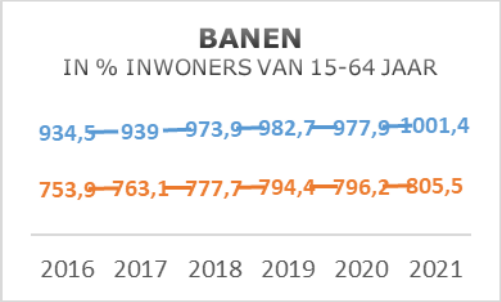
Aanpak Heerlen-Noord: in één generatie naar het landelijke gemiddelde.
Grote en structurele veranderingen vragen om een lange adem en een meer omvattende integrale aanpak waarbij aandacht is voor vijf pijlers, te weten: werk, onderwijs, gezondheid, wonen en leefbaarheid & veiligheid. Deze aanpak is in 2021 vastgelegd in de Routekaart voor Heerlen-Noord.

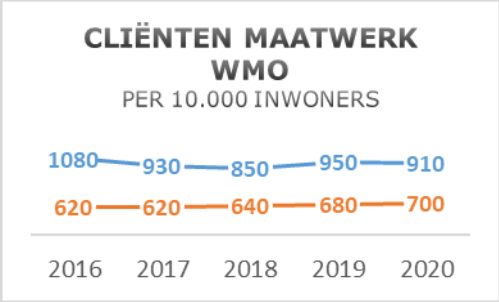
2. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

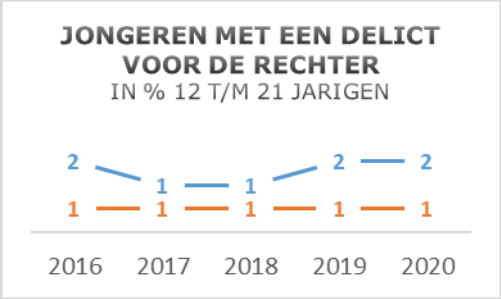
Hoe gaan we in deze bestuursperiode onze inspanningen meten binnen het programma Sociaal Domein? (indicatoren)

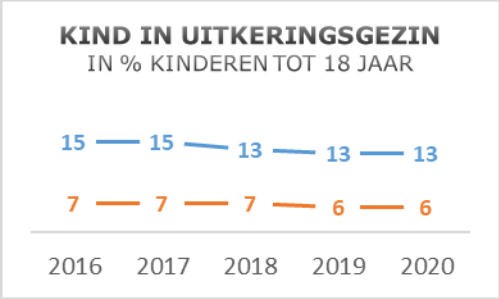
Sociaal Domein — **Beleidsindicatoren**

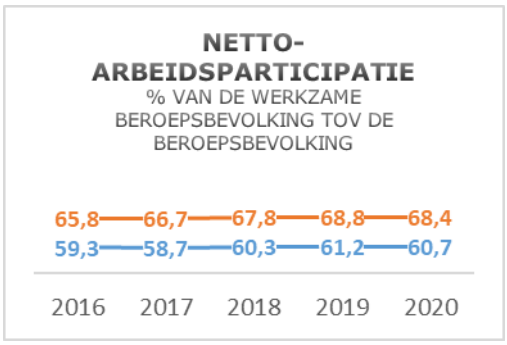
NL Heerlen

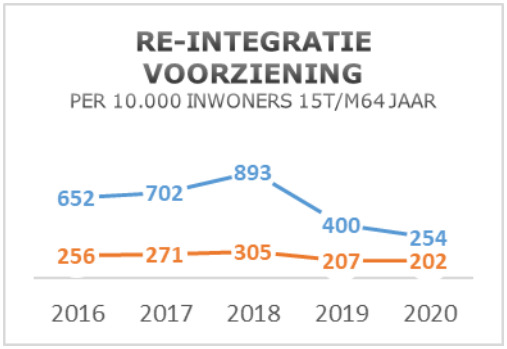

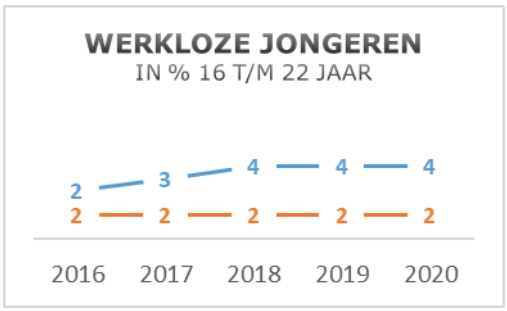

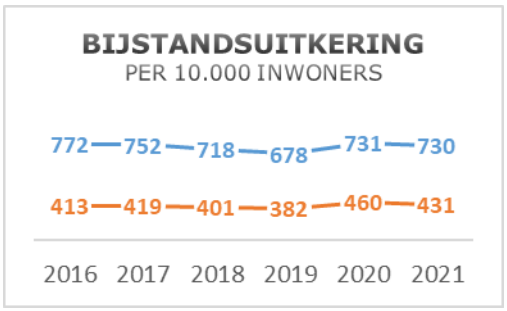

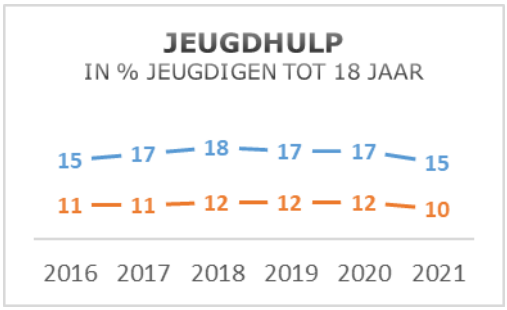

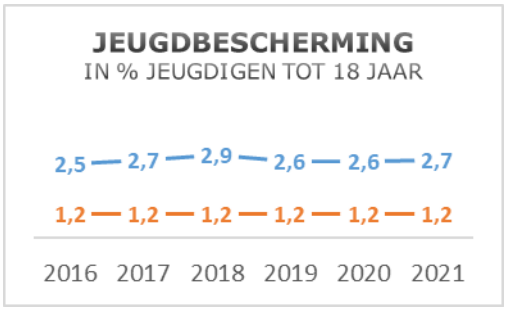

NETTO-ARBEIDSPARTICIPATIE
% VAN DE WERKZAME BEROEPSBEVOLKING TOV DE BEROEPSBEVOLKING
65,8 66,7 67,8 68,8 68,4
59,3 58,7 60,3 61,2 60,7
2016 2017 2018 2019 2020

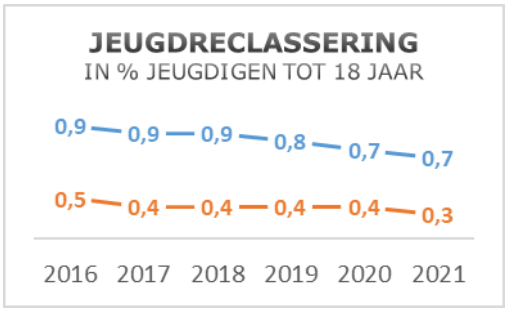

RE-INTEGRATIE VOORZIENING
PER 10.000 INWONERS 15T/M64 JAAR
652 702 893 400 254
256 271 305 207 202
2016 2017 2018 2019 2020

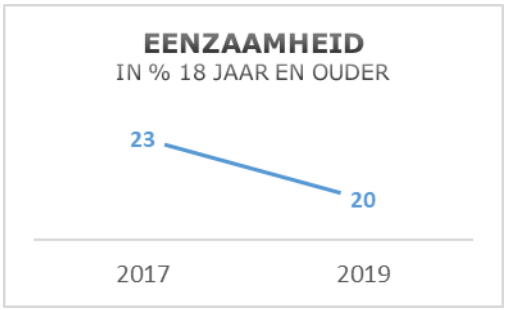

WERKLOZE JONGEREN
IN % 16 T/M 22 JAAR
2 3 4 4 4
2 2 2 2 2
2016 2017 2018 2019 2020

BIJSTANDSUITKERING
PER 10.000 INWONERS
772 752 718 678 731 730
413 419 401 382 460 431
2016 2017 2018 2019 2020 2021

JEUGDHULP
IN % JEUGDIGEN TOT 18 JAAR
15 17 18 17 17 15
11 11 12 12 12 10
2016 2017 2018 2019 2020 2021

JEUGDBESCHERMING
IN % JEUGDIGEN TOT 18 JAAR
2,5 2,7 2,9 2,6 2,6 2,7
1,2 1,2 1,2 1,2 1,2 1,2
2016 2017 2018 2019 2020 2021

JEUGDRECLASSERING
IN % JEUGDIGEN TOT 18 JAAR
0,9 0,9 0,9 0,8 0,7 0,7
0,5 0,4 0,4 0,4 0,4 0,3
2016 2017 2018 2019 2020 2021

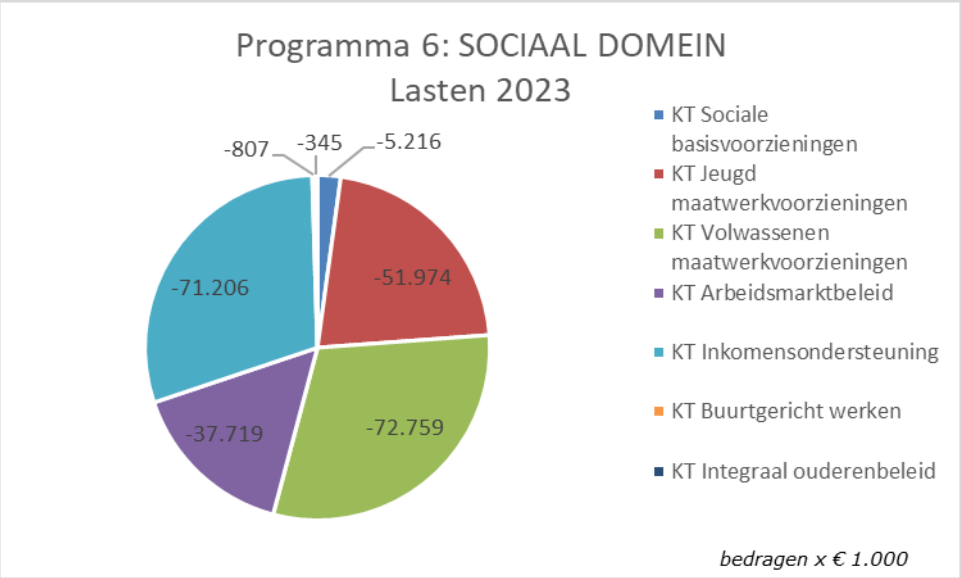

EENZAAMHEID
IN % 18 JAAR EN OUDER
23 20
2017 2019

3. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat zijn de risico's binnen het programma Sociaal Domein gedurende deze bestuursperiode?

- Stijging kosten jeugdhulp in relatie tot onvoldoende middelen die door het Rijk beschikbaar worden gesteld.
- De krapte op de arbeidsmarkt heeft gevolgen voor de jeugdhulp en WMO-zorg zoals langere doorlooptijden en langere wachttijden, waardoor problemen voor jeugdigen en hun gezin of voor volwassenen groter kunnen worden en daarmee kostenverhogend.
- Afgelopen jaren hebben we gezien dat corona tot extra kosten jeugdhulp heeft geleid, als gevolg van een grotere vraag naar (intensievere) jeugdhulp en een grotere noodzaak tot het verlengen van geïndiceerde hulp. Mogelijk krijgen we te maken met naijleffecten van corona. Ook een nieuwe opleving van het virus zal mogelijk tot een kostenstijging leiden.
- Door inflatie en daarmee kans op een loon-/ prijsspiraal kan verschil ontstaan tussen raming en realisatie. De krapte op de arbeidsmarkt draagt hier mogelijk ook aan bij. Als dat het geval is verwachten wij (deels) compensatie van het Rijk.
- Langdurige inflatie vraagt veel van huishoudens, als de inflatie aanhoudt zoals DNB verwacht, zal het aantal huishoudens dat moeite heeft met rondkomen stijgen; dit kan betekenen dat het beroep op gemeentelijke voorzieningen ook stijgt.
- Stijgende kosten voor WMO-voorzieningen die worden toegekend en gefinancierd vanuit een open-einde regeling, o.a. door de aanzuigende werking van het abonnementstarief en door vergrijzing.
- Afgelopen jaren zien we een toename van het aantal aanvragen en indicaties voor leerlingenvervoer en bijbehorende kosten.
- Corona is een risico voor actieve burgerbetrokkenheid. Dat is ook duidelijk voelbaar voor het ouderenbeleid en de lokale inclusie agenda. Afgelopen twee jaar is gebleken dat fysieke bijeenkomsten een stevige basis vormen voor succesvolle burgerbetrokkenheid. Het met elkaar discussiëren en samen activiteiten organiseren geeft meer kans op succesvolle initiatieven. Het risico op annuleren van bijeenkomsten werkt voor burgers (en vrijwilligers) demotiverend.
- Een van de nieuwe leerroutes uit de inburgering is de onderwijsroute. Dit is een intensief fulltime traject om middel- en hoogopgeleide statushouders voor te bereiden op een vervolgopleiding op MBO 2-3-4, HBO of WO niveau. De onderwijsroute is vanwege de complexiteit duurder dan de andere leerroutes in de inburgering. Het rijk verstrekt weliswaar extra financiering voor de onderwijsroute, maar het is nog niet duidelijk of deze financiering voldoende is om de complete route te bekostigen. Of dat zo is, hangt mede af van de hoogte van de instroom in de onderwijsroute. Gebruikelijk is deze niet hoog, zo'n 10% van alle inburgeraars. Het risico ontstaat vooral als de instroom in de onderwijsroute hoger is dan gemiddeld. Door scherp in te kopen op de andere leerroutes, is geprobeerd het risico zo klein mogelijk te houden.
- De vluchtelingencrisis bestaat uit zowel de opvang van Oekraïense vluchtelingen als de instroom/ extra opvang van asielzoekers als de knelpunten in de uitstroom vanuit de AZC's van statushouders. Dit legt een grote druk op de gemeentelijke capaciteit voor wat betreft het Sociaal Domein (de teams Toegang, Inkomen, Beleid).
- Ontwikkeling van schuldhulpvragen en -dienstverlening naar aanleiding van de fors gestegen (energie)prijzen is onzeker.
- Het kabinet werkt aan een aanpassing van de eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp WMO vanaf 2025 met een taakstellende besparing van € 95 miljoen. Het kabinet gaat ervan uit dat dit budgettair neutraal verloopt voor de gemeentes, omdat er inkomsten uit de eigen bijdrages tegenover staan. Er is een risico dat nieuwe regeling voor onze gemeente niet budgettair neutraal zal zijn.

4. MBP meerjarig perspectief (2023-2026) / begroting 2023: Wat gaat het programma Sociaal Domein kosten?

Programma 6 - Sociaal Domein

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-239.053	-238.192	-240.027	-241.129	-239.045	-241.608
Baten	78.004	73.128	64.464	64.243	64.905	64.925
Totaal saldo van baten en lasten	**-161.048**	**-165.064**	**-175.563**	**-176.886**	**-174.140**	**-176.683**
Toevoeging reserves	-3.270	-8	-10	-10	-9	-9
Onttrekking reserves	4.058	28	30	29	29	29
Resultaat	**-160.260**	**-165.044**	**-175.543**	**-176.866**	**-174.120**	**-176.663**

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Sociale basisvoorzieningen	-4.377	-4.541	-4.992	-4.981	-4.974	-4.992
Jeugd maatwerkvoorzieningen	-47.142	-46.140	-51.500	-52.120	-49.798	-51.277
Volwassenen maatwerkvoorzieningen	-65.236	-65.920	-70.391	-72.274	-73.081	-74.486
Arbeidsmarktbeleid	-39.298	-37.048	-37.670	-36.545	-35.360	-35.006
Inkomensondersteuning	-3.762	-9.783	-9.858	-9.814	-9.774	-9.770
Buurtgericht werken	-538	-911	-807	-807	-807	-807
Integraal ouderenbeleid	-695	-722	-345	-345	-345	-345
Bestemming	788	20	20	20	20	20
Totaal	**-160.260**	**-165.044**	**-175.543**	**-176.866**	**-174.120**	**-176.663**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Sociale basisvoorzieningen

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Sociale basisvoorzieningen?

Speeltuinen
Het doel van ons speeltuinbeleid is het bieden van veilige en attractieve speeltuinen voor kinderen in de leeftijd tot en met twaalf jaar. Ons speeltuinbeleid is op dit moment op orde. Ons speerpunt voor de komende jaren is dat alle kinderen met een beperking kunnen spelen in de speeltuinen van Heerlen.

Scouting
Met ons scoutingbeleid ondersteunen we de scoutingorganisaties in Heerlen om hun leden een plezierig, uitdagend en leerzaam programma aan te bieden. We continueren ons vereenvoudigde subsidiebeleid. We sturen minder inhoudelijk maar laten de autonome groepen zelf bepalen hoe zij de scoutingactiviteiten vorm willen geven. Dit beleid zetten we de komende jaren voort, eventueel bij te stellen aan de hand van een evaluatie.

Jeugd- en jongerenwerk
Jeugd- en jongerenwerk is een onmisbare schakel in de voorzieningen voor jeugdigen. Het biedt recreatieve en preventieve activiteiten aan, vangt signalen op en is een belangrijke partner in de verbinding met jeugdhulp en met veiligheid. Het jeugd- en jongerenwerk blijft de komende jaren onderdeel uitmaken van de opdracht Basishulp Jeugd, waarbij preventie, vroegtijdige signalering, vraaggericht werken en innovatie sleutelbegrippen zijn. Programma's gericht op digitale weerbaarheid en social-mediatrainingen worden de komende jaren gecontinueerd en uitgebreid naar het primair onderwijs. Heerlen heeft in ieder stadsdeel een jongerencentrum waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten en aan activiteiten kunnen deelnemen. De komende jaren wordt, op verzoek van de jongeren, ook meer wijkgericht jeugd- en jongerenwerk aangeboden.

Jeugdparticipatie
Met jeugdparticipatie willen we bereiken dat kinderen en jongeren in Heerlen steeds meer actief meedoen, meepraten en meebeslissen bij zaken die voor hen belangrijk zijn en op plekken waar zij zelf deel van uitmaken.

De komende jaren wordt het beleid gecontinueerd om jongeren actief uit te dagen om te participeren in de buurt. Zo is een speerpunt in het jeugd- en jongerenwerk dat jongeren zelf hun activiteitenprogramma in de jongerenaccommodaties bepalen. Hiermee wordt participatie gestimuleerd en ontstaat een zinvolle vrijetijdsbesteding.

Het Heerlens Kindercollege blijft ook de komende jaren actief. Jaarlijks worden uit geïnteresseerde kinderen uit de laatste twee jaren van de basisschool kinderburgemeesters gekozen die de kinderen van Heerlen tot 12 jaar vertegenwoordigen. De kinderen worden gestimuleerd om mee te denken over maatschappelijke thema's die van invloed zijn op hun eigen leefomgeving en kunnen hun eigen ideeën vormgeven. Zo komen kinderen op een laagdrempelige manier in aanraking met de politiek.
Het kindercollege zet de helden en heldinnen tussen de 8 en 18 jaar die iets bijzonders gedaan hebben voor onze stad of inwoners in het zonnetje door hen een jeugdlintje, het Koelpietje, uit te reiken.

De gezonde jeugd
We willen bereiken dat meer kinderen gezonder zijn en dat de jeugdtandverzorging is verbeterd. In Heerlen zetten we al jaren fors in op het bevorderen van de gezondheid en het welzijn van onze jeugdigen. Dit doen wij met de Zuid-Limburgse gemeenten, de GGD Zuid-Limburg, de Provincie en

uitvoerende organisaties in het sociale en medische domein. Gezamenlijk geven we de komende jaren uitvoering aan het programma Trendbreuk, gericht op het inlopen van de gezondheidsachterstanden in onze regio. Naast Trendbreuk initieert en ondersteunt de gemeente lokale projecten met als doel dat de gezondheid (in brede zin) van Heerlense jeugdigen verbetert.

De komende jaren gaan we, bij bewezen succes, projecten als Keigezond en JOGG voortzetten en duurzaam borgen. We gaan de mondzorg voor kinderen versterken door de mondzorgcoaches uit te breiden naar meerdere consultatiebureaus in Heerlen. Naast de inzet op het consultatiebureau, willen we de tandartsen stimuleren om in te zetten op de schooltandarts. In samenwerking met de tandartsen gaan we de doelgroep uitbreiden door ook ouders en kinderen vanaf 4 jaar te bereiken.

Wij hechten veel waarde aan laagdrempelige ondersteuning voor en door jongeren. In Heerlen hebben wij daarom @ease: een fysiek inlooppunt waar jongeren tussen de 12 en 25 jaar kunnen binnenlopen om hun zorgen of problemen te bespreken met vrijwilligers die worden bijgestaan door professionals. @ease is hiermee ook een voorbeeld van een organisatie waarin jongeren zich vrijwillig inzetten voor de samenleving. Dit project blijven we ondersteunen en waar mogelijk uitbreiden.

Kansrijk van Start
Met het actieprogramma 'Kansrijk van Start Heerlen 2021-2023' bundelen de gemeente Heerlen en haar samenwerkingspartners de krachten. In een lokale coalitie worden projecten en activiteiten uitgevoerd met als doel gelijke kansen bij de start van het leven, het bijdragen aan een positieve gezondheid en een veilig opvoed- en opgroeiklimaat voor elk kind in Heerlen. Het doorbreken van (intergenerationele) gezondheidsproblematiek en het creëren van gelijke startkansen voor elk kind vragen om langdurige volharding en inzet op dit thema.

Kansrijk van Start wordt als onmisbaar preventieproject de komende jaren breder en intensiever ingezet, waarbij ook de Sjpruut Sjop, Taalontwikkeling met Gezins Gerichte Aanpak (SCHUNCK) en Borstvoedingvriendelijke gemeente in worden meegenomen. De verlenging voor de jaren 2024 tot en met 2026 werken we uit in een nieuw meerjarig actieprogramma.
Naast de gemeentelijke aanpak wordt ook in Zuid-Limburg en in Parkstad samengewerkt op het gebied van de eerste duizend dagen van een kind. Kansrijk van Start heeft een prominente plek in de uitvoeringsplannen Heerlen-Noord. Daarnaast zetten we in op intensivering van de samenwerking tussen het medische en sociale domein (inclusief armoedebeleid) en de aansluiting van nieuwe ketenpartners bij Kansrijk van Start.

Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA)
Geweld in afhankelijkheidsrelaties is een overkoepelend begrip voor verschillende geweldsvormen zoals partnergeweld, kindermishandeling, ouderenmishandeling en meer gerelateerd geweld. We willen huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM) eerder en beter in beeld brengen, stoppen en duurzaam oplossen. Hierbij wordt extra aandacht besteed aan specifieke (kwetsbare) groepen.

De aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties wordt ook de komende jaren voortgezet. We hebben afgelopen jaren een goede basis gelegd. Nu is doorontwikkeling en borging noodzakelijk om de aanpak duurzaam op een hoger niveau te krijgen. De komende jaren gaan we prioritaire thema's uit het landelijke programma Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming oppakken:
1. Werken volgens de Visie Gefaseerd Samenwerken aan Veiligheid
2. Versterken van lokale (wijk)teams 0-100
3. Doorontwikkeling & Borging MDA++ aanpak
4. Integrale sturing op huiselijk geweld en kindermishandeling

In de periode 2023-2026 zullen we een bijdrage leveren aan onderstaande landelijke ambities en deze vertalen naar onze regio:

- Het is vanzelfsprekend dat alle professionals die bij een gezin/huishouden zijn betrokken omdat er zorgen zijn over veiligheid, werken volgens de visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid.
- Integrale sturing op de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling is duurzaam ingericht in de regio Zuid-Limburg.
- Bestuurders uit het veiligheids- en sociaal domein werken samen om de randvoorwaarden te creëren waarmee huiselijk geweld en kindermishandeling duurzaam wordt gestopt.
- MDA++ aanpak is ingericht en duurzaam geborgd.

Vanuit deze ambities zal er aandacht blijven voor diverse thema's zoals: Handle with Care/ vroegtijdige samenwerking met onderwijs in kader van signalering HGKM, pleger aanpak, ouderenmishandeling, samenwerking zorg en straf, ieder kind geïnformeerd, inzet van ervaringsdeskundigheid, kwaliteitskader werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten.

Nieuwe opdrachtverlening maatschappelijke ondersteuning

In 2023 gaan we de opdrachtverlening van maatschappelijke ondersteuning voor individuele en groepsgerichte activiteiten welzijn en zorg vormgeven voor de komende jaren. Tot en met 2023 worden deze activiteiten uitgevoerd via het, verlengde, contract WMO-begeleiding, dagbesteding & respijtzorg met Heerlen STAND-BY! (HSB!).
Vanaf 2024 willen wij (een) nieuwe langdurige cont(r)act met een samenwerkingsverband van zorgpartners WMO aangaan.
We willen de ingeslagen weg vervolgen waarbij gekeken wordt hoe er een verbeteringsslag gemaakt kan worden en een doorontwikkeling plaatsvindt.
De aansluiting op andere beleidsterreinen en de mogelijkheid tot inpassing van nieuwe ontwikkelingen/innovaties worden eveneens nadrukkelijk meegenomen. Van belang hierbij is vooral dat er continuïteit van beleid is en dat eigen verantwoordelijkheid van de burger en normalisering leidende principes blijven.

Wij blijven inzetten op verbetering van de zelfredzaamheid en participatie van de burger en zien de positieve gezondheidsgedachte als basis voor de inzet van de ondersteuning. Bestrijding van sociaal isolement, verbetering van de (geestelijke) gezondheid en toename van maatschappelijke betrokkenheid zijn van het grootste belang.
Voorafgaand aan de nieuwe opdrachtverlening vindt eind 2022 een uitgebreide evaluatie plaats onder diverse stakeholders. Niet alleen de zorgaanbieders maar ook de cliënten zullen hierbij op hun ervaringen ondervraagd worden.

In de nieuwe contractperiode willen wij de effecten van de ondersteuning beter in beeld hebben en inhoudelijk dieper met de samenwerkingspartner in gesprek gaan. Aan de voorkant geven wij de zorgprofessionals de ruimte voor de invulling van de ondersteuning en de transformatie. De burgers dienen uiteraard centraal te staan en er dienen passende oplossingen gezocht worden voor hun (zorg) vraag.

Eenzaamheid

Iets betekenen voor iedereen die zich eenzaam voelt! Dat is ons doel van 'Samen tegen Eenzaamheid'. Eenzaamheid zorgt voor pijn en verdriet en dat moet bestreden worden. En hoewel eenzaamheid vaker voorkomt onder ouderen, is het net zo goed een probleem onder jongeren. Een steuntje in de rug kan dan heel veel betekenen. Daarom richten we ons de komende coalitieperiode behalve op de ouderen ook op de andere levensfases!
In de nieuwe opdrachtverlening maatschappelijke ondersteuning zal de aanpak van eenzaamheid integraal worden opgenomen.

Aanbesteding WMO-hulpmiddelen

Het huidige contract over de levering en het onderhoud van hulpmiddelen met Medipoint loopt tot en met 2024 en kan inkoop-technisch niet meer worden verlengd. In 2024 zal een nieuwe

inkoopopdracht moeten worden uitgezet. Omdat er meerdere gemeenten zijn waarvan het contract eindigt, zal gekeken worden of deze opdracht gezamenlijk in de markt gezet kan worden om hiermee een volume- en prijsvoordeel te genereren.

De verbinding tussen zorg en veiligheid
Er is een kleine groep inwoners die zeer kwetsbaar is en daarnaast risicogedrag vertoont. Het zijn vaak mensen met (een opeenstapeling van) problemen zoals psychiatrische aandoeningen, huiselijk geweld, verslavingsproblematiek en financiële problemen. De groep kwetsbare mensen bestaat o.a. uit slachtoffers van fysieke en emotionele mishandeling, mensen met verward gedrag en mensen met een hoog risico op gevaarlijk gedrag. Als gevolg van een opeenstapeling van problemen kunnen deze mensen overlast veroorzaken voor hun naaste omgeving, een gevaar voor zichzelf en hun omgeving vormen en krijgen zij te maken met verschillende zorg- en veiligheidsinstanties en complexe wet- en regelgeving. Sommige mensen kunnen door de problemen waar zij mee te maken hebben voor tragische gebeurtenissen zorgen met een grote impact op de samenleving. Als we het veiligheidsdomein en het zorgdomein beter met elkaar verbinden, kunnen we criminaliteit en overlast vroegtijdig signaleren en integraal aanpakken. We zetten daarom ook de komende jaren in om de verbinding tussen zorg en veiligheid verder te versterken. We kunnen de risico's daarmee niet uitsluiten maar wel beperken.
Binnen Zuid-Limburg zetten wij in op het vergroten van de samenwerking tussen de drie Zorg- & veiligheidshuizen.

Nazorg voor mensen met verslavingsproblematiek
We onderzoeken hoe de huidige nazorg aan mensen met verslavingsproblematiek is geregeld. Mochten hier lacunes inzitten of tot problemen leiden, dan onderzoeken wij welke verbetermogelijkheden er zijn en welke wij kunnen realiseren.

Mensenhandel
Mensenhandel komt nog steeds voor in Nederland. In de strijd tegen mensenhandel, spelen gemeenten een belangrijke rol. Wij hebben een verantwoordelijkheid op het gebied van preventie, signalering, handhaving en hulpverlening, maar ook voor het opwerpen van barrières. In 2023-2026 geven wij uitvoering aan het regiobeleid mensenhandel en bijbehorend uitvoeringsplan.

Inburgering
Sinds 1 januari 2022 ligt de regie over de inburgering weer bij de gemeente. We bieden de inburgeraars op basis van maatwerk een stevige begeleiding via een brede intake, ondersteuning en voorgangsgesprekken. We zetten ons ook samen met woningcorporaties en andere relevante partners in voor passende huisvesting voor vluchtelingen in het kader van de taakstelling huisvesting statushouders. We willen statushouders niet alleen een huis bieden, maar ook een thuis.

Wonen & Zorg
De woon- en bouwopgaven voor ouderen en zogenoemde aandachtsgroepen, het realiseren van een evenwichtige woonruimteverdeling en dito woningvoorraad zijn structureel van aard (de piek van de vergrijzing wordt verwacht rond 2040). In de komende vier jaren bereiken we dat een substantiële verandering is ingezet om deze majeure opgaven te realiseren. Dat doen we door nog meer regionaal, structureel en planmatig samen te werken met onze partners.

Daarmee staat de komende periode in het licht van verbinden en samenwerken. Belangrijke opgaven voor komende vier jaar:
- Een verbetering van de woningvoorraad: kwantitatief en kwalitatief (o.a. verduurzaming van de woningvoorraad door bijv. isolatie maar ook het hebben van voldoende en passende woningen;
- Een betere woonruimteverdeling:
  - Aandacht voor een juiste mix tussen draaglast en draagkracht, o.a. door spreiding van aandachtsgroepen over stad en regio zowel als in de buurten/wijken;

    - Verbetering van de woonomgeving en bereikbaarheid/beschikbaarheid van voorzieningen;
- Een gevarieerd aanbod van geclusterde woonzorgvarianten ontwikkelen in het spectrum tussen thuis en verpleeghuis.

Lokale inclusie
Een samenleving waar iedereen gelijk is, dat is wat wij graag voor alle mensen willen. Met onze lokale inclusie agenda "Iedereen voor elkaar!" zorgen wij ervoor dat Heerlen steeds inclusiever wordt en iedereen mee kan doen. Het doel is dat wij zoveel als mogelijk fysieke en andere ongelijkheden wegnemen voor mensen met een beperking. Omdat we het eveneens belangrijk vinden dat iedereen zich veilig en geaccepteerd moet voelen in onze stad, blijven we ons inzetten voor de acceptatie van diversiteit. Discriminatie wordt in onze stad niet getolereerd.
Dit doen we concreet door eigen "inclusief handelen" in al onze beleidsterreinen en uitvoeringstaken. We doen het 'samen' met onze partners zoals in het coalitieakkoord is afgesproken. De inclusie agenda loopt door alle programma's heen. Hiertoe bouwen wij verder aan toegankelijkheid van openbare voorzieningen, stellen een integrale aanpak samen met organisaties en bedrijven ten behoeve van werkgelegenheid, werken aan een uitbreiding van het aanbod aan vrijetijdsactiviteiten, werken aan veilige en toegankelijke buitenruimten en veilig en zelfstandig openbaar vervoer voor mensen met een beperking. Via Werk voor Heerlen maar ook ons eigen Team Re-integratie helpen wij mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt op weg naar betaald werk. Door middel van een breed aanbod aan WMO-voorzieningen ondersteunen wij inwoners in hun eigen leefomgeving zodat zij zelfredzaam zijn en zo lang als mogelijk thuis kunnen wonen.
Wij onderzoeken de mogelijkheid voor een eigen plek voor het COC in Heerlen en organiseren een Roze Zaterdag in Heerlen binnen deze coalitieperiode. Ook informeren en trainen wij medewerkers hoe om te gaan met mensen met een (niet)zichtbare beperking.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Sociale basisvoorzieningen?

Onafhankelijke adviserende cliëntondersteuning
De samenwerking met MEE voortzetten en sturen op een doelmatige en doeltreffende inzet richting burgers.

Speeltuinen
We gaan met de speeltuinen afspraken maken over de toegankelijkheid voor kinderen met een beperking.

Scouting
We gaan het beleid evalueren, waarbij ook de veiligheid/onderhoudssituatie van de accommodaties wordt meegenomen.

Jeugd- en jongerenwerk
In 2023 wordt het jeugd- en jongerenwerk gecontinueerd binnen de doelstellingen en opdracht van de Basishulp Jeugd. Hierbij wordt aansluiting gezocht met het sport- en cultuurprogramma in Heerlen zoals Heel Heerlen Beweegt en de Urban Culture-activiteiten in Heerlen.

Jeugdparticipatie
In 2023 wordt het jeugd- en jongerenwerk gecontineerd binnen de doelstellingen en opdracht van de Basishulp Jeugd.
Ook blijft het Kindercollege actief in 2023, waarbij we het kindercollege nog nadrukkelijker zichtbaar maken voor de kinderen en jeugdigen in onze stad.

De gezonde jeugd

Jeugdgezondheidszorg (JGZ)

De JGZ heeft een grote rol in de uitvoering van het programma Trendbreuk (zie ook Kernthema Volksgezondheid). In 2023 worden een aantal interventies uitgevoerd: de uitbreiding van Voorzorg en Stevig Ouderschap, Knooppunten rondom het onderwijs en Kansrijke Start. Het streven is om in 2023 ook de projecten Centering Pregnancy, Centering Parenting en M@ZL in het MBO, duurzaam te borgen. De JGZ heeft aangegeven dat het onzeker is of dit gerealiseerd kan worden.

JOGG – Gezonde Jeugd Gezonde Toekomst

JOGG bevordert in samenwerking met verschillende partijen een gezonde leefstijl bij jeugdigen. Dit gebeurt in verschillende omgevingen: thuis, kinderopvang, school, buurt, sport, vrije tijd, werk en media. Denk hierbij aan de peuter- en kleuter 4-daagse, deelname aan het Nationaal Schoolontbijt en het verspreiden van voorlichtingsmaterialen via verschillende kanalen. In 2023 worden de huidige activiteiten voortgezet en wordt ingezet op uitbreiding van de doelgroep om zo veel mogelijk kinderen te kunnen bereiken.

Keigezond

Keigezond is een samenwerking tussen gemeenten, GGD, CZ, VGZ, huisartsen en andere partners als JOGG en MUMC+, om passende ondersteuning te bieden voor kinderen in Limburg met overgewicht en obesitas. Waar andere initiatieven zich richten op de preventieve kant en het voorkomen van overgewicht, richt dit project zicht op curatieve zorg bij kinderen die al overgewicht hebben. In 2023 zal het project goed gemonitord worden zodat de resultaten van het pilotproject representatief zijn en er een goede beslissing genomen kan worden over de voortzetting van het project.

Mondzorg

Dit project is een samenwerking tussen CZ, tandartsen, GGD Zuid-Limburg en de gemeente dat zich richt op het versterken van de jeugdtandverzorging. Hiervoor is een mondzorgcoach gekoppeld aan het consultatiebureau. Deze bekijkt de monden van kinderen die het consultatiebureau bezoeken en adviseert ouders over de juiste aanpak en het belang van de mondverzorging. In 2023 wordt de aanwezigheid van de mondzorgcoach in het huidig deelnemende consultatiebureau voortgezet en gaan we ook andere consultatiebureaus bij dit project betrekken. Naast de inzet op het consultatiebureau, willen we de tandartsen stimuleren om in te zetten op de schooltandarts. Met tandartsen gaan we in gesprek hoe we ouders en kinderen vanaf 4 jaar kunnen bereiken.

@ease

In 2023 zoeken we naar manieren om @ease zichtbaarder te maken zodat zij nog meer jongeren kunnen bereiken. Daarnaast is het streven om een extra dagdeel open te gaan.

Kansrijk van start

In 2023 pakken we door; we onderzoeken nieuwe interventies om de doelgroep nog beter te bereiken en te ondersteunen en zetten deze in waar dit het hardst nodig is, zoals in Heerlen-Noord. Daarnaast zorgen we voor een gedegen borging van bestaande interventies binnen de structuren van onze partners. Concreet in 2023: - uitvoer en borging 5 Sjpruutcafés binnen Alcander/JENS, - uitvoer 'Vraag het aan Sjpruut via SCHUNCK, - communicatie en zichtbaarheid Sjpruut (vergroten bereik), - uitvoer en doorontwikkeling Sjpruut Sjop, - regionale samenwerking Sjpruut onderzoeken, - uitvoer en borgen Ooievaarsmoedersproject, - uitgifte babystartpakketten, - borstvoedingsvriendelijke gemeente realiseren, - doorontwikkeling en verbreden JOP-methodiek (Jonge Ouders Project).

Geweld in afhankelijkheidsrelaties

In 2023 realiseren we een nieuwe regiovisie ZL en uitvoeringsplan voor de periode 2023-2026 om de aanpak HGKM verder te verbeteren, door te ontwikkelen en te borgen. In de visie borgen we de resultaten en opbrengsten van de regiovisie Geweld Hoort Nergens Thuis 2019-2022. Daarnaast

worden de resultaten vanuit het onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut naar de effectiviteit van de aanpak van huiselijk geweld in Zuid-Limburg in de nieuwe visie geïmplementeerd. Tot slot wordt aangehaakt bij de ontwikkelingen van het programma Toekomstscenario kind en gezinsbescherming.

Heerlen STAND-BY!
2023 is het laatste jaar van het meerjarige contract met HSB! voor de begeleiding, dagbesteding en respijtzorg WMO; wij blijven dit monitoren. 2023 is ook het jaar waarin wij op basis van een eind 2022 uitgevoerde evaluatie de opdrachtverlening vanaf 2024 vorm gaan geven. Doel blijft dat in Heerlen iedereen mee kan doen en dat als inwoners dat niet zelfstandig kunnen, zij daarbij de ondersteuning dichtbij huis kunnen krijgen. Hierbij is aandacht voor de afstemming met andere beleidsterreinen (Jeugd, Beschermd Wonen, Ouderenbeleid ed.), de samenwerking tussen professionals en tussen professionals, vrijwilligers en burgers. Een verdere transformatie waarbij de "burger centraal blijft staan", is van belang. Monitoring van het bereik, de kwaliteit en de beschikbaarheid van deze ondersteuning maakt onderdeel uit van het contractmanagement om ervoor te zorgen dat we de goede dingen (blijven) doen. Hierbij blijft de focus liggen op de inhoud van de dienstverlening en het voorkomen van vergaande bureaucratie.

Informele zorg/mantelzorg
De coronacrisis heeft ook duidelijk gemaakt dat de druk op de mantelzorger onverminderd groot is, zelfs groter dan daarvoor. Continuering van de ondersteuning op een aanvaardbaar niveau is noodzakelijk. Dat kan met inzet van de Preventiecoalitie met CZ. Voornamelijk gaat het om versterking van de respijtzorg en versterking van de verbindingen tussen informele zorg, formele zorg en welzijn. We continueren de regionale samenwerking informele steun.
In 2023 wordt onverminderd aandacht besteed aan de afstemming tussen de formele en informele zorg. HSB speelt hierin een wezenlijke rol met haar maatjesprojecten, ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilliger en inzet van adviseurs.

Eenzaamheid
Speciale aandacht geven we aan onze communicatie en aan een doorlopende campagne rondom eenzaamheid, om het taboe te doorbreken, het thema onder de aandacht te brengen en mensen te inspireren en motiveren zich in te zetten in de strijd tegen eenzaamheid. Daar niet iedereen digitaal vaardig is communiceren we breed met gebruik van diverse on- en offlinekanalen. De rode draad in de campagne is ons eigen telefonisch Meldpunt Eenzaamheid voor het oppakken van signalen over eenzaamheid. Om deze signalen te herkennen gaan we professionals in het veld trainen in het signaleren en omgaan met eenzaamheid.
Om door te kunnen dringen tot de haarvaten van de buurten zijn we zichtbaar en bereikbaar voor inwoners, organisaties en ondernemers. Ook ondersteunen wij hen bij het opzetten van initiatieven waarmee het sociale netwerk vergroot wordt en hiermee de zelf- en samenredzaamheid.
We zetten ook in op verdere uitrol van de buurtcoalities naar de vier stadsdelen van Heerlen.
In een goede en volledige aanpak van eenzaamheid zijn samenwerkingen onmisbaar. In de aankomende periode gaan wij ons netwerk verder verstevigen en uitbreiden. Op regionaal niveau neemt Heerlen deel aan de Zuid-Limburgse coalitie tegen eenzaamheid, waarin we gezamenlijk optrekken in de strijd tegen eenzaamheid en zichtbare acties organiseren. Naast de samenwerking met lokale en regionale partners, werken wij ook op landelijk niveau samen.

Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad
Sommige problemen van mensen zijn zo complex dat er geen oplossing te vinden is in de reguliere aanpak van zorg of veiligheid alleen. Om tot een doorbraak te komen, is domein overstijgende samenwerking en coördinatie nodig. In het netwerk van de Zorg- en Veiligheidshuizen komen de experts op het gebied van staf-, bestuurs- en civielrecht, zorg en sociaal domein samen ten behoeve van een domein overstijgende persoonsgerichte aanpak die aansluit bij de levensloop van de persoon.
Het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad zal in 2023 een Gemeenschappelijke Regeling (GR) worden.

Mensenhandel
In 2023 geven wij uitvoering aan het regiobeleid mensenhandel en bijbehorend uitvoeringsplan.

Inburgering
Er wordt een integratieprogramma ontwikkeld dat naast de inburgering gegeven gaat worden. De thema's voor het integratieprogramma worden opgehaald bij partners in de buurten en onze stad en bij migranten die al langer in Heerlen wonen. Via deze inzet en met behulp van onze partners zorgen we ervoor dat de inburgeraar snel de taal leert, meedoet in de buurt en aan het werk kan. We verzorgen een goede maatwerkbegeleiding voor inburgeraars.

Wonen & Zorg
Volgens de opgaven van de Rijksprogramma's "Een thuis voor iedereen" en "Wonen en zorg" willen wij als "voorlopende regio" allereerst in 2023 een regionale woonzorgvisie vaststellen. We verbreden de woonzorganalyse naar de schaal van Parkstad Limburg samen met de partners in de regio. Daaraan gekoppeld stellen we een regionale urgentieverordening op. Belangrijke opgaven hierbij zijn het op gang brengen van de doorstroming, samen met verhuurders praktische invulling geven aan het ontwikkelen van enkele Zorgbuurthuizen en maatregelen ontwikkelen om ouderen te helpen langer zelfstandig thuis te wonen.

Lokale inclusie
In 2023 worden de eerste gerenoveerde scholen opgeleverd en stimuleren wij een verbetering van de toegankelijkheid van een of meerdere speeltuinen en voorzieningen.
Wij werken aan bewustwording bij werkgevers rondom het aannemen van mensen met een beperking. Het Sportakkoord wordt vanaf 2023 gecontinueerd. We vergroten het openbaar toiletaanbod en werken aan een bewust-wordingscampagne.
We werken aan een inclusie paragraaf voor de openbare ruimte met als doel het verbeteren van de toegankelijkheid van ontmoetingslocaties en algemene voorzieningen.
Daartoe gaan wij veel meer in gesprek met ervaringsdeskundigen en buurtraden en organisaties werkzaam in de wijk.

We ondernemen samen met onze partners actie om de bewustwording omtrent diversiteit en discriminatie te vergroten. We doen dat door samen te werken met de Anti Discriminatie Voorziening Limburg en door bewustwordingsactiviteiten in de stad en binnen onze eigen organisatie te organiseren.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Sociale basisvoorzieningen om dit te realiseren?

- Speeltuinen: Subsidieregeling Beheerde speeltuinen gemeente Heerlen 2022**;**
- Beleidsregel Scouting 2016;
- Gezonde jeugd: Nota Gezondheidsbeleid 2020-2023 'Zuid springt eruit';
- Kansrijk van start: Actieprogramma Kansrijk van Start 2021-2023;
- GIA: voor 2023 wordt nieuw beleid ontwikkeld voor GIA;
- Jeugd- en jongerenwerk en Jeugdparticipatie: Overeenkomst over Basishulp Jeugd gemeente Heerlen;
- Contract levering dagbesteding, begeleiding en respijtzorg (contract met HSB!);
- Ontwikkelagenda Integraal Ouderenbeleid 2020-2023 "Ouder worden met toekomst";
- Notitie 'Wet Inburgering: Uitgangspunten bij de uitvoering';
- Notitie 'Begeleiding onder de nieuwe Wet Inburgering';
- Notitie 'Participatie tijdens de nieuwe Wet Inburgering';
- Een thuis voor iedereen (Nationale Woon- en Bouwagenda);
- Wonen en zorg voor ouderen (Nationale Woon- en Bouwagenda);

- Lokale Inclusie Agenda (LIA) 'Iedereen voor Elkaar!' 2020 – 2023.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023
Wat gaat dat kosten?

KT Sociale basisvoorzieningen

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-4.919	-5.444	-5.216	-5.205	-5.199	-5.217
Baten	542	902	224	224	224	224
Totaal	**-4.377**	**-4.541**	**-4.992**	**-4.981**	**-4.974**	**-4.992**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Jeugd maatwerkvoorzieningen

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Jeugd maatwerkvoorzieningen?

Basishulp Jeugd

De komende jaren blijven de uitgangspunten en doelstellingen van de Basishulp Jeugd van kracht. De lokaal preventieve activiteiten en de ambulante jeugdhulp zijn lokaal, herkenbaar en laagdrempelig georganiseerd. Ouders en jeugdigen kunnen in de eigen omgeving terecht met al hun vragen en zorgen over opvoeden, opgroeien, geestelijke gezondheid of de veiligheid van een kind. Voor de basishulp geldt: zo licht, kortdurend en dicht bij huis als mogelijk en zo zwaar en langdurig als nodig. De ondersteuning en hulp moet bovendien passend zijn en tot duurzame oplossingen leiden en zo efficiënt en effectief mogelijk worden uitgevoerd. Uitgangspunt hierbij is vroegtijdige adequate hulp; als zwaardere hulp nodig is, wordt deze snel geboden. De verworvenheden van de afgelopen jaren worden geborgd en vormen het fundament voor de doorgaande innovatie binnen de Basishulp Jeugd.

We gaan uit van het versterken van de eigen mogelijkheden van kinderen, jongeren, ouders en hun omgeving. Dit alles binnen de context van de jeugdige en met aandacht voor het 'normaliseren', bepaalde opvoedingsvragen en (tijdelijke) problemen horen bij het leven.
We geven de professional de ruimte om te beoordelen welke ondersteuning of hulp passend is. Dit gebeurt altijd in overleg met de ouders en de jeugdige, waarbij gezamenlijk wordt besproken welke vragen bij het leven horen en primair de verantwoordelijkheid van ouders zijn en wanneer en welke professionele hulp nodig is.
We gaan elke hulpvraag integraal oppakken: in de vraagverheldering, de analyse en de hulp of ondersteuning aan jeugdigen en hun gezin. Dit wordt samen met het gezin in kaart gebracht, waarbij alle relevante aspecten uit het leven van het gezin worden meegenomen zoals opvang, onderwijs, schulden, werk en inkomen, wonen en veiligheid. Voorschoolse voorzieningen en onderwijs zijn belangrijke vind- en werkplaatsen.
We zorgen ervoor dat snel, passend en integraal maatwerk wordt geleverd, doordat preventieve (voorliggende) jeugdactiviteiten en de verschillende vormen van ambulante jeugdhulp in de Basishulp Jeugd bij elkaar zijn gevoegd. Hierdoor kan makkelijk op- en afschaling van hulp plaatsvinden en kunnen jeugdigen en hun gezinnen eerder en beter op maat ondersteund worden. Op deze manier krijgen jeugdhulpaanbieders de ruimte om de jeugdhulp te innoveren, gerichter samen te werken, expertise te bundelen en het aanbod op wijkniveau te organiseren.

Ter ondersteuning van de bovenstaande doelen en activiteiten, creëren we één integraal team bestaande uit zowel medewerkers van de gemeentelijke toegang (consulenten en gedragswetenschappers uit het expertiseteam) alsook medewerkers van de zorgaanbieder Basishulp Jeugd. Dat integraal team is vervolgens verantwoordelijk voor de toeleiding naar de Basishulp Jeugd, regie op de casuïstiek en toezicht op de kwaliteit en de veiligheid van jeugdige en gezin.

De Basishulp Jeugd (ambulante jeugdhulp, lokaal preventieve activiteiten, deeltijd pleegzorg, logeren en PGB) wordt ook per 2023 samen met Landgraaf en Voerendaal ingekocht bij een coöperatie, omdat het coöperatiemodel zowel inhoudelijk als financieel goede resultaten oplevert. Lumpsum, partnerschap en regievoering op basis van indicatoren zijn hierbij de sleutelbegrippen.

Residentiële jeugdhulp

We steven naar een daling van het aantal kinderen en jongeren in de residentiële jeugdhulp. Als hulp nodig is, bieden we die ook, financiële argumenten zijn voor ons geen reden om het zorgniveau bij te stellen. Tegelijkertijd vinden we het belangrijk dat de jeugdzorg zo efficiënt en effectief mogelijk wordt uitgevoerd. Richtinggevend voor ons zijn daarbij preventie, vroegtijdige signalering en het betrekken van het netwerk rondom de jeugdige. We voorkomen zo dat de

jeugdige instroomt in de residentiële jeugdhulp. Wanneer dit toch noodzakelijk is, dan doen we er alles aan om de verblijfsduur zo kort mogelijk te houden. Het verblijf vindt zoveel als mogelijk plaats in een gezinsvervangende omgeving.
Samen met de overige Zuid-Limburgse gemeenten koopt Heerlen, via centrumgemeente Maastricht, de residentiële jeugdhulp in. Per januari 2023 zijn de nieuwe meerjarige contracten voor residentiële jeugdhulp van kracht. Door middel van deze contracten zijn we beter toegerust om onze doelstellingen voor residentiële jeugdhulp te realiseren.
Heerlen is accounthoudende gemeente binnen de provincie Limburg voor de Gecertificeerde Instellingen. Per januari 2023 moet de nieuwe subsidieregeling voor de Gecertificeerde Instellingen gereed zijn. Heerlen werkt samen met de overige Zuid-Limburgse gemeenten binnen de jeugdregio Zuid-Limburg. Per januari 2023 moeten het Beleidskader 2023-2028 en de Regiovisie 2023-2028 opgesteld zijn.

Hervormingsagenda Jeugd
Eind 2022 wordt de Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028 vastgesteld. Rijk, VNG, zorgaanbieders, cliënten en professionals werken hierin samen om te komen tot een beter houdbaar jeugdstelsel en verbetering van de hulpverlening. De Hervormingsagenda betreft het scherper begrenzen van de Jeugdwet, normaliseren, samenwerking met het voorliggend veld en samenwerking met aanpalende domeinen. Deze thema's zal Heerlen lokaal en op Zuid-Limburgse schaal oppakken. De afspraken over extra rijksmiddelen zijn meegenomen in onze begroting.

Leerlingenvervoer
Leerlingen die niet dichtbij naar school kunnen of die niet zelfstandig naar school kunnen reizen door ziekte, een handicap of gedragsproblemen, komen in bepaalde gevallen in aanmerking voor leerlingenvervoer. We streven er bij het leerlingenvervoer naar dat kinderen (en jongeren) zo zelfstandig mogelijk naar school gaan, eventueel met behulp van hun ouders. De komende jaren gaan we kinderen en hun ouders hier gericht in ondersteunen en leggen we de focus op het bevorderen van de eigen kracht en ontwikkeling van kind en gezin. Het primaire doel is het vergroten van de zelfredzaamheid, bijkomend voordeel is minder druk op het aangepast vervoer waardoor het leerlingenvervoer uitvoerbaar blijft.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Jeugd maatwerkvoorzieningen?

Basishulp Jeugd
Per 1-1-2023 voert opnieuw een coöperatie de Basishulp Jeugd (ambulante jeugdhulp, lokaal preventieve activiteiten, deeltijd pleegzorg, logeren en PGB) uit voor de gemeenten Heerlen, Landgraaf en Voerendaal. Beoogd wordt een (minimaal) vijfjarig strategisch partnerschap aan te gaan. De doelstellingen van de huidige Basishulp Jeugd blijven onverminderd van kracht; ruimte voor professionals, de hulp wordt zo vroeg mogelijk en dicht bij huis georganiseerd, waarbij de situatie van de jeugdige en het gezin integraal en samen met hen in kaart wordt gebracht en hulp op maat wordt geboden.

Residentiële jeugdhulp
Het Transformatieplan 2023 Jeugdhulp Regio Zuid-Limburg is de basis voor het opnieuw inkopen van de residentiële en de ambulante jeugdhulp. Als de aanbestedingsprocedures positief worden afgerond, zullen per januari 2023 de zorgaanbieders uitvoering gaan geven aan de nieuwe zorgcontracten. Als randvoorwaardelijk voor het realiseren van de zorginhoudelijke transformatie, waarbij het perspectief van jeugdigen centraal staat, zijn een aantal keuzes gemaakt. Het betreft het afschaffen van de open house systematiek, het terugbrengen van het aantal gecontracteerde zorgaanbieders, het vormgeven van langdurig partnerschap met zorgaanbieders en het aanbrengen van financiële kaders.

Leerlingenvervoer
In 2022 zijn de eerste stappen gezet om extra ondersteuning te bieden aan ouders en kinderen waarmee we de zelfredzaamheid van kinderen en gezinnen willen vergroten. Door met ouders in gesprek te gaan en breed te onderzoeken wat nodig is, kunnen we het leerlingenvervoer meer passend en op maat inzetten. Deze koers zetten we in 2023 voort. Ook de samenwerking met de Zuid-Limburgse gemeenten blijft ongewijzigd, dit zorgt voor een efficiënte aanpak en effectieve invulling van het vervoer.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Jeugd maatwerkvoorzieningen om dit te realiseren?

- Basishulp Jeugd: Overeenkomst inzake Basishulp Jeugd gemeente Heerlen
- Residentiële Jeugdhulp:
  Regionaal:
  - Transformatieplan 2023 Jeugdhulp Regio Zuid-Limburg;
  - Beleidskader Zuid-Limburg voor de jeugd!;
  - Regiovisie Jeugdhulpregio Zuid-Limburg;
  - Kaderdocument Transformatie deel I voor segmenten 1,2,3,4 en 5;
  - Kaderdocument Transformatie deel II voor Wonen en kaderdocument deel II voor Ambulant.
- Basishulp Jeugd en Residentiële Jeugdhulp:
  Landelijk:
  - Hervormingsagenda Jeugd;
  - Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming;
  - Wet verbetering beschikbaarheid zorg voor jeugdigen.
- Leerlingenvervoer: Verordening leerlingenvervoer 2014.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Jeugd maatwerkvoorzieningen

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-48.129	-46.611	-51.974	-52.401	-50.068	-51.547
Baten	987	471	475	281	270	270
Totaal	**-47.142**	**-46.140**	**-51.500**	**-52.120**	**-49.798**	**-51.277**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Volwassenen maatwerkvoorzieningen

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Volwassenen maatwerkvoorzieningen?

Beschermd Wonen en Opvang

Beschermd Wonen is voor kwetsbare mensen met psychische problematiek die 24-uurs zorg nodig hebben. Dit organiseren we samen met de andere Parkstadgemeenten. Vanaf (waarschijnlijk) 2024 is dit ook geen taak meer van Heerlen als centrumgemeente.
Op uitnodiging van de gemeenten hebben de aanbieders van Beschermd Wonen de handen ineengeslagen en een samenwerkingsverband gevormd. Daarmee wordt expertise gebundeld en versterkt. Belangrijk daarbij is non-exclusie: geen enkele burger die Beschermd Wonen nodig heeft mag buiten de boot vallen. De Parkstadbrede gemeentelijke Toegang bepaalt of iemand voor Beschermd Wonen in aanmerking komt, het samenwerkingsverband bepaalt hoe. Daarbij werken we vanuit vertrouwen in de professionals en beperken we de administratieve lasten. De resultaten monitoren we door op cliëntniveau de voortgang te volgen.

Opvang van dak- en thuislozen blijft de komende jaren een taak van Heerlen als centrumgemeente. Maar we werken samen met de andere gemeenten en wij gaan door met het spreiden van opvangvoorzieningen over Parkstad. Liefst in een gewoon woonhuis, kleinschalig en zo zelfstandig mogelijk. Daarmee voorkomen we overlast, behouden burgers hun zelfregie en kunnen ze, met begeleiding, werken aan herstel. We zorgen voor voldoende woningen voor uitstroom door afspraken te maken tussen gemeenten, woningcorporaties en zorginstellingen (Housing Parkstad). Preventie van dakloosheid blijft een belangrijk thema. Ook hierin werken de Parkstadgemeenten intensief samen, bijvoorbeeld door afspraken te maken met en tussen de sociale diensten en in het project “Nazorg ex-gedetineerden”.

Met de Adviesraden Maatschappelijke Ondersteuning van de Parkstadgemeenten en cliëntenraden vindt regelmatig overleg plaats. Er is een vaste adviescommissie gevormd die vier keer per jaar overlegt met de gemeenten. Op deze wijze wordt ‘aan de voorkant’ meegedacht en input geleverd voor beleid op het gebied van Opvang en beschermd Wonen.

Doelgroepenvervoer

Om een kwalitatief hoogwaardige vervoersvoorziening te kunnen blijven bieden en om flexibel te kunnen inspelen op ontwikkelingen, werken 30 Limburgse gemeenten samen via de GR Omnibuzz.
Het streven is om, daar waar mogelijk, het gebruik van Omnibuzz te beperken door reizen met OV en andere voorliggende voorzieningen te stimuleren.
Een dalende vervoersvraag vanaf corona, verscherping van beleid naar minimaal één vervoersbehoefte per kwartaal, stijgende beheers- en vervoerskosten, maar ook factoren zoals vergrijzing, bekendheid met de regeling en soberder openbaar vervoer, zijn allemaal van invloed op het vervoersvolume. De komende jaren wordt toegewerkt naar een nieuwe afrekensystematiek waarbij in plaats van zones, kilometers worden berekend en belast. Hierdoor worden de kosten meer in lijn gebracht met het daadwerkelijk gebruik, zodat de relatie tussen de kostenverdeling en de daadwerkelijke kosten/verbruik wordt versterkt.
Verder blijven wij toewerken naar de realisatie van een efficiënte organisatie die in staat is regie te voeren over de uitvoering van al het doelgroepenvervoer, het vervoer te analyseren, door te ontwikkelen en de kwaliteit van het vervoer te optimaliseren.

Woningaanpassingen

De toename van het aantal ouderen en het niet in de pas lopen van de voorraad aangepaste woningen, blijft aandachtspunt van beleid. De Wonen en Zorgvisie die in deze periode tot stand zal komen, moet hier gedeeltelijk meer duidelijkheid in geven zodat wij beter op toekomstige

ontwikkelingen kunnen inspelen. Als gevolg van de open-eind financiering blijft het een uitdaging om structureel binnen het beschikbare budget te blijven.

Hulp bij het Huishouden
Eind 2023 is de laatste termijn van de contracten voor Hulp bij het Huishouden afgelopen. Vóór die tijd zullen wij een nieuwe aanbesteding doen.
De nieuwe contracten gaan dan in per 2024. De huidige wijze van financiering via een zogenoemde trajectfinanciering werkt goed. Zowel voor de gemeente als voor de beide gecontracteerde instellingen.
Het Rijk is voornemens om de regeling voor de eigen bijdrages voor de Hulp bij het Huishouden aan te passen. Het ingevoerde abonnementstarief leidde tot een grote toename van de vraag, zonder dat dit door de rijksoverheid afdoende gecompenseerd wordt. We zijn benieuwd of er door de gewijzigde eigen bijdragen een dempend effect zichtbaar wordt.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Volwassenen maatwerkvoorzieningen?

Beschermd Wonen en Opvang
We investeren in verbetering van de opvang door de verbouwing van het Blijf van m'n Lijfhuis te faciliteren, zodat ook die voorziening voldoet aan de eisen van deze tijd en de op te vangen vrouwen meer privacy krijgen. De grootschalige crisisopvanglocatie Heugderlicht in Landgraaf transformeren we naar een kleinschalige basislocatie en wij realiseren opvangplekken in de wijk verspreid over Parkstad. We reserveren geld voor een bijdrage in de nieuwbouw van Zorgpension Nuth.
Gedurende 2023 zullen 15 van de in totaal 21 Skaeve Huse gerealiseerd worden verspreid over Parkstad.

Woningaanpassingen
In 2023 zal een nieuw contract over de levering, plaatsing, onderhoud en verwijdering van trapliften van kracht zijn. Bij het beheer hiervan zal met name gemonitord worden of de noodzakelijke ondersteuning geleverd wordt en dat de veiligheid van de kwetsbare burger en eventuele huisgenoten hierbij in ogenschouw wordt genomen.

Hulpmiddelen
2023 en 2024 zijn de laatste jaren van het bestaand contract hulpmiddelenleverancier Medipoint. In deze periode is een evaluatie op zijn plaats om de nieuw aanbesteding in gang te zetten. Er zullen spiegelgesprekken worden uitgevoerd met gebruikers van hulpmiddelen om de ervaringen op te halen. De MO Adviesraad zal betrokken worden bij het aanbestedingsproces.

Doelgroepenvervoer
Omnibuzz blijft in 2023 werken om de ambities van gemeenten te verwezenlijken. Periodieke afstemming met de gemeenten en cliënten dragen bij aan een goede beheersbaarheid van het vervoer en het bijstellen van knelpunten. Ook wordt gestart met de eerste fase van de omzetting in afrekensystematiek voor de gemeenten zonder dat dit effect heeft op de inwoners en vervoerders.

Hulp bij het Huishouden
In 2023 zal de nieuwe aanbesteding plaatsvinden.

Toezicht
In 2023 zal een toetsingskader op kwaliteit en rechtmatigheid binnen de WMO worden ontwikkeld.
Als vervolg hierop worden concrete uitvoeringsafspraken gemaakt. Hierbij wordt ook contact gezocht met omliggende gemeenten en de GGD Zuid-Limburg.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Volwassenen maatwerkvoorzieningen om dit te realiseren?

- Verordening en Uitwerkingsbesluit maatschappelijke ondersteuning 2022;
- Diverse contracten WMO;
- Verordening maatschappelijke ondersteuning Heerlen 2022;
- GR Omnibuzz;
- Visie Opvang en Beschermd Wonen Parkstad (2018-2026);
- Uitvoeringsagenda Opvang en Beschermd Wonen Parkstad en Beekdaelen 2019-2020;
- Uitvoeringsagenda Opvang en Beschermd Wonen Parkstad 2021-2022;
- Samen Thuis 2023-2026.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Volwassenen maatwerkvoorzieningen

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-67.661	-68.516	-72.759	-74.642	-76.122	-77.548
Baten	2.425	2.596	2.368	2.368	3.041	3.061
Totaal	**-65.236**	**-65.920**	**-70.391**	**-72.274**	**-73.081**	**-74.486**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Arbeidsmarktbeleid

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Arbeidsmarktbeleid?

Om zo veel mogelijk Heerlenaren te laten meedoen in de samenleving is ons arbeidsmarktbeleid gericht op:

- Het maximaal benutten van de talenten, kwaliteiten en mogelijkheden van Heerlenaren. Hierbij hanteren we een brede benadering van de participatiewet.
- Het bedienen van werkgevers met voldoende, passend geschoold personeel. De regionale economische speerpunten zijn daarbij onze prioriteit.

Deze benadering hanteren we op drie schaalniveaus: Zuid-Limburg, Parkstad Limburg en Heerlen. In Heerlen hebben wij daarbij bijzondere aandacht voor de bijdrage aan de ambities van het programma Heerlen-Noord (NPHN)

- Op **de Zuid-Limburgse schaal** sturen we binnen Arbeidsmarktregio Zuid-Limburg op afstemming tussen gemeenten, UWV, onderwijs, werkgevers, vakbonden en SBB, en het nemen en uitvoeren van gezamenlijke initiatieven. Het bedrijfsleven is daarbij van groot belang. Via de Economische Samenwerking Zuid-Limburg (ESZL) werken we aan de wisselwerking tussen arbeidsmarkt, economie en bedrijfsleven.
  Samen met de partners zorgen we dat alle burgers, werkzoekenden en werkenden, laagdrempelig terecht kunnen met vragen over werk en ontwikkeling. Burgers kunnen meedoen aan alle kansen en mogelijkheden in Zuid-Limburg. Het motto ‘de beste kandidaat op de beste plek’ is daarbij leidend. We maken de regels samen zo eenvoudig mogelijk.
  We bouwen aan een weerbare en wendbare ontwikkelinfrastructuur voor Zuid-Limburg. Organisatorisch flexibel en inhoudelijk goed aansluitend op de beroepspraktijk. We maken scholing en ontwikkeling toegankelijk voor alle burgers, zowel werkzoekenden als werkenden.
- De samenwerking in **Parkstad** vindt plaats binnen de GR WOZL, de GR WSP Parkstad, het portefeuillehoudersoverleg Arbeidsmarkt Parkstad en de bestuurscommissie sociaaleconomische structuurversterking (BC SES). De focus ligt op de versterking van de sociaaleconomische structuur en het realiseren van een trendbreuk. We zetten in op het beter benutten van de beschikbare mogelijkheden en het versterken van de regionale samenhang.
  Door een gezamenlijke aanpak rond talentontwikkeling willen we burgers, met name jongeren, meer kansen bieden. In de regio is veel expertise op het vlak van het ontwikkelen en begeleiden van mensen, niet alleen bij de ketenpartners maar ook bij werkgevers, onderwijs en andere opleiders. We gaan die expertise beter verbinden en benutten.
- In **Heerlen** gaan we de uitstroom naar werk versnellen zodat minder mensen afhankelijk zijn van een uitkering en die afhankelijkheid korter duurt. Mensen in de bijstand verdienen een kans op betaald werk. Mensen die hulp nodig hebben om hun kans te grijpen, ondersteunen wij. Talenten en mogelijkheden van mensen zijn het uitgangspunt en niet hun beperkingen. Samen met onze belangrijkste partners, Werk voor Heerlen (WvH) en WSP Parkstad, bouwen we de Bovengrondse Vakschool (BVS) uit tot een plek waar we samen werken aan de ontwikkeling van competenties en het verstevigen van arbeidsvermogen. De BVS is één van de pijlers onder de ambities van het programma Heerlen-Noord.
  Het bereiken van mensen en mobiliseren van onbenut arbeidspotentieel is een belangrijke uitdaging. Daarvoor gaan we meer samenwerken met maatschappelijke partners, onderwijs en werkgevers. We gaan een direct gesprek aan met mensen om te begrijpen waarom ze nu niet actief deelnemen en wat ze nodig hebben om wel te participeren.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Arbeidsmarktbeleid?

Zuid-Limburg

- Als centrumgemeente in arbeidsmarktregio Zuid-Limburg (AMR Z-L) faciliteren wij de regionale samenwerking. Wij ondersteunen de besluitvorming in het bestuur AMR Z-L en in het Regionaal Werkbedrijf (RWB) en onderhouden de contacten met provincie Limburg en het Rijk.
- Wij realiseren de pilot Werkcentrum Zuid-Limburg. We bieden de dienstverlening over werk en ontwikkeling laagdrempelig en via één loket aan. De beste weg naar werk en ontwikkeling is het uitgangspunt, niet het type uitkering.
- Via het Leerwerkloket organiseren we met het bedrijfsleven leerwerktrajecten, routes praktijkleren en voorschakelprogramma's. We bouwen aan langdurige samenwerkingsrelaties tussen bedrijfsleven, onderwijs en re-integratiepartners in Zuid-Limburg.
- We intensiveren de samenwerking tussen de 4 Werkgeversservicepunten. Onder de vlag van Werkcentrum Zuid-Limburg organiseren zij instroomprogramma's voor branches met grote personeelsbehoefte.
- We gaan bedrijfsprocessen herzien zodat de kans op werk toeneemt voor mensen met een beperking en/of afstand tot de arbeidsmarkt . Dit doen we met het RWB (bestuurlijk) en 'Team Inclusief' (operationeel).
- In 2023 start het nieuwe ESF+ programma. We coördineren en faciliteren voor Zuid-Limburg de deelname hieraan.

Parkstad

- We willen meer mensen aan een ontwikkeltraject laten deelnemen. We verbinden de expertise en zorgen voor kennisdeling tussen de mensontwikkelbedrijven in de regio. Het motto is daarbij: effectief, efficiënt en praktisch uitvoerbaar.
- De aanpak van jeugdwerkloosheid is één van de regionale speerpunten. We zorgen voor betere samenwerking in de keten van school naar werk. Hierin werken WSP, VSV, onderwijs, gemeenten en maatschappelijke partners samen. Via de insteek 'voor en door jongeren' geven we jongeren een actieve rol in de aanpak.
- WOZL legt het accent op de verdere afbouw van de sociale werkvoorziening. In 2023 wordt duidelijk hoe deze afbouw verder vorm krijgt en wat dit betekent voor het voortbestaan van de GR WOZL. Tegelijkertijd onderzoeken we hoe "nieuw beschut" in de regio concreet kan worden ingevuld.
- Om beter gebruik te maken van de kansen die de Euregionale arbeidsmarkt biedt, ondersteunen we in Parkstad-verband het Servicepunt Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling (SGA) en het Grensinfopunt Eurode (GIP). We zoeken wel aansluiting op de schaal van Zuid-Limburg.

Heerlen

- WSP Parkstad en WvH organiseren de 'duale poort' om meer mensen duurzaam naar werk of een ontwikkeltraject toe te leiden.
- WSP Parkstad verhoogt het aantal werk-leerlijnen en voorportalen in verschillende sectoren. Ook de inzet van loonkostensubsidies en jobcoaching wordt uitgebreid.
- Er komen basisbanen bij zodat meer mensen een stap naar betaald werk kunnen zetten. De gemeente neemt hierin een voorbeeldrol als werkgever.
- WvH implementeert het programma BVS. Hiermee groeit het aanbod van ontwikkeltrajecten. De BVS biedt een bredere waaier aan ontwikkelrichtingen, dat is opgezet in samenwerking met werkgevers en inhoudelijk verrijkt is. Aan de trajecten is een praktijkverklaring of certificaat gekoppeld.
- Om de deelname van statushouders aan werk-leerlijnen of het BVS-programma te faciliteren zetten we de beschikbare instrumenten op vlak van taal en laaggeletterdheid in.
- Om de effectiviteit van onze dienstverlening te verbeteren gaan we onderzoeken waarom mensen nu geen gebruik maken van de mogelijkheden die er zijn en hoe we dit kunnen

aanpassen zodat ze dit wel gebruiken. We gaan daarvoor samenwerken met kennisinstellingen in de regio.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Arbeidsmarktbeleid om dit te realiseren?

- Meerjarige beleidskaders arbeidsmarktbeleid Parkstad (2016-2020);
- De Participatiewet;
- Integrale beleidskaders participatie;
- Uitvoeringplan participatie;
- Participatieverordening;
- Verordening loonkostensubsidie;
- Verordening tegenprestatie;
- Beleidsregel re-integratie;
- Beleidsregel loonkostensubsidie;
- Beleidsregel tegenprestatie;
- Beleidsregel premiebeleid;
- Wet Taaleis.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Arbeidsmarktbeleid

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-43.050	-37.750	-37.719	-36.566	-35.381	-35.027
Baten	3.752	702	49	21	21	21
Totaal	**-39.298**	**-37.048**	**-37.670**	**-36.545**	**-35.360**	**-35.006**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Inkomensondersteuning

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Inkomensondersteuning?

Zoals al in de inleiding geschetst leven wij in een zeer onzekere tijd van o.a. hoge inflatie bij met name de eerste levensbehoeften als energie en de dagelijkse boodschappen. Juist de inwoners met een kleine portemonnee worden hierdoor het hardste getroffen.
We volgen de turbulente ontwikkelingen op de voet en zullen binnen onze mogelijkheden naar bevind van zaken handelen.

Inzetten op werk
Werk kan de beste weg uit armoede zijn. Maar niet voor iedereen is (meer) werken een optie. Bovendien is werk nog geen garantie dat je een substantieel hoger inkomen vergaart. Armoedeval en stress vanwege het verrekenen van wisselende inkomsten op de bijstandsuitkering vormen belemmeringen om te gaan werken. Daarom blijven we inzetten op arbeidsparticipatie en nemen we belemmeringen zoveel als mogelijk weg.

Schuldpreventie en nazorg
Schulden gaan we vroegtijdig signaleren en oppakken. Daarmee voorkomen we dat ze uitgroeien tot problematische schulden. Daarnaast wordt ingezet op het optimaliseren van het proces nazorg aan inwoners die een schuldhulpverleningstraject hebben afgesloten.

Energiearmoede
Steeds meer mensen kunnen de energierekening niet of nauwelijks meer betalen. Om de gevolgen van deze prijsstijging op te vangen zijn verschillende ministeriële maatregelen aangekondigd. In Heerlen zullen tussen de 8000 en 9000 huishoudens de energietoeslag ontvangen. Naast deze categoriale toeslag is het voor deze huishoudens mogelijk om individuele bijzondere bijstand aan te vragen. Vanuit de stadsregio Parkstad wordt een gezamenlijke wijkgerichte aanpak geformuleerd die betrekking heeft op energiebesparende maatregelen en energieadviezen.
Armoede manifesteert zich niet alleen nadrukkelijk op het gebied van energie maar op meerdere gebieden. Daarom hebben ook andere armoedethema's komend jaar onze aandacht.
Als nadrukkelijk onderdeel van het armoedebeleid hanteren wij bij opdrachtverlening het uitgangspunt om het uurtarief van € 14 als voorwaarde op te nemen.

Groter bereik doelgroep
Het bereik van ons armoedebeleid moet groter worden. Iedereen die recht heeft op voorzieningen moet hier aanspraak op kunnen maken. Daartoe gaan wij het instrument De Voorzieningenwijzer verder optimaliseren en uitbreiden de komende jaren. Ook het automatisch en meerjarig verstrekken van voorzieningen draagt hieraan bij. Maar ook duidelijke en toegankelijke communicatie. We willen speciale aandacht voor de groep werkende armen en voor mensen met een migratieachtergrond. In algemene zin willen we de toegang tot onze voorzieningen verbeteren. Door gebruik te maken van de 'ogen en oren' in de buurt willen we armoede bestrijden. Dit kunnen inwoners zijn maar ook welzijnsorganisaties, thuiszorg of huisartsen.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Inkomensondersteuning?

Het Kindpakket blijft overeind. De Fit&Fun-regeling behouden we en we blijven ons inzetten om waar mogelijk drempels te verlagen zodat iedereen kan meedoen. Komende jaren is er specifiek aandacht voor armoedebestrijding onder werkende armen en ouderen.

We gaan het bijstandsvolume beheersen. Dit doen wij door o.a. meer mensen naar betaald werk te leiden en door te zorgen dat de instroom in de bijstand minstens stabiel blijft. Om de "werkende armen" te ondersteunen, waardoor de noodzaak voor hen om een beroep op toeslagen en regelingen te doen daalt, hanteren wij het uitgangspunt dat mensen die werken bij de gemeentelijke organisatie én bij organisaties die werkzaamheden uitvoeren voor de gemeente, een loon ontvangen van tenminste € 14. Daar waar de gemeente deelneemt aan samenwerkingsverbanden zoals de sociale werkvoorziening gaan we in overleg om tot een gelijke regeling te komen.

Er wordt ingezet op een regelmatig gesprek met bijstandsgerechtigden. Zo helpen we op alle leefgebieden belemmeringen weg te nemen. Hierdoor wordt het zelfvertrouwen van de burger vergroot en maakt dit de inwoner meer zelfredzaam.

Om schulden in een vroeg stadium aan te pakken wordt het proces Vroegsignalering verder vormgegeven. Signalen van vaste-lasten-partners worden in een vroeg stadium opgepikt. Met behulp van maatschappelijke partners worden deze signalen opgevolgd door aan de inwoner een hulpaanbod te doen. Om te voorkomen dat mensen opnieuw in de schulden komen wordt ingezet op nazorg.
In oplossende zin zetten we onze doelstelling om problematische schulden te saneren met inzet van een saneringskrediet voort. Dit geeft rust, doordat zij nog maar één schuldeiser hebben en gedurende de schuldhulpverlening precies weten wat zij maandelijks moeten aflossen.

Ook worden initiatieven ontplooid om Heerlense ondernemers met financiële problemen te helpen. In de post-coronaperiode valt een toename van het aantal hulpvragen te verwachten nu de periode van terugbetaling van ondersteuningsmaatregelen en het incasseren van uitstelregelingen is aangebroken.

De ontwikkelingen rondom extra te ontvangen gelden voor de energietoeslag voor minima worden op de voet gevolgd. In het kader van de wijkgerichte aanpak wordt een werkgroep ingericht. We doen dit om zoveel mogelijk inwoners te bereiken die door de energiecrisis zwaar worden getroffen.

Heerlen-Noord moet uit die achterstandspositie komen. Hiervoor is een Routekaart ontwikkeld met een integraal één-generatieplan van 25 jaar op meerdere leefgebieden. We zetten hierdoor in op een structurele verandering.

We gaan de inzet van De Voorzieningenwijzer optimaliseren en willen de oplage van 'Plussen en Minnen' uitbreiden en breder uitzetten. Door het geven van voorlichtingsbijeenkomsten aan specifieke doelgroepen willen we het bereik van ons armoedebeleid vergroten. De gedachte 'iedereen doet mee' is hiervoor leidend. Binnen die gedachte krijgen ouderen met een laag inkomen een gratis bibliotheekabonnement.

Burgerbetrokkenheid
Het vergroten van burgerbetrokkenheid krijgt uiting doordat we particuliere initiatieven die bijdragen aan de bestrijding van armoede stimuleren. We zien deze initiatieven als een welkome aanvulling op het gemeentelijk armoedebeleid. Bestaande initiatieven nodigen we uit om tot een meer intensieve samenwerking te komen. Zo hopen we meer mensen te bereiken die leven in stille armoede.

De burgerparticipatieladder biedt inzicht in de stappen die we kunnen maken. In 2023 inventariseren we welke stappen er concreet gemaakt moeten worden om burgerbetrokkenheid te intensiveren. Voor de hand liggend is het uitnodigen van de MO adviesraad om te coproduceren. Dit betekent dat de adviserende rol wijzigt in die van een samenwerkende partner.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Inkomensondersteuning om dit te realiseren?

- Integraal beleidskader participatie;
- Integraal uitvoeringsplan participatie;
- Kindpakket;
- Verordening afstemming;
- Verordening handhaving;
- Verordening individuele inkomenstoeslag;
- Verordening Fit&Fun-regeling;
- Beleidsregel algemene bijstand;
- Beleidsregel bijzondere bijstand;
- Beleidsregel inkomenstoeslag;
- Beleidsregel briefadres;
- Beleidsregel Sociaal Medische Indicatie Kinderopvang;
- Beleidsregel tegemoetkoming kinderopvang;
- Beleidsregel terugvordering, invordering, boete en verhaal (TIBV);
- Beleidsregel Schuldhulpverlening;
- Beleidsregel eenmalige energietoeslag 2022.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Inkomensondersteuning

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-74.049	-78.240	-71.206	-71.163	-71.123	-71.118
Baten	70.287	68.457	61.348	61.348	61.348	61.348
Totaal	**-3.762**	**-9.783**	**-9.858**	**-9.814**	**-9.774**	**-9.770**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Buurtgericht werken

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Buurtgericht werken?

In het Heerlen van Morgen werken we van buiten naar binnen, met de burger als vertrekpunt. Dit past bij de veranderende samenleving waarin burgers meedenken en zelf aangeven wat hun buurt nodig heeft. Burgerbetrokkenheid is een belangrijk thema in onze gemeente, het loopt als een breinaald dwars door onze domeinen heen. Binnen het kernthema Buurtgericht werken wordt al jaren nauw samengewerkt met inwoners, buurtorganisaties en andere partners in de wijk. Zo wordt een brug gevormd tussen de gemeentelijke organisatie en de inwoners in onze buurten. Om de betrokkenheid van burgers in de komende jaren te vergroten, krijgt het buurtgericht werken een prominentere rol, zowel in onze stad als binnen de gemeentelijke organisatie. Het buurtgericht werken wordt zo veel mogelijk aan de voorkant meegenomen als er beleid, plannen of projecten worden opgesteld die onze buurten betreffen, zodat de brugfunctie van het buurtgericht werken beter tot zijn recht komt. We vragen ons bij nieuwe plannen steeds af wat dit betekent voor onze inwoners en hoe zij erover mee kunnen denken. We betrekken burgers en partners bij ontwikkelingen, denken mee in de wijk en faciliteren waar nodig. Tijdige, begrijpelijke, proactieve en transparante communicatie naar onze burgers toe over zaken die hen raken is daarbij heel belangrijk. We moeten de taal spreken die onze inwoners begrijpen en hen meenemen in wat er gaat gebeuren. We zijn bovendien helder over wat inwoners en partners van de gemeente mogen verwachten. Samen met alle buurtorganisaties en buurt-partners hebben we gezorgd dat er een nieuwe fundering richting toekomst is, modern en passend bij de behoefte van bewoners en partners, een nieuwe visie, nieuw beleid “Gelukkig in de buurt”.

Heerlen heeft diverse regelingen om buurt- en bewonersinitiatieven te ondersteunen. Deze regelingen worden verbeterd en meer in lijn met elkaar gebracht, zodat ze elkaar versterken. Buurten worden gestimuleerd om het aantal initiatieven uit te breiden. Veel inwoners zetten zich al actief in voor hun buurt. Zij zorgen voor een prettige, leefbare buurt. Zo is er bijvoorbeeld een groot netwerk van buurthelden en buurtvrienden die helpen om onze stad schoon te houden. We willen dit netwerk uitbreiden en daarnaast ook verbinden met andere activiteiten in de buurt.

Sociale Veiligheid, leefbaarheid en buurtregie

We gaan uniformiteit brengen in de structuur waarin we werken. Vanuit het verleden zijn diverse overlegvormen ontstaan, die per stadsdeel kunnen verschillen in frequentie, samenstelling en benaming. Eind dit jaar gaan we in heel Heerlen de (overleg)structuur implementeren die we nu al toepassen bij de (project)aanpak Sociaal Veilig in de drie geprioriteerde buurten in Heerlen-Noord. Deze structuur is afgestemd met de nieuwe geografische structuur bij de politie en de bestaande structuur bij buurtregie. Buurten geven al geruime tijd aan dat een vaste structuur hun houvast en vertrouwen geeft en daarmee integrale leefbaarheid en veiligheid beter vormgegeven kan worden. Ook zijn er voldoende handjes en mandaat nodig om dit samen met buurtbewoners goed te kunnen uitvoeren. Buurtveiligheidsplannen en buurtbeheerplannen kunnen zo goed inhoudelijk tot zijn recht komen.
De voorgestelde structuur bestaat uit twee overlegvormen:
1. Het casuïstiek-overleg (multi-problematiek, achter de voordeur);
2. Leefomgevingsoverleg (enkelvoudige problematiek gericht op leefbaarheid en de openbare ruimte).

Met deze overleggen organiseren we op een efficiënte wijze de uniforme integrale samenwerking met de in- en externe zorg- en veiligheidspartners.
Ook worden zo de noodzakelijke (maar nog al te vaak ontbrekende) verbindingen met andere beleidsvelden gelegd, zoals zorg, wonen, onderwijs, openbare ruimte etc.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Buurtgericht werken?

Zowel gemeenten als buurtorganisaties hebben behoefte aan een duidelijke visie op buurtregie. Om het buurtgericht werken een stevige rol te geven in onze stad en binnen onze organisatie, wordt er op basis van de nieuwe visie een uitvoeringsagenda opgesteld. In deze agenda leggen we de concrete stappen voor de komende jaren vast. Een van de stappen is bijvoorbeeld een communicatieplan voor buurtgericht werken, waarbij we ons niet alleen richten op communicatie richting de burger maar ook op het vergroten van de bekendheid van buurtgericht werken binnen de eigen organisatie. We laten zien dat het belangrijk is dat buurtregie aan de voorkant in nieuwe processen en plannen wordt meegenomen.

Omdat niet iedere buurt hetzelfde is en ook niet hetzelfde nodig heeft, blijven we uitgaan van maatwerk, waarbij het fundament weliswaar voor eenieder gelijk is, maar het bouwsel erop voor iedere buurt anders uit kan zien. We zijn zichtbaar en aanspreekbaar in de buurten en zetten in op het vergroten van de leefbaarheid in de wijk, zodat onze inwoners met plezier in hun buurt wonen en zich er geaccepteerd en veilig voelen. Samen met buurtorganisaties en andere partners kijken we naar wat nodig en belangrijk is voor een buurt. We zoeken ook samen naar nieuwe vrijwilligers die zich in willen zetten voor hun leefomgeving.

Er komt nieuwe regelgeving voor buurtorganisaties en buurtinitiatieven maar ook zal er meer ruimte zijn voor nieuwe ondersteuningsvormen die niet alleen aansluiten bij de nieuwe visie en de behoeften van de buurt, maar die ook eenvoudig en efficiënt zijn. Buurten en partners hebben hier samen met ons goed over nagedacht.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Buurtgericht werken om dit te realiseren?

- Stadsvisie Heerlen;
- Beleidsregel subsidiëring buurtgericht werken;
- Programmaplan burgerbetrokkenheid;
- Visie Beheer en Onderhoud, leefomgeving 2016-2023.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Buurtgericht werken

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-543	-911	-807	-807	-807	-807
Baten	5	0	0	0	0	0
Totaal	**-538**	**-911**	**-807**	**-807**	**-807**	**-807**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Integraal ouderenbeleid

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Integraal ouderenbeleid?

De Ontwikkelagenda Integraal Ouderenbeleid vormt de basis van ons handelen. Wij constateren dat veel vormen van ondersteuning en zorg die in deze agenda worden beschreven niet per definitie alléén van toepassing zijn op ouderen, maar ook van toepassing kunnen zijn op onze inwoners van andere levensfases. Waarbij uiteraard ouderen wel (veel) vaker met ondersteuning en zorg te maken hebben dan anderen. In het uitvoeren van de tien genoemde actielijnen willen we zelfs verder gaan. Zo zijn veel van de onderliggende acties niet alleen van meerwaarde voor ouderen, maar ook voor mensen in hun directe of indirecte omgeving. We willen daarmee dus nog meer mensen bereiken door actielijnen uit te breiden, te verbreden met andere acties of als aanvulling van ander goed beleid te gebruiken. We gaan nog meer doen dan dat we tot nu toe gedaan hebben! Zo willen we ons ouderenbeleid de komende jaren nog effectiever en steviger maken. Daarnaast hechten we er waarde aan te benadrukken dat heel veel ouderen nog in alle opzichten vitaal zijn. Veel vitale ouderen willen juist niet het gevoel hebben in een zorgbehoevende categorie geplaatst te worden. Dat neemt uiteraard niet weg dat zij ondersteuning moeten krijgen wanneer dit nodig is. Ouderen zijn vaker dan gemiddeld mantelzorger voor een naaste. Ouderen beschikken meer dan mensen in andere levensfases, vaak over veel vrije tijd. En velen zouden best (nog meer) willen betekenen voor de mensen om hen heen, hun omgeving, hun buurt of de stad. Daar waar dat hun keuze is, willen we dit als kans graag aangrijpen omdat we als stad steeds vaker een beroep doen op vrijwilligerswerk.

Wat gaan we daarvoor doen:
- Ons ouderenbeleid wordt nog steviger en effectiever;
- We gaan ouderen stimuleren en ondersteunen bij het doen van vrijwilligerswerk in onze stad;
- Eenzaamheid onder ouderen bestrijden we op alle mogelijke manieren;
- We zorgen dat alle gemeentelijke voorzieningen toegankelijk en passend zijn voor ouderen;
- Bij de inrichting van onze openbare ruimte houden we nadrukkelijk rekening met ouderen;
- We geven ouderen erkenning voor hun onmisbare bijdrage aan onze stad en de komende generaties.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Integraal ouderenbeleid?

Om onze ambitie ‘gelukkig en gezond ouder worden in een veilige omgeving’ te realiseren, zetten wij in 2023 verder in op de uitvoering van de 10 actielijnen die zijn vastgelegd in de ontwikkel-agenda ‘Ouder worden met toekomst!’. We gaan zelfs verder hiermee en gaan nog veel meer doen dan dat er tot nu toe gedaan is.

Eenzaamheid en verbinding

Binnen de meerjarige agenda is de aanpak van eenzaamheid een speerpunt. Ook in 2023 geven we rondom eenzaamheid speciale aandacht aan onze ouderen. Doelstellingen van onze speciale aandacht zijn:
- Het taboe op het thema doorbreken en eenzaamheid uit de taboesfeer halen;
- Inwoners stimuleren in actie te komen in de strijd tegen eenzaamheid o.a. via ons Meldpunt Eenzaamheid;
- We zijn zichtbaar en bereikbaar voor bewoners, organisaties en ondernemers.

Het verbinden van jong en oud
We stimuleren activiteiten waar oudere en jongere Heerlenaren elkaar ontmoeten en helpen. We werken hierin nauw samen met onze eigen kennisinstellingen zoals Zuyd Hogeschool, Open Universiteit en Vista college. Verder willen we de betrokkenheid van ouderen op basisscholen vergroten en scholieren betrekken bij maatschappelijke vraagstukken in de buurt. Onze ideeën hierover willen we samen met de kinderen afstemmen.

Dementievriendelijkheid
Dementie is een belangrijk onderwerp in een vergrijzende samenleving. Samen met de buurtorganisaties zet gemeente Heerlen zich vanaf 2023 nog meer in voor dementievriendelijke gemeenschappen. Hierbij ligt onder andere de focus op het delen en ontsluiten van kennis over dementie bij professionele organisaties, winkeliers, verenigingen, vrijwilligers en inwoners, bijvoorbeeld door de inzet van de training 'Omgaan met dementie'. Het 'Mentality'-project van het Radboud UMC Nijmegen en Zuyd Hogeschool heeft onze eerste dementievriendelijke buurten opgezet in Heerlen: Aarveld/Bekkerveld en Caumerveld/Douve Weien. Doel van het project is om inzicht te krijgen in hoe succesvolle dementievriendelijke gemeenschappen gecreëerd en verduurzaamd kunnen worden. In 2023 zetten we de resultaten van het project verder voort en in de daaropvolgende jaren rollen we dit verder uit over de gehele stad.

Armoede en (arbeids)participatie
We zien dat veel ouderen financiële voorzieningen onbenut laten. Dit komt omdat regelingen niet of onvoldoende bekend zijn of omdat gedacht wordt dat er geen recht op bestaat. Om mensen te stimuleren gebruik te maken van mogelijke voorzieningen om het inkomen aan te vullen wordt o.a. De Voorzieningenwijzer ingezet. De Voorzieningenwijzer is een instrument dat mensen helpt om bewust keuzes te maken en beschikbare voorzieningen beter te benutten. Daarnaast willen we via De Voorzieningenwijzer de mogelijkheden voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen of waterschapsbelasting onder de aandacht brengen. Mensen kunnen een gratis adviesgesprek aanvragen met een van de financiële adviseurs van Alcander. De Voorzieningenwijzer wordt tijdens een persoonlijk gesprek ingevuld en ter plekke wordt een advies gegeven. De adviseur kan hierin vervolgens ondersteunen door onze inwoner te helpen bij het opzeggen en omzetten van verzekeringen, het aanvragen van een gemeentelijke regeling en het treffen van betalingsregelingen. Het instrument wordt standaard ingezet tijdens de huisbezoeken 75+.

Vitaal en gezond ouder worden
Uit de gezondheidsatlas Zuid-Limburg blijkt dat veel Heerlense ouderen minder gezond zijn en eerder aangewezen zijn op zorg en ondersteuning dan ouderen in de rest van het land. Wij kijken breder naar het begrip gezondheid, o.a. door de principes van Positieve Gezondheid. Positieve Gezondheid is een benadering binnen de gezondheidszorg die niet de ziekte, maar een betekenisvol leven van mensen centraal stelt. De nadruk ligt op de veerkracht, eigen regie en het aanpassingsvermogen van de mens en niet op de beperkingen of ziekte zelf. Het voeren van regie over je eigen leven en zo lang mogelijk zelfredzaam blijven speelt ook een rol bij vitaliteit. De inzet van Positieve Gezondheid draagt hieraan bij. De benadering van Positieve Gezondheid staat, samen met zingeving en welzijn, centraal.

Ook stimuleren wij ouderen om eigen verantwoordelijkheid te nemen door hen hierop aan te spreken, te faciliteren en te helpen. Een voorbeeld hiervan is het project Healthy Ageing dat wij in 2023 verder voortzetten. Dit samenwerkingsproject wordt uitgevoerd door de Open Universiteit en heeft als doel om ouderen te stimuleren om actief en gezond ouder te worden. Met gezond ouder worden wordt in dit project bedoeld dat ouderen voor hun gevoel een zinvol en prettig leven leiden, en daarnaast fysiek, mentaal en sociaal zo goed mogelijk kunnen functioneren. De OU gaat dit o.a. uitvoeren door het gratis aanbieden van een beweegadvies-op-maat (WIJ(k) actief) in combinatie met een brede integrale wijkaanpak gericht op fysiek, sociaal en digitaal actief worden en blijven. Er wordt zoveel mogelijk aangesloten bij activiteiten en initiatieven die al beschikbaar zijn voor ouderen.

De digitale maatschappij
In de huidige maatschappij krijgen digitale middelen een steeds belangrijkere plek en ouderen die niet digitaal vaardig zijn kunnen het gevoel krijgen dat ze geïsoleerd raken van communicatie en informatie. Ook kan het gevoelens van eenzaamheid vergroten. Papieren informatie en persoonlijk contact is hierdoor nog steeds zeer belangrijk. We stimuleren ouderen, samen met onze partners, om mee te doen in de digitale samenleving. Dit doen wij door meer bekendheid te geven aan bestaande initiatieven die mensen leren gebruik te maken van digitale middelen of de kennis van dit gebruik te vergroten. Bij onze eigen digitale dienstverlening zorgen wij ervoor dat deze zo helder en toegankelijk mogelijk is. Zo gaan we onder andere in 2023 het gemeentelijk servicepunt in de bibliotheken evalueren om na te gaan of deze dienstverlening voldoende aansluit bij de behoefte van onze klanten en komt er een host in de publiekshal.

Ouderen doen en denken mee
Ouderen geven aan mee te willen denken over het beleid dat betrekking heeft op hen. Zij willen betrokken worden bij zowel de beleidsvorming als de uitvoering ervan. De ouderen vormen een brede en enthousiaste vertegenwoordiging van de senioren in Heerlen. Hier gaan wij nog meer aandacht aan geven. We starten zelfs een project om te komen tot een senior assistent als rechterhand van de wethouder ouderenbeleid!
Daarnaast doen we aan netwerkontwikkeling, o.a. met adviesraad MO, Burgerpanel, Seniorenvereniging Heerlen, KBO Limburg, de 3 Heerlense afdelingen van KBO, ANBO en de Zonnebloem. Er zijn natuurlijk ook regelmatig contacten met mensen uit alle stadsdelen over bijvoorbeeld burgerinitiatieven en niet te vergeten de mensen die we geportretteerd hebben in onze eenzaamheidscampagne.

Een veilige leefomgeving
We gunnen iedereen een veilige oude dag. Veiligheid heeft verschillende aspecten. Zo kun je denken aan veilig in huis, veiligheid in de openbare ruimte, veiligheid tussen mensen maar ook aan cybercrime. Op al deze facetten zetten wij en onze partners in, om zo een veilige leefomgeving te creëren. In 2023 willen wij meer gaan inzetten op het voorkomen en verminderen van ouderenmishandeling.

Communicatie en beeldvorming
Om in contact te blijven met onze ouderen maken we gebruik van off- en online communicatie. We publiceren in VIA Parkstad en Parkstad Leeft! en daarnaast ook in de wijk- en buurtbladen. Online communiceren we via onze eigen social mediakanalen, de kanalen van de gemeente Heerlen en via de online nieuwsbrief. We zijn hierin alert op ons taalgebruik en we communiceren op B1-niveau, om begrijpelijk en eenvoudig te communiceren.
We zetten onze communicatiemiddelen niet alleen in om ouderen te informeren maar om bij te dragen aan een positieve beeldvorming en om ouderen te stimuleren en inspireren om met ons mee te denken en te doen. De doelgroep is zeer divers, met een grote variatie aan achtergrond, vitaliteit, levensstijl, opleidingsniveau en inkomenspositie. Allemaal mensen met verschillende behoeftes en interesses. DE oudere bestaat niet, ondanks dat de hele doelgroep in de beeldvorming in het algemeen vaak als kwetsbaar wordt gezien. Echter een grote groep ouderen zet zich actief in voor onze maatschappij en levert zowel sociaal als economisch een grote bijdrage en hier hebben wij aandacht voor. We willen in 2023 meer aandacht vragen voor ouderen en de inzet voor vrijwilligerswerk.

Kennisdeling
We doen veel, maar we gaan nog meer nadenken, onderzoeken en leren. We willen met nog meer mensen praten en meer nieuwe dingen uitproberen. De kennis die we opdoen willen we structureel inzetten en delen. Dit doen we op veel fronten onder andere op buurtniveau, op regionaal niveau met de kennisinstituten en landelijk met de G40.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Integraal ouderenbeleid om dit te realiseren?

- Ontwikkelagenda 'Ouder worden met toekomst!' (2020 t/m 2023).

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Integraal ouderenbeleid

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-701	-722	-345	-345	-345	-345
Baten	6	0	0	0	0	0
Totaal	**-695**	**-722**	**-345**	**-345**	**-345**	**-345**

Bedragen x € 1.000

2.1.7 Programma Volksgezondheid en Milieu

Portefeuillehouders: Peter van Zutphen, Casper Gelderblom, Martin de Beer, Marco Peters

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat willen we in deze bestuursperiode bereiken (maatschappelijk effect, ambities) binnen het programma Volksgezondheid en Milieu?

Om een aantrekkelijke stad voor wonen/werken/leven te worden en te blijven, realiseren we een gezonde, duurzame en veilige leefomgeving, met goede woonkwaliteit en voldoende rustplekken. We zorgen voor minder geluidhinder en voor minder uitstoot van CO_2, fijnstof en stikstofoxiden. Waar mogelijk zorgen we voor het terugdringen van stikstofdepositie in onze Natura 2000-gebieden.
Steeds duidelijker ook wordt dat we niet goed zijn voorbereid op de effecten van klimaatverandering voor ons welzijn, biodiversiteit en economische veerkracht. De mondiale ontwikkelingen maken duidelijk hoe kwetsbaar we zijn als maatschappij. Voor watermanagement zijn vele maatregelen en aanpassingen op een breed terrein noodzakelijk. Ook het vergroten van het bewustzijn met betrekking tot water bij de inwoners van Heerlen is hierbij van groot belang. De impact op bodem/ondergrond is ook groot. Het uitgangspunt is het duurzaam gebruik, herstel en de bescherming van de bodem/ondergrond te realiseren.
De scheiding van schone grondstoffen wordt steeds belangrijker in de transitie naar een circulaire economie waarbij afval niet meer bestaat. We gaan ruimte bieden aan onze inwoners om actief mee te doen en bij te dragen aan de circulaire economie. Hun ervaring en input vinden we belangrijk. Schone grondstoffen zullen op termijn gaan zorgen voor een stabiele afvalstoffenheffing. Ook worden de bestaande educatietools verder door ontwikkeld waarmee we bewustwording en scheiding van grondstoffen op onze scholen stimuleren.
Voor circulaire economie gaan we ook met onze inkopen maatschappelijk verantwoord bijdragen aan onze beleidsdoelstellingen in het snijvlak van de Global Goals, People-Planet-Profit en programma Duurzaamheid.

Het programma duurzaamheid Heerlen werkt met drie pijlers (energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie) aan een duurzame toekomst. De afgelopen jaren zijn hier stappen in gezet. Verdere inspanningen zijn nodig om de gestelde doelen (energieneutraal in 2040, klimaatadaptatie en een circulaire economie in 2050) te behalen.

Een integrale bandering van duurzaamheid is noodzakelijk, het raakt diverse thema's: o.a. preventie, gezondheid & welzijn, leefbaarheid & veiligheid, betaalbaarheid, gelijke kansen etc.
Duurzaam handelen kan een positieve bijdrage opleveren op deze thema's.

De actualiteit van dit en vorig jaar (wateroverlast, hittestress en energiearmoede) verhoogt de motivatie en noodzaak om integrale duurzame oplossingen te realiseren.

De volgende bullets zijn leidende principes bij de uitvoering:
- Duurzaam tenzij;
- Inclusief;
- Burgerbetrokkenheid en participatie;
- Integraal denken en handelen bij beheer en inrichting van de leefomgeving vanuit de Nieuwe wAarde: biodiversiteit, gezondheid, klimaatadaptatie;
- Meer circulair materiaalgebruik, denken in kringlopen;
- Energietransitie;
- Koppelkansen benutten(Heerlen-Noord en andere kansen);
- Samen werken met maatschappelijke partners.

Hoe en wat gaan we dan de komende jaren doen

Energietransitie

1. Samen met Parkstad en de Provincie werken wij aan het realiseren van de doelen zoals deze gesteld zijn in Parkstad Limburg Energietransitie (PALET 1.0 en 2.0) en de Regionale Energie Strategie (RES). Hiervoor stellen we een nieuw gemeentelijk uitvoeringsprogramma op. We werken dit zoveel mogelijk uit met onze partners in de stad in een lokaal klimaatakkoord.
2. Samen met Parkstad werken wij aan het realiseren van de Transitievisie Warmte (TVW). De TVW heeft tot doel om handelingsperfectief te bieden aan bewoners en stakeholders bij het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. De TVW updaten we iedere 5 jaar. In de TVW geven we steeds voor een periode van ongeveer 10 jaar aan in welke buurten we van start gaan met de opgave om de buurt aan te sluiten op een duurzaam warmte-alternatief, dan wel om de gebouwen daarop voor te bereiden (bijv. middels isoleren) als die aansluiting nog niet mogelijk blijkt.
3. We blijven burgers, ondernemers en bedrijven ondersteunen en ontzorgen bij het verduurzamen van hun woning, gebouwen, mobiliteit en processen. Onderdeel hiervan is een nieuw isolatie- en verduurzamingsprogramma dat aansluit bij, maar tegelijkertijd complementair is aan de landelijke programma's. De mate van ondersteuning en ontzorging zal in veel gevallen afhangen van de leefsituatie van bewoners en de mogelijkheden die zij hebben.
4. Wij werken samen met de RES-ZL regio en Parkstad plannen uit voor grootschalige opwek van duurzame energie en starten zo veel mogelijk concrete projecten op. Hierbij werken wij samen met onze energiecoöperaties.
5. Wij gaan samen met de woningcorporaties de verduurzaming van de sociale huursector versnellen en mede daardoor (energie)armoede verminderen. Daarnaast zijn woningcorporaties de startmotor bij het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving en zijn zij in die zin een belangrijke samenwerkingspartner voor ons.
6. We gaan met alle betrokken partijen in buurten en wijken aan de slag om concrete plannen te maken voor het aardgasvrij maken van onze buurten en wijken. Hierbij laten we ons leiden door de resultaten en bevindingen als opgenomen in de TVW. Laatstgenoemde kan betekenen dat de gemeente niet zal meewerken aan initiatieven die in strijd zijn met de TVW en zodoende niet het algemeen maatschappelijk belang dienen.
7. Belangrijke uitgangspunten bij het aardgasvrij maken van onze buurten en wijken zijn participatie door bewoners en inclusiviteit. De mate waarin bewoners kunnen of willen participeren is onder andere afhankelijk van de geselecteerde warmte-alternatieven, de aanwezigheid van bewoners die een actieve rol (willen) vervullen in de warmtetransitie en de organisatiegraad van de buurt of wijk.
8. We versnellen de verduurzaming van ons eigen vastgoed (energieneutraal in uiterlijk 2030, en/of aangesloten op een duurzaam warmtenet), leggen de daken waar mogelijk vol met zonnepanelen en nemen klimaatadaptieve en anderszins verduurzamingsmaatregelen zoveel mogelijk mee in geplande onderhoudscycli. Ook bekijken we of een gemeentelijke energiecoordinator bij dit alles van toegevoegde waarde kan zijn; een rol die naast energiebesparing ook voorziet in de bevordering van energie-efficiëntie.
9. De bestrijding van energie armoede heeft een hoge prioriteit. We werken aan een structurele stedelijke aanpak met een verbond van partners in de stad.
10. We realiseren een lokaal, duurzaam en sociaal energiebedrijf. Daarbij zijn toegankelijkheid en betaalbaarheid van energie voor onze inwoners belangrijke uitgangspunten.

Klimaatadaptatie

- *Nieuw biodiversiteitsbeleid*
  We doen al veel om de biodiversiteit te vergroten. Dit levert bloem- en soortenrijke resultaten op. Daarom breiden we ons ecologisch beheer uit, tegelijk geven we er meer structuur aan en borgen het beter in ons handelen. Hiervoor stellen we in 2023 een natuurwaarden- en kansenkaart op. Ook gaan we verder met het opstellen van het soortenmanagementplan.

Biodiversiteit spreekt onze inwoners aan, we zullen meer communiceren over ons ecologisch beheer en de resultaten hiervan. Waar mogelijk betrekken we bewoners bij onderhoud en bij soorteninventarisaties.

- *Hittebestendige stad*
  Het actieplan hittebestendige stad geeft voor de komende jaren aan waar we welke (vergroenings)acties in de buitenruimte moeten uitvoeren om hittestress te verminderen. In 2023 zullen we het actieplan verder uitwerken naar concrete maatregelen zoals de vergroening van schoolpleinen. Dankzij de hitte-analyse van Heerlen uit het actieplan weten we waar we komende jaren extra bomen moeten planten. We gaan hierbij uit van effectiviteit en kwaliteit in plaats van kwantiteit.
- *Natuurinclusief bouwen*
  Natuurinclusief bouwen en inrichten moet de norm worden. Duurzaamheidsaspecten vormen integraal onderdeel in elk plan, middels een scoresystematiek bij aanbestedingen of via een cafetariamodel in een paraplubestemmingsplan of omgevingsprogramma.
- *Versterken groenblauwe structuren*
  We gaan kijken waar de beste kansen liggen om de infrastructuur die het meest gebruikt wordt om langs te wandelen en fietsen te vergroenen. Dit geeft een impuls aan gezondheid, klimaat en biodiversiteit. Deze groene lijnen dragen daarbij in belangrijke mate bij aan de hittebestendige stad en daardoor zullen het ook belangrijke routes worden voor plant en dier.
- *Hittestress samenwerken met maatschappelijke partners*
  Wij willen de gevolgen van hittestress verminderen door intensief samen te werken binnen het ruimtelijk en het sociale domein van de gemeente en maatschappelijke partners. Daarom gaan we in samenwerking met de GGD een Actieplan Heerlense Hitte maken, waarin we maatregelen beschrijven om hittestress te verminderen en deze gezamenlijk tot uitvoering te brengen.
- *Toekomstbestendige leefomgeving /vergroenen*
  Door klimaatverandering worden regenbuien extremer en zomers steeds warmer. Door de leefomgeving te vergroenen, zakt het water beter de grond in en kan wateroverlast worden verminderd. Verder levert groen een positieve bijdrage aan de gezondheid, onder andere door verkoeling en vergroot de biodiversiteit in een stedelijke omgeving en levert een positieve bijdrage aan de beleving van het straatbeeld. Wij gaan door met de Operatie steenbreek, waarbij wij bewoners helpen om hun tuin te vergroenen door gratis tuinadvies en beplanting aan te bieden. Het realiseren van een tweede fase van het 1000 bomenplan, het vergoenen van het centrum en schoolpleinen vormt hier een onderdeel van. Groene daken horen hier ook bij. De visie waardevolle openbare ruimte vormt de basis van het waarde gestuurd werken.
- *Klimaatadaptieve woningen*
  We gaan de dialoog aan met woningbezitters en woningbouwcoöperaties en geven gerichte adviezen hoe minder overlast van warmte kan worden ervaren in de woning zelf. Wellicht komen er hittelabels voor woningen.
- *Watertakenplan 2020-2024*
  Eind 2019 heeft het college het Watertakenplan Heerlen 2020-2024 opgesteld dat door de raad is vastgesteld. Hierin is opgenomen dat de gemeente bij renovatie- en vernieuwingsprojecten in de openbare ruimte vanaf 2020 klimaatadaptief handelt en in 2050 klimaatadaptief moet zijn. Voor de uitvoering van dit klimaatadaptief handelen is een jaarlijks budget beschikbaar van € 2 miljoen. In 2023 zal worden onderzocht of het budget "klimaatadaptatie" voldoende is om alle klimaatadaptieve maatregelen binnen de gemeentelijke projecten te kunnen (mee)financieren of dat er mogelijk getemporiseerd moet worden in de uitvoering van projecten.
  Voor de toekomst zal een keuze gemaakt moeten worden of er binnen het nieuwe watertakenplan 2025-2029 budget opgenomen moet worden voor klimaatadaptieve maatregelen binnen alle gemeentelijke projecten of dat deze maatregelen binnen de projecten zelf gefinancierd moeten worden.
- *Omgevingswet*
  De Omgevingswet gaat, veel meer dan de traditionele ruimtelijke ordening, uit van leefbaarheid en gezondheid als belangrijke speerpunten voor beleid en regelgeving op het gebied van de

fysieke leefomgeving. Met het in werking treden van de Omgevingswet kan het Watertakenplan mogelijk facultatief worden en opgaan in de omgevingsvisie, het omgevingsplan en het omgevingsprogramma.

- *Watertoets*
  Alle ruimtelijke plannen dienen de watertoets te doorlopen. Dit geldt niet alleen voor gemeentelijke projecten maar ook voor projecten van alle andere initiatiefnemers zoals ontwikkelaars, bedrijven en particulieren. De watertoets geeft inzicht in de wijze waarop het vrijkomend hemelwater het beste binnen het plangebied verwerkt kan worden.
- *DPRA en DHZ*
  Vanuit het Rijk is de rijksbijdrage DPRA (Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie) en DHZ (Deltaplan Hoge Zandgronden) beschikbaar gesteld. Deze rijksbijdrage heeft tot doel om maatregelen tegen wateroverlast, verdroging en hittestress versneld uit te voeren. In Parkstad verband is de eerste aanvraag voor deze bijdrage ingediend.
- *Participatie en bewustzijn Waterklaar*
  Met de campagne "Waterklaar" richten we ons op een traject van waterbewust zijn naar waterbewust doen. Daarnaast vergroten we de bewustwording door de subsidieregeling groene daken en gevels, de stimuleringsregeling afkoppelen verhard oppervlak en door deelname aan Operatie Steenbreek.
- *Onderwijs*
  Klimaatadaptief handelen moet een gewoonte worden. Het is daarom van belang om de jeugd vroegtijdig kennis te laten maken met klimaatsverandering en klimaatadaptatie zodat het een vanzelfsprekendheid wordt. Binnen de gemeente worden in samenwerking met scholen initiatieven ontwikkeld om klimaatadaptatie een (vast) onderdeel van het lesprogramma te laten vormen.

<u>Circulaire economie</u>

- *Grondstoffenplan*
  We maken inwoners bewust van de impact van onze (over)consumptie van materialen (zoals verpakkingen, voedsel etc.) op het klimaat en onze leefomgeving. In het grondstoffenplan zetten we hierop in met duidelijke haalbare doelstellingen. We willen de dienstverlening gaan ombuigen naar nog meer service op grondstoffen en bewustwording met de circulaire economie.
- *Circulair bouwen en slopen*
  Bij circulaire sloop- en bouwprojecten streven we naar gesloten kringlopen, d.w.z. minder materiaalgebruik, minder milieubelasting en minder waardeverlies. In 2030 wordt Nederland geacht 50% circulair te zijn, in 2050 100%. We gaan routekaarten met elkaar opstellen om deze doelstellingen te halen in Heerlen. Dat begint in 2023 met circulair aanbesteden in de bouw zoals dat in de Transitieagenda Circulaire Bouweconomie is overeengekomen voor alle overheden. Dat houdt in dat onze GGW-projecten circulair moeten worden aanbesteed, d.w.z. gebruikte materialen meer hoogwaardig toepassen, maar ook andere ontwerpstrategieën, businessmodellen en aanbestedingsvormen gebruiken. Dit moeten we ook toepassen bij nieuwbouw van eigen vastgoed en in gebiedsontwikkeling.
- *Circulair aanbesteden*
  In eerste instantie door circulariteit als economisch meest voordelige inschrijving (EMVI)-criterium te gebruiken. Na evaluatie van een aantal projecten kunnen meer en meer eisen hiervoor opgesteld worden. Dan wordt hergebruik steeds meer een verplichting. We gaan elk jaar meer emissievrije voertuigen en werktuigen als aanbestedingsvoorwaarde opnemen (volgens de routekaart emissievrije bouwen) om de markt te prikkelen.
- *Routekaarten circulair*
  Voor vastgoed, infraprojecten en gebiedsontwikkeling worden de stappen in beeld gebracht die nodig zijn om in 2030 50% circulair te werken. Met de routekaarten maken we mogelijk dat iedereen gezamenlijk kan meewerken aan deze taakstelling en zijn rollen en taken hierin kent. We onderzoeken welke voorzieningen wanneer nodig zijn om circulair werken te ondersteunen.
- *Opschalen van hergebruik en uitwisseling materialen*

Om zoveel mogelijk materialen uit gemeentelijke gebouwen en openbare ruimte te kunnen hergebruiken, zijn materialenscans, tussentijdse opslag en materialenbeheer en -bemiddeling nodig. Daarvoor gaan we materialenpaspoorten voor gebouwen, scans voor openbare ruimte, marktplaatsen en inspirerende promotieactiviteiten zoals Recycle het Plein (Burg. Van Grunsvenplein) inzetten. De voorwaarden voor opslagdepots worden verkend, daarvoor werken we samen met Parkstad en ketenpartners. Om dit efficiënt te kunnen doen is schaalvergroting noodzakelijk, met gemeenten, woningcorporaties en ontwikkelaars. Dit bereiken we door mee te werken aan het programma Parkstad Urban Mine van SPL.

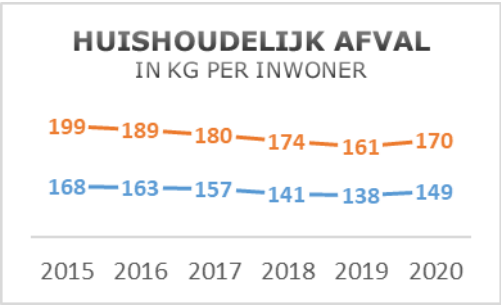
- *Duurzaam en circulair ontwerpen*
  Toonaangevende bouwprojecten in het centrum/Heerlen blinken uit door aandacht voor duurzaamheid/circulariteit. Voor een aantal majeure projecten wordt een GPR/BCI beoordeling gemaakt om gebouwen en gebieden duurzaam en circulair te ontwerpen. (zwembad/centrum). We nemen deel aan kennisdeling via de Buyergroup Biobased Bouwmaterialen en aan de Interreg subsidie Digital DeConstruction.
- *MVI*
  We gaan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) uitrollen over de gehele gemeentelijke organisatie. We dragen daarmee steeds meer maatschappelijk verantwoord bij aan onze beleidsdoelstellingen in het snijvlak van de Global Goals, People-Planet-Profit en programma Duurzaamheid. Door inzet van opleiding, gerichte instrumenten, inspirerende communicatie en activiteiten gaan we MVI deskundig, doelgericht en met impact toepassen. Zo blijven we o.a. FairTrade stimuleren en gebruiken we Global Goals in onze communicatie. We hebben de ambitie deze bestuursperiode over te stappen op duurzaam bankieren. In 2023 verkennen we de mogelijkheden daartoe, om mogelijke routes richting onze ambitie in kaart te brengen.

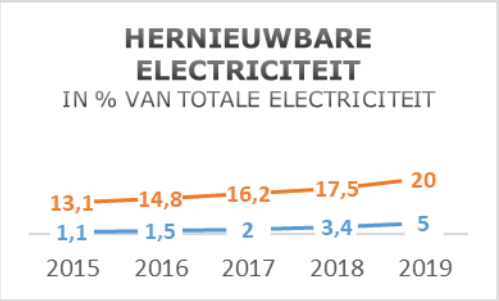
2. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

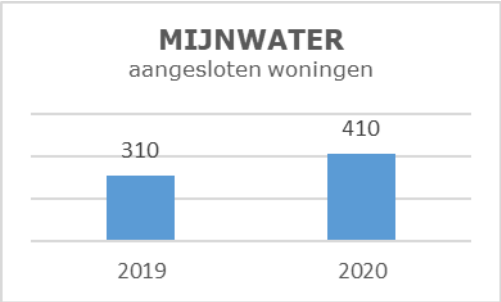
Hoe gaan we in deze bestuursperiode onze inspanningen meten binnen het programma Volksgezondheid en Milieu? (indicatoren)

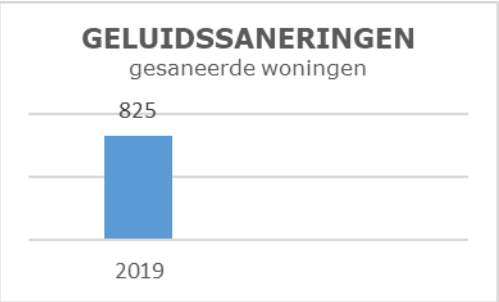
Volksgezondheid en Milieu **Beleidsindicatoren**

NL Heerlen

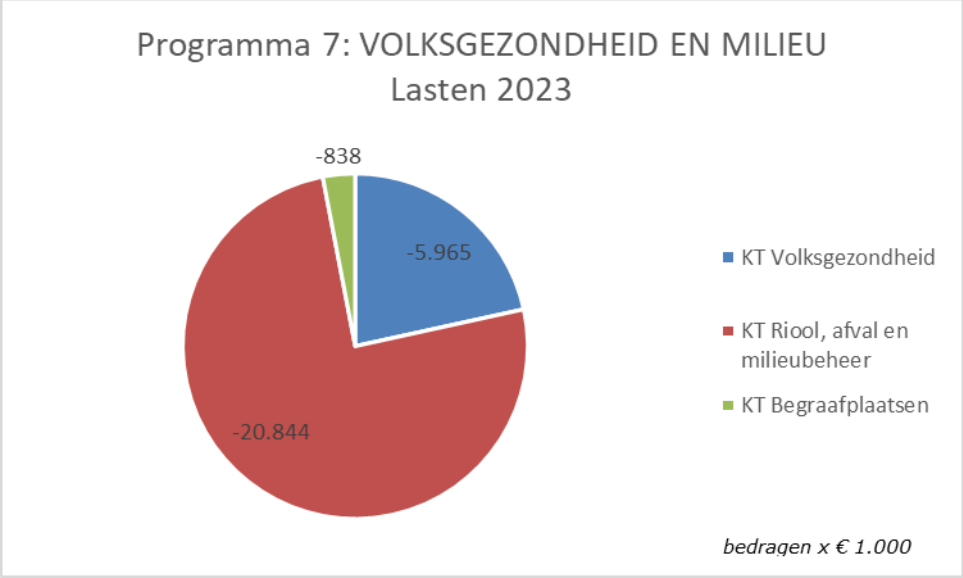

3. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat zijn de risico's binnen het programma Volksgezondheid en Milieu gedurende deze bestuursperiode?

- De integrale samenwerking (of het gebrek hieraan). Ook de intergemeentelijke samenwerking kan een risico zijn. De 18 Zuid-Limburgse gemeenten zouden voor de realisatie van de gewenste trendbreuk veel meer als gezamenlijke eenheid moeten optrekken en af moeten van te veel losstaande projecten en interventies (meer focus). Kortdurende interventies en projecten die niet of nauwelijks geëvalueerd worden zijn altijd een risico voor de effecten op langere termijn.
- Als er geen breed bestuurlijk draagvlak en daadkracht is, hebben de extra inspanningen en investeringen in en vanuit een programma duurzaamheid slechts beperkt invloed op een adequate realisatie van onze doelen.
- Als er geen capaciteit en financiële middelen beschikbaar komen gaan we onze ambitie niet realiseren.
- Als wij onvoldoende capaciteit inzetten voor de samenwerking met de regio en provincie kunnen wij de gemaakte afspraken niet nakomen.
- Voor het bereiken van onze doelen hebben we breed draagvlak en betrokkenheid nodig van de samenleving. Als we hier onvoldoende aandacht aan besteden wordt het moeilijk onze doelen te bereiken.
- Het risico is denkbaar dat de kosten van de inzamelaar RD4 gaan stijgen als gevolg van hoge materiaal- en brandstofprijzen.
- Als subsidieregelingen aflopen of uitgeput zijn, kunnen acties die hier van afhankelijk zijn niet of slechts gedeeltelijk worden uitgevoerd.
- Om de ambities te kunnen realiseren zullen er extra middelen beschikbaar moeten komen om concrete investeringen te kunnen doen. Hiervoor zal ook voldoende externe financiering beschikbaar moeten komen.
- Externe ontwikkelingen zoals de stijging van de energiekosten, stijging van bouwkosten en schaarste op de arbeidsmarkt. Deze risico's kunnen het tempo van verduurzaming vertragen. Deze risico's maken ook dat maatschappelijke partners zoals woningcorporaties hun doelen vertraagd halen.

4. MBP meerjarig perspectief (2023-2026) / begroting 2023:
Wat gaat het programma Volksgezondheid en Milieu kosten?

Programma 7 - Volksgezondheid en milieu

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-25.158	-27.640	-27.647	-27.810	-27.832	-27.910
Baten	21.897	22.251	22.795	22.828	22.828	22.828
Totaal saldo van baten en lasten	**-3.262**	**-5.390**	**-4.852**	**-4.982**	**-5.004**	**-5.082**
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	225	52	0	0	0	0
Resultaat	**-3.037**	**-5.338**	**-4.852**	**-4.982**	**-5.004**	**-5.082**

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Volksgezondheid	-4.869	-5.739	-5.965	-6.026	-6.052	-6.121
Riool, afval en milieubeheer	1.672	637	1.478	1.402	1.402	1.391
Begraafplaatsen	-65	-288	-365	-358	-353	-352
Bestemming	225	52	0	0	0	0
Totaal	**-3.037**	**-5.338**	**-4.852**	**-4.982**	**-5.004**	**-5.082**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Volksgezondheid

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Volksgezondheid?

De 16 Zuid-Limburgse gemeenten hebben een Gemeenschappelijke Regeling ingesteld; de gezondheidsdienst GGD Zuid-Limburg. De kerntaak van de GGD is het beschermen, bewaken en bevorderen van de gezondheid van de inwoners van Zuid-Limburg. Daarbij gaat speciale aandacht uit naar mensen in een kwetsbare positie, zoals jongeren, ouderen en mensen die op meerdere gebieden problemen hebben.

We erkennen dat deze opgave zo fors is dat nauwe samenwerking met de Provincie Limburg en de rijksoverheid noodzakelijk is. Sinds 2020 werken we daarom samen met alliantiepartners aan het programma Trendbreuk om de gezondheidsachterstanden in onze regio ten opzichte van de rest van Nederland in te lopen.

Belangrijk is dat we ons de komende periode niet alleen gaan richten op het aanjagen en implementeren van interventies, maar ook bestaande projecten gaan borgen en verduurzamen. Hierin gaan we op zoek naar verbinding met elkaar, focus op eigenaarschap, partnerschap en de verbreding met andere beleidsdomeinen.

Onder Trendbreuk vallen onder andere de projecten Kansrijke Start. In Parkstad intensiveren wij sinds 2020 onze inzet ten aanzien van Kansrijke Start dankzij extra middelen vanuit de Regiodeal. Het project Kansrijke Start Parkstad loopt eind 2023 af. Op dit moment worden voorbereidingen getroffen om het project per 2024 voort te zetten middels Regiodeal 2.0. Als het lukt om de aangevraagde middelen te ontvangen, dan willen we binnen Kansrijke Start Parkstad de partners én burgers een structurele plek geven binnen de governance van het project. Ook worden huidige interventies voortgezet (denk aan Geboortezorg Flex en Centering Zwangerschap) en willen we nieuwe thema's oppakken zoals verbeteren preconceptiezorg en de leefstijl van (aanstaande) zwangeren.

De aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling is een belangrijk thema dat met prioriteit wordt opgepakt. We willen huiselijk geweld en kindermishandeling eerder en beter in beeld brengen, stoppen en duurzaam oplossen. Hierbij wordt extra aandacht besteed aan specifieke (kwetsbare) groepen.

Bevorderen dierenwelzijn
Dieren maken een essentieel onderdeel uit van de Heerlense samenleving en verdienen de zorg die daarbij hoort. Bovenop de wettelijke zorgplicht en opvang van zwerfdieren wil Heerlen het dierenwelzijn in het algemeen verbeteren. Daarbij gaat het zowel over huisdieren, hobby of bedrijfsmatig gehouden dieren en dieren die in het wild leven. De uitvoering van de wettelijke taak voor de opvang van zwerfdieren heeft de gemeente Heerlen belegd bij Dierenbeschermings-centrum Limburg. Het dierenopvangcentrum is gevestigd in Born. De gemeente heeft een overeenkomst met de Dierenbescherming, die ook de dierenambulance inzet voor het vervoer van de dieren.
De gemeente heeft in verschillende processen een taak rond dierenwelzijn, zowel bij vergunning-verlening als bij toezicht en handhaving. De gemeente heeft daarnaast bos- en natuurgebieden in eigendom en beheer, wat de zorgplicht voor de daarin levende dieren met zich meebrengt. Samen met onder andere de Politie, Dierenbescherming, maar ook bijvoorbeeld Beheer en Onderhoud, zien wij toe op het welzijn van dieren in onze stad.

De komende jaren zetten we in op de verdere bevordering van het dierenwelzijn in Heerlen. Een belangrijke stap daarin is het vaststellen van de nota Dierenwelzijn, verwacht in 2023. Deze zal

opgevolgd worden door een uitvoeringsprogramma. Hierin zal het vergroten van bewustzijn over dierenwelzijn door middel van voorlichting en communicatie, in samenwerking met relevante partners, een centrale rol spelen. Het gaat daarbij zowel om voorlichting binnen relevante afdelingen van de gemeentelijke organisatie, die met haar voorbeeldfunctie, dierenwelzijn hoog in het vaandel dient te hebben, als richting de samenleving. Ook in de manier waarop we in ons beleid in brede zin omgaan met, en anticiperen op de effecten van klimaatverandering, hebben we oog voor dierenwelzijn.

2. Begroting 2023
Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Volksgezondheid?

Belangrijke thema's deze periode zijn preventie en het gedachtengoed Positieve Gezondheid. In de GR is Heerlen, samen met de overige 15 gemeenten in positie om de koers te bepalen en te komen tot een optimale en eenduidige aanpak voor Zuid-Limburg voor wat betreft preventie en Positieve Gezondheid.
Gezondheid is overal. Er liggen sterke raakvlakken met tal van andere beleidsterreinen: armoede, ruimtelijke ordening, sport, jeugd, onderwijs, arbeidsmarkt, economie en welzijn. Onze opgave vraagt om sterke verbindingen te smeden tussen deze domeinen. Deze verbinding met andere beleidsterreinen komt onder andere tot uiting in het programma Trendbreuk. In 2023 gaan we aan de slag met een nieuw Werkplan 2023 waarin het borgen van interventies en het verstevigen van het commitment voorop staat. Voor Kansrijke Start Parkstad is ook het borgen van opgestarte interventies van belang. Daarnaast gaan wij ons richten op het verbreden van het bereik onder professionals en (aanstaande) gezinnen.

Veilig Thuis (VT)
In 2023 realiseren we een nieuwe regiovisie en uitvoeringsplan voor de periode 2023-2026 om de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM) verder te verbeteren, door te ontwikkelen en te borgen. Doel is om huiselijk geweld en kindermishandeling eerder in beeld te krijgen, te stoppen en duurzaam op te lossen. Voor een goede overdracht van casuïstiek zijn de eerder gestarte rouleertafels een belangrijk instrument. Veilig Thuis zal in 2023 verder investeren in de verbinding met partners zoals gemeentelijke toegangsteams, het onderwijs, veiligheidshuizen, de politie, de kinderbescherming, de Strafketen etc. met als doel het duurzaam stoppen van geweld. Centraal hierin staat dat de partners elkaar echt goed leren kennen en dezelfde taal spreken om de samenwerking in de keten te kunnen verstevigen.

3. Begroting 2023
Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Volksgezondheid om dit te realiseren?

- Wet publieke gezondheid;
- het regionale gezondheidsbeleid 'Zuid springt eruit: Zuid-Limburg zet nieuwe trend in gezondheid'.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023
Wat gaat dat kosten?

KT Volksgezondheid

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-4.996	-5.763	-5.965	-6.026	-6.052	-6.121
Baten	127	24	0	0	0	0
Totaal	**-4.869**	**-5.739**	**-5.965**	**-6.026**	**-6.052**	**-6.121**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Riool, afval en milieubeheer

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Riool, afval en milieubeheer?

Riolering

Voor een duurzame instandhouding en het goed functioneren van de riolering is regelmatige inspectie, goed onderhoud en vervanging na het verstrijken van de levensduur noodzakelijk. We voeren in de komende periode de in het GRP/Waterplan opgenomen maatregelen uit. Klimaatadaptief handelen is sinds 2020 ons motto. Dit realiseren wij door het uitvoeren van verschillende projecten zoals Operatie Steenbreek, stimuleringsregeling afkoppelen, stimuleringsregeling voor groene daken en groene gevels, afkoppelen gemeentelijk vastgoed en afkoppelen openbare ruimte bij renovatie en/of vernieuwingsprojecten.

Op Parkstadniveau wordt de campagne "Waterklaar" gevoerd om bewoners, bedrijven en instellingen meer bewust te maken van hun eigen rol en verantwoordelijkheden bij het waterbeheer en hierin ook daadwerkelijk actie te ondernemen. Onderdeel van de bewustwordingscampagne is de afkoppelregeling op Parkstadniveau.

Vanuit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie wordt in samenwerking met de Stadsregio Parkstad voor de regio Parkstad een klimaatadaptatieplan opgesteld. In het klimaatadaptatieplan Parkstad wordt de koers aangegeven voor aanpassingen in de regio als gevolg van klimaatverandering.
Het gaat hierbij om de thema's:

- Wateroverlast;
- Droogte;
- Hittestress;
- Overstromingen.

Voor klimaatadaptief handelen is in het Watertakenplan een budget beschikbaar van € 2 miljoen per jaar.

Gezonde leefomgeving

Binnen het Schone Luchtakkoord gaan we duurzame mobiliteit en preventie van houtstookoverlast inzetten om de streefwaarden van de WHO te halen voor fijnstof en stikstofoxiden. Daarvoor maken we een SLA uitvoeringsplan en gaan we eigen projecten stapsgewijs emissievrij uitvoeren aan de hand van de routekaart voor emissievrij bouwen. Om de luchtkwaliteit verder te verbeteren zal de uitrol van laadpalen worden voortgezet totdat het benodigde aantal van de Nationale agenda Laadinfrastructuur is gehaald. Vanuit parkeerpolitie wordt opgetreden bij laadpaalkleven.

Met minder uitstoot kunnen we ook minder stikstofdepositie realiseren in de Natura 2000-gebieden. Onder regie van de provincie werken we mee aan gebiedsplannen rondom Natura 2000 gebieden.
We willen zoveel mogelijk oude woningen met een slechte geluidkwaliteit laten profiteren van subsidie voor verbetering van de geluidsisolatie. Komende jaren worden de B-lijst woningen (60-65 dB) onderzocht voor wegverkeer. Spoorgoederenvervoer wordt komende jaren gemonitord met het oog op het Ammoniakconvenant en buitendienststelling Betuweroute.

De impact van maatschappelijke opgaves zoals klimaatadaptatie en energietransitie op de bodem/ondergrond is groot. De bodem/ondergrond vormt letterlijk de basis voor iedere ruimtelijke ontwikkeling. Meervoudige claims op de bodem/ondergrond en daaraan gekoppelde conflictsituaties zijn onwenselijk. Het uitgangspunt is het duurzaam gebruik, herstel en de bescherming van de bodem/ondergrond realiseren. Het sectoraal benaderen vanuit milieu hygiënische invalshoek is niet geschikt om dit uitgangspunt te realiseren. Het faciliteren van initiatieven vraagt om regie met een

integrale belangenafweging. We gaan dit doen door de beschikbare kennis van bodem/ondergrond bij elkaar te brengen en te visualiseren en de opgaven in bodem/ondergrond in kaart te brengen.

Circulaire economie
Met duidelijk haalbare doelstellingen en acties van het Grondstoffenplan 2022-2026 zetten we in op bewustwording en de impact van (over)consumptie van materialen (zoals verpakkingen en voedsel) op het klimaat en onze leefomgeving. De dienstverlening zal verschuiven naar nog meer service op schone grondstoffen. Ook gaan we onze inwoners actief betrekken om te participeren en gaan we de schooljeugd actief kennis laten maken met de circulaire economie en het belang van waardevolle grondstoffen. De vanzelfsprekendheid zal daarbij zorgen voor een toename van deze grondstoffen.

Het uitvoeringsprogramma van het grondstoffenplan omvat acties verdeeld over vier thema's die gedurende de looptijd (2022-2026) van het plan worden uitgevoerd. Elke twee jaar zal een voortgangsrapportage worden opgesteld, met hierin per thema de belangrijkste ontwikkelingen en resultaten/effecten tot dan toe en kosten van de ingevoerde maatregelen. Indien bijsturing nodig is zal dit vroegtijdig worden gerapporteerd. Een aantal acties zijn doorlopend zoals ruimte bieden aan participatie en het volgen van marktontwikkelingen.

We gaan MVI deskundig, doelgericht en met impact toepassen voor de Pianoo-thema's, door inzet van meer opleiding, gerichte instrumenten, inspirerende communicatie en monitoring van resultaten. Ook blijven we FairTrade stimuleren en brengen we Global Goals onder de aandacht met onze website en kleinschalige activiteiten.

Klimaatadaptief handelen
Klimaatsverandering leidt tot meer extreme buien. In het watertakenplan 2020-2024 is opgenomen dat we vanaf 2020 klimaatadaptief handelen en in 2050 klimaatadaptief moeten zijn. Klimaatadaptief handelen geldt ook voor alle burgers en bedrijven.
Voor alle gemeentelijke projecten geldt dat de klimaatadaptieve maatregelen binnen het project zelf gefinancierd moeten worden.
In het watertakenplan is voor de periode 2020-2024 een jaarlijks budget opgenomen van € 2,0 miljoen voor klimaatadaptief handelen binnen projecten die vanuit de vakdiscipline riool en water worden geïnitieerd. Vanuit dit budget is jaarlijks een bedrag beschikbaar van ongeveer € 800.000 dat kan worden aangewend om klimaatadaptieve maatregelen binnen andere gemeentelijke projecten te kunnen meefinancieren.
In 2023 zal worden onderzocht of het budget "klimaatadaptatie" voldoende is om alle klimaatadaptieve maatregelen binnen de gemeentelijke projecten te kunnen (mee)financieren of dat er mogelijk getemporiseerd moet worden in de uitvoering van projecten.
Voor de toekomst zal een keuze gemaakt moeten worden of er binnen het nieuwe watertakenplan 2025-2029 budget opgenomen moet worden voor klimaatadaptieve maatregelen binnen alle gemeentelijke projecten of dat deze maatregelen binnen de projecten zelf gefinancierd moeten worden.

Milieu
Nederland werkt in Europees verband aan een energiesysteem waarbij nauwelijks nog CO_2 vrij komt. In 2050 moet de energievoorziening bijna helemaal duurzaam en CO_2-neutraal zijn. Bijna 18% van de CO_2-uitstoot wordt veroorzaakt door particuliere huishoudens (CBS). Tegelijkertijd stijgen de kosten voor energie voor huishoudens enorm. Om o.a. aanzienlijk minder CO_2-uitstoot in bestaande bouw te realiseren, is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen mens, techniek, financiële en digitale mogelijkheden noodzakelijk.

Ook Heerlen wordt geconfronteerd met deze enorme opgaven. Op korte termijn maakt de gemeente middelen vrij om huishoudens die door de stijging in de knel komen tegemoet te komen.

Maar investeren in verduurzaming van woningen is noodzakelijk om de klimaatdoelen voor de gebouwde omgeving te halen. Met de inzet van nieuwe slimme technologieën moeten we ervoor zorgen dat CO_2-uitstoot beperkt wordt en dat we op deze manier niet alleen bijdragen aan de klimaatdoelstellingen, maar ook aan de bestrijding van de energiearmoede. Ook in Heerlen is energiearmoede een probleem met een negatieve impact voor mensen met een kleine beurs.

Om de geschetste problemen aan te pakken willen en moeten we ook hier gebruik maken van slimme oplossingen: technologie, kunstmatige intelligentie (AI) en de wetenschap. Denk bijvoorbeeld aan de Nationale Ai-hub en alle kennisinstellingen en bedrijven die zich daaromheen verzamelen. Een concreet voorbeeld hiervan is de Gebouwde Omgeving-kit (GO-kit). Dit is een product dat bestaat uit hardware (een set van sensoren), software en algoritmes dat gebruikt kan worden om huizen duurzamer te maken. De GO-kit levert direct een bijdrage door samen met bewoners te letten op een zo optimaal mogelijk gebruik van energie, waarmee wooncomfort wordt geboden voor een zo laag mogelijke prijs.

De denk- en rekenkracht van AI in de GO-kit ondersteunt mensen in het energieverbruik. Het project moet dus o.a. resulteren in een CO_2-vriendelijker en kosten efficiënter onderhoud van woningen.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Riool, afval en milieubeheer?

Gezonde leefomgeving

- Toepassen routekaart voor emissievrij bouwen waar mogelijk in eigen projecten;
- Uitvoeringsplan SLA vaststellen;
- Houtstook voorlichting/stookalert;
- Technasiumopdracht In relatie tot houtstook en metingen luchtkwaliteit (Citizen Science);
- Resultaten Geluidsbelastingkaart evalueren en opstellen Actieplan geluid;
- Afhandelen van geluidsanering van 150 woningen;
- Spoorgoederenvervoer en Robuust Basisnet volgen in samenwerking met provincie Limburg en Zuid-Limburgse gemeenten;
- Actualisatie beleid/omgevingsvisie met betrekking tot externe veiligheid/geluid /luchtkwaliteit/bodem;
- Geluidsbeleid evenementen open lucht herzien in relatie tot wonen in het centrum;
- Beschikbare kennis van bodem/ondergrond bij elkaar brengen en visualiseren voor bodemkwaliteit, effecten voormalige mijnbouw, ontplofbare oorlogsresten;
- Huidige en toekomstige activiteiten en opgaven in bodem/ondergrond in kaart brengen.

Riool 2023

Integraal Waterplan Regio Parkstad Limburg en Watertakenplan Heerlen 2020-2024

Vanaf 2020 wordt voor het Integraal Waterplan Regio Parkstad een gezamenlijk programma uitgevoerd met een regionale organisatie en gezamenlijke middelen. Dit is verder uitgewerkt voor Heerlen in het Watertakenplan Heerlen 2020-2024 met een uitvoeringsprogramma en een kostendekkingsplan. In 2024 wordt het watertakenplan 2025-2029 opgesteld.

Klimaatadaptief handelen

Klimaatadaptief handelen is sinds 2020 ons motto. Dit realiseren wij door het uitvoeren van verschillende projecten zoals Operatie Steenbreek, stimuleringsregeling afkoppelen, stimuleringsregeling voor groene daken en groene gevels, afkoppelen gemeentelijk vastgoed en afkoppelen openbare ruimte bij renovatie en/of vernieuwingsprojecten.

Bewustwordingscampagne Waterklaar
Op Parkstadniveau wordt de campagne "Waterklaar" gevoerd om bewoners, bedrijven en instellingen meer bewust te maken van hun eigen rol en verantwoordelijkheden bij het waterbeheer en hierin ook daadwerkelijk actie te ondernemen. Onderdeel van de bewustwordings-campagne is de afkoppelregeling op Parkstadniveau.

Klimaatadaptatieplan
Vanuit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie wordt in samenwerking met de Stadsregio Parkstad voor de regio Parkstad een klimaatadaptatieplan opgesteld. In het klimaatadaptatieplan Parkstad wordt de koers aangegeven voor aanpassingen in de regio als gevolg van klimaatverandering. Het gaat hierbij om de thema's: wateroverlast, droogte, hittestress en overstromingen.

Onderzoek bovenregionale samenwerking waterketen Limburg
Gedurende een langere periode (vanaf 2016) is gewerkt aan het verder vormgeven van de samenwerking in de waterketen in Limburg. De gemeente Heerlen doet actief mee aan dit onderzoek om, in de waterketen, een Limburg brede organisatie op te richten.

Circulaire Economie
De belangrijkste acties voor het grondstoffenplan die we in 2023 gaan uitvoeren met de RD4 gemeenten zijn:
- We gaan onze inwoners meer bekend maken met de circulaire economie en het belang van schone grondstoffen;
- Onderzoek naar een communicatieplatform voor onze inwoners en bieden ruimte aan participatie;
- We stellen een actieplan op ter voorkoming van verspilling van voedsel;
- We kijken hoe we de service in de zomer kunnen vergroten en optimaliseren de BEST tas;
- Er wordt een aanvalsplan dumpingen en bijplaatsingen opgesteld;
- We hebben aandacht voor marktontwikkelingen zoals de inzameling van luiers en de vermindering van papier;
- In 2023 wordt een textielrace georganiseerd voor de basisscholen in de regio (Race Against Waste).

Voor MVI gaan we teams ondersteunen om met hun inkopen ook rekening te houden met milieu, circulair, klimaat enz., door middel van ambassadeurs, workshops en kennisdeling. De FairTrade-werkgroep haalt nieuwe bedrijven voor FairTrade binnen en promoot de ketenverantwoordelijkheid. Voor Global goals wordt de Vlaggendag georganiseerd en meer bekendheid gegeven op de eigen website.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Riool, afval en milieubeheer om dit te realiseren?

- Integraal Waterplan Regio Parkstad Limburg;
- Watertakenplan Heerlen 2020-2024;
- Regenwaterstructuurkaarten / Stresstest;
- Grondstoffenplan 2022-2026;
- Beleidsvisie externe veiligheid (2010-2015) (actualisatie wordt opgenomen in Omgevingsvisie);
- Geluidsbeleid Heerlense evenementen (in de open lucht) 2017-2020;
- Actieplan geluid 2018;
- Duurzaamheidsvisie 2017;
- Schone Lucht Akkoord;
- Beleidskader elektrische laadinfrastructuur;

- Laadvisie (under construction 2022);
- Bodembeleidsplan Heerlen 2016;
- Aanvulling Bodembeleidsplan-Nota bodembeheer PFAS gemeente Heerlen;
- PALET 2.0/3.0.;
- Regionale Energie Strategie Zuid-Limburg (RES 1.0);
- Regionaal Afwegings Kader grootschalige energieopwekking;
- Beleidsvisie openbare ruimte;
- Klimaatadaptatiestrategie Parkstad Limburg;
- Programma Duurzaamheid 'Heelesje Wink, voor een duurzaam Heerlen 2019-2022'.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023
Wat gaat dat kosten?

KT Riool, afval en milieubeheer

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-19.552	-21.152	-20.844	-20.952	-20.953	-20.964
Baten	21.223	21.789	22.321	22.355	22.355	22.355
Totaal	**1.672**	**637**	**1.478**	**1.402**	**1.402**	**1.391**

Bedragen x € 1.000

5. MBP 2023-2026 / Begroting 2023
Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026
Rioolrenovaties	5.484	5.484	3.484	3.484
Totaal	**5.484**	**5.484**	**3.484**	**3.484**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Begraafplaatsen

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Begraafplaatsen?

De gemeentelijke begraafplaatsen worden onderhouden op een kwaliteit die hoort op een begraafplaats. Daarbij wordt de padenstructuur, de overige verharding, de bomen en de groenvoorzieningen structureel op de hoogste kwaliteit onderhouden. We maken een inventarisatie van de erfgoedwaarden en de technische staat van onze begraafplaatsen. De erfgoedwaarden worden beschreven en gewaardeerd en op basis daarvan kan een selectie voor bescherming gemaakt worden. Daar waar mogelijk worden burgers daarbij betrokken.

De aanwezigheid van medewerkers op de begraafplaatsen wordt verhoogd om op die manier het toezicht op de begraafplaats te vergroten en een aanspreekpunt te zijn voor bezoekers van deze begraafplaatsen.

De begraafplaatsverordening wordt geactualiseerd.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Begraafplaatsen?

- De padenstructuur op de begraafplaats aan de Randweg in Hoensbroek wordt hersteld en daar waar nodig aangepast;
- Er wordt een onderhoudsplan opgesteld voor de begraafplaats Imstenrade;
- Er wordt beleid opgesteld ten aanzien van het funeraire erfgoed op de begraafplaats Akerstraat in Heerlen en de begraafplaats Sint-Jan in Hoensbroek;
- De begraafplaatsverordening wordt geactualiseerd;
- Er wordt een pilot gestart om de begraafplaatsen toegankelijker te maken door het eventueel verruimen van de openingstijden.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Begraafplaatsen om dit te realiseren?

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Begraafplaatsen

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-611	-725	-838	-831	-827	-825
Baten	546	438	473	473	473	473
Totaal	**-65**	**-288**	**-365**	**-358**	**-353**	**-352**

Bedragen x € 1.000

2.1.8 Programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)

Portefeuillehouders: Jordy Clemens, Marco Peters, Casper Gelderblom

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat willen we in deze bestuursperiode bereiken (maatschappelijk effect, ambities) binnen het programma VHROSV?

We willen een aantrekkelijke stad zijn om te wonen, te werken en te leven en daarom vinden we de kwaliteit van de openbare ruimte heel belangrijk. We zijn een stad die zich bewust is van haar verleden, maar met de blik op de toekomst gericht. Voor ons staat centraal hoe onze inwoners, ondernemers en organisaties naar de stad kijken, welke wensen zij hebben en welke ruimtelijke ontwikkelingen daarbij zouden passen.

We willen dat er steeds meer gewoond gaat worden in het centrum en we willen de kwaliteit van de openbare ruimte in de hele stad verbeteren. Verder willen we de aantallen woningen nu en straks afstemmen op de behoefte (zie bij het kernthema wonen). Dat doen we onder andere door sloop, nieuwbouw en transformatie. We streven daarnaast naar meer groen in de stad. We gaan rigoureus vergroenen.

De implementatie van de omgevingswet gaan we krachtig oppakken waarbij participatie en inspraak, het vereenvoudigen van regelgeving en vergunning verstrekking bovenaan ons prioriteitenlijstje staan.

Wat gaan we daarvoor doen:
- We gaan op zoek naar nieuwe manieren om de ruimtelijke kwaliteit te borgen;
- We willen een toekomstbestendig centrum van Hoensbroek creëren en gaan hiervoor om te beginnen een visie opstellen met een uitvoeringsplan opstellen;
- We geven de voorkeur aan het zwemmen in de Zuidplas bij de Sibelco-groeve en we zullen dat als gemeente ondersteunen;
- Het is onze ambitie om de kwaliteit en schoonheid van het centrum als olievlek uit te breiden naar de omgeving van Kempkensweg-Spoorsingel-Willemstraat. In samenspraak met de stakeholders komt er in 2023 een renovatie/herstructureringsplan voor deze omgeving;
- We gaan steviger handhaven op ongewenst en oneigenlijk gebruik van de ruimte. Ook nalatig onderhoud gaan we actiever aanpakken;
- We creëren in elke buurt waar dit nog niet is, een buurtpunt/gemeenschapshuis;
- De aanpak van de leegstand in de buurten heeft onze prioriteit;
- We sturen waar nodig op de revitalisering van wijkcentra.

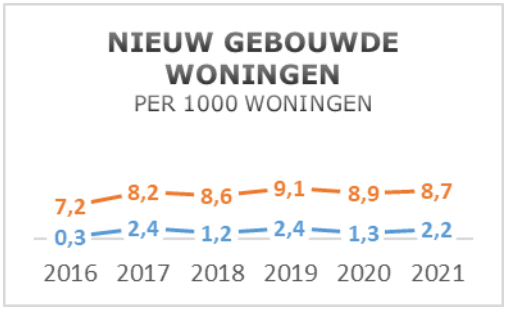
2. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

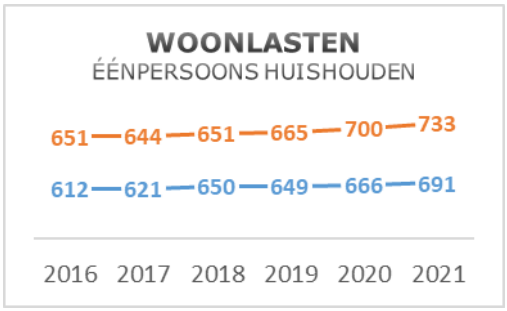
Hoe gaan we in deze bestuursperiode onze inspanningen meten binnen het programma VHROSV? (indicatoren)

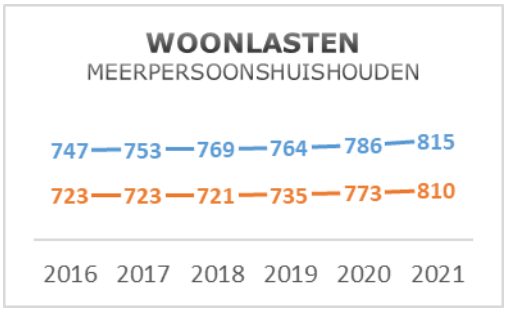
VHROSV **Beleidsindicatoren**

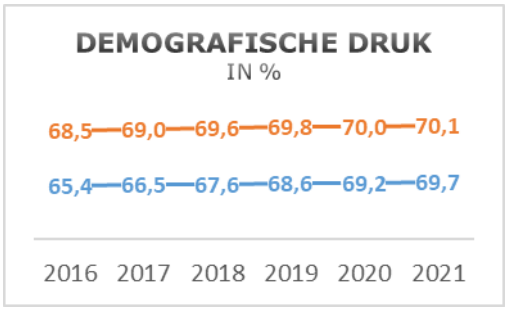
NL Heerlen

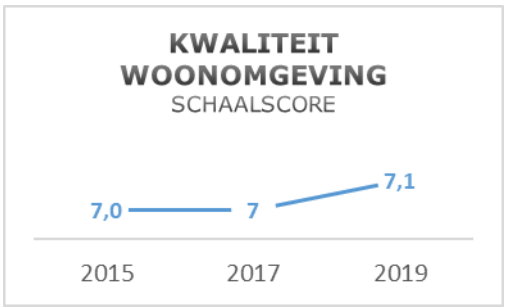

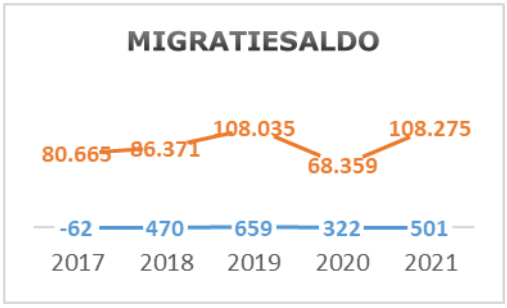

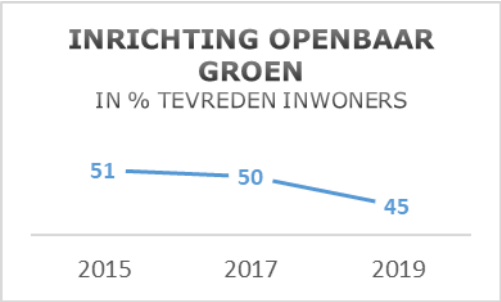

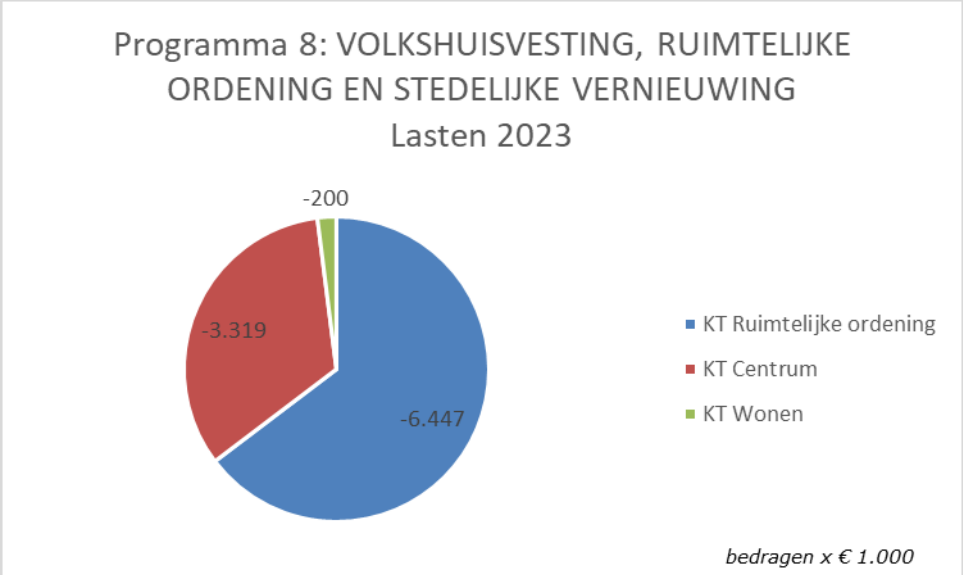

3. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat zijn de risico's binnen het programma VHROSV gedurende deze bestuursperiode?

- Claims van derden (juridische procedures en planschade);
- Implementatie Omgevingswet;
- Verbonden partijen (begrotingsresultaten);
- Veranderende bestuurlijke omgeving (Rijk, provincie, regio, gemeentelijk);
- De impact van
  - de doorlooptijd van de uitwerking van de planologische veranderopgaven NPHLN,
  - de invoering van de Omgevingswet,
  - de planologische dynamiek in het centrum,

  op de lopende inhaalslag actualisering van bestemmingsplannen.

4. MBP meerjarig perspectief (2023-2026) / begroting 2023:
Wat gaat het programma VHROSV kosten?

Programma 8 - VHROSV

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-15.140	-13.871	-9.966	-10.222	-10.112	-11.417
Baten	9.852	2.491	2.507	2.007	2.007	2.007
Totaal saldo van baten en lasten	**-5.288**	**-11.380**	**-7.460**	**-8.215**	**-8.105**	**-9.410**
Toevoeging reserves	-975	-26	-32	-31	-30	-29
Onttrekking reserves	1.691	1.287	105	104	114	108
Resultaat	**-4.573**	**-10.119**	**-7.387**	**-8.142**	**-8.021**	**-9.331**

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Ruimtelijke ordening	-1.691	-6.814	-4.338	-4.650	-4.647	-4.655
Centrum	-3.132	-2.897	-2.992	-3.418	-3.230	-4.528
Herstructurering	-91	-814	0	0	0	0
Wonen	-374	-855	-130	-147	-228	-227
Bestemming	716	1.261	73	73	84	79
Totaal	**-4.573**	**-10.119**	**-7.387**	**-8.142**	**-8.021**	**-9.331**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Ruimtelijke ordening

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Ruimtelijke ordening?

Omgevingswet

De Omgevingswet in Heerlen staat voor een goede balans van het gebruiken, beschermen en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving. Op 1 januari 2023 treedt naar verwachting de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging voor Bouwen (Wkb) in werking. De Omgevingswet bundelt en moderniseert wetgeving en regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water en vereenvoudigt het wettelijk kader voor de verschillende aspecten van de fysieke leefomgeving. Het maatschappelijk doel dat hiermee wordt bereikt is dat er meer afwegingsruimte ontstaat. Daardoor ontstaat ook meer ruimte voor initiatieven die bijdragen aan de ambities van Heerlen op gebied van beschermen, gebruiken en verbeteren van de leefomgeving.

De implementatiefase is met de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2023 afgerond. De veranderingen die beoogd worden met de Omgevingswet zullen niet van vandaag op morgen geregeld zijn. We komen in een periode van transitie. Deze periode loopt zeker tot 1 januari 2030. Voor dit MBP richten we ons tot en met het jaar 2026. Gedurende deze periode ontwikkelen we nieuwe juridische instrumenten, we monitoren de uitgevoerde acties van de implementatiefase en we verbeteren deze aan de hand van nieuwe inzichten, we verbeteren de verregaande digitalisering en gaan verder met het door ontwikkelen van een manier van werken die nog beter aansluit op de behoefte van de inwoner. Dit om een samenhangende aanpak van de leefomgeving met meer ruimte voor lokaal maatwerk, betere en snellere besluitvorming en het bevorderen van participatie bij het ontwikkelen van de leefomgeving mogelijk te maken.

Anders werken

Voor het behandelen van initiatieven, meldingen, vergunningen, het houden van toezicht en de handhavingsplicht zijn werkprocessen vanuit de bedoeling van de Omgevingswet ontwikkeld. Deze nieuwe processen leiden tot een andere manier van (samen) werken, waarbij het doel is om binnen de keten van de fysieke leefomgeving te gaan werken volgens de ja-mits gedachte. Deze cultuurverandering vindt plaats vanuit de lijn en sluit aan op het Heerlen van Morgen. Het programma Omgevingswet ondersteunt, faciliteert en monitort hierbij in de periode 2023 – 2026 waar nodig. In deze periode vindt de doorontwikkeling van onze organisatie plaats via de lijn. Hierbij wordt aandacht besteed aan competenties en vaardigheden van medewerkers.
In 2023 wordt het functioneren van het omgevingsloket en de intaketafel en omgevingstafel geëvalueerd. Aan de hand van de resultaten wordt de werkwijze en de benodigde inzet aangepast met als doel het omgevingsloket, de intaketafel en de omgevingstafel nog beter en effectiever te laten functioneren. Het programma Omgevingswet monitort en faciliteert daarbij.

Communicatie: De Omgevingswet heeft een grote impact op Heerlen en raakt inwoners, bedrijven en samenwerkingsafspraken met ketenpartners. Het programma besteedt in voorliggende periode aandacht aan het ontwikkelen van de juiste informatie, communicatie en participatie.

Dienstverlening en digitalisering

De organisatie handelt bij het behandelen van initiatieven, meldingen, vergunningen en plannen in lijn met de participatieverordening en de participatieleidraad voor initiatieven. Het programma Omgevingswet ondersteunt en faciliteert hierin gedurende 2023 bij initiatieven, meldingen en vergunningen. Bij plannen ondersteunt en faciliteert het programma Omgevingswet tot en met 2026.
Vanaf 1 januari 2023 werkt Heerlen met nieuwe softwarepakketten voor de VTH-keten, voor het opstellen en publiceren van toepasbare regels (vragenbomen) en voor het opstellen en publiceren van het omgevingsplan en de omgevingsvisie. Deze software is (gedeeltelijk) aangesloten op het

Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). De werking van het DSO wordt in 2023 verder doorontwikkeld en daarmee ook de bovengenoemde softwarepakketten. Hierbij monitort en faciliteert het programma Omgevingswet. Vanaf 2024 komen deze werkzaamheden in de lijn te liggen.

Juridische instrumenten
Omgevingsvisie: In de periode 2023 t/m 2024 wordt de omgevingsvisie Heerlen opgesteld. Dit gebeurt vanuit het programma Omgevingswet. De personele invulling vindt zoveel mogelijk plaats vanuit de lijn. Wanneer nodig wordt personele invulling of expertise ingehuurd. In dit instrument wordt het nieuwe Heerlense beleid voor de fysieke leefomgeving beschreven. Deze visie wordt ontwikkeld op basis van een breed ingezet participatietraject met inwoners, bedrijven, ketenpartners, (maatschappelijke) organisaties, ambtelijke en bestuurlijke organisatie. De hieruit voortvloeiende informatie wordt getoetst, teruggekoppeld en opgenomen in de omgevingsvisie.

Programma's: Voortvloeiende aan de ambities die in de omgevingsvisie worden gesteld worden er programma's voor de fysieke leefomgeving ontwikkeld. Dit vindt plaats vanaf 2024. Bij het opstellen van de programma's wordt ook een participatietraject doorlopen. De insteek en aanpak van dit participatietraject is afhankelijk van het thema. Inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en ketenpartners worden hierbij nadrukkelijk betrokken. Het programma Omgevingswet heeft tot 2026 hierin een monitorende en faciliterende rol.

Omgevingsplan: In 2023 starten we met het opstellen van één omgevingsplan voor Heerlen. In het omgevingsplan worden alle juridische regels voor de fysieke leefomgeving vastgelegd. Het omgevingsplan draagt bij aan het bereiken van de doelen en de ambities uit de omgevingsvisie. Inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en ketenpartners worden nadrukkelijk betrokken bij de totstandkoming hiervan. Per bestemmingsplangebied vindt er een actualisatie plaats van de bestemmingsplanregels naar omgevingsplanactiviteiten. Ook hierin heeft het programma Omgevingswet een monitorende en faciliterende rol.

Besluiten en verordeningen: De legesverordening, verordening gemeentelijke adviescommissie, nadeelcompensatie, mandaatregeling, adviesrecht en delegatiebesluit worden gemonitord aan de hand van nieuwe inzichten. Hierin heeft het programma Omgevingswet gedurende de periode 2023-2026 alleen een faciliterende rol. Het programma Omgevingswet begeleidt in 2023 wanneer noodzakelijk de aanstelling van een nieuwe gemeentelijke adviescommissie.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Ruimtelijke ordening?

- De lopende actualisaties van de bestemmingplannen Heerlerbaan, Heerlen-West en Heerlen-Oost worden verder in procedure gebracht, dan wel afgerond.
- De actualisatie van de andere bestemmingsplangebieden wordt opgepakt bij de omzetting naar het omgevingsplan voor Heerlen. De periode van omzetting loopt tot 2030. De voorbereiding voor de omzetting van de eerste deelgebieden wordt gestart in 2023. Hierbij worden belanghebbenden vanaf de voorbereidingsfase betrokken.
- Daarnaast doorlopen we planologische procedures voor ontwikkelingsgerichte initiatieven, die bijdragen aan onze ambities.

Initiatievenmanagement
De werkwijze om initiatiefnemers in een vroeg stadium -vóór het indienen van een officiële aanvraag- te kunnen laten weten of een initiatief wenselijk en kansrijk is, zal worden doorgezet. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de gewenste begeleidende en faciliterende rol van de overheid bij initiatieven. Deze werkwijze draagt ook bij aan het zaakgericht en efficiënt werken.

Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt deze werkwijze opgenomen in de werkprocessen die volgen uit deze nieuwe wet.
Initiatieven worden omarmd en projecten mogelijk gemaakt. Tevens willen we onderzoeken of een actievere grondpolitiek daarbij kan ondersteunen. Daarnaast willen we investeren in de samenwerking met externe partners en proactief sturen op ruimtelijke ontwikkelingen in de hele stad.

Gemeentelijk Vastgoedbeleid
De Omgevingswet bevat regels over het ingrijpen door de overheid in het eigendom van de grond, zoals voorkeursrecht, onteigening, herverkaveling en kavelruil in landelijk en stedelijk gebied. De wet bevat ook regels over kostenverhaal, als de overheid kosten maakt bij de ontwikkeling van een initiatief van burgers of bedrijven.
Een gevolg van de Omgevingswet is dat het huidige gemeentelijke grondbeleid geactualiseerd en aangepast moet worden aan de nieuwe wettelijke kaders. In 2023 gaan we onderzoeken op welke onderdelen aanpassing en integratie van het vigerende gemeentelijke grondbeleid noodzakelijk is vanwege de nieuwe wettelijke kaders en daarnaast wenselijk is gelet op de filosofie en kaders van de Omgevingswet.
Als vigerende beleid om in de huidige context het grondbeleid ten uitvoer te brengen hebben we nog steeds de Nota Sturend Grondbeleid.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Ruimtelijke ordening om dit te realiseren?

- Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014 / Provinciale Omgevingsvisie;
- Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL);
- Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (SVWZL);
- Regionale Woningmarktprogrammering Parkstad Limburg 2019-2022;
- Regionale woonvisie Parkstad Limburg, onderdeel Heerlen;
- Structuurvisiebesluit Beleidsregel Ruim baan voor goede woningbouwplannen 2021;
- Intergemeentelijke Structuurvisie Parkstad Limburg;
- Structuurvisiebesluit Wonen en Retail;
- Regioprogramma 2010, Naar een duurzame vitale regio (transformatieplan);
- Structuurvisie Heerlen 2035;
- Handreiking Palet 3.0;
- Groenbeleidsplan gemeente Heerlen;
- Bomenbeleidsplan;
- Nota Sturend Grondbeleid;
- Beleidsregel ‘Verkoop gemeentelijk vastgoed 2017’;
- Uitvoeringsnota Uitgifte reststroken;
- Nota Ruimtelijke Kwaliteit 2011;
- Kadernota beeldkwaliteit openbare ruimte centrum Heerlen (“Sjoeën Heële”).

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023
Wat gaat dat kosten?

KT Ruimtelijke ordening

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-10.590	-8.893	-6.447	-6.259	-6.257	-6.265
Baten	8.899	2.078	2.110	1.610	1.610	1.610
Totaal	**-1.691**	**-6.814**	**-4.338**	**-4.650**	**-4.647**	**-4.655**

Bedragen x € 1.000

5. MBP 2023-2026 / Begroting 2023
Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026
Aldenhofpark	168			
Leisure Lane / Mijnspoor	1.376	175		
Totaal	**1.544**	**175**	**0**	**0**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Centrum

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)
Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Centrum?

Samen met onze partners in de stad en de regio gaan we de komende jaren door met het op grote schaal investeren in ons centrum. Dat doen we, omdat we allemaal weten dat het centrum onze gezamenlijke economische, sociale en culturele motor is en dé plek om onze energie en trots te laten zien. De manier waarop we investeren doen we op zijn Heerlens: is het voor anderen te hoog, te ver of te gek dan zien wij juist mogelijkheden. Onze leidraad hierbij is de 'Heerlense School' en we baseren ons daarbij op drie essentiële pijlers: kwaliteit, kwaliteit en kwaliteit.

Het centrum wordt nog meer een plek waar je graag wilt zijn. We gaan daarvoor rigoureus vergroenen, er komt meer water, we maken het centrum autoluw en daarvoor in de plaats komt er meer ruimte voor voetgangers en fietsers. Er komt een groter en diverser aanbod aan woningen, we knappen op nog grotere schaal gevels op en we bieden nog meer ruimte voor evenementen. Door zowel de openbare ruimte en gebouwen in dit gebied, samen met onze partners, geheel en gelijktijdig aan te pakken komen we tot een vitaal en toekomstbestendig gebied waar het aangenaam is om te wonen, te ondernemen en te leven.

We zijn trots op wat we tot nu toe tot stand hebben gebracht en tegelijkertijd barsten we van de ambities. Zo zetten we samen met de onderwijsinstellingen alles op alles om het onderwijs eindelijk weer een plek te geven in ons stadscentrum om daarmee te zorgen voor een ongekende nieuwe, positieve dynamiek. We grijpen deze kans met beide handen aan, samen met de kennisinstituten. We steken daarom de komende jaren volop energie in het realiseren van een sterk onderwijs-ecosysteem in het centrum. Dat betekent: creëren van studie- en onderwijsfaciliteiten, investeren in studentenhuisvesting en het doen en stimuleren van onderzoek. Daarbij maken we een sterke verbinding met ons sport- en cultuuraanbod.

Een andere grote ambitie die wij niet onder stoelen of banken steken, is dat wij vinden dat Heerlen dé plek is voor hét Romeins Museum van Nederland. Dit gaan we realiseren rondom de Nachtwacht van de Nederlandse archeologie: ons Romeins badhuis.

We doen dit allemaal op basis van de plannen die we met de gemeenteraad, de mensen in de stad en onze partners hebben opgesteld: het bidboek 'Urban Heerlen' uit 2016 en het in januari 2022 door de gemeenteraad vastgestelde ambitiedocument 'Samen maken we het Centrum'. Met de recente vaststelling van het bestemmingsplan 'Cityplan Heerlen' kunnen we ons kernwinkelgebied compacter maken. Tegelijkertijd zetten we ons in om een breed, passend en gevarieerd aanbod van functies op het gebied van winkelen, uitgaan, wonen, werken, cultuur en studeren mogelijk te maken. Daarbij hoort ook dat we een actiever grond- en vastgoedbeleid voeren met de intentie zoveel mogelijk waardevolle panden in de stad te behouden en onderwijsinitiatieven mogelijk te maken. In de begroting reserveren we middelen om een actiever grond- en vastgoedbeleid uit te voeren. Besluitvorming(en) over een daadwerkelijke verwerving(en) leggen we voor aan de raad ter besluitvorming. Verder reserveren we eveneens middelen ten behoeve van toekomstige kapitaallasten voor projecten in het centrum, de bijbehorende investeringskredieten leggen we nog voor aan de raad ter besluitvorming.

Onze plannen en ambities zijn onder meer besproken met de gebruikers en bezoekers van het centrum. Ook de komende jaren blijven we intensief met hen in gesprek. Voor ons is het namelijk van het grootste belang dat we de goede dingen blijven doen.

Wat we nog meer gaan doen om de stad levendig en aantrekkelijk te houden:

- We maken onze regelgeving transparanter, ondersteunender en effectiever (onder andere rondom het verstrekken van vergunningen).
- We stimuleren wonen boven winkels en nemen obstakels zoveel mogelijk weg.
- Om het ambitieniveau te continueren en de dynamiek van vooruitgang en optimisme in stand te houden, pakken we gedrag dat leegstand en verloedering veroorzaakt aan. We trekken hierin samen op met partijen.
- We geven meer ruimte aan terrassen.
- We creëren een smaakmakende omgeving voor urban sports in of nabij het centrum.
- We creëren nog meer mogelijkheden tot mengformules (combineren van activiteiten), diversiteit en speelsheid in het centrum en betrekken de ondernemers daarbij.
- We maken zoveel mogelijk verborgen erfgoed zichtbaar in de stad.
- We bieden letterlijk en figuurlijk ruimte voor creativiteit in de stad.
- We verbinden thema's als parkeren/mobiliteit/smart services en duurzaamheid met elkaar. Denk daarbij aan alleen elektrische auto's, minder auto's, geen zware vrachtwagens in het centrum, maar een laad- en lospunt aan de rand van het centrum.
- We maken een nieuw verkeerscirculatieplan, waarbij de voetganger en de fietser voorop staan, de auto ondergeschikt is en op sommige prominente plekken zelfs volledig wordt geweerd.
- Met dit nieuwe verkeerscirculatieplan en de geplande projecten in het vooruitzicht wordt opnieuw gekeken naar het stedelijk weefsel van het centrum, waarbij mogelijke weeffouten uit het verleden worden hersteld en kansen voor de toekomst worden benut.

2. Begroting 2023

Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Centrum?

Thema: Detailhandel, horeca, kantoren en wonen

We blijven ons inzetten om het centrum sterk en economisch weerbaar te houden. Het centrum zal een prettige verblijfsplek moeten zijn waar meer mensen wonen, werken, studeren, recreëren en genieten. We maken een kwalitatief en kwalitatieve analyse van vraag en aanbod van de kantoren in het centrum.

Ook hebben we extra aandacht voor de versterking van retail en horeca, samen met de betrokken ondernemers(collectieven): we zetten in op een leefbaar en aantrekkelijk winkelgebied. Concreet gaat het dan om het opstellen van een visie over het gebied van de Klompstraat tot en met de Honigmannstraat. Zodra dit vorm en inhoud heeft gekregen bespreken we dit conceptvoorstel met de bewoners, ondernemers en pandeigenaren. Samen met de opbrengst van deze gesprekken concretiseren we de visie in een plan van aanpak. Ook blijven we zoeken naar additionele financiële inkomsten. De landelijke Impulsregeling Winkelgebieden kan hier mogelijk een financiële bijdrage aan leveren.

Het Rijk heeft vanuit de woningbouwimpuls voor een drietal centrumgebieden middelen ter beschikking gesteld om de realisatie van betaalbare woningen te ondersteunen. Deze gebieden zijn de Stationsomgeving, Schinkelomgeving en de Studentenomgeving. Met de voorbereiding en realisatie van de beoogde woningbouwproductie in diverse segmenten, inclusief betaalbare woningen zijn we volop aan de slag.

In Schinkelkwadrant-Zuid worden de eerste woningen medio 2023 opgeleverd. De totale realisatie van woningen is in 2024/2025 gerealiseerd waarna de openbare ruimte wordt aangelegd. Ook voor het gebied Spoorsingel starten we met de eerste fase woningbouw in het betaalbare segment. Verdere fases van woningbouw kennen een doorlooptijd tot 2026. Tenslotte realiseren private partijen op diverse plekken woningen.

Thema: Openbare ruimte
Grenzend aan Schinkelkwadrant-Zuid starten we na de sloop van de kopgebouwen met de herinrichting van Promenade II. Stenen maken plaats voor veel groen en wadi's in aansluiting op het gerealiseerde Burgemeester van Grunsvenplein. We onderzoeken hoe we de Geerstraat autoluw kunnen inrichten waardoor de Promenade zonder obstakels overgaat in het Van Grunsvenplein.

Bij het Romeins Kwartier leveren we de herinrichting van de Dr. Poelsstraat op met meer groen en terrasruimte. Na oplevering van het Raadhuis starten we met de herinrichting van het Raadhuis-plein waar stenen plaatsmaken voor elementen die (speels) verwijzen naar het rijke Romeinse verleden met groen en water. Voor de openbare ruimte bij het Museumplein inclusief de huidige Cityring (tot aan de Akerstraat) maken we een definitief ontwerp.

Op basis van de breed opgehaalde wensbeelden, gaan we voorlopige ontwerpen opstellen voor zowel Landsfort Herle, de 5 pleintjes, Bongerd, Markt en Promenade I.

Vanuit het nieuwe gevelrenovatiefonds staan drie oproepen gepland voor nieuwe gevelrenovaties. Na de oproepen hebben we in beeld welke panden/gevels in het centrum in aanmerking komen voor een subsidie en waar werkzaamheden gaan plaatsvinden.

We leggen de raad een nieuw plan voor om door te gaan met het concept Stad als Speeltuin. Dit doen we met een rapportage van de bereikte resultaten op basis van het initiële plan. Om door te pakken met het vergroten van levendigheid en schoonheid reserveren we middelen in de begroting.

Thema: Cultuur, erfgoed, sport en onderwijs
Bij het Romeins Museum De Thermen ronden we het technisch ontwerp af, besteden we de bouwteampartner aan en bereiden we de realisatie voor. Het gewijzigd bestemmingsplan leggen we aan de raad voor ter besluitvorming. Ten slotte vragen we de raad een besluit te nemen over de verzelfstandiging van het museum en het ter beschikking stellen van het investeringskrediet. Omdat de bijdrage van derden in het Romeins Museum nog niet zijn vastgesteld en wij toch moeten beginnen met de uitvoering is in deze begroting voorzien in een garantstelling voor deze bijdragen. Dat is nodig om te kunnen aanbesteden. U ziet deze niet in de tabellen omdat deze pas vanaf 2027 nodig zijn. Dit laat onverlet dat wij uitgaan dat door de nog te verwerven middelen de gemeentelijke investeringen de reeds door de raad genomen besluiten niet overstijgen.

De renovatie van het Raadhuis en inrichting van de aanliggende openbare ruimte ronden we af.

Voor de realisatie van het Centrumbad vinden de benodigde sloopwerkzaamheden plaats en maken we een definitief ontwerp en technisch ontwerp. Ook zullen we een gewijzigd bestemmingsplan opstellen en in procedure brengen en bereiden we de aanbesteding van de bouwteampartner voor.

Ten behoeve van het realiseren van een urban-sports-voorziening doen we onderzoek en maken we een schetsontwerp.

We ronden het demonteren van de Rivoli en de sloop van Maxim af. De Royal kan met een tijdelijke nooduitgang openblijven. We ronden het definitief ontwerp af en vragen de raad een besluit te nemen over het investeringskrediet. De herontwikkeling is naar verwachting in 2025 gereed. Met Weller stemmen we af over de naastgelegen locatie voor woningen.

We zetten ons samen met de kennisinstituten Open Universiteit (OU), Zuyd Hogeschool, RWTH Aachen, Universiteit van Maastricht (UM) en de Brightlands Smart Services Campus in voor behoud en uitbouw van een breed en hoogwaardig innovatief onderwijs- en onderzoeksaanbod in Heerlen-Centrum. Met de koepels Stichting Limburgs Voortgezet Onderwijs (LVO) en Stichting Voortgezet

Onderwijs Parkstad Limburg (SVOPL) zijn we concreet in gesprek over de uitvoering van het Integraal Huisvestings Plan (IHP): toekomstbestendige onderwijsconcepten met een ruimtelijke vertaling hiervan in het centrum. Het herhuisvesten van de middelbare scholen, OU en Zuyd Hogeschool in het centrum zorgt voor het daadwerkelijk realiseren van onze ambitie. Ook RWTH Aachen heeft serieuze interesse in het centrum, evenals de UM. De organisaties zijn zelf aan zet waar het gaat over de huisvesting, de gemeente pakt een actieve faciliterende rol. Mogelijk hoort daar ook een actiever gemeentelijk grond- en vastgoedbeleid bij, met de intentie zoveel mogelijk waardevolle panden in de stad te gebruiken en/of te transformeren om onderwijsinitiatieven mogelijk te maken. Dit allemaal met als doel de levendigheid, werkgelegenheid en de sociaal-economische structuur van Heerlen en het centrum te versterken. We trekken samen met deze organisaties op in de vastgoedopgaven waar we allen voor staan. Hiermee vergroten we de impact en de potentie van de investeringen van de afgelopen jaren met een 'campusgevoel' in de binnenstad.

Thema: Evenementen, leisure en beleving
Evenementen en beleving zorgen voor levendigheid in het centrum. Samen met meer groen en water maakt beleving dat het aangenamer en leuker is voor mensen om (vrije) tijd te spenderen in het centrum. We hebben de ambitie dat er elke dag iets te doen en te beleven is in het centrum, van een grootschalig evenement tot en met een klein initiatief van een bewoner en/of ondernemer. Hiervoor reserveren we middelen in de begroting. In lijn met een nieuw evenementenbeleid worden evenementen mogelijk gemaakt.

Bij het beleefbaarder en speelser maken van het centrum krijgt het project 'De Stad als Speeltuin' ook een vervolg en blijven we inzetten op een verdere verfraaiing van ons centrum én het ontplooien van leuke kleine initiatieven.

Landsfort Herle komt tot leven door een zichtbare archeologische opgraving bij de Schelmentoren, het renoveren/restaureren van het interieur van de Schelmentoren, het ontwikkelen van een middeleeuwse belevingsroute vanuit Visit Zuid-Limburg en het toegankelijker maken van de Pancratiuskerk en Schelmentoren.

Ook na de afronding van IBA Parkstad zetten we in op het creëren van meer beleving in het Romeins Kwartier. We maken ons Romeins verleden meer beleefbaar en verbinden dat ook in Euregioverband, onder meer door de inzet van een subsidie uit de Regiodeal.

Verder gaan we open het gesprek aan met de partijen die in het centrum een faciliterende en activerende rol spelen en (mede) vanuit de gemeente gefinancierd worden. Hierbij denken we aan Heerlen Mijn Stad, Visit Zuid-Limburg, Ondernemersfonds en Stichting Streetwise. Mogelijk kan er door meer en gerichtere samenwerking meer bereikt worden.

Thema: Vervoer en mobiliteit
Fase 1 (nieuwe eisen Cityring) werken we verder uit naar uitvoeringseisen. Daarnaast starten we fase 2 waarin we het verkeer binnen de Cityring tegen het licht houden. Fase 1 en 2 vormen samen het nieuwe verkeerscirculatieplan centrum dat we in 2023 aan de raad voorleggen ter besluitvorming.

Samen met de spoorse partijen doorlopen we het ontwerpproces van de nieuwe fietsenstalling bij het station, we besteden de bouwteampartner aan en starten met de realisering.

3. Begroting 2023

Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Centrum om dit te realiseren?

- Bidboek Urban Heerlen;
- Ambitiedocument Samen Maken Wij Het Centrum;
- Beleidsdocumenten bij kernthema's.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Centrum

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-3.565	-3.217	-3.319	-3.746	-3.558	-4.856
Baten	432	320	328	328	328	328
Totaal	**-3.132**	**-2.897**	**-2.992**	**-3.418**	**-3.230**	**-4.528**

Bedragen x € 1.000

5. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026
Herinrichten or Promenade II	2.314			
Romeins Museum	1.873	5.372	3.200	2.000
Voorbereidingskrediet Samen Maken Wij Het Centrum (SMWHC)	1.200	1.200	1.400	
Herinrichten or Landsfort Herle	700	1.960	1.960	
Centrum openbare ruimte	600	800	900	1.482
Herinrichten RK Fase 2A Raadhuisplein	525	200		
Schinkelkwadrant Zd OR	437	437	437	
Herinrichten RK Fase 2B Dr. Poelsstraat	200			
Herinrichten RK Fase 1 Coriovallumstraat	100			
Totaal	**7.950**	**9.969**	**7.897**	**3.482**

Bedragen x € 1.000

Kernthema Wonen

1. MBP meerjarig perspectief (2023-2026)

Wat gaan we de komende 4 jaar doen om onze maatschappelijke effecten/ambities te bereiken binnen het kernthema Wonen?

We werken aan een zowel sociaal als ecologisch duurzame woningvoorraad en een eerlijke woningmarkt, en nemen als gemeente de regie om dat te bereiken. Daarbij horen de volgende doelstellingen:

- Een inclusieve woningvoorraad die een thuis biedt aan iedereen; voldoende woningen voor iedere levensfase, van student/starter tot senior, en voor alle inkomensgroepen;
- Een leefbare woningvoorraad waarin, zowel door betere isolatie als duurzame energiehuishouding, energiearmoede teruggedrongen wordt;
- Een klimaatadaptieve en natuurinclusieve woningvoorraad die ook in ecologisch opzicht toekomstbestendig is;
- Een eerlijke woningmarkt, waarin misstanden aangepakt worden en de verdeling van de woningvoorraad begeleid wordt door maatregelen als opkoopbescherming of doelgroepenverordening;
- De gemeente als partner die kwalitatief hoogstaande woningbouw faciliteert, de transformatie van bestaand vastgoed naar woningen helpt te versnellen en de randvoorwaarden voor prettig wonen creëert: een veilige, groene en gemêleerde woonomgeving in bruisende buurten.

Deze doelstellingen indachtig ondernemen we de volgende acties:

- Datagedreven woonbeleid: We willen onderbouwd beleid. Daarvoor hebben we gegevens nodig. Op basis van onderzoek bepalen we de behoefte (kwantiteit) aan woningtypes (kwaliteit), prijs- en huurcategorieën en woningen voor gedefinieerde doelgroepen zoals senioren en starters.
- Opstellen Woonvisie: samen met de Stadsregio werken we aan een Woonvisie, die bovenstaande doelstellingen reflecteert. Deze heeft een regionaal en gemeentelijk luik. Zoals de woningwet bepaalt vormt de woonvisie het kader voor het woonbeleid en de prestatieafspraken.
- Interdisciplinair werken: we zoeken de verbinding met andere disciplines om werk te maken van de verduurzaming van de woningvoorraad. Versnelde isolatie en een rechtvaardige energietransitie zijn daarin speerpunten.
- Slimme woningbouw: We gebruiken de data om de juiste keuzes te maken bij woningbouw. We zetten slim in op woningbouw en transformatie van bestaand vastgoed zoals kantoorgebouwen en winkelpanden om zo de juiste woning op de juiste plaats te realiseren. We sturen daarvoor op de woningbouw in dialoog met woningcorporaties en marktpartijen. We voorzien de woningmarkt met een flexibele schil door middel van flexwoningen op basis van behoefte.
- Kwaliteitsverbetering sociale voorraad: We zetten de ingeslagen weg van kwaliteitsverbetering in de sociale voorraad versterkt door. We sturen op de prestatieafspraken om de woningkwaliteit van de sociale voorraad te verbeteren en de betaalbaarheid te behouden. De uitvoering van de nationale prestatieafspraken afgesloten tussen het Rijk, Aedes en de Woonbond zijn daarbij ons uitgangspunt.
- Strategische mix woonruimteverdeling: We zorgen ervoor dat de bestaande woningen beschikbaar zijn en goed verdeeld worden. We continueren en verruimen woonruimteverdeling met de strategische mix van instrumenten zoals de zelfbewoningsplicht, de opkoopbescherming, de huisvestingsverordening, keurmerken en vergunningsplicht bij kamerhuur, doelgroepenverordening zoals medische urgentie, wet goed verhuurderschap. Daarbij prioriteren we de instrumenten die efficiënt bijdragen aan onze integrale volkshuisvestelijke doelstellingen.
- We faciliteren doorstroom van senioren naar levensloopgeschikte woningen op de volgende manieren: in de bestaande woningvoorraad, in te transformeren woningen en in nieuwbouwwoningen, bij voorkeur in hun eigen buurt. Vanuit integraal woonbeleid begeleiden we de doorstroom van senioren met speciale verhuisregelingen, verhuiscoaches en de realisatie van zorgbuurthuizen. Daarbij gaan we praktijkgericht te werk.

- We toetsen volkshuisvestelijk beleid en woningbouwinitiatieven steeds aan de positie van starters op de woningmarkt
- We bouwen voor studenten in overeenstemming met afspraken binnen de tripool Maastricht-Heerlen-Sittard-Geleen en behoefte in de Euregio. We stemmen de uitvoering af op het Nationaal Woon- en Bouwprogramma. Naast efficiëntiewinsten zetten we zo optimaal in op fondsenwerving. We continueren de afstemming en samenwerking over wonen en herstructurering binnen de Stadsregio Parkstad. Daarbij blijven we samen met de Stadsregio en de andere parkstadgemeenten oog hebben voor het optimaliseren en focussen van de samenwerking. Onze partners in woonbeleid zijn de woningcorporaties, (sociale) huurders, huiseigenaren, initiatiefnemers, marktpartijen en particuliere verhuurders.

2. Begroting 2023
Wat gaan we doen om onze doelstellingen in 2023 te bereiken binnen het kernthema Wonen?

- We stellen de Woonvisie 2023 – 2027 op samen met Parkstad en de Parkstad gemeenten. De woonvisie geeft het kader voor het regionaal en Heerlens woonbeleid en voor de prestatieafspraken met de woningcorporaties en de gemeente.
- We brengen de kerngegevens voor wonen in kaart en leggen de basis voor datagedreven volkshuisvestelijk en woonbeleid.
- We trekken samen op met de huurdersorganisaties en woningcorporaties bij het opstellen van meerjarige prestatieafspraken. De prestatieafspraken zijn een belangrijk middel om onze volkshuisvestelijke doelstellingen te bereiken.
- We werken samen met de woningcorporaties aan de verduurzaming van de woningvoorraad met als oogmerk de doelstellingen uit de nationale prestatieafspraken. We leggen dit neer in meerjarige prestatieafspraken.
- We zetten actief in op het sturen op de woningbouw om zo de juiste woning op de juiste plek te creëren. Daarvoor trekken we samen op met woningcorporaties en marktpartijen.
- We verkennen concreet project flexwonen als flexibele schil in de woningmarkt. [cf. doorstroomwoningen]
- We zetten strategisch in op instrumenten sturing op de woningmarkt en de uitrol ervan: opkoopbescherming en doelgroepenverordening.
- We voeren een vergunningsplicht kamerverhuur in.
- We ontwikkelen een beleidstoets starter en senior voor het woonbeleid.

3. Begroting 2023
Over welk bestaand beleid beschikken wij binnen het kernthema Wonen om dit te realiseren?

We bouwen op de twee beleidstrajecten “Actieplan wonen” (bevorderen woningbouw) en “Sturing op de woningmarkt” (januari 2022).

In de Nationale woon- en bouwagenda zijn programmalijnen opgenomen die de volkshuisvestelijke opgave voor de gemeenten/regio’s bepalen vanuit een integraal perspectief:
- Woningbouw;
- Een thuis voor iedereen;
- Betaalbaar wonen;
- Leefbaarheid en veiligheid;
- Verduurzaming gebouwde omgeving;
- Wonen en zorg voor ouderen.

De structuurvisie Wonen Zuid-Limburg samen met de beleidsregel Ruim Baan is het maatgevend kader voor de woningbouwprogrammering. De Nationale prestatieafspraken geven een kader aan onze samenwerking met de woningcorporaties en de huurders. Aanvullend zijn er de regionale prestatieafspraken 2019 – 2024. Vanaf 2023 is de vernieuwde woonvisie het algemene kader voor ons volkshuisvestelijk en woonbeleid.

4. MBP 2023-2026 / Begroting 2023

Wat gaat dat kosten?

KT Wonen

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-462	-948	-200	-216	-297	-296
Baten	88	93	69	69	69	69
Totaal	**-374**	**-855**	**-130**	**-147**	**-228**	**-227**

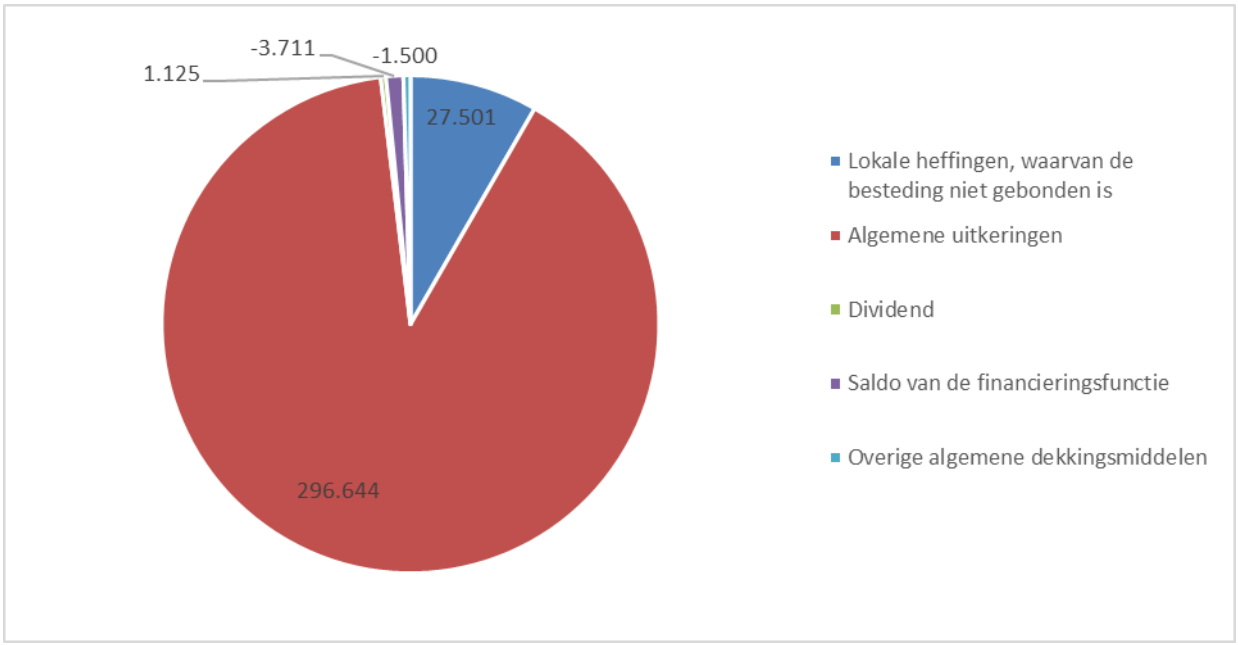
Bedragen x € 1.000

2.2 Algemene dekkingsmiddelen

Inleiding
Hieronder wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Deze worden in de rest van dit hoofdstuk verder toegelicht.

Algemene dekkingsmiddelen 2023	Begroting 2023	in %
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	27.501	9
Algemene uitkeringen	296.644	93
Dividend	1.125	0
Saldo van de financieringsfunctie	-3.711	-1
Overige algemene dekkingsmiddelen	-1.500	0
	320.059	100

Bedragen x € 1.000

* In de tabel hierboven valt onder lokale heffingen de ozb en de 'overige belastingen', zijnde taakveld 0.61, 0.62 en 0.64. De parkeerbelasting en de toeristenbelasting (taakveld 0.63 en 3.4) vallen buiten deze totaaltelling.

2.2.1 Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is

De gemeentelijke belastingen vormen een belangrijk onderdeel van de baten van de gemeente. De lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is, bestaan uit de onroerende zaakbelastingen woningen en niet-woningen, precariobelasting, toeristenbelasting, parkeren en hondenbelasting.
Meer informatie over de lokale heffingen, met een uitgebreid beeld van het gevoerde beleid, een overzicht van de diverse heffingen, een aanduiding van de lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid is opgenomen in de paragraaf “Lokale heffingen”.

2.2.2 Gemeentefonds

Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron voor gemeenten, de ontwikkeling hiervan bepaalt dan ook in belangrijke mate onze financiële ruimte. Gemeenten ontvangen in principe drie keer per jaar informatie over de omvang en verdeling van het gemeentefonds. De meicirculaire is gebaseerd op de Voorjaarsnota van het Rijk, de septembercirculaire op de Miljoenennota en de decembercirculaire op basis van de Najaarsnota ter afronding van het lopende jaar. Daarnaast is in 2022 een maartbrief verschenen waarin een eerste beeld is geschetst van het effect van het coalitieakkoord van het nieuwe kabinet.
De invoering van het nieuwe verdeelstelsel voor het gemeentefonds per 1 januari 2023 en de overheveling van integratie-uitkeringen (Voogdij/18+, Inburgering en delen van Participatie) naar de algemene uitkering zijn in de meicirculaire 2022 verwerkt. Als gevolg van het nieuwe verdeelstelsel voor het gemeentefonds moeten we naast onze eigen prognoses ook gebruik maken van berekeningen van het Rijk. Dit vormt een risico, omdat de ontwikkelingen in Heerlen op onderdelen afwijken van de landelijke ontwikkelingen.
De maartbrief is meegenomen in de kaderbrief en over de financiële impact van de meicirculaire 2022 bent u via de raadsinformatiebrief van juni jl. geïnformeerd. Na het verschijnen van de meicirculaire zijn er nog de volgende relevante ontwikkelingen: bevriezen volume-accres, contourennota en afspraken over extra rijksmiddelen Jeugd.

Volume-accres
Het volume-accres van het gemeentefonds is voor de jaren 2022 t/m 2025 bevroren op de stand van de Voorjaarsnota 2022 (meicirculaire 2022) met als oogmerk de stabiliteit van het geraamde accres te verbeteren. Voor loon- en prijsontwikkeling (LPO) worden de accressen wel nog bijgesteld.

Contourennota
Na 2025 wijzigt het financiële beeld. De oploop van de opschalingskorting is vanaf 2026 weer opgenomen. Vanaf 2026 vervalt de koppeling met de rijksuitgaven en is het accres vastgezet aangevuld met indexatie voor loon- en prijsontwikkeling. In de contourennota van medio 2022 zijn de stappen beschreven die het kabinet wil zetten om te komen tot een nieuwe financieringssystematiek voor 2026 en verder passend bij taken en opgaven waar Rijk en medeoverheden voor staan. Daarbij wordt de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied betrokken.

Extra rijksmiddelen Jeugd
Rijk en VNG werken aan de Hervormingagenda jeugdzorg. Vooruitlopend hierop zijn voor de jaren 2022 en 2023 al aanvullende, incidentele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds, in lijn met de financiële reeks van de uitspraak van de Commissie van Wijzen. Om op de ontwikkelingen van de Hervormingagenda jeugdzorg te anticiperen zijn in overleg met BZK, Interprovinciaal Overleg (IPO) en VNG aanvullende afspraken gemaakt ten aanzien van de te verwachten ruimte in de gemeentelijke begroting aanvullend op de meicirculaire. Op basis van deze afspraken is in onze begroting rekening gehouden met de extra rijksmiddelen jeugd voor de jaarschijven 2024 t/m 2026 gebaseerd op de reeks van de Commissie van Wijzen verminderd met de opbrengst van de maatregelen hervormingsagenda (voor Heerlen betreft het de reeks “Extra rijksmiddelen Jeugd” in onderstaande tabel). Daarnaast is conform deze afspraken in onze begroting rekening gehouden met de extra besparing als gevolg van maatregelen die het Rijk zal uitwerken in aanvulling op de huidige hervormingsagenda.

Ten tijde van het opstellen van de begroting hebben we de septembercirculaire ontvangen. Zoals u in de bestuurssamenvatting kunt lezen werkt het Rijk met gemeenten en provincies door aan een nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026. In aanloop daarnaar toe stelt het kabinet in de septembercirculaire eenmalig € 1 miljard extra in 2026 beschikbaar. Met de middelen uit de septembercirculaire en het accres zijn wij het laatste jaar sluitend.

Exclusief septembercirculaire is de begroting van het Gemeentefonds als volgt:

*Bedragen * € 1.000*

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Algemene uitkering	227.815	230.989	243.861	231.713
Integratie- en decentralisatie-uitkeringen	68.921	68.314	67.112	65.953
Extra rijksmiddelen Jeugd	0	9.739	5.835	2.825
Reserveringen	-92	-1.191	-1.673	-1.253
Totaal	**296.644**	**307.851**	**315.135**	**299.238**

Reserveringen: Betreffende de bijstellingen van integratie- en decentralisatie-uitkeringen en taakmutaties wordt onderzocht in hoeverre deze gelden uitgegeven gaan worden aan de bijbehorende taken of dat ze 'vrij' besteedbaar zijn. Totdat de uitkomst hiervan duidelijk is worden de gelden gereserveerd.

2.2.3 Dividenden

Enexis NV
Na de verkoop en splitsing van Essent, de verkoop van Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV B.E. en de verkoop van Attero Holding NV, het voormalige Essent-Milieu, zijn alleen nog de dividenden van Enexis Holding NV van belang.

Conform het advies van de provincie Limburg houden we in de meerjarenbegroting rekening met een structureel dividend van € 0,50 per aandeel voor Enexis. Dit betekent aan dividend bij 311.850 aandelen een bedrag van € 155.925.

Bank Nederlandse Gemeente (BNG)
De gemeente Heerlen heeft 424.827 aandelen BNG in haar bezit tegen een boekwaarde van € 1.062.000. De BNG keert jaarlijks structureel dividend uit.

Dit betekent voor de begroting 2023 een uitkering van € 2,28 per aandeel en dit is een totaalbedrag van € 968.606 (conform het advies van provincie Limburg).

2.2.4 Saldo van de financieringsfunctie

Voor de toelichting op het saldo van de financieringsfunctie verwijzen we naar de paragraaf Financiering.

2.3 Overzicht overhead

Overzicht kosten overhead	Rekening 2021	Bijgest. Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Overhead	42.170	44.958	41.649	41.382	41.149	40.786

Bedragen x € 1.000

2.4 Bedrag heffing vennootschapsbelasting

De vennootschapsbelasting is een winstbelasting. Voor de Wet op de vennootschapsbelasting (Vpb) worden bepaalde activiteiten van een gemeente beschouwd als ondernemersactiviteiten. Over de winsten behaald met deze activiteiten wordt vennootschapsbelasting geheven mits met die activiteit een positief resultaat wordt behaald én er geen vrijstelling van toepassing is. Van onze ondernemersactiviteiten is een aantal winstgevend. Wij zijn echter van mening dat voor deze activiteiten geen vennootschapsbelasting is verschuldigd aangezien deze activiteiten onder de (overheidstaken)vrijstelling vallen of als normaal vermogensbeheer zijn te duiden, waardoor belastingheffing niet aan de orde is.

De belastingdienst is echter van mening dat de winsten uit reclameopbrengsten belastbaar zijn. Om hierover zekerheid te verkrijgen zijn in Nederland in samenwerking met de Belastingdienst enkele rechtszaken gepland om zekerheid te verkrijgen over de belastbaarheid van de winsten die worden behaald met deze activiteiten. Voor boekjaar 2016 heeft de Belastingdienst een naheffingsaanslag opgelegd, waarvoor bezwaar is aangetekend wachtend op de rechterlijke uitspraak. De uitkomst van het bezwaar en een eventuele rechtsprocedure is onzeker. Dit kan gevolgen hebben voor boekjaren vanaf 2016 tot en met 2019, waarbij het bedrag van de heffing jaarlijks circa € 30.000 per jaar zal bedragen. Over de aangifte van het boekjaar 2020 en 2021 is reeds hiermee rekening gehouden.
Naast de beoordeling van het resultaat behaald met reclameopbrengsten, zal er in het boekjaar 2023 ook een doorberekening worden gemaakt met betrekking tot het grondbedrijf. Tot dusver was er bij dit cluster nog geen sprake van winstneming. De verwachting bestaat, dat met dit cluster de komende jaren een positief (fiscaal) resultaat zal worden behaald en in de heffing zal komen.

2.5 Onvoorzien

Om de begroting weerbaarder en robuuster te maken is een begrotingspost onvoorzien opgenomen in de begroting.
Het budget onvoorzien wordt ingezet voor uitgaven die gedurende het jaar als onuitstelbaar en/of onvermijdbaar worden aangemerkt en waarvoor in de begroting geen raming kon worden opgenomen. Indien de uitgave een structureel karakter heeft dan worden de meerjarige consequenties als autonome ontwikkeling in de volgende begroting verwerkt.
Deze post 'Onvoorzien' is verplicht vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) hoewel er geen verplichting is meegegeven hoe groot deze post moet zijn.
Heerlen heeft deze post in het verleden altijd standaard op € 0 gezet, vanaf de begroting 2021 hebben wij € 1,5 miljoen structureel opgenomen.

VOLVO

3. Paragrafen

3.1 Lokale heffingen

1. De geraamde inkomsten

In deze paragraaf zijn de lokale heffingen opgenomen waarvan de besteding zowel gebonden als niet gebonden is. Gebonden besteding betekent dat de baten alleen bestemd zijn voor het doel waarvoor zij geheven zijn. Niet gebonden besteding houdt in dat de baten tot de algemene middelen van de gemeente behoren.
In onderstaand overzicht zijn de verwachte inkomsten voor het jaar 2023 opgenomen. Ten opzichte van 2022 zijn de tarieven grotendeels geïndexeerd met 2,4 %, de inflatiestijging voor 2022 conform de verwachting van het Centraal Plan Bureau (juni 2022). Daar waar tarieven met een hoger percentage zijn verhoogd dan het inflatiepercentage streven we naar (meer) kostendekkendheid. In hoofdstuk 4 van deze paragraaf lichten we de stijging per heffing nader toe.

Heffing	**Begroting 2023**
Niet gebonden heffingen	
A. Onroerende zaakbelasting	26.760.085
B. Hondenbelasting	741.000
C. Toeristenbelasting	342.798
D. Parkeren en fiscalisering parkeerboetes	1.704.314
Subtotaal	**29.548.197**
Gebonden heffingen	
E. Afvalstoffenheffing	12.638.528
F. Rioolheffing	9.372.170
Subtotaal	**22.010.698**
Overige heffingen	
G. Algemene dienstverlening	749.079
H. Omgevingsvergunningen	2.010.712
I. Europese dienstenrichtlijn	36.395
J. Lijkbezorgingsrechten	462.387
K. Marktgelden	142.130
Subtotaal	**3.400.703**
Totaal	**54.959.598**

(bedragen x € 1.000)

2. Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Kostendekking
Insteek is om zoveel als mogelijk kostendekkend te werken, waarbij we de totale woonlasten (Woz- Afval- Riool) zo beperkt mogelijk laten stijgen en maximaal met de verwachte inflatie van het CPB van 2,4%. De tarieven van de riool- en afvalstoffenheffing zijn 100% kostendekkend. De kosten die hiermee samenhangen worden geheel doorberekend aan de burger. Voor overige tarieven waar we onder de kostendekkingsgraad zitten van 100% is dit grotendeels een bewuste keuze om niet alle kosten door te berekenen aan de burger/ondernemer.

Overhead
In de kostendekkende tarieven wordt een opslag voor overhead meegenomen. In de Financiële verordening 2018 hebben we de methode voor de berekening van deze overheadopslag opgenomen.
Bij de toerekening van overhead aan de kostprijs van producten wordt uitgegaan van een aandeel in de totale overheadkosten ter grootte van de geraamde directe personele kosten.

De hoogte van de opslag wordt jaarlijks bepaald bij vaststelling van de begroting en bedraagt voor 2023: 82,8%.

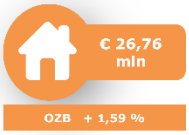
Omslagrente
Bij heffingen waar we te maken hebben met investeringen (voornamelijk de rioolheffing) wordt naast de reguliere afschrijving op de investering een omslagrente (interne rekenrente) toegerekend. Met ingang van begrotingsjaar 2018 wordt de berekeningswijze van onze omslagrente voorgeschreven. Voortaan moet de totaal doorberekende interne rente gelijk zijn aan de totale rentelasten, waardoor niet (of nauwelijks) meer sprake is van een renteresultaat. Doel is het bevorderen van een eenduidige handelwijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en jaarstukken, en het eenduidig inzichtelijk maken van hoe de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie). We voldoen aan de nieuw gewijzigde systematiek van de rente omslagmethode. De nieuwe omslagrente voor 2023 wordt 1,25%.

3. Kwijtscheldingsbeleid

Het gemeentelijk beleid ten aanzien van het verlenen van kwijtschelding van gemeentelijke belastingen is geëffectueerd op kwijtschelding op het gebruikersdeel van de rioolheffing en het vastrecht van de afvalstoffenheffing. Op kwijtschelding voor het variabele deel van de afvalstoffenheffing (DIFTAR o.b.v. het volume/frequentiesysteem) zit een maximum. De maximale kwijtschelding bedraagt voor één persoonshuishoudens € 15,36; twee persoons huishoudens € 19,06 en meerpersoonshuishoudens € 22,75.
Het totaal bedrag aan kwijtschelding voor de riool- en afvalstoffenheffing in de begroting 2023 bedraagt € 1.600.000.

4. Overzicht van de diverse heffingen

A. Onroerende Zaak Belasting

Ten tijde van het opstellen van de begroting is bij BsGW het herwaarderingsproces van het vastgoed in de stad nog niet volledig afgerond. Voor de berekening van de ozb tarieven gebruiken wij deze herwaarderingsgegevens. Omdat we willen uitgaan van zo actueel mogelijke herwaarderingsgegevens gaan wij de vaststelling van de nieuwe ozb tarieven voorleggen aan de Raad in december. Echter ook deze cijfers zullen nog niet definitief zijn (dit proces wordt door de BsGW afgerond begin van het nieuwe jaar), hierdoor blijven verschillen tussen begroting en realisatie mogelijk.
Uitgangspunt voor de OZB tarieven is de opbrengst 2023. Deze opbrengst is berekend door de opbrengst 2022 te verhogen met 1,59%, waardoor de totale woonlastenstijging (ozb-riool-afval) beperkt blijft tot de inflatiestijging van 2,4%.
Vanuit de extra opbrengst OZB niet-woningen wordt € 16.000 gereserveerd voor het Ondernemingsfonds. Hiermee komt de totale omvang van het ondernemingsfonds voor 2023 uit op € 1.006.000.

B. Hondenbelasting

Voor wat betreft de hondenbelasting hebben we een begin gemaakt om de belasting af te schaffen. De begroting 2023 is met € 100.000 verlaagd ten opzichte van 2022.
De verlaging van de inkomsten komt geheel ten goede van de 1 hondbezitter, deze zal in 2023 een tarief betalen van € 80,23 t.o.v. € 85,10 in 2022. De overige tarieven blijven gelijk. Het verwachte aantal honden in Heerlen komt voor 2023 lager uit, ook deze aanpassing is meegenomen in het tarief.

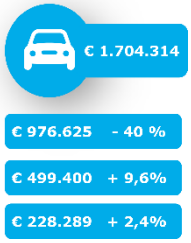
Naast de eigen stappen die we zetten om de hondenbelasting in de komende jaren af te schaffen zullen we de landelijke ontwikkelingen hierin op de voet blijven volgen.

C. Toeristenbelasting

Het tarief voor de toeristenbelasting wordt vastgesteld voor een nieuwe periode van 4 jaar: 2023 t/m 2026. Het nieuwe tarief van € 2,00 per overnachting stijgt met € 0,15 cent ten opzichte van de vorige periode.

D. Parkeergelden en fiscalisering parkeerboetes

- Het tarief voor straatparkeren wordt structureel verlaagd van € 2 per uur naar € 1 per uur.
- De kosten van een naheffingsaanslag is conform vastgesteld Rijkstarief verhoogd naar € 72,90, een stijging van 9,6% t.o.v. 2022.
- Het tarief voor het vergunning parkeren wordt ingaande 2023 verhoogd met 2,4% en afgerond op 10 cent naar boven.
- Het vergunningstarief voor aangewezen pilotgebieden, v.w.b. de invoering van een gefiscaliseerd systeem, wordt niet geïndexeerd. Ook de tarieven van de bezoekersvergunningen (kraskaarten) worden niet geïndexeerd om de overgang in een nieuwe digitale bezoekersregeling in combinatie met het geldig blijven van de huidige kaarten eenduidig te laten verlopen.

E. Afvalstoffenheffing

De tarieven voor het vastrecht van de afvalstoffenheffing stijgen met 2,82%.
Oorzaak hiervan is een kostenstijging bij de RD4 (€ 368.256) welke veroorzaakt wordt door stijgende personeelskosten bij de Gemeenschappelijke Regeling.
De ledigingstarieven voor restafval blijven ongewijzigd.
Het zogenaamde nultarief voor GFT blijven we handhaven en dit geldt ook voor verpakkingsmaterialen kunststof, drankenkartons en blik en papier. Uitgangspunt hier blijft dat huishoudens door goede afvalscheiding zelf een kostenverlaging in de hand hebben voor het variabele deel.

F. Rioolheffing

De kosten voor de rioolheffing stijgen met 2,99%.
Uitgangspunt hierbij is het doorzetten van het beleid welke is vastgesteld in het "Integraal waterplan en watertakenplan Heerlen 2020-2024".
Insteek hierbij is dat kosten niet worden doorgeschoven naar toekomstige generaties. Dit doen we door steeds minder geld te lenen voor onze rioolinvesteringen, waardoor onze afschrijving en rentelasten blijven dalen. De rioolheffing bestaat uit een eigenaars- en een gebruikersheffing. Het eigenarendeel wordt geheven naar een vast bedrag per perceel. Het gebruikersdeel wordt geheven op basis van het waterverbruik.

G. Algemene dienstverlening

Voor 2023 worden de tarieven die niet door het Rijk vastgesteld worden met 2,4% verhoogd en vervolgens afgerond op 5 cent naar boven.

H. Omgevingsvergunningen

In het kader van invoering van de Omgevingswet zal titel 2 (omgevingsvergunningen) van de legesverordening ingrijpend wijzigen. Echter invoering van de wet is nog niet zeker. De verwachting is dat hier begin november duidelijkheid over komt. Insteek is dan ook om de Legesverordening

voor te leggen aan de Raad in december nadat duidelijkheid is over het wel of niet doorgaan van de Omgevingswet.
De huidige verwachting is dat invoering van de omgevingswet ons € 600.000 structureel aan extra inkomsten zal opleveren. Mocht de omgevingswet voor 2023 nog niet doorgaan dan verwachten we dit bedrag in 2023 eenmalig extra te ontvangen door stijgende bouwaanvragen.

I. Horeca

Voor 2023 worden de tarieven verhoogd met 2,4% en afgerond op 5 cent naar boven.

J. Lijkbezorgingsrechten

De tarieven voor 2023 worden met 2,4% verhoogd t.o.v. 2022 en vervolgens afgerond op 10 cent naar boven.

K. Marktgelden

Binnen de gemeente Heerlen zijn drie marktterreinen, Heerlerheide, Hoensbroek en Heerlen-Centrum (hoog en laag tarief). Afhankelijk van de ruimte die op het marktterrein is toegewezen wordt het marktgeld berekend. Er gelden hogere tarieven voor dag plaatsen (de zogenaamde meelopers) op de weekmarkt. Voor 2023 worden de tarieven verhoogd met 2,4%. De tarieven worden niet afgerond.

Overzichten kostendekkendheid

Afval en riool

De tarieven van de afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn 100% kostendekkend.

AFVALSTOFFENHEFFING	2023
Directe Lasten:	
Taakveld Afval	€ 8.996.200
Kapitaallasten	€ 0
Indirecte Lasten:	
Kwijtschelding	€ 1.050.000
Toerekening straatreiniging	€ 640.000
BTW	€ 1.952.328
Dotatie voorziening	€ 0
Onttrekking voorziening	€ 0
Totaal lasten	**€ 12.638.528**
Directe baten:	
Taakveld Afval	€ 0
Baten uit de heffing:	
Afvalstoffenheffing- vast tarief	€ 10.009.776
Afvalstoffenheffing- variabel tarief	€ 2.628.752
Totaal opbrengsten	**€ 12.638.528**
kostendekkingspercentage	100%

RIOOLHEFFING	2023
Directe Lasten:	
Taakveld Riolering	€ 2.106.459
Kapitaallasten	€ 1.960.376
Personeelskosten	€ 675.794
Indirecte Lasten:	
Overhead	€ 559.557
Kwijtschelding	€ 550.000
Toerekening straatreiniging	€ 590.000
Toerekening onkruidbestrijding	€ 375.000
BTW	€ 562.312
Dotatie voorziening	€ 2.269.171
Onttrekking voorziening	-€ 236.499
Totaal lasten	**€ 9.412.170**
Directe baten:	
Taakveld Riolering	€ 40.000
Baten uit de heffing:	
Eigenarendeel	€ 4.294.768
Gebruikersdeel	€ 5.077.402
Totaal opbrengsten	**€ 9.412.170**
Kostendekkingspercentage	100%

Markten en begraafplaatsen

Voor de tarieven van de marktgelden en de lijkbezorgingsrechten is bewust gekozen voor een kostendekking kleiner dan 100%. Bij marktgelden heeft dit te maken met de terugloop van het aantal marktkramen in de afgelopen jaren. De animo voor de markten is afgenomen en het is niet redelijk en wenselijk om de kosten volledig toe te rekenen aan de nog resterende marktkraamhouders. Voor wat betreft de lijkbezorgingsrechten is het ook niet reëel om alle kosten door te rekenen in de tarieven, aangezien begraven of cremeren dan bij veel mensen voor financiële problemen kan zorgen.

MARKTGELDEN	2023
Directe kosten Markten	€ 17.995
Personeelskosten	€ 110.778
Overhead	€ 91.725
Totaal lasten	**€ 220.498**
Marktgelden	€ 142.130
Totaal opbrengsten	**€ 142.130**
Kostendekkingspercentage	64%

LIJKBEZORGINGSRECHTEN	2023
Directe kosten Begraafplaatsen	€ 418.378
Kapitaallasten	€ 132.330
Personeelskosten	€ 276.462
Overhead	€ 228.910
Totaal lasten	**€ 1.056.079**
Lijkbezorgingsrechten	€ 462.387
Totaal opbrengsten	**€ 462.387**
Kostendekkingspercentage	44%

De legestarieven zijn niet kostendekkend. Tarieven zijn grotendeels historisch ontstaan en vervolgens is ieder jaar inflatiecorrectie toegepast. Uitgangspunt is om steeds meer kostendekkend te gaan werken waar mogelijk en wenselijk. Daarnaast hebben we bij een deel van de legestarieven te maken met tarieven die door het Rijk worden vastgesteld, waardoor het niet mogelijk is om alle gemaakte kosten door te berekenen.

LEGES	Lasten 2023	Baten 2023	Kostendekking 2023
Burgerlijke stand	€ 87.830	€ 75.371	86%
Reisdocumenten	€ 152.219	€ 160.770	106%
Rijbewijzen	€ 256.154	€ 291.994	114%
Verstrekkingen Wet Basisregistratie personen	€ 80.990	€ 98.462	122%
Overige hoofdstukken	€ 163.988	€ 93.784	57%
Totaal Titel 1 Dienstverlening	*€ 741.181*	*€ 720.381*	*97%*
Totaal Titel 2 Fysieke Leefomgeving	*€ 1.883.677*	*€ 2.010.712*	*107%*
Totaal Titel 3 Drank en horeca	*€ 153.910*	*€ 36.395*	*24%*
Totaal Leges	**€ 2.778.768**	**€ 2.767.488**	**99,59%**

5. Een aanduiding voor de lokale lastendruk

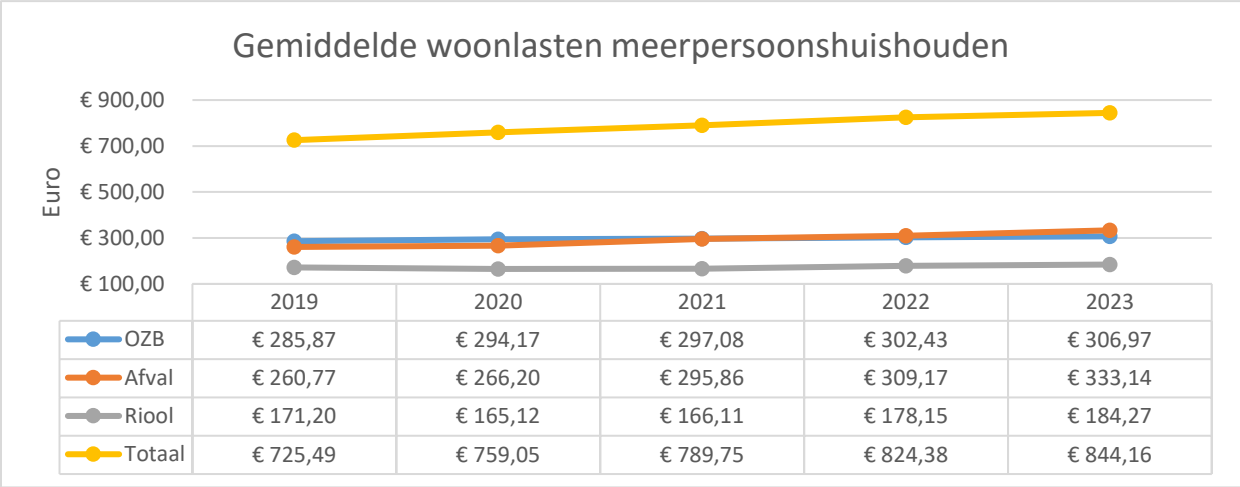
Om voor uw persoonlijke situatie de hoogte van de lokale lasten te berekenen kunt u kijken op de Lokale Lastenmeter via de volgende link: https://heerlen.lokalelastenmeter.nl/
Voor een indicatie van de gemiddelde woonlasten zie de overzichten hieronder.

Woonlasten 2023 Heerlen

In onderstaand overzicht de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens in Heerlen voor het jaar 2023. Voor het variabel deel van de afvalstoffenheffing is het uitgangspunt het aantal verwachte ledigingen van betreffende huishoudens.

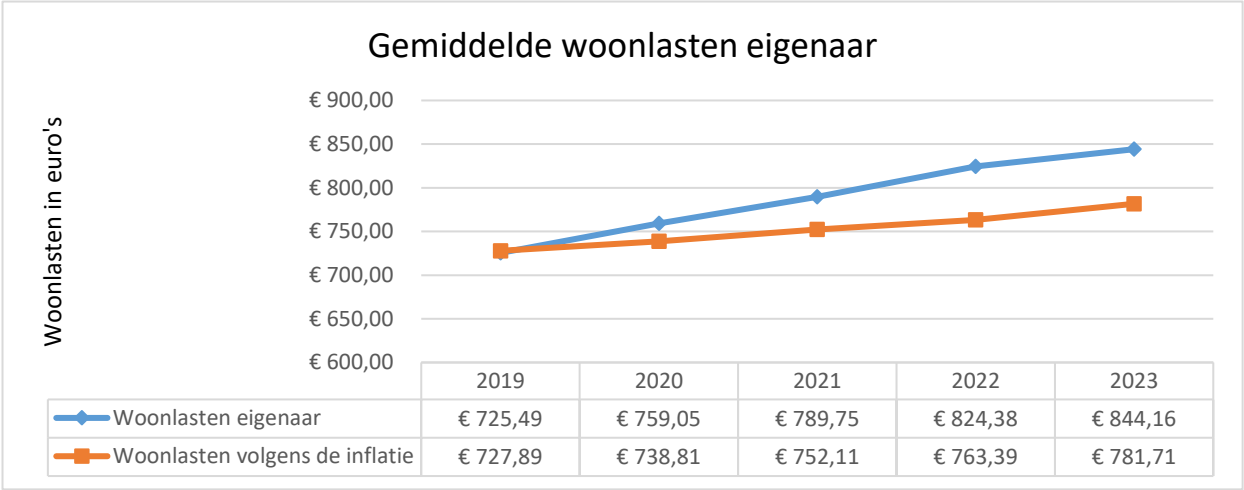
Woonlasten Heerlen	2023
Afval vast bedrag	
1-persoons huishouden	189,16
2-persoons huishouden	235,22
Meerpersoons huishouden	281,28
Afval variabel bedrag (gemiddeld aantal ledigingen)	
1-persoons huishouden	25,80
2-persoons huishouden	38,70
Meerpersoons huishouden	61,25
Riool	
Eigenaar (vast bedrag)	87,96
Gebruikers (afh. m3 waterverbruik)	101,82
OZB	
Eigenaar, belastingdruk	311,85
Totale woonlasten meerpersoonshuishouden	**844,16**

Verloop woonlasten periode 2019-2023

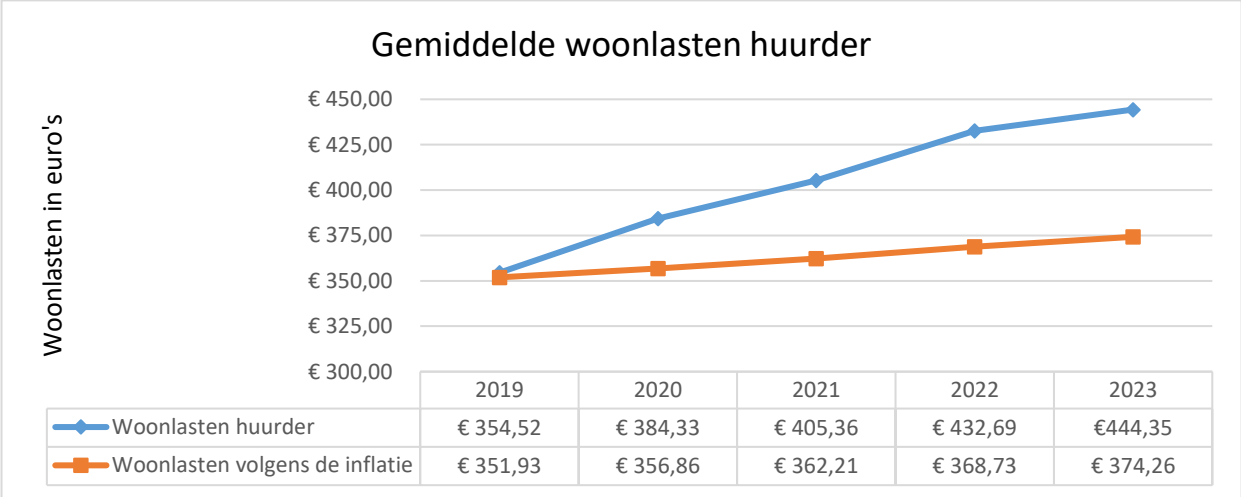
	2019	2020	2021	2022	2023
OZB	€ 285,87	€ 294,17	€ 297,08	€ 302,43	€ 306,97
Afval	€ 260,77	€ 266,20	€ 295,86	€ 309,17	€ 333,14
Riool	€ 171,20	€ 165,12	€ 166,11	€ 178,15	€ 184,27
Totaal	€ 725,49	€ 759,05	€ 789,75	€ 824,38	€ 844,16

Verloop woonlasten eigenaren 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Woonlasten eigenaar	€ 725,49	€ 759,05	€ 789,75	€ 824,38	€ 844,16
Woonlasten volgens de inflatie	€ 727,89	€ 738,81	€ 752,11	€ 763,39	€ 781,71

Verloop woonlasten huurders 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Woonlasten huurder	€ 354,52	€ 384,33	€ 405,36	€ 432,69	€444,35
Woonlasten volgens de inflatie	€ 351,93	€ 356,86	€ 362,21	€ 368,73	€ 374,26

HIER

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen

Deze paragraaf geeft de actuele stand van het weerstandsvermogen en de risico's van de gemeente Heerlen weer. Het weerstandsvermogen geeft de mate aan, waarin de gemeente in staat is om de nadelige gevolgen van risico's (financiële tegenvallers) op te vangen zonder dat het beleid moet worden gewijzigd. Het geeft tevens inzicht in de robuustheid van de financiële positie van de gemeente.

Het weerstandsvermogen is afhankelijk van de benodigde weerstandscapaciteit (de ingeschatte risico's) en de beschikbare weerstandscapaciteit (de middelen die beschikbaar zijn om eventuele tegenvallers op te vangen). Bij de begroting 2023 zijn risico's geactualiseerd, geïnventariseerd en zoveel mogelijk gekwalificeerd. Bij de (grotere) projecten van de gemeente Heerlen die projectmatig uitgevoerd worden, wordt de RISMAN-methode voor risicobeheersing toegepast. Dat wil zeggen dat regelmatig (1 x per kwartaal) op een gestructureerde wijze de mogelijke risico's binnen een project geïnventariseerd worden, de beheersmaatregelen daarvoor geformuleerd worden en er een actor benoemd wordt die met de betreffende beheersmaatregel aan de slag gaat. Dit alles wordt vastgelegd in een risicoregister dat gedeeld wordt met en actueel gehouden wordt door het projectteam. De belangrijkste invalshoeken voor de beheersing van een project zijn tijd, geld en kwaliteit van het project. De onderkende risico's worden zoveel als mogelijk financieel gekwantificeerd. Daarbij wordt de link gelegd met de risicoreserve en de post onvoorzien binnen de opgestelde projectbegroting.
De gekwantificeerde risico's moeten opgevangen kunnen worden binnen deze posten risicoreserve en onvoorzien van het betreffende project.

Onze weerstandcapaciteit is opgebouwd uit de algemene reserve, algemene reserve grondbedrijf en de bestemmingsreserve ter dekking risico's grondexploitatie.

Weerstandsvermogen is opgebouwd uit:

Weerstandcapaciteit:	
Algemene reserve (31-12-2022)	€ 8.257.975
Algemene reserve grondbedrijf	€ 236.537
Bestemmingsreserve ter dekking risico's grondexploitatie	€ 5.542.290
Storting in algemene reserve in 2023	€ 2.950.000
Totaal:	**€16.986.802**

Risico simulatie is opgebouwd uit:

Risico's:	
Programma Economie	€ 3.075.500
Programma Sociaal Domein	€ 1.350.000
Programma VHROSV	€ 1.506.750
Programma Verkeer en vervoer	€ 550.000
Alle programma's	€ 12.109.375
Grondbedrijf	€ 1.633.986
Totaal:	**€ 20.225.611**

Het weerstandsvermogen is als volgt berekend:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

(= max. of min. risicobedrag)

Op basis van de beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserve) is de ratio:

Begroting 2023
17 mln. (weerstandscapaciteit) / 20,2 mln. (risicosimulatie) = **0,84**

Beoordeling weerstandsvermogen
Om de ratio voor het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel die in samenwerking tussen NAR en de Universiteit Twente is opgesteld. Op basis van bovenstaande berekening wordt het weerstandsvermogen van de gemeente Heerlen gewaardeerd op matig.

Ratio weerstands-vermogen	**Waardering**
> 2	Uitstekend
1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
1,0 < x < 1,4	Voldoende
0,8 < x < 1,0	Matig
0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Herstelplan
In de begroting 2019 hebben wij een herstelplan opgesteld. In dat herstelplan hebben wij afgesproken dat het weerstandsvermogen uiterlijk op 31 december 2021 op het met de raad afgesproken minimumniveau van 0,8 moet staan. In de begroting 2023 voldoen wij wederom aan het uitgangspunt van een minimumniveau van 0,8.

Bij het vaststellen van de begroting 2019 heeft uw raad een motie aangenomen inzake de ontwikkeling van een extra kengetal met betrekking tot de financiële weerbaarheid/het weerstandsvermogen. Het nieuwe kengetal is in samenspraak met de werkgroep Financial Audit tot stand gekomen.

De weerstandscapaciteit wordt berekend door de hoogte van de algemene reserve inclusief de begrote post onvoorzien te delen door het begrotingstotaal. Als norm is 2% genomen. In de jaarrekening 2021 (laatste ijkmoment) is het ratio gestegen naar een niveau van 2,1%. Bij de samenstelling van de begroting 2023 stijgt het ratio naar 2,8%. Hiermee voldoen we ruimschoots aan de gestelde norm weerstandscapaciteit van 2%.

De algemene reserve per ultimo 2023 is begroot op € 11,2 miljoen en de post onvoorzien is begroot op € 1,5 miljoen. De totale weerstandscapaciteit is € 12,7 miljoen voor 2023. Het begrotingstotaal voor 2023 is € 452 miljoen.

Dit resulteert in een ratio van het nieuwe kengetal van:

$$\text{kengetal weerstandscapaciteit} = \frac{\text{Totale weerstandscapaciteit 2023}}{\text{Begrotingstotaal 2023}}$$

€ 12,7 miljoen (algemene reserve + post onvoorzien) / € 452 miljoen (begrotingstotaal) = 2,8%

Risico's

Claims "alle programma's" (Incidenteel (I))
Bij het uitoefenen van haar taken, wordt de gemeente regelmatig geconfronteerd met claims van derden, die leiden tot juridische procedures. Deze claims kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op aanbestedingen, (loonkosten)subsidies, planschades óf op eerder toegekende schadevergoedingen. Het grootste deel van deze claims is niet verzekerd en de uitkomst van juridische procedures is moeilijk in te schatten.

Te nemen maatregel:
Blijven monitoren zodat mogelijke risico's vermeden worden.

Economische activiteit programma "Economie" (Structureel (S))
Reeds een paar jaar is er sprake van een positieve ontwikkeling bij het aantrekken en vestigen van nieuwe bedrijven, maar vooral ook bij het uitbreiden van het reeds in Heerlen respectievelijk de regio zittende bedrijfsleven. De goede economische situatie in zijn algemeenheid, maar ook de actieve inzet vanuit de gemeente en de beschikbaarheid van aantrekkelijke bedrijfslocaties is een van de hoofdredenen hiervoor. Heerlen is steeds meer op de kaart als aantrekkelijk vestigingsgebied. Ook investeerders in onroerend goed vinden Heerlen een interessant gebied. Op de locaties Trilandis en Avantis zijn de resultaten goed, niet alleen nieuwe bedrijven maar vooral ook uitbreidingen van het bestaande bedrijfsleven. Dit betekent ook dat er binnen afzienbare tijd een schaarste probleem ontstaat, met name aan grootschalige locaties.

Voor de meer lokale en kleinschalige bedrijventerreinen Coriopolis, Autoboulevard en Emmaterrein waren de uitgiftes minder goed. Door het gebrek aan uitgeefbare gronden zijn nu ook deze terreinen door de markt herontdekt. Naar verwachting wordt er in 2022/2023 verkocht op Coriopolis en zijn meerdere partijen geïnteresseerd in herontwikkeling van het Emma terrein. Deze terreinen zijn op dit moment nog onvoldoende op de markt afgestemd. Voor deze locaties draagt de gemeente als grondeigenaar zelf het volledige risico bij vertraging in de verkoop van gronden.

In zijn algemeenheid bestaan er ook de risico's van schaarste op het stroomnet, schaarste op de arbeidsmarkt en de stijgende energieprijzen. Al met al factoren die van grote invloed zijn.

Te nemen maatregel:
Voor de lokale terreinen dient de profilering (meer marktgericht) en acquisitie sterker te worden ingezet. Deze locaties blijven een risico. Voor Trilandis – waarbij de gemeente enig aandeelhouder is - is geen risico aan de orde. Avantis ontwikkelt zich ook steeds meer positief en het risico voor de gemeente is beperkt en te overzien.

Projectenportefeuille programma "VHROSV" (S)
De beschikbare budgetten om een aantal infrastructurele en/of ontwikkelingsprojecten te realiseren zijn op middellange en lange termijn niet voldoende om alle voornemens te realiseren. (Her)prioritering van projecten is daarom noodzakelijk. Dit kan betekenen dat een aantal voorgenomen projecten stopgezet c.q. getemporiseerd zal worden en dat gewekte verwachtingen bij derden mogelijk niet nagekomen kunnen worden. In hoeverre dit leidt tot schade is niet in te schatten. Nieuwe initiatieven van derden zijn nauwelijks inpasbaar qua beschikbare capaciteit en middelen.

Reeds genomen maatregel:
Een herprioritering van (woningbouw)projecten is doorgevoerd. Een aantal grondexploitatieprojecten zal hierdoor niet worden afgerond. Dit is in nagenoeg alle gevallen toe te schrijven aan de marktomstandigheden waardoor het plan, op basis waarvan de exploitatie was opgesteld, niet meer kan worden uitgevoerd. In al deze gevallen moet uit nadere studie blijken of en zo ja,

wanneer alsnog opbrengsten voor deze locaties kunnen worden gegenereerd. De komende tijd wordt duidelijk welke financiële consequenties de herprioritering heeft.

Te nemen maatregel:
Ook de woningbouwplannen die wel nog op de Parkstadprogrammering staan en op realisering wachten, worden beleidsmatig opnieuw tegen het licht gehouden. Hierbij worden- voor zover mogelijk- ook de juridische en financiële consequenties van het eventueel schrappen van plannen in kaart gebracht. De nieuwe Parkstadprogrammering is vastgesteld. Wanneer nieuwe plannen voor een project zijn opgesteld, worden deze aan de raad ter besluitvorming voorgelegd inclusief de daaraan verbonden financiële consequenties. Alsdan moeten wellicht voorzieningen worden gevormd om deze financiële implicaties op te vangen.

Verbonden Partijen "alle programma's" (S)
Verbonden partijen voeren meestal gemeentelijke taken uit met een groot politiek belang. Ze leveren een forse bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen. Participatie in verbonden partijen levert de gemeente niet alleen voordelen op, maar ook financiële en bestuurlijke risico's.

Te nemen maatregel:
Het beleid conform de nota verbonden partijen uitvoeren. Om de voordelen optimaal te benutten en de risico's te beheersen is aandacht voor de sturingsrelatie met en risicobeheersing bij verbonden partijen belangrijk. Voor meer toelichting zie paragraaf 3.6 Verbonden partijen.

Bodemsanering programma "VHROSV" (S)
De gemeente kan op enig moment te maken krijgen met een geval van ernstige en gezondheids-bedreigende bodemvervuiling waar onmiddellijk moet worden gesaneerd. In zo'n situatie worden de saneringskosten ten laste van de algemene reserve gebracht. Dit komt, statistisch gezien, ongeveer één maal in de vijf jaar voor en vergt dan enorm hoge kosten aan sanering. Afhankelijk van de grootte van de verontreiniging is dan al gauw te rekenen met enkele honderdduizenden euro's aan kosten.

Te nemen maatregel:
Door onderzoek proberen we te achterhalen wie de veroorzaker is van de vervuiling. De kosten worden vervolgens verhaald op de vervuiler.

Bestuurskracht programma "Bestuur en Ondersteuning" (S)
Regionale samenwerking kan een risico met zich meebrengen. De mate waarin wij onze ambities tot uitvoering brengen en/of wij onze lobbydoelstellingen bereiken is afhankelijk van het vermogen van de regio om als samenwerkende gemeenten samen op te trekken, middelen te verzamelen en de uitvoering op gang te krijgen.

Reeds genomen maatregel:
Voortgang in de samenwerking in Parkstadverband blijven sturen en monitoren.

Achterstand bij actualisering bestemmingsplannen programma "VHROSV" (S)
Het bestemmingsplan is het instrument bij uitstek om het ruimtelijk beleid te handhaven. Het bestemmingsplan moet om de 10 jaar geactualiseerd worden. Momenteel is er een achterstand ontstaan in het actualiseringsproces. Heerlen kent 25 plangebieden die cyclisch dienen te worden geactualiseerd. Binnen de mogelijkheden van Heerlen is de verwachting dat deze inhaalactie in 2024 wordt gerealiseerd. Echter door de toename van bouwinitiatieven en de komst van de

Omgevingswet wordt op dit moment niet voldoende voortgang geboekt om deze inhaalslag te realiseren.

Het volgende risico doet zich voor:
- Het ontbreken van een adequaat ruimtelijk sturingsinstrument.

Reeds genomen maatregel:
Een inventarisatie is verricht naar de mogelijkheid om bestemmingsplannen te temporiseren met de bijbehorende globale risico's.

Te nemen maatregel:
Op basis van de omgevingswet een strategie bepalen voor een gebiedsdekkende actuele regeling.

Ontoereikende SPUK uitkering Sport inzake BTW programma "Sport en recreatie" (S)
Voor investeringen in sportvoorzieningen heeft het Rijk een compensatieregeling voor gemeenten ingesteld om de betaalde BTW gedeeltelijk terug te ontvangen. De voorwaarden zijn aangescherpt, waarbij de kosten voor bewegingsonderwijs zijn uitgesloten. Dit resulteert in bijna een halvering van de compensatie.

Reeds genomen maatregel:
Wij hebben in dit kader de compensatie aangevraagd, waarbij vanwege een landelijk plafond maximaal 80% wordt toegekend. Parallel is een bezwaar ingediend tegen het uitsluiten van bewegingsonderwijs, we zijn hier nog in afwachting van een besluit op het bezwaar.

Stikstofaanpak programma "VHROSV" (S)
Door de opgelegde strengere eisen met betrekking tot de uitstoot van stikstof komt de uitvoering van projecten in het gedrang.

Reeds genomen maatregel:
We hebben onderzocht op hoeveel projecten de veranderde regelgeving ten opzichte van stikstof invloed heeft en hebben deze informatie ook aangeleverd aan provincie, ministerie BZK en VNG. Dit betreft aantallen bouwprojecten en bestemmingsplannen in de verwachting of wetenschap dat er vertraging was of zou kunnen optreden als gevolg van stikstofdepositie. Er is een gemeentelijke werkgroep Stikstofdepositie gevormd om beantwoording van vragen te coördineren, kennis te verzamelen en na te gaan in welke mate we kunnen omgaan met de vergunningverlening van kleine projecten. Dit met het oog op het wegvallen van de drempelwaarde voor melding- of vergunningplicht.

Te nemen maatregel:
Doorlopend wordt per project bekeken of een natuurvergunning aan de orde is. Leidt een project tot stikstofdepositie in een Natura 2000 gebied en zijn er significante effecten, dan kan er niet worden teruggevallen op het Programma Aanpak Stikstof (PAS) en adviseren wij onderzoek te doen naar maatregelen in het project waarmee de stikstofdepositie voorkomen kan worden. Indien nodig overleggen we met het informatieloket van de provincie Limburg.

Regelgeving PFAS (poly- en perfluoralkylstoffen) programma "VHROSV" (S)
Als gevolg van verscherpte regelgeving inzake het afvoeren van verontreinigde grond (PFAS) vallen allerlei projecten/initiatieven in de stad stil.

Genomen c.q. nog te nemen maatregel:
Voor de PFAS-crisis is een handelingsprotocol opgesteld waarin de volgende items zijn opgenomen: aanpassing van de regionale bodemkwaliteitskaart, onderzoek naar de aanwezigheid van PFAS in de bodem van Heerlen, afspraken over toezicht en handhaving met de RUD-ZL, voorkomen van stagnatie door het maken van afspraken over afvoer van grond uit gemeentelijke projecten en communicatie over de mogelijkheid voor burgers om grond af te voeren.

Sociaal domein programma "Sociaal Domein" (S)
De transformatie in het sociale domein, met als basis onze geformuleerde uitgangspunten 'sturing en bekostiging sociaal domein' en de stelselherziening van beschermd wonen en opvang, vergen nog de nodige inspanningen van zowel onze gemeente als de zorgaanbieders en andere betrokken partijen. Bovendien is het aantal kinderen met jeugdhulp in Heerlen hoger dan het landelijk gemiddelde. Daarnaast zagen we in de afgelopen jaren een verzwaring van de problematiek. Momenteel bereiden we nieuwe aanbestedingen voor Jeugd, BW/MO en WMO begeleiding voor. Wat de kosten voor 2023 en volgende jaren worden is nu nog onzeker. Tegelijkertijd is Heerlen-Noord aangewezen als een van de 16 stadsdelen in Nederland (een van de weinige buiten de Randstad) die een langjarige wijkgerichte aanpak krijgen, gericht op kwetsbare bewoners. Hiermee krijgt Heerlen erkenning voor de complexe sociaal economische problematiek en langdurige samenwerking met Rijk.

Het kabinet werkt aan een aanpassing van de eigen bijdrage voor de huishoudelijke hulp in de WMO.
De beoogde datum van inwerkingtreding is op 1 januari 2025 gesteld. De bijdrage uit de algemene uitkering wordt vanaf 2025 met € 700.000 verlaagd. Het kabinet gaat ervan uit dat dit budgettair neutraal verloopt voor de gemeentes, omdat er inkomsten uit de eigen bijdrages tegenover staan. Heerlen kent echter een vrijstelling van de eigen bijdrage WMO voor een groot aantal cliënten (minimabeleid). Er is een risico dat de nieuwe regeling voor Heerlen niet budgettair neutraal zal zijn.

Te nemen maatregelen:
WMO maatschappelijke ondersteuning:
- Resultaatgerichte afspraken maken met de zorgaanbieders en daarop blijven sturen.
- Intensiveren informele zorg en preventie via onze contractpartij Heerlen STAND-BY!
- Het continueren van periodieke regiegesprekken met de zorgaanbieders.

Jeugd:
- Ambulante jeugdhulp en lokaal preventieve activiteiten verder vormgeven en transformeren via onze partner in de basishulp jeugd.
- Blijven sturen op optimale samenwerking tussen aanbieders van jeugdhulp, verwijzers en andere stakeholders.
- Op basis van opgedane ervaringen, samen met partners komen tot een passende inkoop- en financieringssystematiek bij de inhoudelijke doelstellingen voor jeugdhulp residentieel (verblijf).
- Belangrijk is dat de beschikbaarheid en continuïteit van jeugdhulp is geborgd (inhoudelijk en door monitoring van de financiële situatie zorgaanbieders). Wanneer de financiële situatie van zorgaanbieders zorgelijk is, passen wij als Jeugdregio Zuid-Limburg het landelijke draaiboek 'Continuïteit Jeugdhulp' van de Jeugdautoriteit toe.
- Combinatie jeugdzorg-onderwijs verder vormgeven.
- Vergroten van preventie middels Kansrijk van Start Heerlen, Kansrijke Start Parkstad en Trendbreuk Zuid-Limburg.

Inburgering:
- De mogelijke meerkosten bij een aantal modules van de inburgering worden opgevangen door andere modules scherp in te kopen en daar geld over te houden. Ook wordt er actief op

aangestuurd dat de inburgering plichtige zo snel als mogelijk zelfredzaam wordt, zodat individuele begeleiding gestopt kan worden.

WMO Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang programma "Sociaal Domein" (S)
Zoals het er nu naar uitziet worden vanaf 2024 (met een overgangstermijn van 10 jaar) de Rijksmiddelen voor Beschermd Wonen herverdeeld tussen de regio's. Onze regio krijgt dan als gevolg van deze landelijke herverdeling minder rijksmiddelen. In deze begroting hebben we op basis van een inschatting rekening gehouden met deze financiële achteruitgang. Tevens worden ze niet meer toegekend aan de centrumgemeentes maar aan alle gemeentes. Ook met een ingroeipad van 10 jaar. Dit betekent financieel een achteruitgang op de middelen die Heerlen zelf krijgt. Maar dit betekent niet dat er voor de regio een tekort ontstaat op dit terrein. Er blijft sprake van een overschot. Er wordt gewerkt aan goede afspraken over de verdeling van de kosten (en daarmee het overschot) tussen de 7 gemeentes van Parkstad. Beschermd Wonen is vanaf 2023 herijkt. Er is een samenwerkingsverband van instellingen dat het vorm gaat geven. Wij financieren dat met een lumpsumsubsidie. Daarnaast werken we met de regiogemeenten aan nieuwe proces- en samenwerkingsafspraken.

Zoals hierboven gemeld, wij verwachten voor de regio zeker geen tekort. De totale rijksmiddelen blijven ruim voldoende om Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang in onze regio vorm te blijven geven.
De afspraken over hoe de gemeentes bijdragen in de totale kosten (de ambtelijke organisatie plus de kosten Beschermd Wonen en Opvang) betekenen wel dat de overschotten op dit beleidsveld, die Heerlen als centrumgemeente tot nu toe ten gunste van de eigen begroting kon inzetten de komende jaren zullen afnemen.

Te nemen maatregelen:
- Er is voor 2023 en volgende jaren zo efficiënt mogelijk vormgegeven aan Beschermd Wonen , waarbij een samenwerkingsverband van organisaties het zal gaan uitvoeren, met financiering in de vorm van een lumpsum.
- Goede afspraken over de kostenverdeling tussen de gemeenten.

Open einde regelingen Sociaal Domein (Participatiewet, Jeugd, WMO, Schuldhulpverlening) programma "Sociaal Domein" (S)
Vanuit onze gemeentelijke zorgplicht zijn wij verplicht deze voorzieningen aan burgers aan te bieden.

Te nemen maatregelen:
Benodigde zorg en ondersteuning afstemmen op de behoefte(n) van de burgers en bijhouden hoe deze behoefte(n) zich ontwikkelen.

Gemeentefonds alle programma's (S)
Herijking en verdeelmaatstaven
Het nieuwe verdeelstelsel voor het gemeentefonds per 1 januari 2023 is geen eindstation en zal continu onderhoud vragen. De door de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) voorgestelde onderzoeksagenda is hierbij het vertrekpunt. De resultaten van de uitgevoerde onderzoeken kunnen bij het doorvoeren van wijzigingen in het verdeelstelsel leiden tot financiële impact bij (individuele) gemeenten. Als gevolg van de invoering van het nieuwe verdeelmodel voor het gemeentefonds per 1 januari 2023 zijn er nieuwe en gewijzigde maatstaven, daardoor moeten we naast onze eigen prognoses ook gebruik maken van berekeningen van het Rijk. Dit vormt een risico, omdat de ontwikkelingen in Heerlen op onderdelen afwijken van de landelijke ontwikkelingen.

Ontwikkelingen gemeentefonds 2026 ev
De oploop van de opschalingskorting is vanaf 2026 weer opgenomen. Vanaf 2026 vervalt de koppeling met de rijksuitgaven en is het accres vastgezet aangevuld met indexatie voor loon- en prijsontwikkeling. In de contourennota zijn de stappen beschreven die het kabinet wil zetten om te komen tot een nieuwe financieringssystematiek voor 2026 en verder passend bij taken en opgaven waar Rijk en medeoverheden voor staan. Daarbij wordt de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied betrokken.

Eenmalige Rijksbijdrage
Het Rijk werkt met gemeenten en provincies door aan een nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026. In aanloop daarnaartoe stelt het kabinet voor gemeenten eenmalig € 1 miljard extra in 2026 beschikbaar. Daarvan wordt een bedrag van € 76 miljoen aan het BTW-compensatiefonds toegevoegd en komt € 924 miljoen beschikbaar via de algemene uitkering van het gemeentefonds. Vanwege de incidentele aard van deze inkomsten, hebben wij vanaf 2027 geen inzicht in de structurele inkomsten en structureel evenwicht van onze begroting.

Te nemen maatregelen:
Ontwikkelingen volgen en blijvend monitoren.

Na-ijl effecten coronapandemie alle programma's (I)
Deze pandemie heeft nog steeds grote gevolgen voor de gezondheid van de bevolking, onze samenleving en economie. De gevolgen zijn o.a. het toenemen van eenzaamheid, oplopen van schulden en vergroten van uitkeringsafhankelijkheid van onze inwoners. Het raakt de meest kwetsbaren in de samenleving. Er wordt landelijk gezocht naar een gezonde balans in de samenleving tussen risico's voor de overheid en ondernemers
De economische situatie vraagt om samenwerking tussen allerlei partijen: werkgevers en werkenden, sociale partners, onderwijs, uitvoeringsorganisaties, gemeenten en de rijksoverheid.

Te nemen maatregelen:
Ontwikkelingen volgen en blijvend monitoren.

Macro economische ontwikkelingen (inflatie, rente en energiekosten)
De impact van de oorlog in Oekraïne op de wereldwijde economie is groot en is op dit moment nog niet precies in te schatten. Directe gevolgen voor onze stad zijn bijvoorbeeld de opvang van Oekraïense vluchtelingen, de impact van economische sancties op burgers en ondernemers in de stad, maar ook eventuele contracten voor afname van Russisch gas (Gazprom). Ook zijn er macro-economisch ingrediënten aanwezig voor een recessie (stijgende inflatie, tekort aan grondstoffen, tekort aan fossiele brandstoffen, hogere energielasten, verstoring van productielijnen en oplopende rente). Dit heeft impact op de financiële positie van de gemeente, bijvoorbeeld voor de haalbaar- en financierbaarheid van haar meerjarige investeringen, maar ook op onze burgers en het sociaal domein (uitkeringen, vluchtelingen, jeugdhulp, etc.). Daarnaast is het mogelijk dat instellingen en burgers niet meer aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen waardoor vorderingen (bv. huur, leges) niet verhaalbaar zijn. De onzekerheid die de torenhoge energiekosten en inflatie met zich meebrengen raakt onze gemeente.

Te nemen maatregelen:
Het is een bijna onmogelijke opgave om de gevolgen van deze ontwikkeling een plek te geven in de begroting. Om een balans te vinden tussen de ambities van Heerlen en realistisch financieel beheer kiezen wij ervoor om de algemene reserve jaarlijks te versterken. In 2023 storten we € 3 miljoen, in 2024 € 3,9 miljoen en in 2025 € 4,9 miljoen.

Financiële kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van een provincie of gemeente. Om dit te bereiken presenteren wij deze kengetallen conform BBV in onderstaand overzicht. In paragraaf 4.5 Financiële status en weerbaarheid laten we in één overzicht de financiële gezondheid van de gemeente zien: "zo staat de gemeente er financieel voor". Hier worden onderstaande kengetallen verder toegelicht.

Ratio's	Jaarrekening 2021	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026
Netto schuldquote	75,4%	91,3%	96,8%	94,3%	89,7%	91,8%
Gecorrigeerde netto schuldquote	75,9%	91,9%	97,3%	94,8%	90,2%	92,3%
Solvabiliteitsratio	9,6%	6,5%	6,3%	7,0%	9,1%	7,7%
Kengetal grondexploitaties	2,1%	3,0%	2,9%	2,9%	2,8%	2,9%
Structurele exploitatieruimte	0,9%	-0,2%	0,8%	2,0%	3,1%	-1,5%
Belastingcapaciteit	97,4%	91,2%	88,9%	88,9%	88,9%	88,9%

	Netto schuldquote	Jaarrekening 2021	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026
A	Vaste schulden	307.477	328.654	328.654	360.987	380.320	402.654
B	Netto vlottende schuld	74.108	101.368	132.434	99.710	65.765	40.404
C	Overlopende passiva	54.505	54.505	54.505	54.505	54.505	54.505
D	Financiële vaste activa	27.543	29.723	29.720	29.719	29.700	29.681
E	Uitzettingen < 1 jaar	39.748	29.563	29.563	29.563	29.563	29.563
F	Liquide middelen	6.970	6.970	6.970	6.970	6.970	6.970
G	Overlopende activa	15.124	15.124	15.124	15.124	15.124	15.124
H	Totale baten	460.081	441.345	448.574	459.855	467.206	453.217
I	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H*100%	75,4%	91,3%	96,8%	94,3%	89,7%	91,8%

Bedragen x € 1.000

	Gecorrigeerde netto schuldquote	Jaarrekening 2021	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026
A	Vaste schulden	307.477	328.654	328.654	360.987	380.320	402.654
B	Netto vlottende schuld	74.108	101.368	132.434	99.710	65.765	40.404
C	Overlopende passiva	54.505	54.505	54.505	54.505	54.505	54.505
D	Financiële vaste activa (-/- verstrekte leningen)	25.249	27.429	27.426	27.425	27.405	27.387
E	Uitzettingen < 1 jaar	39.748	29.563	29.563	29.563	29.563	29.563
F	Liquide middelen	6.970	6.970	6.970	6.970	6.970	6.970
G	Overlopende activa	15.124	15.124	15.124	15.124	15.124	15.124
H	Totale baten	460.081	441.345	448.574	459.855	467.206	453.217
I	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H*100% Gecorrigeerd voor de verstrekte leningen	75,9%	91,9%	97,3%	94,8%	90,2%	92,3%

Bedragen x € 1.000

	Solvabiliteitsratio	Jaarrekening 2021	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026
A	Eigen vermogen	48.868	35.181	36.076	40.744	52.854	44.170
B	Balanstotaal	506.456	539.458	572.910	581.174	581.877	573.299
C	Solvabiliteitsratio (A/B)*100%	9,6%	6,5%	6,3%	7,0%	9,1%	7,7%

Bedragen x € 1.000

	Kengetal grondexploitaties	Jaarrekening 2021	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden						
B	Bouwgronden in exploitatie	9.773	13.157	13.157	13.157	13.157	13.157
C	Totale baten	460.081	441.345	448.574	459.855	467.206	453.217
D	Grondexploitatie (A+B)/C*100%	2,1%	3,0%	2,9%	2,9%	2,8%	2,9%

Bedragen x € 1.000

	Structurele exploitatieruimte	Jaarrekening 2021	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026
A	Totale lasten	443.931	448.853	447.678	453.787	454.992	461.913
B	w.v. structureel	430.584	430.486	445.270	451.616	453.617	460.858
C	Totale baten	460.081	441.345	448.574	459.855	467.206	453.217
D	w.v. structureel	435.582	429.178	447.960	459.850	467.206	453.217
E	Saldo baten en lasten (=C-A)	16.149	-7.509	896	6.068	12.214	-8.695
F	Mutaties reserves	908	7.509	-896	-4.667	-12.099	8.695
G	w.v. structurele toevoegingen	125					
H	w.v. structurele onttrekkingen	-645	628	686	793	787	781
I	Resultaat (E+F)	17.057	0	0	1.401	115	0
J	Structurele ruimte ((D-B)+(H-G)/(C)*100%	0,9%	-0,2%	0,8%	2,0%	3,1%	-1,5%

Bedragen x € 1.000

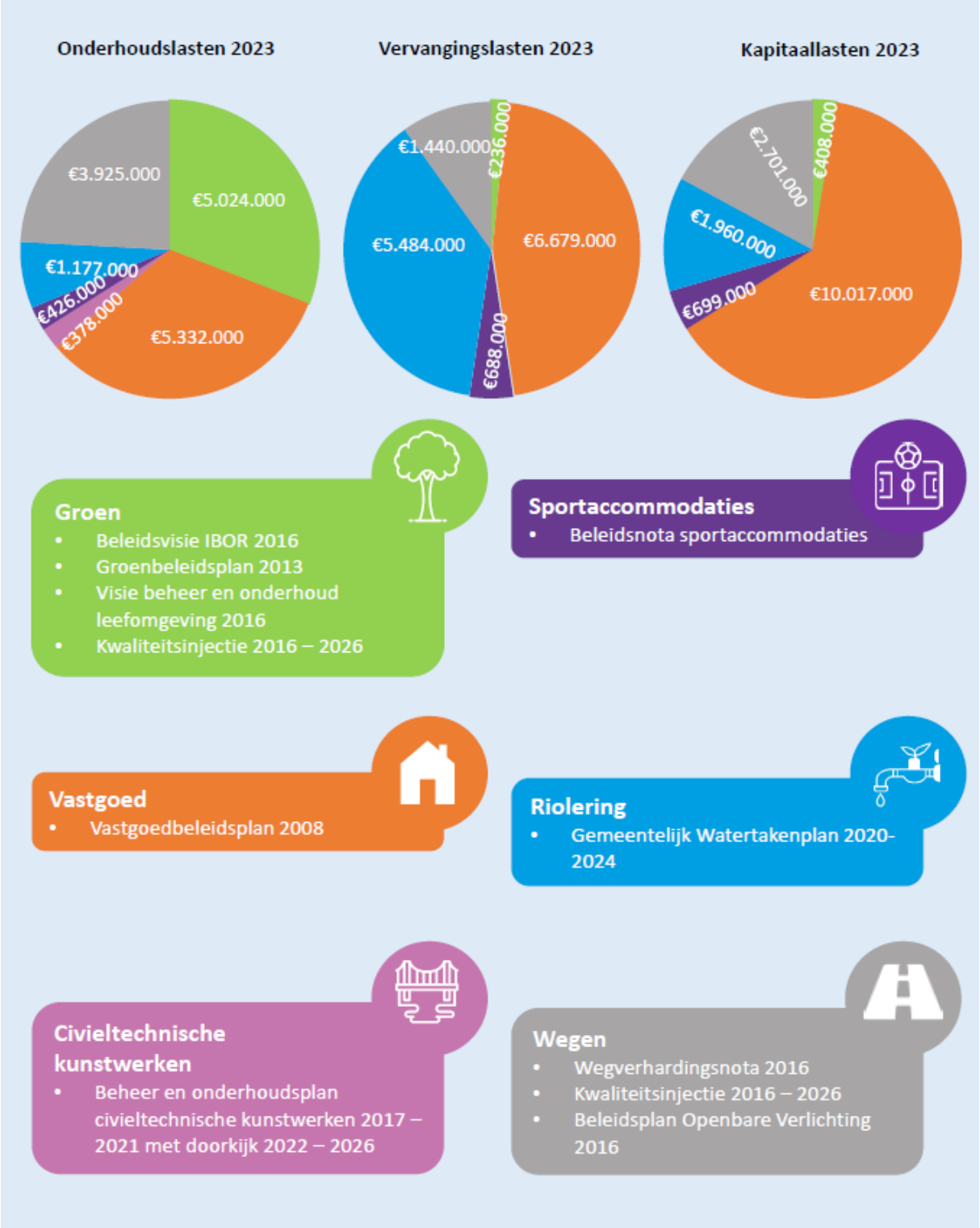
	Belastingcapaciteit *	Jaarrekening 2021	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	303,05	306,97	311,85	327,44	343,81	361,00
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	166,11	333,14	342,53	359,66	377,64	396,52
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	287,01	184,27	189,78	199,27	209,23	219,69
D	Eventuele heffingskorting nvt						
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	756,17	824,38	844,16	886,36	930,68	977,22
F	Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in t-1	776,00	904,00	949,20	996,66	1.046,49	1.098,82
G	Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar t-1 (E/F)x 100%	97,44%	91,19%	88,93%	88,93%	88,93%	88,93%

Bedragen x € 1.000

**gebaseerd op een meerpersoonshuishouden*

Duvel
Duvel

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.4 Financiering

Waarover gaat deze paragraaf?
Naast het aantrekken van geldleningen en het uitzetten van geldmiddelen valt hieronder ook het beheersen van financiële risico's. Het gaat daarbij om risico's die gepaard gaan met de geldstromen, financiële posities en de vermogenswaarden. De financieringsfunctie moet er voor zorgen dat er altijd voldoende geld beschikbaar is om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen. In deze paragraaf wordt beschreven binnen welke kaders de treasury taken van de gemeente worden uitgevoerd aan de hand van de volgende thema's:

- Marktontwikkelingen van zowel de geldmarkt (korte rente) als de kapitaalmarkt (lange rente).
- Renterisicobeheer.
- Kredietrisicobeheer incl. overzicht van verstrekte leningen en garanties.

De belangrijkste verwachtingen voor begrotingsjaar 2023
In het begrotingsjaar 2023 prognosticeren we aan nieuwe aan te trekken langlopende leningen een bedrag van € 57,8 miljoen.

De kort lopende schuldpositie (kasgeldlimiet) wordt begroot op een bedrag van € 38,4 miljoen.

Het saldo van onze verstrekte kortlopende leningen zal in 2023 dalen door geprognosticeerde verkopen uit de bedrijventerreinen Avantis en Trilandis.

De positie in gemeentegaranties zal in 2023 alleen wijzigen bij de woningbouwcorporaties. Hierin nemen wij een tertiaire positie in en lopen we weinig tot geen risico.

Over zowel de aangetrokken kortlopende schulden, aangetrokken langlopende schulden, uitgegeven kortlopende leningen en uitgegeven langlopende leningen wordt in 2023 een rentelast van € 4,5 miljoen per saldo geraamd.

Het beleid is gebaseerd op zo optimaal mogelijk gebruik maken van onze kasgeldlimiet. Dit vanwege het feit dat normaal gesproken rente op kort vreemd vermogen goedkoper is dan rente op lang vreemd vermogen. We voldoen in 2023 aan het voorgeschreven beleid zowel voor het renterisico op de kortlopende schulden als langlopende schulden.

Marktontwikkelingen
De Europese Centrale Bank (ECB) voert het monetaire beleid uit voor het Euro gebied en heeft als belangrijkste taak het in de hand houden van de inflatie. Een belangrijk instrument dat de ECB hiertoe tot zijn beschikking heeft is de herfinancieringsrente (Refirente), waarmee de marktrente beïnvloed wordt.
Gedwongen door de hoge inflatie en een zwakke euro heeft de Europese Centrale Bank de rente zowel in juli (0,5%) en in september (0,75%) verder verhoogd. Daarmee staat het herfinancie-ringstarief voor banken op 1,25% en de depositorente, de rente die de ECB vergoedt op tegoeden die banken bij de ECB aanhouden, op 0,75% (was -0,50%). Het is de grootste renteverhoging sinds de invoering van de euro.

Het ligt in de lijn der verwachting dat deze rente in oktober 2022 nogmaals met 0,5% stijgt. Het tijdperk van de negatieve rente is voorbij. De 10-jaars rente staat medio september 2022 op een niveau van 2,55% vorig jaar september was dit tarief +0,02%. Per saldo schatten wij voor 2023 dat de rente verder zal stijgen.

Renterisicobeheer
Renterisico's hebben betrekking op zowel de kort- als de langlopende schulden.

Kortlopende schulden
Wanneer kortlopende geldleningen (leningen met een looptijd tot 1 jaar) worden aangetrokken, moet rekening worden gehouden met de kasgeldlimiet. Door de kasgeldlimiet mag de kortlopende schuld niet hoger zijn dan 8,5% van het begrotingstotaal. Hierdoor wordt het risico beperkt dat grote fluctuaties in de korte rente het begrotingsevenwicht in gevaar brengen.

In onderstaand schema wordt de gemiddelde kortlopende schuld per kwartaal vergeleken met de kasgeldlimiet. Uit het schema blijkt dat we in 2021/2022 voldeden aan het voorgeschreven beleid.

Tabel Kasgeldlimiet overzicht laatste vier kwartalen

Kasgeldlimiet 2021/2022				**(x € 1.000)**
	2021 4e kwart.	**2022** 1e kwart.	**2022** 2e kwart.	**2022** 3e kwart.
Begrotingstotaal	€ 405.525	€ 433.086	€ 433.086	€ 433.086
Ministrieel vastgesteld percentage	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Toegestaan kasgeldlimiet	**€ 34.470**	**€ 36.812**	**€ 36.812**	**€ 36.812**
Toets kasgeldlimiet				
Toegestaan kasgeldlimiet	€ 34.470	€ 36.812	€ 36.812	€ 36.812
Totaal gemiddelde netto vermogen schuld	€ 9.153	€ 32.337	€ 34.961	€ 28.585
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	€ 25.317	€ 4.475	€ 1.851	€ 8.227

In 2023 bedraagt de kasgeldlimiet € 38,4 miljoen. De kasgeldlimiet voor de meerjarenbegroting ziet er als volgt uit:

Tabel Kasgeldlimiet meerjarenbegroting

De ontwikkeling van de kasgeldlimiet				**(x € 1.000)**
	2023	**2024**	**2025**	**2026**
Begrotingstotaal	€ 451.646	€ 460.835	€ 468.217	€ 453.804
Ministrieel vastgesteld percentage	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
kasgeldlimiet	**€ 38.390**	**€ 39.171**	**€ 39.798**	**€ 38.573**

Renterisiconorm
Bij het afsluiten van een nieuwe langlopende lening en bij renteherziening van een lopende lening, loopt de gemeente een renterisico.

Bij het aantrekken van langlopende geldleningen moet rekening worden gehouden met de renterisiconorm van maximaal 20% van het begrotingstotaal. Het doel van deze norm is het beperken van toekomstig renterisico op lange financiering. Er dient een spreiding te zijn om te voorkomen dat er in enig jaar een te grote concentratie aan aflossingen en renteherzieningen

plaatsvindt. De renterisiconorm voor 2023 is € 90,3 miljoen. Het renterisicobedrag op de langlopende schuld in 2023 is begroot op € 17,7 miljoen en blijft hiermee ruim onder de gestelde norm. Ook de komende jaren blijft het bedrag aanzienlijk onder de renterisiconorm. Uit onderstaand schema blijkt dat we voldoen aan het voorgeschreven beleid.

Tabel renterisiconorm

Renterisico vaste schuld in relatie tot renterisiconorm							**(x € 1.000)**
		2023 begroting		**2024** begroting		**2025** begroting	**2026** begroting
Begrotingstotaal	€	451.646	€	460.835	€	468.217	€ 453.804
Percentage		20%		20%		20%	20%
Renterisiconorm	**€**	**90.329**	**€**	**92.167**	**€**	**93.643**	**€ 90.761**
Renteherziening	€	-	€	-	€	-	€ -
Aflossingen	€	17.667	€	20.667	€	22.667	€ 23.916
Renterisico (1+2)	**€**	**17.667**	**€**	**20.667**	**€**	**22.667**	**€ 23.916**
Ruimte onder renterisiconorm	**€**	**72.662**	**€**	**71.500**	**€**	**70.976**	**€ 66.845**

Kredietrisicobeheer
Gemeenten mogen alleen ten behoeve van de publieke taak geldleningen aangaan, middelen uitzetten en garanties verlenen. Hiervan is sprake wanneer overheidsingrijpen noodzakelijk is om een maatschappelijk belang te realiseren. De raad bepaalt wat tot de publieke taak behoort. Kredietrisicobeheer gaat over de kredietwaardigheid (het risicoprofiel) van de wederpartij bij financiële transacties. Er kan sprake zijn van kredietrisico's bij uitleningen (verstrekte geldleningen en beleggingen) of bij verleende garanties.

Uitleningen
Per 1 januari 2023 bedragen de uitstaande vaste geldleningen (looptijd langer dan één jaar) en kapitaalverstrekkingen € 30,7 miljoen en stijgen met € 0,2 miljoen naar € 30,9 miljoen per ultimo 2023. Voor de samenstelling van de lening portefeuille u/g (uitgegeven geldleningen) verwijs ik naar onderstaande tabel.

Tabel mutaties verstrekte vaste geldlening en kapitaalverstrekkingen

Tabel samenstelling en verloop van vaste geldleningen en kapitaalverstrekkingen

Mutaties vertrekte vaste geldleningen en kapitaalverstrekkingen					**(x € 1.000)**
Kredietrisicogroep/geldnemers	**saldo 1-1-2023**	**verstrekte leningen**	**normale aflossing**	**extra aflossing**	**saldo 31-12-2023**
Kapitaalverstrekking aandelenkapitaal	€ 2.171	€ -	€ -	€ -	€ 2.171
Ontwikkelingsmaatschappij Beitel-Zuid	€ 2.012	€ -	€ -	€ -	€ 2.012
GR Kredietbank Limburg	€ 123	€ -	€ -	€ -	€ 123
Mijnwater	€ 18.926	€ 757	€ -	€ -	€ 19.683
Lening zonnepanelen	€ 6.026	€ -	€ 500	€ -	€ 5.526
Lening Woonwijzerwinkel	€ 363	€ 23	€ -	€ -	€ 386
Converteerbare hybride aandelenlening Enexis	€ 1.042	€ -	€ -	€ -	€ 1.042
Renteloze voorschotten	€ 2	€ -	€ 1	€ -	€ 1
Diversen	€ 3	€ -	€ 3	€ -	€ -
Totaal vaste geldleningen u/g	€ 30.668	€ 780	€ 504	€ -	€ 30.944

Lening portefeuille korte termijn

Lening u/g

Onze lening portefeuille u/g korte termijn bestaat uit een 3-tal leningen te weten:

- Een lening verstrekt aan Avantis N.V. (nominaal € 6,4 miljoen). De gehele financiering Avantis GOB N.V. is in handen van alle 4 de aandeelhouders. Tegenover de verstrekte lening staat een vordering op de NV. Tevens is het 1e recht van hypotheek gevestigd op de gronden. Zowel in 2022 als in 2023 is en wordt er afgelost op deze verstrekte lening. De aflossing is gebaseerd op de verwachte verkopen. Per september 2022 bedraagt de vordering van onze gemeente op Avantis € 3 miljoen. Begroot wordt dat er in 2023 een bedrag van € 1 miljoen wordt afgelost. Dit betekent per ultimo 2023 een uitstaand saldo van € 2 miljoen per aandeelhouder.
- Een lening verstrekt aan Ontwikkelingsmaatschappij Beitel Zuid B.V.: de bestaande rekening courant overeenkomst tussen de gemeente en de Ontwikkelingsmaatschappij Beitel Zuid B.V. Per september 2022 bedraagt de vordering van onze gemeente op Trilandis € 0,5 miljoen. Al naar gelang de verkopen grond wordt wederom afgelost in 2022 en/of 2023 en zal de lening volledig zijn afgelost in 2023. Ter beperking van de risico's is het recht van eerste hypotheek op alle onroerende zaken bedongen.
- Een lening verstrekt aan Schaesbergerveld B.V. Per ultimo 2023 wordt deze vordering van onze gemeente op deze B.V. begroot op € 1 miljoen.

Lening o/g

Per ultimo 2023 gaan we ervan uit dat een bedrag van € 50 miljoen aan kortlopende kasgeldleningen is aangetrokken (looptijd korter dan één jaar).

Door de forse stijging van de rente is het tijdperk van negatieve rente op kort vreemd vermogen verleden tijd. Dit leidt ertoe dat over de aan te trekken korte geldleningen in 2023 een bedrag van € 700.000 aan rente wordt begroot.

Verleende garanties

Middels directe borgstellingen kan de gemeente borg staan jegens geldgevers voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die door lokale organisaties, instellingen of

verenigingen zijn aangetrokken. Deze organisaties verzorgen voornamelijk activiteiten in het verlengde van de gemeentelijke publieke taak.

De gemeente kan ook, al dan niet samen met het Rijk, een rol spelen in de zekerheidsstructuur van een waarborgfonds. Door deze structuur kunnen instellingen die bij een waarborgfonds zijn aangesloten tegen de laagste rente lenen. Mede vanwege de strenge toelatingscriteria en periodieke toetsing door het fonds, loopt de gemeente hierbij een veel lager risico dan bij directe borgstellingen.

Het saldo van de leningen waarvoor gemeentegarantie werd verstrekt en waarvan het fonds de directe risico's van onze gemeente heeft overgenomen (vrijwaringen) wordt begroot op € 8,4 miljoen per ultimo 2023. Onze gemeente neemt daarbij slechts een tertiaire achtervangpositie in.

Het schema geeft inzicht over de in 2023 ontwikkelde schuldrestant van de door de gemeente geborgde leningen, onderverdeeld naar kredietrisicobeheer

Tabel met uitleningen en garanties vanuit de publieke taak

Gemeentegaranties per kredietrisicogroep					**(x € 1.000)**
			Schuldrestant		
			1-1-2023		**31-12-2023**
Woningcorporaties	Gewaarborgde geldleningen	€	8.114	€	7.476
Gemeentegaranties	Garantiestelling	€	892	€	803
Zorgsector	Garantiestelling	€	65	€	54
Sociaal culturele sector	Garantiestelling	€	60	€	50
Totaal		€	9.131	€	8.383

Gemeentefinanciering

De behoefte aan nieuwe externe financieringsmiddelen is afhankelijk van een aantal zaken: de gemeentelijke vaste activa en voorraden bouwgrond, ontwikkeling van de lange interne financieringsmiddelen, ontwikkeling van de bestaande schuldpositie en de mutaties in het gemeentelijk werkkapitaal. Op basis van de per 1 januari 2023 geraamde investeringen, en de op lange termijn beschikbare financieringsmiddelen, is er een financieringstekort van € 96,2 miljoen. Van dat tekort mag maximaal € 38,4 miljoen kortlopend worden gefinancierd (kasgeldlimiet). Het restant van € 57,8 miljoen zal middels langlopende geldleningen moeten worden aangetrokken.

Tabel financieringsbehoefte meejarenbegroting

Prognose per 1-1-2023 van de financieringsbehoefte								**(x € 1.000)**
Financieringsbehoefte per 1 -1		**2023**		**2024**		**2025**		**2026**
Boekwaarde per 31-12	€	526.750	€	536.116	€	538.122	€	529.043
Afschrijvingen en aflossingen leningen u/g	€	-17.753	€	-20.241	€	-20.441	€	-21.547
Investeringen	€	56.704	€	29.607	€	22.447	€	12.468
Te financieren boekwaarde vaste activa per 01-01	€	487.799	€	526.750	€	536.116	€	538.122
Reserves en voorzieningen	€	56.800	€	65.416	€	72.784	€	75.104
Bijdrage derden	€	6.003	€	1.603	€	1.803	€	-
Vaste geldleningen	€	328.792	€	361.125	€	380.458	€	402.792
Beschikbare vaste financieringmiddelen	€	391.595	€	428.144	€	455.045	€	477.896
Financieringstekort								
Benodigde financieringsmiddelen	€	96.204	€	98.606	€	81.071	€	60.226
Beschikbare kortlopende middelen (max. kasgeldlimiet)	€	38.390	€	39.171	€	39.798	€	38.573
Op te nemen vaste geldleningen	€	57.814	€	59.435	€	41.273	€	21.653

Notitie rente/omslagrente

Met ingang van begrotingsjaar 2018 wordt de berekeningswijze van onze omslagrente (interne rekenrente) voorgeschreven. Voortaan moet de totaal doorberekende interne rente gelijk zijn aan de totale rentelasten, waardoor niet (of nauwelijks) meer sprake is van een renteresultaat.

Doel is het bevorderen van een eenduidige handelwijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en jaarstukken, en het eenduidig inzichtelijk maken van hoe de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie). We voldoen aan de nieuw gewijzigde systematiek van de rente omslagmethode. De nieuwe omslagrente voor 2023 wordt 1,25%.

Tabel met berekening omslagrente 2023	
	2023
Renteschema	
Rentelasten leningen met een looptijd < 1 jaar	700
Rentelasten leningen met een looptijd > 1 jaar	3.843
Overige aan treasury verbonden beheerskosten	13
Rentebaten verstrekte geldleningen	80
Saldo rentelasten en rentebaten	**4.476**
Rente doorberekend aan de grondexploitaties	149
Rente vergoeding EV	378
Rente vergoeding over voorzieningen (CW)	230
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	**4.935**
Aan taakvelden toegerekende rente(omslag)	5.914
Renteresultaat taakveld treasury	**979**
Activa integraal gefinancierd	473.119
Berekende renteomslag o.b.v. aan taakvelden toe te rekenen externe rente	1,04%
Berekende renteomslag o.b.v. aan taakvelden toegerekende rente(omslag)	1,25%

't Heerlens Heitje

3.5 Bedrijfsvoering

Inleiding
Om ook naar de toekomst toe tevreden werknemers, burgers en bedrijven te behouden en efficiencywinst te behalen, moet er blijvend geïnvesteerd worden in personeel, opleiding, ICT en processen. Want zonder goede bedrijfsvoering, geen succesvolle dienstverlening.
De coronapandemie, oorlog in Oekraïne, renteverloop, hoge inflatie, nieuwe verdeling van het gemeentefonds, energiecrisis en mogelijk lagere inkomsten vanaf 2026 zorgen echter voor veel onzekerheden bij de gemeenten. Kiezen op de inhoud blijft van belang, dit is ook van toepassing op de bedrijfsvoering die ondersteunend is aan de dienstverlening aan de stad en haar burgers.

Ook de gemeente Heerlen heeft te maken met verschillende trends en ontwikkelingen die ingrijpen op de bedrijfsvoering. Burgers en bedrijven verwachten steeds meer dat er één herkenbare, digitale of fysieke plek is waar ze terecht kunnen voor hun vragen aan de gemeente. Of het nu om vergunningen gaat of de aanvraag van een bijstandsuitkering. Dat stelt natuurlijk eisen aan de bedrijfsvoering.
De opgave waar de gemeente voor staat wordt steeds complexer. Dat vraagt dan ook om een integrale aanpak. Investeren in bedrijfsvoering betekent investeren in een visie op modern Human Being Management waarmee onderwerpen worden geraakt als vergrijzing en hybride werken.
Bedrijfsvoering is een belangrijke succesfactor voor de taak zelf. Het draagt bij aan betere service aan de burger, bedrijven, datagedreven werken, betere informatievoorziening, flexibiliteit en weerbaarheid. Bovendien geeft innovatie een boost in de organisatie om te ontwikkelen en creatief te zijn.

Gezien de huidige context en ontwikkelingen worden in deze paragraaf de volgende thema's beschreven:
- Adviseurschap;
- Dienstverlening;
- Organisatie en overige ontwikkelingen.

Adviseurschap
Vanuit de bedrijfsvoering zorgen we ervoor dat onze organisatie kan functioneren door het beheer van middelen als huisvesting, financiële en personele administratie en digitale toepassingen. Er wordt op professionele wijze geadviseerd. Dat betekent dat wordt doorgevraagd naar de vraag achter de vraag, naar de verwachting van de vragensteller en in het advies verbinden op integraliteit. Een adequate bedrijfsvoering ondersteunt het realiseren van de bestuurlijke doelen. Dat betekent dat we deze ondersteuning daarop optimaal willen aansluiten.

Om deze rol vanuit bedrijfsvoering goed te kunnen uitvoeren is het noodzakelijk dat het ondersteunende proces tijdig in het beleidsvormende en operationele proces wordt betrokken. In een verdere efficiëncyslag wordt gewerkt aan één ingang voor alle ondersteunende vragen (servicepunt). Ook wordt gezorgd voor een palet aan standaardmiddelen voor alle teams en wordt gestuurd op uniformiteit. Dat levert ruimte op om maatwerk te leveren waar dat echt nodig is. Daarnaast wordt gewerkt vanuit accountmanagement en waar mogelijk wordt dat gezamenlijk gedaan. Vanuit de expertise op het gebied van bedrijfsvoering worden verbeterpunten gesignaleerd en gevraagd en ongevraagd geadviseerd (o.a. compliance). Dat is voor ons een ontwikkelopdracht.

Dienstverlening
Vanuit bedrijfsvoering wordt er volop ingezet op het faciliteren van moderne en kwalitatieve dienstverlening. We maken moderne communicatiemiddelen beschikbaar en coachen onze medewerkers in het gebruik hiervan. Zo gaan we naast bestaande kanalen inzetten op betere digitale dienstverlening richting onze inwoners door de chatfunctionaliteit op de website en webcare via social media te professionaliseren. We zetten WhatsApp in als dienstverleningskanaal – een kanaal dat niet meer weg te denken is uit het dagelijkse leven van mensen.

Natuurlijk moet het voor inwoners wel duidelijk zijn waar ze terecht kunnen met hun vragen. We maken dit zo eenvoudig mogelijk. Met een overzichtelijke website, goede mobiele toegankelijkheid (bijvoorbeeld via een nieuwe app) en duidelijke communicatie weten mensen ons altijd te vinden. Ons klantcontactcentrum geldt als centrale ingang, of het nu via de telefoon, email of social media is.
We investeren in mensen en systemen om wachtrijen te elimineren en gaan voor kwaliteit en snelheid: dit doen we met slimme processen en software dat ervoor zorgt dat iedere vraag snel bij de juiste persoon terecht komt.

Organisatie en overige ontwikkelingen

Organisatieontwikkeling

De gemeente Heerlen wil een proactieve organisatie zijn. Een organisatie die slagvaardig, betrouwbaar en wendbaar is. Om dit nader vorm te geven hanteren wij het sturingsmodel "Heerlen van Morgen". Het ontwikkeltraject van "Heerlen van Morgen" is onderverdeeld in drie fasen, te weten:

1) Wij gaan voor Heerlen van Morgen;
2) Wij werken aan Heerlen van Morgen en
3) Wij zijn Heerlen van Morgen.

De totale doorlooptijd van het ontwikkeltraject bedraagt naar verwachting drie jaren (2022 t/m 2024).

Fase 1 (Wij gaan voor Heerlen van Morgen) is in 2022 afgerond. Vanaf september 2022 tot en met 2023 wordt gewerkt aan fase 2 (Wij werken aan Heerlen van Morgen). Belangrijke onderdelen zijn:

- Het opzetten van een Management Development (MD) programma;
- De doorvertaling van de uitgangspunten van Heerlen van Morgen naar de verschillende teams;
- Het ontwikkelen van een visie op leren;
- Het herijken van het opleidingsbeleid;
- Het opzetten van de basis (leerarchitectuur) voor een Academy met integratie van blended learning;
- Het ontwikkelen van een leer-cultuur;
- Het herijken van het Werving- & Selectiebeleid en de recruitment-aanpak en
- Het opzetten van een 'Talentprogramma' voor jonge, vernieuwende ontwikkelaars.

In 2024 belanden wij in fase 3 (Wij zijn Heerlen van Morgen). Als fase 3 is afgerond wordt van de organisatie constante alertheid gevraagd om te blijven ontwikkelen en niet terug te vallen in oude patronen.

Inhuur

In november 2018 is de norm voor inhuur bepaald op 10%. Hierbij gelden de regels zoals opgenomen in de nota "externe inhuur 2021" om deze inhuur te beperken en – indien toch noodzakelijk – in overeenstemming met de in de nota opgenomen tabel met maximumtarieven per uur te laten plaats vinden. De norm van 10% geldt ook voor de komende coalitieperiode. Op deze norm wordt intensief gestuurd. De norm van 10% in Heerlen is aanzienlijk lager dan de 17% realisatie bij vergelijkbare gemeenten (bron: Personeelsmonitor 2021, A&O-fonds).
Het percentage van 10% staat echter wel onder druk. Dit door externe omstandigheden. De eisen vanuit de gemeentelijke omgeving zijn recent sterk gewijzigd. Denk daarbij onder andere aan de grote arbeidsmarktkrapte op dit moment.

Verzuim

Doel voor de jaren 2023-2026 is verzuim op een maximum percentage van 5% zoals afgesproken met de raad. De personeelsmonitor 2021 (A&O fonds) laat zien dat op landelijk niveau de ziekteverzuimtrend gestegen is in gemeentegrootteklassen 50.000 tot 100.000 van 5,5 % (2020) naar 5,8 % (2021). In 2021 is ook ons ziekteverzuimpercentage gestegen van 6.5% naar 7,53%.

Het grootste deel van ons verzuim is gelegen in het zogenaamde (middel)lang verzuim als gevolg van psychische beperkingen die grotendeels werk gerelateerd zijn.

In 2023 zullen wij blijven sturen op verlaging van het verzuim. Hiervoor is in april 2022 een nieuw verzuimproces opgesteld. Daarbij wordt de verzuimbegeleiding centraal geregeld door twee verzuimcoaches in dienst van de gemeente in samenwerking met de arbodienst. In 2023 wordt samen met onze arbodienst gewerkt aan het terugdringen van het (langdurig) verzuim en wordt er meer aan de voorkant ingezet op preventie om verzuim te voorkomen. Hiertoe zullen ook de leidinggevenden nader worden getraind.

Opleidingen

In het Heerlen van Morgen werken 'eigen-zinnige' medewerkers met lef, die zelf aan het stuurwiel van hun loopbaan staan. Als organisatie faciliteren wij onze medewerkers in hun ontwikkeling. In de periode 2023-2026 geven wij vorm aan onze Heerlen Academy. Interne en soms externe coaches helpen medewerkers om hun ontwikkeling vorm te geven en richting te geven aan hun loopbaan. Zo moedigen wij medewerkers aan zich te ontwikkelen en om de beste versie van zichzelf naar het werk te brengen. Bovendien worden er training en opleiding op individueel en teamniveau aangeboden of extern ingekocht. Dat is vaak een combinatie van e-learning en klassikale trainingen ('blended learning').

In 2022 zijn wij reeds gestart met het anders inrichten van het opleidingsbudget. Idee is om iedere medewerker een persoonlijk opleidingsbudget tot zijn beschikking te stellen. Daarnaast is het idee om teambudgetten en een organisatiebudget voor overstijgende ontwikkelvraagstukken in te richten.

Wij willen de Heerlen Academie volledig tot zijn recht laten komen. Daarom zetten we stevig in op een cultuur van continu leren en ontwikkelen. Hierbij denken en werken we van buiten naar binnen. Zo sluiten we aan op de behoeftes en opgaves van de stad en haar inwoners.

Een eerste stap in het ontwikkelen van een leercultuur is de aanschaf en implementatie van een online leeromgeving: GoodHabitz. Deze leeromgeving stelt iedere medewerker in staat tot het online volgen van meer dan 300 trainingen over diverse werk gerelateerde onderwerpen. Daarnaast experimenteren we met verschillende vormen van on- en offline training. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de implementatie van het zaaksysteem en aan de verschillende ontwikkelprogramma's zoals het Management Development traject.

Trainees/talenten Richting Zuid

Al jarenlang nemen wij deel aan het traineeprogramma Richting Zuid. In dit traineeprogramma nemen naast de gemeente Heerlen o.a. de gemeenten Maastricht, Venlo en Sittard-Geleen deel.
Doel is het bevorderen van de aanwas van jong talent in onze organisaties, het binnenhalen van nieuwe energie en nieuwe ideeën. Doel is om de komende jaren de deelname aan Richting Zuid te continueren.

Talentprogramma

Door de huidige krapte op de arbeidsmarkt is een goed talentenprogramma steeds belangrijker geworden voor werkgevers. Dit geldt uiteraard ook voor de gemeente Heerlen. Wij moeten een goed plan hebben om talenten binnen te halen én binnen te houden. Daarnaast willen medewerkers zichzelf kunnen ontwikkelen en de gemeente Heerlen als werkgever moet daarbij een faciliterende rol innemen. In 2023 zal worden gestart met het opzetten van een Talentprogramma voor jonge, vernieuwende ontwikkelaars. Dit programma zal worden doorontwikkeld voor de jaren 2024 tot en met 2026.

Arbo en Thuiswerken

In het Heerlen van Morgen staat de medewerker centraal. Dit heeft geleid tot een Visie op Eigentijds Werken, een beleid rondom de arbo-faciliteiten en een thuiswerkregeling.
Drie belangrijke ontwikkelingen (het nieuwe werken, de coronapandemie en het sturingsmodel Heerlen van Morgen) waren aanleiding om te komen tot nieuwe uitgangspunten.
De vaste werkplek is thuis of in alle locaties van de gemeente, waarbij er een gezonde balans moet zijn tussen het werken thuis en het werken in gemeentelocaties. Dit om de binding met de gemeente, het werk en de collega's te behouden. Buiten de vaste plekken zijn er de mogelijkheden van co-working spaces of bij samenwerkingspartners, indien mogelijk en voorradig.
Dat betekent ook dat wij onze medewerker ook in de thuissituatie een gezonde en veilige werkplek willen bieden. In dat kader zullen namelijk bedrijfsmiddelen (bureaus, stoelen etc.) in bruikleen worden verstrekt aan de medewerkers. In 2023 zal de aanbesteding en vervolgens de uitvoering in gang worden gezet.

Informatievoorziening

In 2023 wordt de digitaliseringsopgave binnen de gemeente voortgezet. Digitalisering is natuurlijk geen doel op zich, maar draagt bij aan het verbeteren van de dienstverlening en het aanpakken van maatschappelijke problemen. Naast de reguliere werkzaamheden om te voldoen aan relevante wet- en regelgeving (zoals bijvoorbeeld de Archiefwet, de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) of de Wet Politiegegevens (WPG), zijn we op een viertal fronten aan de slag en bouwen we in 2023 verder.

Allereerst is het van belang dat de informatievoorziening op orde is. Dat betekent dat we het gemeentelijk applicatielandschap verder vormgeven om toekomstige ontwikkelingen te kunnen ondersteunen. Voor het merendeel van de applicaties voldoet het reguliere onderhoud, het installeren van updates. Daar waar applicaties verouderd zijn, zoals het HRM- en het financiële informatiesysteem, worden vervangingstrajecten opgestart. Dergelijke trajecten starten met een stuk oriëntering en visievorming, waarna een aanbesteding en een implementatietraject volgen. Voor het HRM-systeem heeft de oriëntering plaatsgevonden in 2022. De volgende fasen staan gepland voor 2023. Voor het financiële systeem start het traject in 2023. Een derde belangrijk gebied is de informatievoorziening van het sociaal domein. Ook hier is het huidige informatiesysteem aan herziening toe. En ook hier is de oriëntering in 2022 gestart en zullen de hierop volgende fasen in 2023 plaatsvinden.

Een volgend thema is het verbeteren van de dienstverlening aan inwoners en ondernemers met behulp van zaakgericht werken. Deze nieuwe manier van werken zorgt er onder andere voor dat klantcontacten adequaat geregistreerd worden, dat statusinformatie over aanvragen beschikbaar is voor de aanvrager en dat de stukken behorende bij een aanvraag netjes volgens de archiefwet digitaal worden opgeslagen. Dit is ook een natuurlijk moment om de betreffende werkprocessen tegen het licht te houden en, daar waar van toepassing, verbeteringen door te voeren. De invoering van het zaakgericht werken vindt in teams plaats. Na de start in 2022 wordt de implementatie in 2023 vervolgd.

Data-ondersteund werken is een derde belangrijk thema waar we stappen gaan maken. Onze sturing op het beleid is dynamisch en actueel door digitaal en data-gedreven te gaan werken. Dit gaat ons helpen bij het sturen op een gezonde financiële huishouding in relatie tot onze grote gemeentelijke ambities. Door het grote financiële vermogensbeslag wat dit met zich meebrengt is het van belang dat we strak in de leer moeten zijn. Hiermee bedoelen we dat er adequate en tijdige financiële stuurinformatie moet worden opgeleverd. Dit willen we bereiken door optimaal gebruik te gaan maken van eigen data, eventueel aangevuld met open data dan wel registerdata, zo krijgen we inzicht in de stand van zaken op diverse beleidsterreinen.

Daarnaast intensiveren wij onze regionale samenwerking met kennisinstellingen zoals het Centraal Bureau voor de Statistiek, Zuyd Hogeschool en de Universiteit Maastricht o.a. via de aanwezigheid

van ons Data Center Parkstad op de Brightlands Smart Services Campus. Dit om in de groeiende behoefte aan regionale sturingsinformatie te kunnen voldoen, maar ook om gebruik te kunnen maken van de specifieke kennis en kunde van de genoemde instellingen op het gebied van dataveiligheid, -verzameling, -verrijking en –visualisering.

Een vierde thema is innovatie en de inzet van innovatieve technologieën. Ook hiervoor geldt dat innovatie nooit een doel op zich, maar een middel om (versneld) oplossingen te bieden voor maatschappelijke vraagstukken en om overheidsdienstverlening slim in te richten. We koppelen nieuwe technologieën en werkwijzen aan de opgaven voor de Stad. Hiervoor gaan we intensiever informatie uitwisselen met het Public Service Lab. Samen met de Brightlands Smart Services Campus onderzoeken we op welke wijze dit vertaald kan worden in praktische oplossingen.

Inkoop
Inkoop omvat alle activiteiten die in een organisatie worden uitgevoerd om werken, leveringen of diensten van externe bronnen te betrekken. Aanbesteden is de manier om professioneel opdrachten in de markt te zetten. Door concurrentiestelling optimaliseren aanbestedende diensten hun kansen op de beste prijs-kwaliteitverhouding en worden vraag en aanbod beter op elkaar afgestemd. Het uiteindelijke doel is dat inkoop en aanbesteden een optimale bijdrage levert aan de ambities die wij hebben, en dat het niet (alleen) iets is dat moet vanuit rechtmatigheidsoogpunt.

De komende tijd zullen – ook ter uitvoering van de aanbevelingen van de rekenkamer – een aantal stappen ter verdere professionalisering worden gezet. Zo wordt het inkoop- en aanbestedingsbeleid geactualiseerd en zetten we in op duurzame en circulaire inkoop en aanbesteding. Daarmee kan de gemeente meer en specifieker sturen. Daarnaast wordt een Tenderboard ingesteld als aanjager van rechtmatigheid én doelmatigheid. Onder regie van deze Tenderboard wordt ook een plan ontwikkeld om stapsgewijs tot verdere professionalisering van de inkoopfunctie te komen. Er worden al interne controles uitgevoerd en de verbijzonderde interne controle wordt verder ontwikkeld. Deze stappen zullen – samen met de maatregelen die voortvloeien uit de recent in het kader van risicomanagement gehouden risicoanalyse - ook landen in het plan van aanpak ter verdere verbetering waarom uw raad ons college heeft gevraagd.

Rechtmatigheidsverantwoording
Het college is verantwoordelijk voor rechtmatigheidsverantwoording.
Vanaf boekjaar 2023 is het college van burgemeester en wethouders zelf verantwoordelijk voor het afleggen van de rechtmatigheidsverantwoording, die in de jaarstukken wordt opgenomen. In 2022 is het nog zo dat de (externe) accountant bij de jaarrekening een controleverklaring verstrekt met een oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid. Vanaf 2023 is voor het rechtmatigheidsgedeelte het college zelf aan zet zich te verantwoorden richting de raad. De accountant doet alleen als onderdeel van de getrouwheidsverklaring een uitspraak over de rechtmatigheidsverantwoording van het college.

Wat wordt er verstaan onder rechtmatigheid?
Rechtmatigheid is een juridische term, die aangeeft dat een (voorgenomen) handelwijze in overeenstemming is met de geldende regels en besluiten. Dit begrip is van toepassing op alles wat een gemeente qua taken op zich neemt. Bij rechtmatigheid in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording bestaat er een duidelijke relatie met het financiële beheer. Er moet immers worden verantwoord dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het gaat om de financiële beheershandelingen.

De rechtmatigheidsverantwoording betekent voor de raad een versteviging van de kader stellende- en controlerende rol. Bij het vaststellen van kaders hoort ook het vaststellen van het ambitieniveau en de verantwoordingsgrens. Ook zal nog bezien moeten worden in hoeverre er een mogelijk groeimodel kan worden gehanteerd. In het eerste kwartaal zullen wij in de commissie WFA, in

samenspraak met de accountant, het ambitieniveau en de verantwoordingsgrens voor het jaar 2023 bespreken.

Openbaarheidsparagraaf / Wet Open Overheid
Vanaf dit jaar zullen wij telkens onze beleidsvoornemens ten aanzien van de Wet Open Overheid (WOO) opnemen in deze paragraaf. Voor de volledigheid: in de jaarrekening zullen wij ook telkens terugkijken op de uitvoering van de voornemens.
Met ingang van de Wet Open Overheid is onze dienstverlening aan onze burgers veranderd. In het kader van passieve openbaarmaking hebben wij – naast de Woo-coördinator – Woo-contactpersonen aangewezen. De Woo-contactpersoon moet de gemeente op een laagdrempelige en klantvriendelijke wijze bereikbaar maken en antwoorden geven over de beschikbaarheid van publieke informatie. Een 'simpel' loket dus voor de informatie-zoekende externe. Nu de beslistermijn korter is, werken wij verder aan onze interne werkwijze. Uit de resultaten van het onderzoek van de rekenkamer blijkt dat de uitvoering van de passieve openbaarmaking op orde is. Op basis van ervaringscijfers gaan wij ervan uit dat wij jaarlijks circa 60 verzoeken van burgers krijgen.
Vanuit de gemeente worden maandelijks ongeveer 100 berichten en documenten gedeeld via de verplichte landelijke voorzieningen. Dit veelal op basis van de reeds bestaande verplichtingen los van de Wet Open Overheid. Wij gaan in 2023 aan de slag om dit aantal te laten groeien. In het komende jaar zullen wij per thema de actieve openbaarmaking verder oppakken en uitwerken. We starten daartoe met het thema collegestukken. De overige thema's volgen daarna.
Bij de inwerkingtreding van de Wet Open Overheid was nog niet alles duidelijk en geregeld, zo ook over hoe de informatiehuishouding dient te worden aangepast om te kunnen voldoen aan de Wet Open Overheid. De door het rijk aangekondigde Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) hierover is nog niet beschikbaar. Om toch te kunnen voldoen aan de strekking van de wet zullen wij in 2023 starten met het uitdenken en inrichten van het vereiste elektronische toegankelijke register van documenten die onder onze verantwoordelijkheid vallen.

Versterken uitvoeringskracht
Vanaf 2023 investeren we in de uitvoeringskracht van onze organisatie. Binnen de organisatie van de gemeente Heerlen willen wij de interne- en externe dienstverlening voor de burger verder innoveren en verbeteren. Daarnaast willen we meer capaciteit realiseren voor het gedegen kunnen beantwoorden en oppakken van de toenemende vraagstukken op tal van terreinen en het verder verwezenlijken van de projecten/ambities binnen onze stad. Met een kwaliteitsimpuls investeren we in mensen en systemen om wachtrijen binnen onze externe dienstverlening te elimineren en gaan we voor kwaliteit en snelheid. Voor een optimale ondersteuning van de bedrijfsvoering investeren we de komende jaren in extra capaciteit en de nieuwste software. Hiermee kunnen wij invulling geven aan de ambities zoals opgenomen in het coalitieakkoord: meer blauw op straat, aanpak stille armoede en intensievere armoedebestrijding, meer achter de voordeur komen, het vergunningenproces optimaliseren, etc.

P-kosten

Investeren in de organisatie, meer formatie voor:	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Sociale Stad	-1.118	-916	-810	-810
Leefbare stad	-957	-957	-837	-837
Betrouwbare en bereikbare dienstverlening	-784	-784	-784	-784
Juiste en transparante informatie / ict	-503	-353	-353	-353
Basis op orde	-341	-599	-804	-804
Totale investeringskosten	**-3.704**	**-3.609**	**-3.588**	**-3.588**
Inzet specifieke en algemene middelen	3.704	2.872	884	884
Saldoimpact op begroting	**0**	**-737**	**-2.704**	**-2.704**

Bedragen x €1.000

3.6 Verbonden partijen

In de paragraaf Verbonden partijen wordt zowel bij de begroting als bij de jaarrekening, een beeld geschetst van derde rechtspersonen, waarmee de gemeente een bestuurlijke en/of een financiële relatie heeft.
Het financieel belang bestaat uit middelen die aan de verbonden partij beschikbaar zijn gesteld en die niet verhaalbaar zijn bij een faillissement van de verbonden partij. De financiële relatie komt voort uit het verstrekken van kapitaal in de vorm van risicodragend kapitaal (aandelen), een lening of een borgstelling, een subsidie, structurele opdrachten inclusief een bijdrage of een combinatie van deze mogelijkheden. Het bestuurlijk belang verwijst naar, hetzij de zeggenschap uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.

Een verbonden partij kan zijn een deelneming in een vennootschap, een gemeenschappelijke regeling, een stichting of vereniging indien de gemeente een zetel in het bestuur heeft én een financieel risico (met juridische afdwingbaarheid) loopt.

Voor de gemeente is het belangrijk om inzicht te hebben en te houden in:
- de realisatie van doelstellingen;
- activiteiten;
- financiën;
- bestuursverantwoordelijkheden en
- bevoegdheden van de verbonden partijen.

De gemeente heeft een financiële en/of bestuurlijke relatie met de volgende organisaties, die verderop afzonderlijk uitgebreid worden toegelicht:

Naamloze Vennootschappen	**Programma**
Bank Nederlandse Gemeenten	Bestuur en Ondersteuning
Enexis Holding	Bestuur en Ondersteuning
Grensoverschrijdend Bedrijventerrein (Avantis)	Economie
Parkstad Limburg Theaters	Sport, Cultuur en Recreatie
Reinigingsdiensten Rd4	Volksgezondheid en Milieu
Waterleidingmaatschappij Limburg	Volksgezondheid en Milieu

Besloten Vennootschappen	**Programma**
Claim Staat Vennootschap	Bestuur en Ondersteuning
Internationale Bau Ausstellung (IBA)	Bestuur en Ondersteuning
Publiek Belang Electriciteitsproductie	Bestuur en Ondersteuning
Avantis services	Economie
Beitel-Zuid (Bedrijventerrein Trilandis)	Economie
Schaesbergerveld	VHROSV
Nazorg Limburg	Volksgezondheid en Milieu
Woonwijzerwinkel	Duurzaamheid

Certificaten van aandelen	**Programma**
Holding Stadion Kerkrade BV	Economie

Gemeenschappelijke regelingen	**Programma**
Regio Parkstad Limburg	Veiligheid
Veiligheidsregio Zuid-Limburg	Veiligheid
Reinigingsdiensten Rd4	Volksgezondheid en Milieu
Regionale Uitvoeringsdienst	Bestuur en Ondersteuning
Geneeskundige Gezondheidsdienst Zuid-Limburg	Volksgezondheid en Milieu
Kredietbank Limburg	Sociaal Domein

Werkvoorzieningsschap Oostelijk Zuid-Limburg	Sociaal Domein
Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen	Bestuur en Ondersteuning
Gegevenshuis	Bestuur en Ondersteuning
Omnibuzz	Sociaal Domein
Werkgeversservicepunt Parkstad	Sociaal Domein
Regionaal Historisch Centrum Limburg	Bestuur en Ondersteuning

Stichtingen	**Programma**
Stichting World Trade Center (WTC)	Economie
Stichting WerkvoorHeerlen	Sociaal Domein

Visie op verbonden partijen
Het uitgangspunt bij het gebruik maken van een verbonden partij moet zijn, dat deze verbonden partij aansluit bij het realiseren van de beoogde doelstelling. Er wordt altijd een afweging gemaakt of de voordelen (kostenbesparing, kwaliteit, vermindering kwetsbaarheid) voldoende opwegen tegen de nadelen (afname van invloed, risico's) van deelname aan een verbonden partij en of de activiteiten van de verbonden partij het publiek belang dienen.

Beleidsvoornemens en –realisatie omtrent de verbonden partijen
In eerste instantie wordt, wanneer voor het realiseren van doelstellingen wordt gekozen voor een verbonden partij, gekozen voor een publiekrechtelijke rechtsvorm. In sommige gevallen kunnen echter redenen zijn te kiezen voor de privaatrechtelijke vorm.

Om te komen tot een beslissing wel of géén gebruik te maken van een bepaalde verbonden partij, wordt een business case opgezet om zakelijke afwegingen te maken. Hierin worden onder andere de vorm, de doelstellingen, de activiteiten, reden tot verbintenis, het belang, de (juridische/financiële) risico's en beheersmaatregelen van de verbonden partij afgewogen.
Een besluit tot deelname aan of oprichting van een verbonden partij hangt daarnaast af van volledige duidelijkheid omtrent:

- juridische bevoegdheden en aansprakelijkheid;
- vertegenwoordiging;
- bijdrage aan het realiseren van doelstellingen;
- besluitvormingsaspecten;
- financiële aspecten;
- informatievoorziening en
- de mogelijkheden tot uittreden.

De antwoorden op bovengenoemde zaken worden ter oordeelsvorming in een zienswijzeprocedure altijd aan de gemeenteraad voorgelegd.

In de Planning & Control cyclus (P&C-cyclus) is ingebed dat de bestaande verbonden partijen allemaal uitgebreid aan bod komen in de begroting en de jaarrekening. Door deze inbedding wordt de uitvoeringswijze per verbonden partij regelmatig herbevestigd door de gemeenteraad.

Voor verdere beleidsuitgangspunten omtrent verbonden partijen verwijzen wij ook naar de nota Verbonden partijen 2017, in de gemeenteraad vastgesteld op 25 oktober 2017.

Verbonden partijen

Verbonden partij	**Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG Bank)**
Vestigingsplaats	Den Haag
Soort verbonden partij	Naamloze Vennootschap
Programma	0. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar belang verbonden partij	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen met maatschappelijk belang. Het doel is een goede toegankelijkheid tot de geld- en kapitaalmarkt.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	Het beleid van de gemeente Heerlen is erop gericht zo goedkoop mogelijk onze financiering aan te trekken. De BNG helpt daarbij.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	De gemeente Heerlen heeft 424.827 aandelen BNG in haar bezit tegen een boekwaarde van € 1.062.000. De BNG keert jaarlijks structureel dividend uit. Dit betekent voor de begroting 2023 een uitkering van € 2,28 per aandeel is een totaalbedrag van € 968.606 (conform het advies van provincie Limburg). *Prognose BNG over 2023* De hoogte van de nettowinst is met onzekerheden omgeven omdat de bank geen voorspelling kan doen over de ontwikkeling van de ongerealiseerde marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van de nettowinst voor 2023 kan de bank daarom niet maken. Dit is des te meer het geval met het oog op de oorlog die in Oekraïne gaande is. De maatschappelijke gevolgen, ook voor de klanten van BNG Bank, zijn op dit moment nog niet goed in te schatten. Wel wordt verwacht dat de toenemende inflatie een drukkend effect zal hebben op de ontwikkeling van de winst. BNG Bank houdt de impact van de oorlog in Oekraïne en de daarmee samenhangende (financiële) risico's nauwlettend in de gaten.
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Lagere winst bij BNG leidt tot minder dividendinkomsten bij gemeenten.
Afbreukrisico bij géén deelname	Niet van toepassing
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid via vertegenwoordiging in de algemene vergadering van aandeelhouders. De gemeente Heerlen is aandeelhouder van de BNG, net als vele andere gemeenten.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder economie, arbeidsmarkt, participatie, sport, financiën, duurzaamheid, coördinatie Heerlen-Noord via de algemene vergadering van aandeelhouders.

Financiële resultaat 2021	Nettowinst € 236 miljoen (2020: € 221 miljoen) Halfjaarcijfers over 2022 zijn nog niet voorhanden.	
	1 januari 2021	*31 december 2021*
Financieel belang	424.827 aandelen met een boekwaarde van € 1.062.000	424.827 aandelen met een boekwaarde van € 1.062.000
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 5.097 miljoen	€ 5.062 miljoen
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 155.262 miljoen Achtergestelde schulden: € 35 miljoen	€ 143.995 miljoen Achtergestelde schulden: € 36 miljoen

Verbonden partij	**Enexis Holding NV**
Vestigingsplaats	's Hertogenbosch
Soort verbonden partij	Naamloze Vennootschap
Programma	0. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar belang verbonden partij	Enexis beheert het energienetwerk voor elektriciteit en aardgas in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,3 miljoen klanten (huishoudens, bedrijven en overheden) voor gas en € 2,9 miljoen klanten voor elektriciteit. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. In 2022 is door de aandeelhouders van Enexis een nieuw strategisch plan vastgesteld. Daarin wordt gekozen voor focus op kerntaken met drie hoofddoelen: 1. Wij sturen op maatschappelijk optimale energiekeuzes *Mede richting geven aan maatschappelijk optimale keuzes voor een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem van de toekomst en een haalbare weg daarnaartoe.* 2. Wij bieden iedereen altijd toegang tot energie *Voor iedereen een toegankelijke, veilige energie-infrastructuur met behoud van een hoge leveringszekerheid en tegen de laagst mogelijk kosten.* 3. Klanten weten wat ze aan ons hebben *Transparante, betrouwbare en efficiënte dienstverlening aan klanten en marktpartijen.* Deze missie komt voort uit maatschappelijke ontwikkelingen die een materiële impact op Enexis hebben: klimaatverandering & energietransitie; participatie en vertrouwen in instituties (burgers willen meer invloed op hun directe leefomgeving) en digitale transformaties
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	De gemeente tracht met haar aandeelhouderschap in Enexis de publieke belangen te behartigen. De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en voor onze samenleving.

Ontwikkelingen bij verbonden partij	De energietransitie leidt voor Enexis tot een grote investeringsopgave en kapitaalbehoefte, die op lange termijn waarschijnlijk niet door de huidige aandeelhouders kan worden ingevuld. Enexis en haar aandeelhouders zijn in gesprek over de ontwikkelingen en mogelijke maatregelen om te zorgen dat Enexis een financieel solide basis behoudt. Ook het Rijk heeft voert overleg met de regionale netbeheerders en hun aandeelhouders over een eventuele participatie door het Rijk.	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Op basis van de huidige inzichten is de prognose dat Enexis voor de middellange termijn (huidige reguleringsperiode / tot 2027) aan de vastgesteld ratio's blijft voldoen.	
Afbreukrisico bij géén deelname	Niet van toepassing	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid wethouder economie, arbeidsmarkt, participatie, sport, financiën, duurzaamheid, coördinatie Heerlen-Noord via vertegenwoordiging in de algemene vergadering van aandeelhouders. De gemeente Heerlen is aandeelhouder van Enexis, net als vele provincies en gemeenten binnen het verzorgingsgebied (Noordwest Nederland, Brabant & Limburg) van Enexis. De krachten van alle Limburgse aandeelhouders zijn gebundeld in VEGAL.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder via de algemene vergadering van aandeelhouders.	
Financiële resultaat 2021	Resultaat 2021: € 199 miljoen (2020: € 108 miljoen) Resultaat juni 2022 € 89 miljoen Conform het advies van de provincie Limburg houden we in de meerjarenbegroting rekening met een structureel dividend van € 0,50 per aandeel voor Enexis. Dit betekent in 2023 bij 311.850 aandelen een bedrag van € 155.925 aan begroot dividend Enexis.	
	31 december 2021	*30 juni 2022*
Financieel belang	311.850 aandelen (0,20834%) met een boekwaarde van € 302.554	311.850 aandelen (0,20834%) met een boekwaarde van € 302.554
Verstrekte lening	€ 1.041.707	€ 1.041.707
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 4.241 miljoen	€ 4.231 miljoen
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 5.154 miljoen	€ 5.234 miljoen

Verbonden partij	Grensoverschrijdend Bedrijventerrein (Avantis)
Vestigingsplaats	Heerlen
Soort verbonden partij	Naamloze Vennootschap
Programma	3. Economie
Doel en openbaar belang verbonden partij	Het aantrekken van bedrijven om te zorgen voor economische activiteit en werkgelegenheid in de regio.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	De gemeente neemt deel aan Avantis in verband met het belang voor de economie en de ontwikkeling van de werkgelegenheid in de regio. Het beleid van de gemeente Heerlen is erop gericht een aantrekkelijk werkklimaat te bevorderen.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	In 2022 is FC Moto reeds ver gevorderd met de bouw van hun nieuw distributie centrum (DC) op Avantis en wordt in 2023 opgeleverd. Verder zal Arion uitbreiden op het aansluitende perceel voor ongeveer 8.000m2. Hoftrading heeft besloten de optie tot bouw niet op te nemen, hierdoor komt het betreffende grensperceel opnieuw op de markt. De Lebe groep start met bouwen van een nieuw DC en heeft hiervoor een perceel van 9.000m2 aangekocht, vergunning is verstrekt bouwwerk-zaamheden worden gestart. Verder zijn de percelen aan Duitse zijde in het hart van Avantis allen verkocht en worden de gebouwen eind 2022/ begin 2023 opgeleverd (totaal 30.000m2). Teven zijn de eerste verkoop en ontwikkel gesprekken opgestart voor de verkoop van 6.000m2 aan de Rutherford voor de opzet van een gespecialiseerd productieproces voor hoogwaardige apparatuur voor foto en chip industrie.
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	In 2023 en eventueel de volgende jaren kunnen zich de volgende risico's voordoen: - Schaarste op het stroomnet. Tennet en Enexis maakte in juli 22 bekend dat het stroomnet in Limburg en Noord-Brabant vol is dat er geen nieuwe zakelijke aansluitingen of uitbreidingen worden geaccepteerd. Tevens is zakelijk terug leveren van stroom niet meer toegestaan. In september is door Tennet/Enexis gecommuniceerd dat zij ruimte hebben gevonden en dat per december 2022 weer aan-sluitingen mogelijk zijn, echter is nog niet duidelijk hoeveel en hoelang nieuwe aansluitingen en uitbreidingen worden geaccep-teerd. Omdat het first come, first serve principe geldt, blijft de mogelijkheid bestaan dat toekomstige partijen geen aansluiting krijgen. Terug leveren van stroom is ook nog steeds een probleem. -Schaarste op arbeidsmarkt. Het vinden van personeel wordt steeds lastiger voor bedrijven. Hierdoor staan zij vaak voor de keuze of bedrijfsuitbreiding door nieuwbouw wel haalbaar is. Dit kan invloed zijn op aankoop gronden. -Stijgingenergieprijzen. Onder andere door de oorlog in Oekraïne stijgen de prijzen van energie enorm. Energiekosten voor bedrijven gaan een pro-bleem vormen (doorgaan met productie of productie stilleggen).

	Hierdoor schuiven bedrijven het risico van investeren in nieuwe locatie vooruit.	
Afbreukrisico bij géén deelname	Het verliezen van zeggenschap/ aantrekkingskracht als gemeente op het gebied van het binnenhalen van werkgelegenheid.	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid via vertegenwoordiging in de algemene vergadering van aandeelhouders. De gemeente Heerlen is aandeelhouder voor 25%. Medeaandeelhouders zijn ieder voor 25% Stadt Aachen, Ministerium für Wirtschaft, Mittelstand und Energy van NRW en LIOF.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder welzijn, volksgezondsheid, WMO/zorg, jeugd en armoedebestrijding via de AVA en de wethouder wonen, milieu, afval en circulariteit, biodiversiteit en dierenwelzijn, dienstverlening en vastgoed via de RvC. De directie wordt gevoerd door de wethouder economie, arbeidsmarkt, participatie, sport, financiën, duurzaamheid en coördinatie Heerlen Noord.	
Financiële resultaat 2021	Het resultaat 2021 een winst van € 3,3 miljoen.	
	1 januari 2021	*31 december 2021*
Financieel belang	- 25% aandelenkapitaal met een boekwaarde van € 1.127.895	- 25% aandelenkapitaal met een boekwaarde van € 1.127.895
	Van het nominale bedrag van de verstrekte lening van € 6,5 miljoen resteert per ultimo 2021 een bedrag van € 2,7 miljoen. In 2021 is er een bedrag van € 2 miljoen afgelost op de lening. Voor de komende twee boekjaren is een bedrag voor aflossing begroot ad € 1,5 miljoen per aandeelhouder. Al met al zeer goede vooruitzichten.	
Vermogenspositie (eigen vermogen)	-/- € 3.985.690	-/- € 662.366
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 18.838 miljoen	€ 10.838 miljoen

Verbonden partij	**Parkstad Limburg Theaters (PLT)**
Vestigingsplaats	Heerlen
Soort verbonden partij	Naamloze Vennootschap
Programma	5. Sport, Cultuur en Recreatie
Doel en openbaar belang verbonden partij	PLT biedt een dynamische programmering die een spiegel is van de huidige cultuur, reflectie biedt op de werkelijkheid en inspireert tot creativiteit en vernieuwing.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	Het uitvoeren en verzorgen van een goed cultuurbeleid en podiumkunsten in Parkstad. Het realiseren van de programmeerdoelstellingen.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	- PLT zet de ingezette koers uit het beleidsplan 2022-2026 door en blijft groeiambitie tonen. PLT streeft niet zozeer naar meer bezoek, maar

	vooral naar meer 'betekenisvolle ontmoetingen' en een grotere participatiegraad van inwoners van onze stad. Een huis niet alleen voor de elite, maar voor alle andere inwoners. Met een pluriform aanbod en aandacht voor educatie en talentontwikkeling.. - PLT zet in op structurelere samenwerking en afstemming met andere podia in het land en heeft de ambitie om samen te werken met de andere podia in de Stedelijke Cultuurregio Zuid.	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	PLT heeft afgelopen jaren telkens rode cijfers geschreven, met uitzondering van 2020 en 2021. Er liggen diverse redenen aan de rode cijfers ten grondslag. Met name het achterwege blijven van indexering heeft een impact. Verder heeft corona een impact op de lange termijn. Hoewel er weer voor het eerst een (behoorlijk) positief resultaat is in 2020 en in 2021, is dat te danken aan de financiële coronasteun van de overheden en is dit resultaat ondergebracht in een bestemmingsreserve Covid-19 om daar in de toekomst gebruik van te kunnen maken. Echter is onduidelijk hoe lang de crisis nadreunt in de cultuursector en welke impact dit heeft op de bedrijfsvoering voor de lange termijn. PLT ontving van het rijk een Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL). Er zijn theaters die deze tegemoetkoming inmiddels moesten terugbetalen. Het risico bestaat dat nog meer theaters, waaronder PLT, de TVL moeten terugbetalen.	
Afbreukrisico bij géén deelname	-Minder interessant cultureel aanbod en creatieve kruisbestuiving in de gemeente Heerlen. -Minder economische aantrekkingskracht voor de regio.	
Alternatieven voor géén deelname	Aansluiten bij een andere aanbieder van culturele voorstellingen en presentaties.	
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid via vertegenwoordiging in de algemene vergadering van aandeelhouders.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder Economie en Arbeidsmarkt, Financiën en Sport, Duurzaam-heid, Heerlen-Noord via de algemene vergadering van aandeelhouders. De wethouder onderwijs, cultuur, erfgoed en centrumontwikkeling is	
Financiële resultaat 2021	Winst € 565.000. Bijdrage voor 2023 is € 2.920.721	
	1 januari 2021	*31 december 2021*
Financieel belang	1.500 aandelen (77%) met een boekwaarde van € 680.670	1.500 aandelen (77%) met een boekwaarde van € 680.670
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 4.773.000	€ 5.497.000
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	Geen langlopende schulden	Geen langlopende schulden

Verbonden partij	**Rd4**
Vestigingsplaats	Heerlen
Soort verbonden partij	Naamloze Vennootschap
Programma	7. Volksgezondheid en Milieu
Doel en openbaar belang verbonden	Het tot stand brengen van een doelmatige, milieuhygiënisch verantwoorde en marktconforme inzameling en verwerking van

partij	afvalstoffen én het adviseren op het gebied van ontwikkeling en implementatie van milieubeleid.	
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	Zorgen voor een effectieve, efficiënte en duurzame manier van inzameling en verwerking van afval voor de inwoners van de gemeente Heerlen.	
Ontwikkelingen bij verbonden partij	Rd4 heeft 7 strategische thema's opgenomen in het Strategisch Meerjarenplan 2022-2026. Er wordt zoveel mogelijk ingezet op hergebruik (CE) van grondstoffen en de daar voor benodigde organisatie. Ook wordt ingezet op kansen voor eigen medewerkers én medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt (duurzaamheid en arbeidsparticipatie). Door het takenpakket verder te ontwikkelen, ontstaan nieuwe werkplekken en daarmee nieuwe mogelijkheden. Nóg meer dan voorheen ziet Rd4 regionale werkgelegenheid en arbeidsparticipatie als haar maatschappelijke taak. Tenslotte zorgt Rd4 ervoor dat de organisatie toekomstbestendig is en blijft. De komende jaren zet Rd4 doelgericht in op uitbreiding van het takenpakket. In het verlengde hiervan zoekt Rd4 naar samenwerking met derden en een verschuiving naar circulaire dienstverlening en inzameling van grondstoffen.	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	n.v.t.	
Afbreukrisico bij géén deelname	Het verliezen van zeggenschap als gemeente op het gebied van afvalinzameling en –verwerking	
Alternatieven voor géén deelname	n.v.t.	
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid via vertegenwoordiging in de algemene vergadering van aandeelhouders, waarin de gemeente Heerlen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Kerkrade, Landgraaf, Voerendaal, Simpelveld, Vaals en Beekdaelen deelnemen.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder Wonen, Milieu en Circulariteit, Dienstverlening en Vastgoed via de algemene vergadering van aandeelhouders	
Financiële resultaat 2021	Winst van € 518.900 Bruto dividend over 2021 € 105.535 uitgekeerd in 2022	
	01-01-2021	*31-12-2021*
Financieel belang	8.696 aandelen (31%) met een boekwaarde van € 39.498	8.696 aandelen (31%) met een boekwaarde van € 39.498
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 884.199	€ 1.211.664
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 5.843.305	€ 10.213.782

Verbonden partij	**Waterleidingmaatschappij Limburg (WML)**
Vestigingsplaats	Maastricht

Soort verbonden partij	Naamloze Vennootschap
Programma	7. Volksgezondheid en Milieu
Doel en openbaar belang verbonden partij	WML voorziet in de behoefte aan water in de provincie Limburg en aangrenzende gebieden. WML bereikt dit door het winnen, zuiveren, opslaan, inkopen, transporteren, distribueren en het leveren van water.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	De gemeente Heerlen wil voorzien in een prettig woonklimaat. Schoon, permanent beschikbaar drinkwater maakt hier deel van uit.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	De kerntaak van WML is om in alle omstandigheden te zorgen voor voldoende drinkwater, van goede kwaliteit en onder de juiste druk. WML is tevens verantwoordelijk voor het veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening. Hiertoe beschermt WML waterbronnen en voert zij wettelijke veiligheidscontroles uit op collectieve drinkwaterinstallaties van bedrijven en instellingen. De bedrijfsdoelen van WML volgen uit de missie en zijn samengevat: - We leveren 24/7 betrouwbaar drinkwater aan inwoners, instellingen en bedrijven uit Limburg; - Onze klanten zijn tevreden over ons product, onze dienstverlening en prijs; - We ondernemen met oog voor mens en milieu. Om de bedrijfsdoelen ook in de wereld van morgen waar te kunnen maken is een visie geformuleerd waar WML over vijf jaar wil staan en wat zij bereikt wil hebben aan de hand van drie speerpunten: Robuust, Samen en Duurzaam. Dit heeft geleid tot onderstaande activiteiten en initiatieven: • De invoering van een nieuwe crisisorganisatie conform de landelijke 'netcentrische' standaard. Direct na invoering werd deze op de proef gesteld tijdens de overstromingen in juli 2021. • Het behalen van het predikaat 'klimaatneutraal' in onze bedrijfsvoering, mede door de inbedrijfname van Windpark Ospeldijk. Hiermee kan WML het Limburgse drinkwater volledig met groene stroom oppompen, zuiveren en bij huishoudens en bedrijven afleveren. • Diverse initiatieven samen met stakeholders en klanten om het watergebruik in Limburg te verduurzamen, zoals het programma Circulair water voor Chemelot en het onderzoek 'gedragsbeïnvloeding in de praktijk'. Daarnaast blijft het streven om door efficiëntie en gestroomlijnde processen uit te blinken in betrouwbaarheid, gemak en lage kosten. Operational Excellence is het fundament onder onze manier van werken, waarin de gevolgen van het handelen van WML voor mens en milieu op langere termijn zwaarder meewegen in onze keuzes.
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	<u>*Strategische risico's:*</u> Beschikbaarheid kwalitatief goed personeel Beschikbaarheid kwalitatieve drinkwaterbronnen <u>*Operationele risico's*</u> Leidingnetsanering Procesautomatisering <u>*Financiële risico's*</u> Debiteurenbeheer

	Wet- en regelgeving	
Afbreukrisico bij géén deelname	Geen schoon drinkwater	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid via vertegenwoordiging in de algemene vergadering van aandeelhouders.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder economie, arbeidsmarkt, participatie, sport, financiën, duurzaamheid, coördinatie Heerlen-Noord	
Financiële resultaat 2021	In 2021 € 6,2 miljoen winst. Begroting voor 2023 is nog niet voorhanden	
	1 januari 2021	*31 december 2021*
Financieel belang	30 aandelen met een boekwaarde van € 158.823	30 aandelen met een boekwaarde van € 158.823
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 187.941	€ 194.003
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 315.675	€ 295.405

Verbonden partij	**Claim Staat Vennootschap**
Vestigingsplaats	Amsterdam
Soort verbonden partij	Besloten Vennootschap
Programma	0. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar belang verbonden partij	Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent en Attero (namens de verkopende aandeelhouders van Essent en Attero).
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	De gemeente Heerlen is gebaat bij een juiste en correcte afhandeling. De vennootschap voert (namens de verkopende aandeelhouders Essent) evt. schadeclaimprocedures tegen de staat als gevolg van de WON en (namens de verkopende aandeelhouders Attero) garantieclaimprocedures tegen RECYCLECO BV (Waterland).
Ontwikkelingen bij verbonden partij	Begin maart 2021 werd via de media bekend dat er misbruik had plaatsgevonden van de Escrowrekening die onder beheer werd gehouden door advocatenkantoor Pels Rijcken, en met name Mr. F.J. Oranje als de Escrow Agent. Op dinsdag 9 maart heeft Pels Rijcken, CSV formeel schriftelijk op de hoogte gebracht van voornoemd misbruik en dat verschuivingen van gelden van de Escrow Account naar een externe rekening in het verleden hadden plaatsgevonden door Mr. Oranje. Inmiddels hebben Pels Rijcken en CSV overeenstemming bereikt over de vergoeding van de financiële schade die CSV hierdoor heeft geleden. Pels Rijcken heeft op 13 juli jl. de totale financiële vergoeding van € 75.122,71 aan CSV betaald. Daarmee is de zaak verder afgesloten. CSV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico

	namens Deponie Zuid B.V. (vennootschap onder Attero Holding B.V.), in overleg met de aandeelhoudersommissie, het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting.In februari 2021 heeft CSV bezwaar gemaakt tegen de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Op het moment is CSV in gesprek met de Belastingdienst over het bezwaar. Afhankelijk van de reactie van de Belastingdienst en de kans van slagen van een eventuele gerechtelijke procedure zal in overleg met Aandeelhouders-commissie van CSV de procedure al dan niet worden voortgezet. Na afwikkeling van deze bezwaar- en eventuele gerechtelijke procedure of eventuele voortijdige beëindiging van deze procedure (bijvoorbeeld door een mogelijk compromis tussen de Belastingdienst en CSV of een besluit van de Aandeelhouderscommissie de procedure niet verder voort te zetten) zal CSV kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapi-taal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap.	
Afbreukrisico bij géén deelname	Niet van toepassing	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid als aandeelhouder. De Limburgse aandeelhouders hebben hun krachten nog gebundeld in de VEGAL.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder economie, arbeidsmarkt, participatie, sport, financiën, duurzaamheid, coördinatie Heerlen-Noord.	
Financiële resultaat 2021	Verlies 2021 € 42.665 en prognoseverlies voor 2022 € 100.000 Voor 2023 nog geen prognose voorhanden.	
	1 januari 2022	*31 december 2022*
Financieel belang	0,20834 % als gevolg van voormalig aandelenbezit Essent	0,20834 % als gevolg van voormalig aandelenbezit Essent
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 312.379	€ 0
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 22.664	€ 0

Verbonden partij	**IBA**
Vestigingsplaats	
Soort verbonden partij	Besloten Vennootschap
Programma	0. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar	IBA staat voor Internationale Bau Ausstellung. Het is een meerjarig

belang verbonden partij	durende manifestatie over een locatie, stad of streek. Het bestaat onder andere uit vernieuwende bouwprojecten, bijzondere tentoonstellingen, symposia en innovatieve plannen. Tot 2020 functioneert IBA Parkstad als laboratorium en als motor voor vernieuwende en toonaangevende projecten. Kenmerkend voor IBA Parkstad is de open innovatie-gedachte in combinatie met burgerparticipatie. Burgers, ondernemers, overheden, architecten, stedenbouwers, stichtingen, maatschappelijke instellingen, wijkverenigingen, privépersonen, scholen en scholieren, universiteiten en studenten, bedrijven, organisaties, samenwerkings-verbanden, stakeholders, netwerken enz. worden -zonder uitzondering- uitgenodigd om kleine of grote IBA-projecten aan te reiken, of om aan projecten mee te werken die de verandering van Parkstad slimmer, sneller en zichtbaarder maken.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	De IBA is een kwaliteitsmachine die voor het allerbeste staat en daar naar handelt. IBA Parkstad staat voor de transformatie en transitie van Parkstad en moet de aanzet geven voor een structureel beter woon-, werk- en leefklimaat. Belangrijk is dat Parkstad een nog attractievere regio wordt, dynamisch en met veel veerkracht.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	Op 28 oktober 2013 heeft de gemeenteraad ingestemd met de samenwerkingsovereenkomst IBA Parkstad en de oprichting van de besloten vennootschap IBA Parkstad BV. Op 20 mei 2014 heeft de Provincie goedkeuring verleend aan de gemeenten voor de oprichting van de IBA Parkstad BV. In juni 2014 is de IBA Parkstad BV officieel gestart met een openingsmanifestatie en een open oproep, waarbij iedereen zijn ideeën voor IBA-projecten kon indienen. In totaal zijn er 292 projecten ingediend, daarvan liggen 94 binnen de gemeentegren-zen van Heerlen en 118 projecten die Parkstad breed zijn en dus ook in Heerlen kunnen landen. Er is hard gewerkt aan het versterken, combineren en selecteren van projecten die allemaal samen de transitie van de regio een grote boost geven. Samen met burgers en andere partijen uit de regio en waar nodig met expertise van buitenaf. In 2017 heeft de evaluatie van de IBA plaatsgevonden en zijn verbeterpunten benoemd en omgezet in prioriteiten. Het tentoonstellingsjaar met alle 50 sleutelprojecten is in augustus 2022 afgerond. De Iba organisatie wordt de komende tijd in afgeslankte vorm voortgezet om de lopende zaken af te ronden. Gewerkt wordt aan een zogenaamde "futuredeal" om op basis van de opgedane ervaringen impulsen voor de toekomst aan te reiken. Zie verder over de projecten en meer: www.iba-parkstad
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Niet van toepassing
Afbreukrisico bij géén deelname	Dat zeggenschap over bepaalde projecten in de regio parkstad verloren gaat.
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing
Bestuurlijke betrokkenheid	De deelnemende partijen zijn Parkstad gemeenten en de Provincie.
Bestuurlijke	Wethouder economie, arbeidsmarkt, participatie, sport, financiën,

vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	duurzaamheid, coördinatie Heerlen-Noord via de algemene vergadering van aandeelhouders. De burgemeester van Heerlen vervult de voorzittersrol. De samenwerkingsovereenkomst en de juridische uitwerking bieden de mogelijkheid voor de toetreding van publieke dan wel private partijen.	
Financiële resultaat 2022	Niet van toepassing	
	1 januari 2022	*31 december 2022*
Financieel belang	Niet van toepassing	Niet van toepassing
	Aandelen zijn nog niet verdeeld. Worden verdeeld naar rato van hun financiële inbreng (werkkapitaal). Er komt nog een aandeelhouders-overeenkomst tussen de deelnemende partijen. De bijdrage van de gemeente Heerlen bedraagt € 9.176.000 verspreid over 9 jaar. De totale IBA begroting wordt € 45.000.000.	
Vermogenspositie (eigen vermogen)	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	Niet van toepassing	Niet van toepassing

Verbonden partij	**Publiek Belang Elektriciteitsproductie**
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Soort verbonden partij	Besloten Vennootschap
Programma	0. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar belang verbonden partij	Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent (namens de verkopende aandeelhouders van Essent).
Algemene visie op en beleidsvoorne-mens omtrent inschakelen verbonden partij	De vennootschap heeft op 30 september 2011 de aandelen in Energy Resources Holding BV en daarmee indirect de aandelen in Energy Resources Ventures BV, Energy Resources BV en het 50%-belang in EPZ geleverd aan RWE. Daarmee is een einde gekomen aan de primaire opdracht van PBE BV, zijnde het behartigen van dat 50%-belang in EPZ. PBE BV zal als tijdelijke vennootschap de resterende rechten en verplichtingen afwikkelen, in het bijzonder die voortvloeien uit het convenant en het aanvullend convenant dat is overeengekomen met de Staat.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	PBE is blijven bestaan met een beperkt takenpakket. PBE wikkelt de zaken af die uit de verkoop zijn voortgekomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Hiermee is een termijn tot sluiting van de Kerncentrale Borssele (voorgenomen sluiting 2033) gemoeid. Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen met betrekking tot het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009 nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan of deze contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden

	beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden. Het doel is dat de vennootschap in 2022 (of eerder indien mogelijk) wordt opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal in deze vennootschap.	
Afbreukrisico bij géén deelname	Niet van toepassing	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid als aandeelhouder. De Limburgse aandeelhouders hebben hun krachten nog gebundeld in de VEGAL.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder economie, arbeidsmarkt, participatie, sport, financiën, duurzaamheid, coördinatie Heerlen-Noord via de algemene vergadering van aandeelhouders.	
Financiële resultaat 2021	Verlies van € 37.321 en prognoseresultaat over 2022 is een verlies van € 50.000. voor 2023 zijn nog geen gegevens voorhanden.	
	1 januari 2022	*31 december 2022*
Financieel belang	0,20834 % als gevolg van voormalig aandelenbezit Essent	0,20834 % als gevolg van voormalig aandelenbezit Essent
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 1.532.074	€ 0
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 6.925	€ 0

Verbonden partij	**Avantis Services**
Vestigingsplaats	Heerlen
Soort verbonden partij	Besloten Vennootschap
Programma	3. Economie
Doel en openbaar belang verbonden partij	Partner in GOB NV en daarmee ook partner in de Beheers BV (beheer van de locatie en te verlenen diensten).
Algemene visie op en beleidsvoorne-mens omtrent inschakelen verbonden partij	De gemeente neemt deel aan Avantis in verband met het belang voor de economie en de ontwikkeling van de werkgelegenheid in de regio. Het beleid van de gemeente Heerlen is erop gericht een aantrekkelijk werkklimaat te bevorderen.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	Continue vinden de gebruikelijke beheers- en onderhoudswerkzaamhe-den plaats en worden de kosten hiervan gedekt uit de jaarlijkse gemeentelijke bijdragen van Heerlen en Aken en de bijdragen van de

	gevestigde bedrijven. In dat opzicht worden met de individuele bedrijven bij vestiging op basis van maatwerk aparte afspraken gemaakt over de dienstverlening. Voor de algemeen ten dienste staande beheers- en onderhoudswerkzaamheden wordt per m^2 gebouw een vast bedrag gerekend. De overige vergoedingen worden aan de door elk individueel bedrijf gevraagde services gerelateerd. Op basis daarvan worden de kosten in rekening gebracht. Door de vestiging van nieuwe bedrijven en de uitbreidingen van de zittende bedrijven worden de door deze bedrijven te betalen vergoedingen steeds hoger.	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Niet van toepassing	
Afbreukrisico bij géén deelname	Het verliezen van zeggenschap/ aantrekkingskracht als gemeente op het gebied van het binnenhalen van werkgelegenheid.	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid via vertegenwoordiging in de algemene vergadering van aandeelhouders. De gemeente Heerlen is aandeelhouder voor 1/3. Medeaandeelhouders zijn Stadt Aachen en Avantis GOB NV.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder welzijn, volksgezondheid, WMO/zorg, jeugd en armoedebestrijding via de AVA en de wethouder wonen, milieu, afval en circulariteit, biodiversiteit en dierenwelzijn, dienstverlening en vastgoed via de RvC. De directie wordt gevoerd door de wethouder economie, arbeidsmarkt, participatie, sport, financiën, duurzaamheid en coördinatie Heerlen Noord.	
Financiële resultaat 2021	Winst van € 162.795	
	1 januari 2021	*31 december 2021*
Financieel belang	€ 100.000 aandelenkapitaal (33%)	€ 100.000 aandelenkapitaal (33%)
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 806.993	€ 969.788
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 0	€ 0

Verbonden partij	**Beitel-Zuid (Bedrijventerrein Trilandis)**
Vestigingsplaats	Heerlen
Soort verbonden partij	Besloten Vennootschap
Programma	3. Economie
Doel en openbaar belang verbonden partij	Volledige invloed en zeggenschap op de ontwikkeling van het bedrijventerrein en de vestiging van bedrijven met nieuwe werkgelegenheid met name in de medtech logistieke sector. Bijkomend doel is grondverkoop met financiële opbrengsten.

Algemene visie op en beleidsvoorne-mens omtrent inschakelen verbonden partij	Bevordering van de werkgelegenheid in de regio.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	De verkoop van fase III voor de uitbreiding van de Medtech, verkoop van 56.000 m^2 aan WDP/CEVA wordt gerealiseerd in 3e kwartaal 2022. Dit brengt een personeelsuitbreiding met zich mee van ongeveer 250 arbeidsplaatsen. Verder zijn er concrete acquisitietrajecten lopende waarvan de verwachting is dat deze in eind 2023 tot resultaten leiden, mochten deze concrete verkopen plaatsvinden, dan zijn de grote kavels op Trilandis verkocht.
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Trilandis zal bij volledige uitgifte een goed positief resultaat laten zien. In dat opzicht is deze gemeentelijke BV geen financieel risico. In 2023 en eventueel de volgende jaren kunnen zich de volgende risico's voordoen: - Schaarste op het stroomnet. Tennet en Enexis maakte in juli 22 bekend dat het stroomnet in Limburg en Noord-Brabant vol is dat er geen nieuwe zakelijke aansluitingen of uitbreidingen worden geaccepteerd. Tevens is zakelijk terug leveren van stroom niet meer toegestaan. In september is door Tennet/Enexis gecommuniceerd dat zij ruimte hebben gevonden en dat per december 2022 weer aan-sluitingen mogelijk zijn, echter is nog niet duidelijk hoeveel en hoelang nieuwe aansluitingen en uitbreidingen worden geaccep-teerd. Omdat het first come, first serve principe geldt, blijft de mogelijkheid bestaan dat toekomstige partijen geen aansluiting krijgen. Terug leveren van stroom is ook nog steeds een probleem. -Schaarste op arbeidsmarkt. Het vinden van personeel wordt steeds lastiger voor bedrijven. Hierdoor staan zij vaak voor de keuze of bedrijfsuitbreiding door nieuwbouw wel haalbaar is. Dit kan invloed zijn op aankoop gronden. Stijgingenergieprijzen. Onder andere door de oorlog in Oekraïne stijgen de prijzen van energie enorm. Energiekosten voor bedrijven gaan een probleem vormen (doorgaan met productie of productie stilleggen). Hierdoor schuiven bedrijven het risico van investeren in nieuwe locatie vooruit.
Afbreukrisico bij géén deelname	Het verliezen van zeggenschap/ aantrekkingskracht als gemeente op het gebied van het binnenhalen van werkgelegenheid.
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing
Bestuurlijke betrokkenheid	Gemeente Heerlen is enig aandeelhouder.

Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder welzijn, volksgezondheid, WMO/zorg, jeugd en armoedebestrijding vertegenwoordigt de gemeente als enig aandeelhouder. De directie wordt gevormd door de wethouder economie, arbeidsmarkt, participatie, sport, financiën, duurzaamheid en coördinatie Heerlen Noord.	
Financiële resultaat 2021	Resultaat over 2021 is een verlies van € 126.667 maar de vooruitzichten voor 2022 zijn zeer positief.	
Financieel belang	Als publiek orgaan heeft de gemeente een rekening courant overeenkomst gesloten met OBZ B.V. Voor de financiering ontvangt de gemeente een rentevergoeding die hoger is dan de rente die zij zelf betaald. Deze marge is de vergoeding voor de kosten en het - zeer beperkte – risico. Als zekerheid rust er ook nog een 1e hypotheekrecht als onderpand op de nog te verkopen gronden met een omvang van 13,9 ha. Op basis van de grondexploitatie (GREX) en verkoopgegevens is het hypotheekrecht van hogere waarde dan het (saldo) van het rekening courant krediet, dat een maximum heeft van € 7,5 miljoen (was voorheen € 10 miljoen). Hiermee is in feite het financieel risico afgedekt. Op het krediet wordt per m2 grondverkoop een bedrag van € 50, - afgelost en het hypotheekrecht doorgehaald.	
	1 januari 2021	*31 december 2021*
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 762.043	€ 635.376
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 2.625.463 Achtergestelde leningen	€ 2.625.463 Achtergestelde leningen

Verbonden partij	**Schaesbergerveld**
Vestigingsplaats	Heerlen
Soort verbonden partij	Besloten Vennootschap
Programma	8. VHROSV
Doel en openbaar belang verbonden partij	Het ontwikkelen (bouw- /woonrijp maken), zodanig saneren, slopen van opstallen, exploiteren, kopen en verkopen van gronden, alles ter voorbereiding van en gericht op het mogelijk maken van de bouw van voor bewoning bestemde gebouwen op gronden en wel in het gebied Schaesbergerveld (omgeven door de Heuvelweg en Schandelerboord) te Heerlen. Deze BV is tevens opgericht om voor de ontwikkeling van het gebied Schaesbergerveld als gemeentelijke BV deel te nemen in de V.O.F. Ontwikkelingsmaatschappij Schaesbergerveld (vof OMS). Dit ter beperking van de financiële aansprakelijkheid bij deconfiture (faillissement).
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	Ontwikkeling van hoogwaardige woningen in het midden segment in een herstructureringswijk die zich kenmerkt door een woningvoorraad die met name bestaat uit sociale huurwoningen.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	Fase 1, 2 en 3 zijn gereed. Voor fase 4 (A en B) is een alternatief plan ontwikkeld. Het plan bestaat uit 3 appartementen/terraswoningen, 13 en

	11 woningen in fase 4A en 13 terraswoningen in fase 4B. Fase 4A is in 2020 gereed gekomen. Het verkoopproces voor de 13 terraswoningen van fase 4B is afgerond, de bouw is gestart in april 2021 en opgeleverd in juni 2022. In de directievergadering van 11 juli 2022 is opdracht gegeven voor een haalbaarheidsonderzoek voor ca. 40 appartementen in fase 4BZ passend binnen de 'Beleidsregel Ruim baan voor goede woningbouwplannen'	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Niet van toepassing	
Afbreukrisico bij géén deelname	Niet van toepassing	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	De gemeente Heerlen is enig aandeelhouder voor 100%.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	De teamleider Vastgoed, domein Ruimte is directeur van Schaesberger-veld BV en de wethouder economie, arbeidsmarkt, participatie, sport, financiën, duurzaamheid, coördinatie Heerlen-Noord	
Financiële resultaat 2021	Verlies van € 359.972	
	01-01-2021	*01-01-2022*
Financieel belang	€ 45.381, daarnaast is er een RC-verhouding van € 998.951 zonder rentevergoeding.	€ 45.381, daarnaast is er een RC-verhouding van € 998.951 zonder rentevergoeding.
Vermogenspositie (eigen vermogen)	-€ 1.193.177	-€ 1.553.150
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 2.083.745	€ 2.083.745

Verbonden partij	**Nazorg Limburg**
Vestigingsplaats	Maastricht Airport
Soort verbonden partij	Besloten Vennootschap
Programma	7. Volksgezondheid en Milieu
Doel en openbaar belang verbonden partij	Het aanbrengen en in stand houden van een voldoende voorzieningenniveau op stortplaatsen voor afval na beëindiging van de exploitatie alsmede het verwerven, vervreemden, huren, beheren en exploiteren van onroerende zaken die verband houden met en/of betrekking hebben op deze stortplaatsen.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	Dat we als gemeente Heerlen op een verantwoorde en duurzame manier te werk gaan als het gaat om bovengenoemd doel.

Ontwikkelingen bij verbonden partij	Bodemzorg Limburg zoekt actief naar mogelijkheden om gesloten stortplaatsen een maatschappelijk verantwoorde functie te geven. Daarbij dient als uitgangspunt dat de nieuwe activiteiten het beleid van de overheid ondersteunen. Door opbouw van de voorziening wordt ervoor gezorgd dat de stortplaatsen na beëindiging beheerd en onderhouden kunnen worden. De financiële kaders worden door de aandeelhouders bepaald. De risico's worden afgedekt doordat een voorziening wordt gecreëerd om de nazorgverplichtingen in de toekomst te kunnen voldoen.	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Niet van toepassing	
Afbreukrisico bij géén deelname	Dat stortplaatsen er na verloop van tijd verloederd bij liggen en niet verder onderhouden worden. Dit leidt tot ongewenste situaties.	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	Limburgse gemeenten (100%). Deelname in Algemene Vergadering van Aandeelhouders door wethouder middelen, ruimtelijke ordening en herstructurering.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder middelen, ruimtelijke ordening en herstructurering via de algemene vergadering van aandeelhouders.	
Financiële resultaat 2021	Winst van € 3,1 miljoen	
	1 januari 2021	*31 december 2021*
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage, betaald uit de afvalstoffenheffing voor 10 jaar ter hoogte van € 0,25 per inwoner	Jaarlijkse bijdrage, betaald uit de afvalstoffenheffing voor 10 jaar ter hoogte van € 0,25 per inwoner
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 5.640.872	€ 8.744.317
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 3.733.333	€ 3.466.666

Verbonden partij	**WoonWijzerWinkel**
Vestigingsplaats	Kerkrade
Soort verbonden partij	Besloten Vennootschap
Programma	Duurzaamheid

Doel en openbaar belang verbonden partij	De WoonWijzerWinkel is een initiatief van de Parkstad gemeenten en Beekdaelen. Het zorgt als onderdeel van PALET voor een versnelling van de verduurzaming van het vastgoed in Parkstad. De basis is een grote IKEA-achtige winkel gebaseerd op experience. Hier krijgt de klant alle informatie en service die nodig is voor het verduurzamen van de woning. De service gaat van zelf-service tot turnkey-service. De WoonWijzerWinkel werkt hierbij als een leadgenerator en maakt hiervoor gebruik van een groot netwerk van installateurs en bijbehorende disciplines. Hiermee krijgt de lokale MKB een stevige impuls die moet leiden tot een omzetvermeerdering van € 100 miljoen over een periode van 10 jaar. Daarnaast biedt het kansen voor de arbeidsmarkt en zal het een vraag genereren van 800 FTE over een periode van 10 jaar. De WoonWijzerWinkel is een afgeleide van de WoonWijzerWinkel Rotterdam en werkt hier nauw mee samen. Het verzorgingsgebied is tot en met Roermond. Grensoverschrijdende mogelijkheden worden op termijn onderzocht.	
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	De WoonWijzerWinkel is een beproefd concept dat haar meerwaarde in Rotterdam heeft bewezen en dat ook in Parkstad gaat zorgen voor de hoognodige versnelling. De WoonWijzerWinkel zorgt dat duurzaamheid een begrijpelijk begrip wordt voor burgers en bedrijven die hiermee hun economische voordeel kunnen doen. Dat betekent uiteindelijk een grotere economische waarde van het vastgoed in Parkstad en meer sturing over de energievoorziening en haar baten die op die manier in de regio blijven. Meer economische waarde van het vastgoed betekent een beter vestigingsklimaat en dus meer leefbaarheid, veiligheid en sociale cohesie voor Parkstad.	
Ontwikkelingen bij verbonden partij	Het aantal adviesgesprekken en de daaruit voortkomende offertes loopt gestaag op. 25% van alle offertes resulteert in daadwerkelijke uitvoering. De samenwerkingen met derden zoals energiecoöperaties en andere gemeenten groeit.	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Niet van toepassing	
Afbreukrisico bij géén deelname	De verduurzaming van de woningvoorraad niet of veel te langzaam verloopt en dat de burger niet gehoord wordt in zijn vragen m.b.t. duurzaamheid.	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	De deelnemende partijen zijn de zes Parkstad gemeenten en de gemeente Beekdaelen.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder duurzaamheid via de algemene vergadering van aandeelhouders. De samenwerkingsovereenkomst en de juridische uitwerking bieden de mogelijkheid voor de toetreding van publieke dan wel private partijen.	
Financiële resultaat 2021	Verlies van € 60.548	
Financieel belang	*1 januari 2021*	*31 december 2021*

Vermogenspositie (eigen vermogen)	*onbekend*	*€ -227.972*
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	*onbekend*	*€ 874.610*
	De bijdrage van de gemeente Heerlen bedraagt € 408.000, bestaande uit deelname in het vermogen ad € 6.340 en een lening ad € 401.660 met een looptijd van 10 jaar. De lening wordt verstrekt over 5 jaar : vanaf 2020 t/m 2024. Totale bijdrage Heerlen € 401.660. Deze lening wordt in de daarop volgende jaren terugbetaald.	

Verbonden partij	**Holding Stadion Kerkrade BV**	
Vestigingsplaats	Kerkrade	
Soort verbonden partij	Certificaten van aandelen	
Programma	3. Economie	
Doel en openbaar belang	Het altijd durende recht dat het stadion van voetbalclub Roda JC de naam 'Parkstad Limburg Stadion' draagt.	
Algemene visie op en beleidsvoorne-mens omtrent inschakelen verbonden partij	Dat sport op een goede manier vertegenwoordigd is binnen de Parkstad regio.	
Ontwikkelingen bij verbonden partij	Niet van toepassing	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Niet van toepassing	
Afbreukrisico bij géén deelname	Geen	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	De gemeente Heerlen heeft een belang van 4,27%.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder Middelen, Beheer en Mobiliteit	
Financiële resultaat 2021	Geen financiële partij	
	1 januari 2022	*31 december 2022*
Financieel belang	De gemeente participeert voor 4,27 % in stichting Administratie Kantoor, voorheen Holding Roda Kerkrade NV. Deze certificaten hebben geen marktwaarde.	
Vermogenspositie (eigen vermogen)	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Schuldenpositie	Niet van toepassing	Niet van toepassing

(vreemd vermogen)		

Verbonden partij	**Regio Parkstad Limburg**
Vestigingsplaats	Heerlen
Soort verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling (GR)
Programma	1. Veiligheid
Doel en openbaar belang	Parkstad loopt op diverse kernindicatoren achter op landelijke gemiddelden, zoals gemiddeld inkomen, economische participatiegraad, opleidingsniveau en de gemiddelde prijs van een woning. Dit gecombineerd met de demografie van het gebied biedt kansen, maar dwingt ook tot een gestructureerde, centraal geregisseerde aanpak van de economische ontwikkeling van de regio Parkstad Limburg. Na een periode waarin wij als WGR+ regio zeer belangrijke beleidsfundamenten via de Parkstadraad hebben vastgesteld op het gebied van wonen, economie, ruimte en bereikbaarheid, is in 2013 besloten dat het tijd was voor uitvoering en dus een GR van Colleges. Een GR die er wel voor zorgt dat de gemeenteraden in positie blijven en via regiodagen hun gezamenlijkheid kunnen borgen. Met die nieuwe GR zijn wij in 2014 aan de slag gegaan en zijn de bestuurscommissies vanuit de diverse colleges bemand. Het doel is onveranderd gebleven, de scope (tot nu toe ruimtelijk-economisch) wordt echter steeds breder, denk aan de ontwikkelingen in het sociale domein. Niet dat de regio daarover gaat, maar de regio wordt nu wel de plek waar de samenwerkende gemeenten hierover afspraken kunnen maken.
Algemene visie op en beleidsvoorne-mens omtrent inschakelen verbonden partij	Verbetering van de economische structuur.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	Voor de begroting 2023 en de daarop volgende jaren worden in lijn daarmee de volgende algemene beleidsmatige kaders gehanteerd: 1. Activiteiten van Parkstad gericht op de realisering van de speerpunten die zijn ontleend aan de (nieuwe) Strategische agenda. 2. Voor het Regiobureau is het een topprioriteit om – naast het beleidsinhoudelijk uitvoering geven aan de kernthema's - de Bestuurs-commissies te ondersteunen en de samenwerking binnen en buiten Parkstad te faciliteren. 3. Het Regiobureau wordt in toenemende mate gevraagd de uitvoering van Parkstadbeleid voor te bereiden en te faciliteren. Dit past in de visie van Parkstad om van beleid een succes te maken. Bij de uitvoering van beleid wordt nadrukkelijk gezocht naar mogelijkheden van cofinanciering. 4. Veranderingen van buitenaf die relevant zijn voor de kerntaken van Parkstad worden door het Regiobureau met de beschikbare capaciteit opgepakt en doorvertaald in de ondersteuning aan de Bestuurscommis-sies, het Dagelijks Bestuur en aan de gemeenten. Deze ontwikkelingen volgen elkaar steeds sneller op en hebben veel impact

Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Niet van toepassing	
Afbreukrisico bij géén deelname	Geen zeggenschap in de bestuurscommissies en verlies van invloed op ontwikkelingen in de regio Parkstad.	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	De regionale samenwerking Stadsregio Parkstad Limburg krijgt vorm via een gemeenschappelijke regeling van de 7 colleges. Deze bestaat uit het Dagelijks Bestuur (zijnde de 7 burgemeesters), het Algemeen Bestuur (zijnde het DB + 7 wethouders) en de thematische Bestuurscommissies (bestaande uit de betreffende portefeuillehouders). Deze constructie is een antwoord op het vraagstuk van de democratische legitimatie van het regiobestuur, aangezien de reguliere verantwoordingslijnen gehandhaafd blijven. De vertegenwoordigers in de bestuurlijke gremia leggen immers o.a. verantwoording af aan het eigen college en de eigen raad. Het Dagelijks Bestuur heeft algemene taken op het terrein van regionale samenwerking. Het is verantwoordelijk voor het Parkstad Bureau (P&O, financiën en organisatie), organisatie van de bestuurlijke samenwerking (Governance), grensoverschrijdende samenwerking en verdeling van middelen. Daarnaast heeft het Dagelijks Bestuur de verantwoordelijkheid voor het leggen van dwarsverbanden en het initiëren/uitvoeren van overkoepelende activiteiten (bestuurscommissiesoverstijgende onderwerpen). In de regionale samenwerking is er een cruciale rol weggelegd voor de bestuurscommissies (BC' s), samengesteld uit de portefeuillehouders van de deelnemende gemeenten. De bestuurscommissies zijn gegroepeerd rondom de vijf kernthema's: • Wonen en Herstructurering • Ruimte en Mobiliteit • Duurzaamheid • Economie en Toerisme. • Sociaal Economische Structuurversterking	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder Beheer en Onderhoud, Mobiliteit, Ruimtelijke Ordening en Ouderenbeleid via het Algemeen Bestuur. De burgemeester van Heerlen is voorzitter van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur.	
Financiële resultaat 2021	€ 299.000	
Financieel belang		Bijdrage 2023 € 1.436.000 Bijdrage voor regionale activiteiten in 2023 € 373.336
	1 januari 2021	*31 december 2021*
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 6.583.000	€ 6.264.000
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 60.636.000	€ 38.131.000

Verbonden partij	Veiligheidsregio (VR) Zuid-Limburg
Vestigingsplaats	Maastricht
Soort verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling (GR)
Programma	1. Veiligheid
Doel en openbaar belang	Het doel van de Veiligheidsregio Zuid-Limburg (VRZL) is het realiseren van een efficiënte en kwalitatief hoogwaardige organisatie en uitvoering van de brandweer, geneeskundige hulpverlening, gemeentelijke bevolkingszorg, crisisbeheersing en rampenbestrijding. De VRZL is erop gericht om inwoners te beschermen tegen (gezondheid)risico's, rampen en crises en daarvoor de voorbereidingen te treffen die noodzakelijk zijn. Een gemeente heeft met de crisispartners binnen VRZL een regionale crisisorganisatie om snel hulp te bieden vanuit voldoende slagkracht. Aangezien een crises vaker de gemeentegrens overschrijden en een gemeente onvoldoende in staat is een volwaardige crisisorganisatie op te tuigen, is deze regionale structuur waardevol.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	VRZL is ingericht om de zorg voor de openbare veiligheid in de regio te organiseren. De samenwerkende partners in de VRZL: - dragen (pro)actief bij aan de openbare veiligheid. Risico's worden in beeld gebracht en de organisatie treft voorbereidingen voor daadwerkelijke crises; - geven adviezen om, waar mogelijk, onveiligheid te voorkomen en te beperken; - bestrijden branden, incidenten en crises als ze zich toch voordoen; - zetten erop in om menselijk leed en materiële schade zo veel mogelijk te beperken en verstoringen van het openbare leven zo snel mogelijk te herstellen
Ontwikkelingen bij verbonden partij	Afgelopen jaren heeft VRZL zich ontwikkeld van een groot aantal samenwerkende lokale organisaties naar één Veiligheidsregio. In de regio werken 16 gemeenten, de brandweer, de politie Eenheid Limburg, de Geneeskundige Hulpverlenings- Organisatie in de regio (GHOR), het Openbaar Ministerie (OM), provincie Limburg, Veiligheidsregio Limburg Noord (VRLN), Waterpartners Limburg (waterschap, zuiveringsschap, waterleidingmaatschappij) Defensie, de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) en Chemelot samen. Omdat het in crisissituaties belangrijk is de collega's te kennen, wordt daarin verder geïnvesteerd. Daarnaast werkt de VRZL aan de uitvoering van verbeterpunten uit de evaluaties van de coronapandemie en worden aanbevelingen uit de evaluatie van de wet op de veiligheidsregio's en uit reguliere evaluaties verwerkt. Op dit moment bevinden we ons midden in de 'bestuurlijke dialoog verantwoorde brandweerzorg 2024-2030'. Zo wordt gezamenlijk onder andere toegewerkt naar een geactualiseerd brandweer-risicoprofiel en dekkingsplan, een visie op inrichting van risicobeheersing en een duiding van (de consequenties van) taakdifferentiatie en tweede loopbaanbeleid voor de VRZL. De VRZL is in veel gevallen de coördinator en regisseur bij een crisis en daarmee afhankelijk van informatie, kennis en kunde en expertise van derden. Op dit moment moet binnen de VRZL veel tijd worden gestoken in de maatschappelijke onrust, naast het regulier managen van de crises (COVID-19, hoogwaterramp en crisis in de migratieketen). Het bieden

	van veiligheidsgaranties in steeds complexere crisisvormen kost extra inzet en het aantrekken van kwalitatief goede medewerkers binnen de programmalijnen is binnen de huidige arbeidsmarkt een uitdaging.
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Binnen de VRZL zijn de volgende risico's bepaald: - Technische ontwikkelingen vormen een steeds groter onderdeel van de organisatie. Deze ontwikkelingen volgen elkaar steeds sneller op, waardoor het risico bestaat dat deze niet meer te implementeren zijn en daardoor operationeel risico wordt gelopen. - Verscherpte regelgeving op gebied van milieu/verduurzaming, die soms ad hoc wordt ingevoerd, kan leiden tot meer kosten en tijdelijke buiten werking stelling van materieel. - Datalekken en beveiliging: toenemend risico op cyberaanvallen. - Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet verandert het stelsel van regelgeving voor de fysieke en gezonde leefomgeving. Deze wetgevingsoperatie heeft gevolgen voor overheden waaronder de veiligheidsregio's en de brandweer. De exact impact is nog onbekend. - Veel brandweer- en ambulancemedewerkers hadden tot 2006 recht op functioneel leeftijd ontslag (FLO), een regeling voor fysiek zware beroepen. Na het verlenen van FLO-ontslag ontvangt de ambtenaar een FLO uitkering om het inkomen tot zijn pensioengerechtigde leeftijd aan te vullen. Wijzigingen in landelijke wet- en regelgeving zorgen dat kosten voor de FLO fors naar voren worden gehaald, met als gevolg dat de veiligheidsregio een interne structurele taakstelling heeft. Als het opvangen binnen de eigen exploitatie geen reëel scenario blijft, kan dit financiële impact hebben voor deelnemende gemeenten. De FLO wordt het komende jaar (2023) nogmaals herijkt en wordt gemonitord op inhoud en effecten. - Landelijk wordt toegewerkt naar een toekomstbestendig brand-weerstelsel dat voldoet aan Europese en internationale regelgeving en jurisprudentie. Dit betekent voor onze veiligheidsregio in hoofdlijnen dat vrijwilligers niet meer gekazerneerd mogen worden en dat ze voor dat deel een parttime aanstelling moeten krijgen. De financiële impact, zowel binnen de veiligheidsregio als op gemeenten, is sterk afhankelijk van de nadere uitwerking en of er rijksmiddelen voor beschikbaar komen. Het dossier wordt intensief gemonitord. - De VRZL zal nauw betrokken zijn bij het nemen en uitvoeren van maatregelen omtrent de opvang van vluchtelingen. Dit brengt kosten met zich mee die de VRZL, net zoals gemeenten, moeten voorschieten in afwachting van declaratie bij het Rijk. Er bestaat een (financieel) risico dat niet alle kosten door het Rijk vergoed zullen worden. - Binnen de Landelijke Meldkamer Samenwerking (LMS) wordt tot 2023 gewerkt met een zogenaamde "bouwplaats" constructie. Er wordt in delen gebouwd en geëxperimenteerd om te bezien wat in de praktijk werkt en uitgerold zou moeten worden. Of hierdoor nog gevolgen ontstaan is onduidelijk, maar het zou kunnen leiden tot extra kosten. - De berekening van de gemeentelijke bijdrage wordt vanaf 2023 gebaseerd op de verdeelsleutel gemeentefonds sub cluster Brandweer en rampenbestrijding. Deze sleutel beweegt mee met veranderingen binnen gemeenten zelf, of binnen het gemeentefonds. Een herijking van het gemeentefonds kan leiden tot herverdeeleffect binnen VRZL.

	- In 2022 en 2023 zullen in de bestuurlijke dialoog m.b.t. de toekomst van de brandweerzorg de scenario's voor de huisvesting nader aan de orde komen. De financiële impact hiervan is op dit moment niet in te schatten; deze zal bij uitwerking van de scenario's volgen. Er wordt gestuurd op een juiste balans tussen regionale verantwoordelijkheid en lokale autonomie, waarbij de VRZL en gemeenten natuurlijke partners zijn. Bij opnieuw een langdurige crisis en het langdurig inzetten van crisisfunctionarissen wordt, gelijk aan binnen gemeenten, ook binnen VRZL tegen grenzen aan gelopen. De bijdrage van regionale crisisfunctionarissen is onmisbaar, maar ook zij komen in loyaliteitsvraagstukken tussen noodzakelijke activiteiten bij hun hoofdwerkgever en bijdragen aan de bestrijding van de crisis. Bij (opleving van) de diverse crises, is het mogelijk dat VRZL extra taken dient uit te voeren. De impact en omvang van die taken kan een financiële impact hebben.	
Afbreukrisico bij géén deelname	Niet van toepassing	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	Het Algemeen Bestuur van de VRZL bestaat uit één bestuurslid (burgemeester) per deelnemende gemeente. Besluitvorming vindt plaats via gewogen stemmen, gerelateerd aan het inwoneraantal.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Bestuurlijke betrokkenheid via het Algemeen Bestuur van de GR, waarin de burgemeesters van de 16 deelnemende gemeenten zitting hebben en het Dagelijks bestuur van de GR, waarin ook de burgemeester van Heerlen zitting heeft.	
Financiële resultaat 2021	Verlies van € 120.073	
	1 januari 2021	*31 december 2021*
Financieel belang	Bijdrage 2022: 6.706.335	Bijdrage 2023 € 6.881.983
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 6.364.648	€ 4.641.202
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 46.939.616	€ 55.556.432

Verbonden partij	**Reinigingsdienst Rd4**
Vestigingsplaats	Maastricht
Soort verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling (GR)
Programma	7. Volksgezondheid en Milieu
Doel en openbaar belang	Het tot stand brengen van doelmatige, milieuhygiënische verantwoorde en marktconforme inzameling en verwerking van afvalstoffen én het adviseren op het gebied van ontwikkeling en implementatie van milieubeleid.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent	Zorgen voor een effectieve, efficiënte en duurzame manier van inzameling en verwerking van afval voor de inwoners van de deelnemende gemeenten.

inschakelen verbonden partij		
Ontwikkelingen bij verbonden partij	Rd4 heeft haar 7 strategische thema's opgenomen in het Strategisch Meerjarenplan 2022-2026. Er wordt zoveel mogelijk ingezet op hergebruik (CE) van grondstoffen en de daar voor benodigde organisatie. Ook wordt ingezet op kansen voor eigen medewerkers én medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt (duurzaamheid en arbeidsparticipatie). Door het takenpakket verder te ontwikkelen, ontstaan nieuwe werkplekken en daarmee nieuwe mogelijkheden. Nóg meer dan voorheen ziet Rd4 regionale werkgelegenheid en arbeidsparticipatie als haar maatschappelijke taak. Tenslotte zorgt Rd4 ervoor dat de organisatie toekomstbestendig is en blijft. De komende jaren zet Rd4 doelgericht in op uitbreiding van uitbreiding van het takenpakket naar CE. In het verlengde hiervan zoekt Rd4 naar samenwerking met derden.	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Middelgroot: het basispakket wordt jaarlijks geïndexeerd; de gemeente heeft weinig invloed op doorrekening van kosten. Pluspakket wordt afgerekend op basis van werkelijke afname. Tevens speelt er nog een financieel risico met betrekking tot de PMD-afrekeningen	
Afbreukrisico bij géén deelname	Geen afvalinzameling en –verwerking	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid via het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur van de GR samen met andere deelnemende gemeenten.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Onze portefeuillehouder Wonen, Milieu en Circulariteit, Dienstverlening en Vastgoed neemt zitting in het algemeen bestuur**.**	
Financiële resultaat 2021	Winst van € 1.666.558	
	01-01-2023	*31-12-2023*
Financieel belang	Bijdrage 2022 € 8.228.951 (basispakket) Bijdrage 2022 € 2.322.500 (Pluspakket)	Bijdrage 2022 € 8.597.198 (Basispakket) Bijdrage 2022 € 2.384.600 (Pluspakket)
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 2.518.000	€ 3.929.000
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 34.834.000	€ 36.820.000

Verbonden partij	**Regionale Uitvoeringsdienst Zuid-Limburg**
Vestigingsplaats	Maastricht
Soort verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling (GR)
Programma	0. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar	De Regionale Uitvoeringsdienst Zuid-Limburg (RUD) heeft als doel om

belang	een hogere kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) en specialistische advisering te bereiken voor wat betreft met name de complexe milieutaken (de zogenaamde basistaken). De RUD voert ook de vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavende taken uit op het gebied van BZRO-IPPC. Per 1 januari 2016 is een wijziging van het Besluit omgevingsrecht (Bor) in werking getreden. Door deze wijziging is het bevoegd gezag van alle BRZO-inrichtingen en inrichtingen uit bijlage 1 cat. 4 van de Richtlijn industriële emissies van burgemeester en wethouders (B&W) verschoven naar gedeputeerde staten (GS). De vorming van de RUD komt voort uit de afspraken die IPO, VNG en het Rijk landelijk gemaakt hebben ('Packagedeal') om via een bottom-up proces te komen tot de vorming van een dekkend netwerk van uitvoeringsdiensten. De vorming van deze uitvoeringsdiensten is verplicht. Met ingang van 1 juli 2013 is de RUD Zuid-Limburg operationeel geworden.	
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	Te zorgen voor naleving van wetgeving op het gebied van milieu, vergunningverlening en handhaving voor een beter woon- en leefklimaat.	
Ontwikkelingen bij verbonden partij	Naar verwachting treedt in 2023 de Omgevingswet in werking. Door deze nieuwe wet kunnen er op onderdelen kleinschalige verschuivingen plaatsvinden in de verdeling van het takenpakket van de gemeente en de RUD ZL.	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Moeilijker kunnen matchen van vraag en aanbod, arbeidsmarktrisico (beschikbaarheid kundig personeel), AVG en kostenbeheersing van ICT-voorzieningen.	
Afbreukrisico bij géén deelname	Deelname is (voor een deel) wettelijk verplicht. Voor het overige geldt dat dan zelf een organisatie moet worden ingericht op het gebied van VTH.	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid via het Algemeen Bestuur van de GR, waarin provincie en 16 gemeenten zitting hebben.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder Beheer en Onderhoud, Mobiliteit, Duurzaamheid & Milieu via het Algemeen Bestuur van de GR.	
Financiële resultaat 2021	€ 19.411	
	1 januari 2022	*31 december 2022*
Financieel belang	Bijdrage 2022 € 601.865	Bijdrage 2023 € 650.929
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 1.499.233	€ 1.657.122
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 2.332.370	€ 2.100.000

Verbonden partij	**Gemeentelijke Gezondheidsdienst Zuid-Limburg (GGD)**
Vestigingsplaats	Heerlen
Soort verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling (GR)
Programma	7. Volksgezondheid en Milieu
Doel en openbaar belang	De GGD geeft uitvoering aan de Wet publieke gezondheid namens de 18 Zuid-Limburgse gemeenten.
Algemene visie op en beleidsvoorne-mens omtrent inschakelen verbonden partij	Zorgen voor het minimaliseren van gezondheidsachterstanden en het bevorderen van de gezondheid in de gemeente Heerlen.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	<u>Enkele ontwikkelingen bij de GGD:</u> •Preventie en positieve gezondheid Belangrijk doel is een eenduidige aanpak in Zuid-Limburg van preventie en Positieve Gezondheid. Omdat gezondheid universeel is, zijn er veel raakvlakken met tal van andere beleidsterreinen zoals: armoede, ruimtelijke ordening, sport, jeugd, onderwijs, arbeidsmarkt, economie en welzijn. Het smeden van sterke verbindingen tussen deze domeinen is de opgave waar de GGD ZL voor staat. •Trendbreuk Een verbinding komt onder andere tot uiting in het programma Trendbreuk dat als doel heeft het reduceren van de gezondheidsachter-standen in Zuid-Limburg ten opzichte van het landelijke beeld. Er wordt gestart met een nieuw Werkplan 2023 waarin het borgen van interventies en het verstevigen van het commitment voorop staat. Om deze *Trendbreuk* ambities te behalen wordt intensief samengewerkt door gemeenten, Provincie, de GGD Zuid Limburg en maatschappelijke organisaties. Een groot deel van de Trendbreuk-interventies worden uitgevoerd door de Jeugdgezondheidszorg (JGZ). •Jeugdgezondheidszorg (JGZ). In 2018 besloten de gemeenten in Zuid-Limburg de vier organisaties voor JGZ samen te voegen. Daarbij werd onder andere uitgegaan van te behalen synergie- en efficiencyvoordelen. De kosten nemen op dit moment toe omdat het dienstverleningspakket uitbreidt als gevolg van de doorontwikkeling naar een JGZ van de toekomst. De verwachting is dat op termijn (2025) een voordeel wordt behaald voor de regio Zuid-Limburg. •Veilig Thuis (VT) Er komt een nieuwe regiovisie en uitvoeringsplan over de jaren 2023-2026 om de aanpak bij huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM) verder te verbeteren. Doel is om huiselijk geweld en kindermishandeling eerder in beeld te krijgen. Er wordt verder geïnvesteerd in de verbinding met partners als gemeentelijke toegangsteams, het onderwijs, veiligheidshuizen, de politie, de kinderbescherming, de Strafketen etc. met als doel het duurzaam stoppen van geweld.

	• COVID-19 De medewerkers van de GGD hebben een enorme bijdrage geleverd aan de bestrijding van de coronapandemie. Een ongekende opgave, die naar verwachting ook de komende jaren capaciteit van de GGD zal blijven vragen De meerkosten die hiervoor gemaakt zijn en zullen worden, kunnen gedeclareerd worden bij het ministerie VWS.	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	De GGD ZL heeft een precair weerstandsvermogen wat kan leiden tot financiële risico's voor gemeenten. De gemeenten in Zuid-Limburg zijn eigenaar van de GGD ZL, maar slechts een kwart van de financiering van de GGD komt van de gemeenten. De overige middelen zijn afkomstig van zorgverzekeraars en landelijke overheden. De afgelopen jaren is de GGD ZL geconfronteerd met veel budgettaire kortingen. Het is wel gelukt mede door de omvang van het totale concern en slimme verbindingen van financiële stromen om aan alle financiële taakstellingen te voldoen.	
Afbreukrisico bij géén deelname	Het synergievoordeel dat de GR te bieden heeft verliezen.	
Alternatieven voor géén deelname	Als zelfstandige gemeente verder gaan met dien verstande dat de gemeente minder effectief en efficiënt kan handelen.	
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid via het Algemeen Bestuur van de GR, waar alle 18 Zuid-Limburgse gemeenten zitting in hebben.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder Jeugd en Armoedebestrijding, Welzijn en Zorg via het Algemeen Bestuur van de GR.	
Financiële resultaat 2020	Het resultaat 2021 na vennootschapsbelasting en voor de mutaties in de reserves bedraagt € 128.245 negatief. De reeds goedgekeurde onttrekkingen aan de reserves in 2020 bedragen € 350.000 waardoor een nog te bestemmen resultaat van € 221.755 positief resteert.	
	1 januari 2022	*31 december 2022*
Financieel belang	Bijdrage 2022 € 5.210.291	Bijdrage 2023 € 5.577.564
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 2.329.577	€ 1.922.001
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 49.184.747	€ 39.032.001

Verbonden partij	**Kredietbank Limburg (KBL)**
Vestigingsplaats	Heerlen / Sittard
Soort verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling (GR)
Programma	6. Sociaal Domein
Doel en openbaar belang	De GR voor Sociale Kredietverlening en Schuldhulpverlening in Limburg heeft tot doel: a. schuldhulp te verlenen aan burgers die door hun schuldenlast in maatschappelijke problemen zijn of kunnen komen; b. hulp te verlenen aan burgers die zelf niet in staat zijn hun financiële

	zaken te behartigen, hetzij door middel van budgetbeheer, hetzij door middel van beschermingsbewind; c. het op een verantwoorde wijze voorzien in de behoefte aan krediet, door middel van sociale kredietverlening. De KBL is een maatschappelijke instelling voor hulp bij schulden, voorkomen van schulden, budgetbeheer, beschermingsbewind en sociale kredietverlening.
Algemene visie op en beleidsvoorne-mens omtrent inschakelen verbonden partij	Door middel van budgetbeheer en sociale kredietverlening proberen we te voorkomen dat inwoners met schuldenproblematiek steeds verder van de samenleving verwijderd raken. Het bieden van uitzicht op financiële bestaanszekerheid fungeert als vliegwiel voor de andere leefgebieden en draagt bij aan de maatschappelijke en economische participatie van mensen. Kredietbank Limburg (KBL) werkt daarbij betrokken en professioneel aan betrouwbare dienstverlening voor onze inwoners.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	De impact van de coronacrisis op schuldenproblematiek wordt o.a. door de branchevereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren (NVVK) en het Nibud voorspeld als substantieel. De voorspelling is vooralsnog niet terug te zien in het aantal hulpvragen tot dusverre. Hierdoor is er in 2021 sprake geweest van onderbenutting. Op grond van de bestuurlijke afspraak zijn de voorschotten niet verrekend met de lager gerealiseerde dienstverlening. Terugbetaling van de voorschotten vanwege onderbenutting zou een positieve begrotingswijziging impliceren, die aan het eind van het jaar weer tot een negatieve exploitatie leidt en via de verdeelsleutel tot extra bijdragen van gemeenten. Dit tijdelijk besluit is inmiddels teruggedraaid waardoor in 2022 de voorschotten niet meer verrekend worden met eventueel lager gerealiseerde dienstverlening. De Kredietbank is gestart met de ontwikkeling van kostendekkende tarieven per vorm van dienstverlening. Het positieve effect van kostendekkende product financiering is een grotere voorspelbaarheid wat betreft de exploitatie van KBL. Hierdoor ontstaat meer rust en transparantie. De ontwikkeling naar kostendekkende prijzen per product zal vanaf 2023 zichtbaar worden. In de primaire begroting 2023 is daarom nog uitgegaan van de bestaande systematiek. In de 1e begrotingswijziging 2023 zal de omslag naar kostendekkende tarieven wel zichtbaar zijn. Diverse redenen hebben geleid tot een technische begroting 2023. Dit is gedaan door aan de omzetkant een dusdanige inschatting te maken dat deze resulteert in een sluitende begroting. De overwegingen hiervoor zijn drieledig: 1) Zijn er financiële na-ijl effecten van de coronapandemie te verwachten? 2) Wat zullen de financiële gevolgen van de Oekraïne en de energie-crisis zijn? 3) Het KBL-bestuur wil voor het jaar 2023 komen tot een kosten-

	verdeling die resulteert in kostendekkende tarieven voor de verschillende vormen van dienstverlening. Hierdoor zullen de kosten gaan verschuiven tussen nu nog verlieslatende en winstgevende vormen van dienstverlening. Een extern bureau is ingeschakeld om deze slag te maken wat zal resulteren in de eerste begrotingswijziging 2023 in het voorjaar van 2023 met kostendekkende tarieven voor de dienstverlening van KBL. Om grip en sturing te hebben op de omvangrijke kostenpost beschermingsbewind wordt deze bijdrage ook komend jaar voldaan uit de Bijzondere Bijstand. De kosten voor bewind vallen niet onder dit financieel belang en onze bijdrage voor 2023. De begroting ziet enkel toe op SHV-producten, budgetbeheer, kredietverlening en rentecompensatie. In 2022 wordt ook onderzocht of de organisatiestructuur nog steeds passend is en hoe schuldhulpverlening aan ondernemers vanaf 2023 het best kan worden aangeboden.
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Uit landelijk onderzoek naar de impact van de coronacrisis op schuldenproblematiek wordt in het gunstigste scenario uitgegaan van een 14% stijging van huishoudens met (problematische) schulden. In het ongunstigste geval betreft de prognose een stijging van 79%. KBL houdt in haar begroting 2023 rekening met de minimale stijging van 14%. Hoewel de oorspronkelijk ingeschatte groei van schuldhulpvragen en –dienstverlening n.a.v. de coronacrisis nog niet heeft plaatsgevonden, dienen we als gemeente rekening te houden met een risico op een hogere stijging. De na-ijleffecten van corona, de oorlog in de Oekraïne en de energiecrisis kunnen leiden tot een forse toename van het aantal dienstverleningsvragen bij KBL. Ook de wijzigingen met betrekking tot het landelijk beleid en gewijzigde wet- en regelgeving, laat nog geen effect in het aantal hulpvragen en de impact voor KBL zien. KBL zal op basis van geüniformeerde werkprocessen verder werken aan een kostendekkend tarief per vorm van dienstverlening. De impact hiervan op de bijdragen van gemeenten is op dit moment nog niet concreet en daarmee ook nog niet te kwantificeren. Deze omslag zal in 2023 zichtbaar zijn.
Afbreukrisico bij géén deelname	Op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) moeten mensen met problematische schulden bij gemeenten terecht kunnen voor onder meer advies, schuldbemiddeling of een saneringskrediet. Bij géén deelname aan de GR moet Schuldhulpverlening en sociale kredietverlening hoe dan ook georganiseerd worden.
Alternatieven voor	Niet van toepassing

géén deelname		
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid via het Algemeen Bestuur van de GR.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder Welzijn, Volksgezondheid, WMO, Jeugd en Armoedebestrijding én wethouder Onderwijs, Cultuur & Erfgoed, Evenementen en Centrumontwikkeling vertegenwoordigen het college in het Algemeen Bestuur van de GR. Nog niet bekend is wie zitting heeft in het Dagelijks Bestuur.	
Financiële resultaat 2021	-/- € 78.141	
	01-01-2021	*31-12-2022*
Financieel belang	Bijdrage 2022 € 1.664.000	Bijdrage 2023 € 1.713.000
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 0	€ 0
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 13.319.683	€ 13.319.683

Verbonden partij	**Werkvoorzieningsschap Oostelijk Zuid-Limburg (WOZL)**
Vestigingsplaats	Heerlen
Soort verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling (GR)
Programma	6. Sociaal Domein
Doel en openbaar belang	Het voorzien in en het bieden van passende werkgelegenheid en arbeidsrevalidatie voor ingezetenen, die blijkens een door het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) afgegeven indicatiebeschikking of herindicatiebeschikking uitsluitend onder aangepaste omstandigheden tot regelmatige arbeid in staat zijn. Daarnaast uitvoering geven aan de door de deelnemende gemeenten opgedragen werkzaamheden in het kader van de Participatiewet.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	Ervoor zorgen dat zoveel mogelijk mensen, met een afstand tot de arbeidsmarkt, toch 'aan het werk' worden gezet.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	De GR WOZL concentreert zich op beschut werk. De verdere afbouw van de GR WOZL is verder geconcretiseerd. In de in 2018 opgerichte GR WSP zijn diverse onderdelen van de GR WOZL geïntegreerd. Dit leidt tot een verdere concretisering van eenduidige en effectieve marktbewerking.
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	GR WOZL kent op dit moment de volgende risico's: de terugstroom van detachering naar beschut 2.0, de subsidiekorting per AJ, de toegevoegde waarde van interne werkzaamheden. Daarnaast zet de coronacrisis druk op de huidige werkzaamheden. De steunpakketten van de overheid dempen in 2020 de verliezen.
Afbreukrisico bij géén deelname	Uitvoering van de Wsw en de werkgeversbandering zijn wettelijke taken die zijn opgedragen aan de gemeenten. Niet uitvoeren is geen optie. Indien de gemeenten in deze niet samen zou werken met WSP en WOZL moeten er andere partners gezocht worden, dan wel moet de uitvoering zelf ter hand genomen worden. Doordat er dan extra betaald zou moeten

	worden voor (her)inrichting van processen is dit financieel nadelig.	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid via het Algemeen Bestuur van de GR, samen met de andere deelnemende gemeenten. De Parkstadgemeenten, aangevuld met gemeenten Valkenburg, Vaals en Gulpen-Wittem.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	De wethouders sociale zaken en/of arbeidsbemiddeling hebben zitting in het AB, waar hoofdelijke stemming + 1 stem per 15.000 inwoners telt. Heerlen wordt vertegenwoordigd door de wethouder Economie en Arbeidsmarkt, Financiën en Sport, Duurzaamheid, Heerlen-Noord.	
Financiële resultaat 2021	Voordeel van € 603.000 (waarvan € 328.000 voor gemeente Heerlen)	
	01-01-2021	*31-12-2021*
Financieel belang	€ 26.165.260 bijdrage 2022	€ 25.331.708 bijdrage 2022
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 1.199.000	€ 871.000
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 9.611.000	€ 7.243.000

Verbonden partij	**Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW)**
Vestigingsplaats	Roermond
Soort verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling (GR)
Programma	0. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar belang	De BsGW geeft uitvoering aan de taken op het gebied van het heffen en innen van de lokale belastingen en de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Eén van de doelen van de GR BsGW is het minimaliseren van kosten door middel van schaalvergroting en het ontdubbelen van de gemeentelijke processen en waterschap processen.
Algemene visie op en beleidsvoorne-mens omtrent inschakelen verbonden partij	Het effectief en efficiënt uitvoeren van de belastingheffing en –inning in opdracht van de gemeente Heerlen.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	n de gemeenteraden van een aantal aangesloten gemeenten is de behoefte gesignaleerd om meer inzicht en (financiële) grip te krijgen op de gemeenschappelijke regeling BsGW. Naar aanleiding hiervan hebben 11 rekenkamers opdracht gegeven aan een extern bureau dit nader te onderzoeken. Langs de lijn van enkele deelvragen heeft het onderzoek (afgerond in 2021) geleid tot 14 conclusies. De conclusies vormen de opmaat voor 7 aanbevelingen. Over het algemeen worden de aanbevelingen uit het rapport door de deelnemers onderschreven en op een aantal punten zijn recent al activiteiten opgepakt, zoals voorstellen voor kwaliteitsnormen en een overzichtelijker jaarverslag (over 2020). Voor de overige punten is vanuit BsGW een plan van aanpak opgesteld hoe uitwerking te geven aan de aanbevelingen. Daar waar mogelijk worden de procesvoorstellen voor het uitwerken van de aanbevelingen in gezamenlijkheid opgepakt. Diverse deelnemers

	zowel ambtelijk als bestuurlijk worden betrokken, er zal o.a. een interactief traject plaatsvinden met raadsleden ten aanzien van de aanbeveling harmonisatie van taakuitvoering door BsGW.	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Door ontwikkelingen in de wetgeving betreffende de tegemoetkoming proceskosten is het sinds 2014 rendabel geworden voor zogenaamde WOZ-bureaus (no cure, no pay bureaus) om namens burgers bezwaar te maken tegen de WOZ-waarde, waarbij deze bureaus de tegemoetkoming proceskosten kunnen opstrijken.	
Afbreukrisico bij géén deelname	Dat de kwaliteit, effectiviteit en efficiëntie van de belastinginning en –heffing erop achteruit gaat.	
Alternatieven voor géén deelname	Het in eigen beheer organiseren van belastingaangelegenheden.	
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid via het Algemeen Bestuur van de GR, waarin de overige 28 deelnemende gemeenten én het waterschap ook zitting hebben.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder Economie en Arbeidsmarkt, Financiën en Sport, Duurzaam-heid, Heerlen-Noord. via het Algemeen Bestuur van de GR.	
Financiële resultaat 2021	Verlies van € 1.565.000 *Waarvan regulier resultaat € 757.000 negatief. Waarvan coronaresultaat € 808.000 negatief*	
	1 januari 2021	*31 december 2021*
Financieel belang	Bijdrage 2023 € 1.917.000	
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ -889.000	€ -362.000
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 8.707.000	€ 8.990.000

Verbonden partij	**Het Gegevenshuis**
Vestigingsplaats	Landgraaf
Soort verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling (GR)
Programma	0. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar belang	Het Gegevenshuis is een GR die zich richt op het inwinnen en beheren van informatie uit (basis)registraties met een geografische component. Naast het inwinnen en beheren van informatie koppelt Het Gegevenshuis op aanvraag van opdrachtgevers gegevens uit deze registraties en herleidt dit naar informatie op digitale of analoge kaart of in gewenste overzichten. De te behalen resultaten door Het Gegevenshuis zijn vastgelegd in een DVO en bijbehorende productbladen.
Algemene visie op en beleidsvoorne-mens omtrent inschakelen verbonden partij	Het Gegevenshuis biedt uitvoering aan de basisregistraties BGT, BAG, WOZ. Hierop wordt de gemeente volledig ontzorgd. Daarnaast wordt in brede zin ondersteuning geboden op het gebied van geo-informatie.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	Het Gegevenshuis is gebaseerd op 2 pijlers: groei en innovatie. Door groei en het ontwikkelen van innovatieve oplossingen werkt Het

	Gegevenshuis aan betere en bredere dienstverlening en kostenreductie voor alle afnemers. Op het gebied van groei en innovatie heeft Het Gegevenshuis een eigen BOR-applicatie ontwikkeld die kan worden ingezet bij de afnemers voor het beheer van wegen, groen en riolering in hun organisatie. In 2022 wordt deze doorontwikkeld om als volledige ontzorging te kunnen dienen voor het beheer van de openbare ruimte voor alle geïnteresseerde deelnemers. Daarnaast is Het Gegevenshuis bezig met het opzetten van een digital twin (een digitale tweeling van de werkelijkheid). Deze innovatieve ontwikkeling wordt op basis van de behoefte bij de deelnemers komende periode verder doorontwikkeld.	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Zijn in beperkte mate aanwezig. Tegenover alle te leveren producten en diensten staan baten van bijdragen van deelnemers.	
Afbreukrisico bij géén deelname	Dat zelf uitvoering moet worden gegeven aan de (verplichte) basisregistraties.	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid via het Algemeen Bestuur van de GR, waarin momenteel 10 Zuid-Limburgse gemeenten en Waterschap Limburg zijn gezeteld.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder Wonen, Milieu en Circulariteit, Dienstverlening en Vastgoed. Deze wethouder zit in het Algemeen Bestuur.	
Financiële resultaat 2021	€ 261.542	
	1 januari 2021	*31 december 2021*
Financieel belang	Bijdrage (2022) van € 1.325.537	Bijdrage (2023) van € 1.325.537
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 318.557	€ 16.759 (prognose)
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 1.078.295	€ 1.079.295 (prognose)

Verbonden partij	**Omnibuzz**
Vestigingsplaats	Sittard
Soort verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling (GR)
Programma	6. Sociaal Domein
Doel en openbaar belang	Het toekomstbestendig organiseren van doelgroepenvervoer aan gemeenten. Omnibuzz zorgt voor een goede uitvoering van het WMO-vervoer.
Algemene visie op en beleidsvoorne-mens omtrent inschakelen verbonden partij	Ervoor zorgen dat onze wettelijke taken vanuit de WMO worden uitgevoerd op een juiste manier.

Ontwikkelingen bij verbonden partij	Om een kwalitatief hoogwaardige vervoersvoorziening te kunnen blijven bieden en om flexibel te kunnen inspelen op ontwikkelingen, werken 30 Limburgse gemeenten samen via de GR Omnibuzz. Zij hebben de taak om de ambities en doelstellingen van de deelnemende gemeenten tot uitvoering te brengen. De impact van COVID-19 is overduidelijk en werkt in nagenoeg alle aspecten door zoals bv. vervoersvolume, kosten en uitvoerbaarheid. De toenemende onzekerheden maken het voor Omnibuzz lastig een strakke begroting voor 2023 en meerjarenbegroting op te stellen en compliceert het maken van passende (beleids-)keuzes. Vanaf 2023 wordt weer 100% van het volume van 2019 als basis genomen. Begrotingstechnisch biedt dit voldoende ruimte om de vraagontwikkeling en aanvullende continuïteitsafspraken op te kunnen vangen. Het vervoer moet voor gemeenten en klanten betaalbaar blijven. In 2023 zal verder gewerkt worden aan de 3 pijlers om de ambities van gemeenten te verwezenlijken: 1) Het kantelen van vervoer en het OV-gebruik stimuleren. 2) Het efficiënter organiseren van doelgroepenvervoer. 3) Omnibuzz als slimme organisatie.	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	De belangrijkste risico's zijn als volgt: vermindering van draagvlak bij gemeenten, de beheersbaarheid van het vervoer, economische kwetsbaarheid van taxibedrijven, kennis en inzetbaarheid van intern personeel en de continuïteit van het serverbeheer (ICT).	
Afbreukrisico bij géén deelname	Dat het CVV en het OV individueel moet worden aanbesteed in plaats van met 31 partijen gezamenlijk. Individueel aanbesteden zal leiden tot een hogere prijs vanwege hogere prijzen.	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid via het Algemeen Bestuur van de GR, samen met de overige 31 Limburgse gemeenten.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	Wethouder Jeugd en Armoedebestrijding, Welzijn en Zorg via het algemeen bestuur van de GR. Daarnaast zit deze wethouder ook in het Dagelijks Bestuur met als plaatsvervanger de wethouder onderwijs, cultuur & erfgoed, evenementen en centrumontwikkeling.	
Financiële resultaat 2021	Winst van € 2.885.894	
	01-01 2021	*31-12-2021*
Financieel belang	Bijdrage 2022 € 2.473.928	Bijdrage 2023 € 2.637.059
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 4.071.959	€ 4.241.986
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 4.516.798	€ 3.625.799

Verbonden partij	**Werkgeversservicepunt (WSP) Parkstad**
Vestigingsplaats	Heerlen
Soort verbonden partij	Gemeenschappelijke regeling

Programma	6. Sociaal Domein
Doel en openbaar belang	Het WSP voorziet in passende werkgelegenheid (werkplekken bij derden of werkopdrachten ten behoeve van regionale werkbedrijven inclusief de voormalige Wsw) en in arbeidsrevalidatie van personen die door de GR Werkvoorzieningsschap Zuid-Limburg (WOZL) dan wel individuele deelnemende gemeenten of sociale diensten aan haar worden toevertrouwd en eventueel tijdelijk worden gedetacheerd. Het WSP: 1. geeft invulling aan de ondersteuning van gemeenten, op grond van de in de Participatiewet toegekende wettelijke opdracht, bij de arbeidsinschakeling via het ontwikkelen van een uniform en flexibel arbeidsmarktbeleid; 2. realiseert voor de regio een optimaal functionerende arbeidsmarkt (hoge participatie, lage werkloosheid); 3. is aanspreekpunt voor werkgevers voor arbeidsbemiddeling; 4. geeft uitvoering aan de voormalige Wet sociale werkvoorziening, exclusief het formele werkgeverschap.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	De gemeente ondersteunt de stichting WSP om zo bepaalde inwoners op een goede manier deel te laten nemen aan de maatschappij. Het WSP opereert in overeenstemming met de belangen en beleidsuitgangspunten van de gemeente Heerlen.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	De GR WOZL concentreert zich op beschut werk. De verdere afbouw van de GR WOZL wordt in 2020 verder geconcretiseerd. In de in 2018 opgerichte GR WSP zijn diverse onderdelen van de GR WOZL geïntegreerd. Dit leidt tot een verdere concretisering van eenduidige en effectieve marktwerking. Vanaf 2022 voert WSP Parkstad (i.s.m. Werk voor Heerlen (WvH) voor de Gemeente Heerlen de duale poort uit. Dit zorgt ervoor dat WSP en WvH beter in positie komen mensen zelfstandig toe te leiden naar werk en ontwikkeling, waardoor zoveel mogelijk mensen uitstromen naar duurzaam werk.
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Tussen de uitgaven Wsw (kosten per Wsw'er) en de inkomsten Wsw (rijkssubsidie Wsw) zit een subsidiegat. Voor een deel van de doelgroep zijn de kosten van begeleiding en werkplekaanpassing groter dan het opbrengend vermogen. Dit subsidiegat kan oplopen tot zo'n € 7.000 per (beschut) medewerker. De gemeente vangt deze tekorten op door inzet van een deel van het Participatiebudget. Effecten van de cao Sw.
Afbreukrisico bij géén deelname	Uitvoering van de Wsw en de werkgeversbandering zijn wettelijke taken die zijn opgelegd aan de gemeenten. Niet uitvoeren is geen optie. Indien de gemeenten in deze niet samen zou werken met WSP en WOZL moeten er andere partners gezocht worden, dan wel moet de uitvoering zelf ter hand genomen worden. Doordat er dan extra betaald zou moeten worden voor (her)inrichting van processen is dit financieel nadelig.
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing
Bestuurlijke betrokkenheid	De Parkstadgemeenten (Brunssum, Beekdaelen, Heerlen, Landgraaf, Kerkrade, Simpelveld en Voerendaal)
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	De wethouders sociale zaken en/of arbeidsbemiddeling hebben zitting in het AB, waar hoofdelijke stemming +1 stem per 15.000 inwoners telt. De gemeente wordt vertegenwoordigd door de wethouder Economie en

	Arbeidsmarkt, Financiën en Sport, Duurzaamheid, Heerlen-Noord.	
Financiële resultaat 2021	Voordeel van € 1.804.000 (waarvan € 637.000 voor gemeente Heerlen)	
	1 januari 2021	*31 december 2021*
Financieel belang	Bijdrage van € 3.317.956 in 2022	Bijdrage van € 3.067.997 in 2023
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 2.277.000	€ 1.804.000
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 1.748.000	€ 2.822.000

Verbonden partij	**Historisch Centrum Limburg**
Vestigingsplaats	Maastricht
Soort verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling (GR)
Programma	0. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar belang	Het HCL acteert vanuit een unieke geografische, historische plek: de Euregio. De instelling wil het publiek op veelzijdige wijze voor het Limburgse verleden interesseren. Naast de verwerving van archieven ligt de focus op duurzaam beheer en ontsluiting van zowel analoge als digitale archieven. Daarnaast richt het HCL zich in haar toezichts- en adviestaken op modern informatiebeheer. Voor de aangesloten verantwoordelijke overheidsorganisaties bouwt zij verder aan het e-depot en bijbehorende dienstverlening. Naast eigen onderzoek maakt het HCL ook onderzoek voor historisch geïnteresseerden, onderzoekers en de recht- en bewijszoekende burger mogelijk. Onze unieke, van grote cultuurhistorische waarde zijnde collectie wordt door digitalisering verder toegankelijk gemaakt.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	Uitvoering wettelijke taken en relatiebeheer aangesloten overheidsorganisaties.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	Per 1-1-2020 is de gemeente Heerlen toegetreden tot de gemeenschappelijke regeling. Volgens planning wordt in augustus 2022 een nieuwe archiefbewaarplaats voor de locatie Heerlen in gebruik genomen: de Christus Koningkerk in de wijk Vrieheide. Het is de bedoeling dat op deze locatie de zogenaamde mijnarchieven worden ondergebracht. Er is sprake van een uittredingstraject van het Rijk, omdat het Rijk op korte termijn uit de GR stapt. Naar alle waarschijnlijkheid is 2023 het laatste jaar dat het Rijksoverheid aan de GR HCL deelneemt. Om digitale informatie leesbaar, toegankelijk en authentiek te houden werkt het HCL aan een e-depot. De plannen die hiervoor de basis vormen zijn stevig uitgewerkt in een meerjarenbeleidsplan. Hierin bepaalt het HCL een eigen strategie voor de komende jaren.
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie	Sociaaleconomische ontwikkelingen die gevolgen hebben op subsidies.

van de gemeente		
Afbreukrisico bij géén deelname	Niet van toepassing	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	Bestuurlijke betrokkenheid via het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van de GR, waarin de gemeente Maastricht, gemeente Heerlen en het Rijk deelnemen.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	De wethouder **Onderwijs, Cultuur, Erfgoed en Centrumontwikkeling.** Deze wethouder zit in het Algemeen Bestuur. De wethouder **Wonen, Milieu en Circulariteit, Dienstverlening en Vastgoed** zit in het Algemeen en Dagelijks Bestuur.	
Financiële resultaat 2021	Een verlies van € 58.779	
	1 januari 2021	*31 december 2021*
Financieel belang	Bijdrage van € 862.000 (2023)	
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 1.476.000	€ 1.324.000 (prognose)
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 5.621.000	€ 6.546.000 (prognose)

Verbonden partij	**World Trade Center (WTC)**
Vestigingsplaats	Heerlen
Soort verbonden partij	Stichting
Programma	3. Economie
Doel en openbaar belang	De exploitatie van een World Trade Center-concept met een optimale dienstverlening aan het bedrijfsleven alsmede het bieden van hoogwaardige bedrijfsruimte aan het internationale bedrijfsleven in de kantorensfeer.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	De gemeente faciliteert het WTC om tegemoet te komen aan economische activiteiten in de regio.
Ontwikkelingen bij verbonden partij	De gemeente heeft zeker gesteld, dat het realiseren van het WTC concept in Heerlen door het bezit van een WTC licentie tot de mogelijkheden blijft behoren. Deze licentie kan middels deze BV daar worden ingezet waar een WTC als gebouw en als concept voor de langere termijn haalbaar is.
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	Niet van toepassing
Afbreukrisico bij géén deelname	De gemeente neemt niet zozeer deel aan de stichting, maar ondersteunt de stichting. Bij het uit handen geven van de WTC-licentie, kan het WTC-concept niet verder uitgedragen worden.

Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	De gemeente Heerlen heeft 100% zeggenschap.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	De directie wordt gevoerd door de wethouder economie, werkgelegenheid, sport en dienstverlening. De aandeelhouder in persoon is de burgemeester.	
Financiële resultaat 2021	Cijfer over 2021 zijn nog niet voorhanden	
	1 januari 2021	*31 december 2021*
Financieel belang	€ 300.000 als waarde van de WTC-licentie ingebracht.	€ 300.000 als waarde van de WTC-licentie ingebracht.
Vermogenspositie (eigen vermogen)	-/- € 8.397	-/- € 8.397
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 22.500	€ 22.500
	Stichting WerkvoorHeerlen (WvH)	
Vestigingsplaats	Heerlen	
Soort verbonden partij	Stichting	
Programma	6. Sociaal Domein	
Doel en openbaar belang	De stichting heeft ten doel: het exploiteren van een werk- en leerbedrijf dat passend gemeentelijk werk beschikbaar stelt voor mensen uit de doelgroep van de Participatiewet om hen zo goed mogelijk te ontwikkelen en zo mogelijk te laten uitstromen richting de arbeidsmarkt, met al hetgeen daartoe behoort of daartoe dienstig is, alles in de ruimste zin van het woord. De stichting dient het algemeen belang en heeft geen winstoogmerk. De stichting ontwikkelt zich tot een kwalitatief goede en betrouwbare uitvoeringsorganisatie voor gemeentelijke opdrachten op meerdere vakgebieden.	
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	De gemeente ondersteunt de stichting WvH om zo bepaalde inwoners toch op een goede manier deel te laten nemen aan de maatschappij. Het leerwerkbedrijf opereert in overeenstemming met de belangen en beleidsuitgangspunten van de gemeente.	
Ontwikkelingen bij verbonden partij	WvH (mensontwikkelbedrijf) biedt mensen een arbeidscontract en begeleidt ze verder naar een reguliere werkgever. Vanaf 2022 voert onder regie van WSP Parkstad Werk voor Heerlen de duale poort uit. Dit zorgt ervoor dat WSP en WvH beter in positie komen mensen zelfstandig toe te leiden naar werk en ontwikkeling, waardoor zoveel mogelijk mensen uitstromen naar duurzaam werk. Werk voor Heerlen is tevens aanjager van de Bovengrondse Vakschool en voert het programma Bovengrondse Vakschool uit.	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie	WvH heeft geen winstoogmerk en beschikt niet over eigen weerstandsvermogen. Op het moment dat WvH verlies maakt, zal de Gemeente Heerlen het verlies moeten aanvullen. Winst die WvH maakt, vloeit terug naar de gemeente Heerlen.	

van de gemeente		
Afbreukrisico bij géén deelname	Dat personen die niet makkelijk zelf werk vinden terug in de Participatie-wet vallen en géén inkomen meer hebben. Instroom bij WvH leidt tot een besparing op de uitkeringskosten.	
Alternatieven voor géén deelname	Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	Minimaal 90% van de werkzaamheden van WvH gebeurt voor de gemeente Heerlen als opdrachtgever om buiten aanbestedingsverplich-tingen te blijven. Het betreft dan quasi-inbesteding. Via mandaat is er 'toezicht op de eigen dienst'.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	De wethouder Economie en Arbeidsmarkt, Financiën en Sport, Duurzaamheid, Heerlen-Noord is gemandateerd als toezichthouder.	
Financiële resultaat 2021	Winst in 2021 was € 20.758	
	Bijdrage € 3.490.648 in 2021	Bijdrage van € 3.955.649 in 2022
Financieel belang	*1 januari 2021*	31 december 2021
Vermogenspositie (eigen vermogen)	€ 813.173	€ 833.931
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	€ 1.228.569	€ 1.230.353

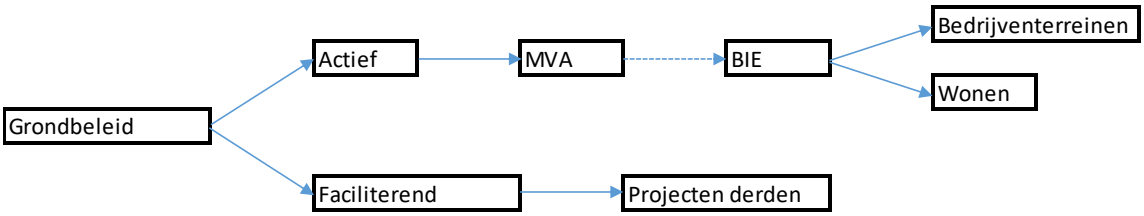

3.7 Grondbeleid

Doelstelling
Het gemeentelijk grondbeleid staat in dienst van het ruimtelijke ontwikkelperspectief volgens de Structuurvisie Heerlen tot 2035 en de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (2017).

Beleidskaders
- Structuurvisie Heerlen tot 2035.
- Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (2017).
- Kantorennota Heerlen (2017).
- Leegstandsvisie op commercieel en maatschappelijk vastgoed (Leegstand in breder verband, 2016).
- Diverse gebiedsvisies (waaronder het bidboek Centrum).

Hoe zetten we ons grondbeleid in
Uitgangspunt is om per locatie/gebiedsontwikkeling telkens af te wegen welk grondbeleid en instrumentarium we toepassen, dit kan zowel faciliterend als actief zijn.

Daar waar in het verleden hoofdzakelijk werd ingezet op een actief grondbeleid wordt de focus op dit moment gericht op een faciliterend beleid. Ons motto hierbij is: faciliterend waar mogelijk, actief waar noodzakelijk.

Actief grondbeleid: indien het vanuit strategisch of maatschappelijk oogpunt van belang is, verwerven we actief gronden en/of panden. Deze strategische gronden, ondergebracht bij de MVA's (materiële vaste activa), worden verwerkt in een plan dat vervolgens als BIE (bouwgrond in exploitatie) door de raad wordt vastgesteld.

Voor verdere economische versterking en stimulering van de werkgelegenheid (kernthema Economie en kernthema Arbeidsmarktbeleid) richten wij ons beleid de komende jaren op het verkopen van grond aan bedrijven. Daarnaast hebben we nog enkele woningbouwlocaties in de verkoop (kernthema Wonen). Ook zullen we de eigen grondposities blijven inzetten bij de verdere ontwikkeling van herstructureringsgebieden.

Faciliterend grondbeleid: ten behoeve van het kernthema Ruimtelijke Ordening en het kernthema Economie verlenen we, binnen de kaders die hiervoor in de regio gesteld zijn, medewerking aan het verzoek vanuit de markt om bedrijventerreinen en woningbouw mogelijk te maken.

<u>Bouwgrond in Exploitatie (BIE)</u>
Dit zijn gronden waarbij de raad een grondexploitatie heeft vastgesteld. De grondslagen voor waardering en resultaatbepaling binnen de BIE bepalen in belangrijke mate de ontwikkeling van de boekwaarde, het geprognosticeerd eindresultaat en de ontwikkeling van de reserves en daarmee ook de beheersing van risico's. Voor grondslagen verwijzen we naar de nota sturend grondbeleid.

Uitgangspunten:

- Looptijd grondexploitaties zijn maximaal 10 jaar;
- Jaarlijks herzien (programma, planning, parameters, prijzen, plankosten) van grondexploitaties met verwerking in de jaarrekening;
- Rentetoerekening op basis van daadwerkelijke rente over vreemd vermogen (1,25% vanaf 2023);
- Jaarlijkse kostenstijging (4% vanaf 2022) en opbrengstenstijging (0% vanaf 2022) tot en met eindjaar grondexploitatie;
- Voor tussentijdse winstneming met betrekking tot winstprognoses geldt volgens de BBV de percentage of completion (POC-methode): voor zover investeringen hebben plaatsgevonden en opbrengsten zijn gerealiseerd, moet tussentijds naar rato van de voortgang van de BIE winst worden genomen. Deze winst wordt gedoteerd aan de bestemmingsreserve risico's. Verwachte verliezen en eigen bijdragen storten we in de verliesvoorziening.

Project	Projectnaam	Verwacht eindresultaat begroting 2022	Bijstellingen jaarrekening 2021	Verwacht eindresultaat begroting 2023	Verlies-voorziening	Genomen tussentijds resultaat obv poc methode	Benodigd weerstands-vermogen	Eindjaar
19	Crama/Husken/de Vrank	3.270	-179	3.092	0	2.442	192	2027
23	Industrieterrein Emma	-3.282	19	-3.263	3.263	0	434	2027
48	Geleendal / Nieuw Eyckholt	1.030	-44	985	0	680	508	2027
860	Bedrijfskavels Kissel	-3	-0	-3	3	0	0	2023
Subtotaal A	**Kantoor, industrie en bedrijventerrein**	**1.015**	**-204**	**811**	**3.266**	**3.122**	**1.134**	
38	Burg. Slanghenstraat	31	-5	26	0	0	264	2023
64	Parc Hoogveld	914	-13	901	0	442	162	2027
1820	Aldenhofpark	1.089	292	1.381	0	1.063	0	2023
1679	Schinkelkwadrant Zuid	0	0	0	0	0	0	2029
Subtotaal B	**Woningbouw**	**2.034**	**274**	**2.308**	**0**	**1.505**	**426**	
Totaal	**Totaal bouwgronden in exploitatie**	**3.049**	**70**	**3.119**	**3.266**	**4.627**	**1.560**	

(Bedragen x € 1.000) -/- = verlies, + = winst

In de tabel wordt een vergelijking gemaakt tussen de verwachte resultaten op eindjaar ten tijde van de begroting 2022 en 2023.

De berekende gerealiseerde winsten op basis van POC-methode zijn voorzichtigheidshalve gedoteerd aan de bestemmingsreserve risico's grondexploitaties. De POC-methode geeft slechts een benadering van gerealiseerde resultaten, maar is geen daadwerkelijke realisatie van de verkopen.

A: Kantoor, Industrie en Bedrijventerreinen

In Heerlen (en de regio Parkstad) is er veel vraag naar bedrijfskavels. Grote bedrijfskavels zijn nauwelijks meer beschikbaar. We zien dat ontwikkelaars uitwijken naar het kopen van (verouderde) bedrijfspanden, deze slopen en hiervoor in de plaats nieuwe duurzame gebouwen terugbouwen. Dit draagt bij aan de revitalisatie van de bedrijventerreinen en past binnen de Ladder voor duurzame verstedelijking, waarbij intensivering van ruimtegebruik de voorkeur heeft boven het aanleggen van nieuwe bedrijventerreinen.

Ondanks de toegenomen interesse in bedrijfskavels zijn er ook een aantal bedreigingen, die ervoor kunnen zorgen dat de uitgifte van bedrijfskavels weer aan banden gelegd wordt.

- Energieschaarste
  TenneT heeft aangekondigd dat er momenteel geen nieuwe stroomaansluitingen, dan wel uitbreidingsaanvragen gehonoreerd kun worden. Het netwerk is in Limburg en Noord-Brabant vol.
  Tot aan de uitbreiding van het stroomnetwerk kunnen er geen nieuwe aanvragen gedaan worden. In 2027 staat een uitbreiding van het stroomnetwerk op de planning. Dit is een rem op de uitgifte van bedrijfskavels.
- Stikstof reductie
  De hoeveelheid uitstoot van stikstof moet verminderd worden. Dit heeft wellicht ook gevolgen

voor de uitgifte van bedrijfskavels. De gevolgen worden duidelijk nadat de Provincie haar plan aanpak stikstof reductie gereed heeft. Dit moet voor 1 juli 2023 gereed zijn.

- Het Didam arrest
  De voorgenomen verkoop van bedrijfskavels moet van tevoren gepubliceerd worden. Andere potentiële gegadigden worden op deze manier op de hoogte gebracht van de verkoop van bedrijfskavels. Het betreft een nieuwe manier van aanbieden van kavels, waarmee nog ervaring moet worden opgedaan.
- Waterinfiltratie
  In verband met hittestress en het voorkomen van wateroverlast voor naburige bedrijfspanden, worden bedrijven geconfronteerd met hoge additionele kosten voor het nemen van maatregelen voor een goede waterinfiltratie.

<u>B: Woningbouw</u>

○ Aldenhofpark

Vincio Wonen (voorheen de Voorzorg) is nog bezig met de uitwerking van plannen voor de realisatie van 24 appartementen. De koopovereenkomst dient hiervoor nog te worden afgesloten.
Woonpunt is gestart met de realisatie van 24 appartementen in de sociale huur. Ook Wonen Limburg is bezig met de nadere planuitwerking voor hun grondposities. Na realisatie van deze twee woningbouwplannen richten wij het resterende deel van de openbare ruimte in.

○ Burgemeester Slanghenstraat

De locatie Burgemeester Slanghenstraat omvat een aantal bouwkavels die eigendom zijn van particulieren (8) en een drietal van de gemeente die voor uitgifte worden aangeboden.
2022 zal in het teken staan van een heroverweging over enerzijds de doorgang van het (totale) project en anderzijds de particuliere verkoop door Wanders. Medio 2021 is er ernstige wateroverlast geweest hetgeen een extra afwegingskader heeft geïntroduceerd. Afgesproken is dan ook om dit feit nauw te betrekken bij die totale afweging. Er zal een advies aan het college voorgelegd worden over al dan niet (gedeeltelijk) doorgaan met het project, inclusief financiële gevolgen.

○ Schinkelkwadrant-Zuid

Schinkelkwadrant-Zuid maken we geschikt voor bebouwing. De ontwikkelaar is verantwoordelijk voor het verkopen en bouwen van de woningen. Na vaststelling van het bestemmingsplan is de gemeente geconfronteerd met een Raad van State procedure tegen het bestemmingsplan. Deze procedure loopt en is nog niet inhoudelijk behandeld door de Raad van State.

○ In 't Wïeër

Dit is een voormalige grondexploitatie die in 2014 naar € 0 is afgeboekt. Op dit moment zijn er vergevorderde gesprekken met een partij om deze grond te ontwikkelen. Wij hadden verwacht in 2022 deze grondexploitatie te kunnen aanbieden aan de raad voor besluitvorming. Het arrest van Didam heeft echter tot gevolg gehad dat wij deze grond niet meer één op één aan een partij mogen verkopen als er meerdere gegadigden mogelijk zijn voor deze locatie. Meerdere partijen hebben nu interesse getoond. Het gevolg is dat er een nieuwe beleidsmatige afweging moet plaatsvinden hoe en met welk programma van eisen we deze grond in de markt gaan zetten. Wel zal in de tussentijd het ecologisch veldwerk en milieukundig onderzoek doorgezet worden om de gronden verkoop klaar te maken.

<u>Verbonden partijen</u>

Voormalige grondexploitaties (t/m 2015):
- Schaesbergerveld BV
- Avantis
- Trilandis

Zie paragraaf Verbonden partijen.

Weerstandsvermogen en risico's
De benodigde weerstandscapaciteit voor grondexploitaties bedraagt € 5,5 miljoen en wordt jaarlijks berekend op basis van markt-, waardering- en organisatierisico's. Dit is gebaseerd op de actualisatie van de risico's (€ 1,6 miljoen) en tussentijdse genomen winsten conform de POC-methode (€ 3,9 miljoen) bij de jaarrekening 2021. De risico's worden jaarlijks bij de herziening berekend op basis van markt-, waardering- en organisatierisico's. De tussentijds genomen winsten zijn afgezonderd van de algemene reserve grondbedrijf vanwege onzekerheid op daadwerkelijke winstrealisatie.

Algemene Reserve Grondbedrijf
De waarde van de algemene reserve grondbedrijf is per 1-1-2022 € 237.000. De reserve is de buffer voor verliezen.

3.8 Heerlen-Noord

De aanpak van Heerlen-Noord is de grootste opgave voor de stad. De sociaaleconomische achterstanden en leefbaarheidsproblematiek zijn hier forser dan elders in Heerlen en in Nederland. Dat tij willen we keren en de komende 25 jaar werken aan gelijke kansen voor elke Heerlenaar, die vergelijkbaar is met elders in het land. Hierin staan we niet alleen. In een brede Alliantie Heerlen-Noord werken we samen met o.a. woningbouwcorporaties, scholen, politie, bewoners, bedrijfsleven, rijksoverheid en een zorgverzekeraar. Het Rijk heeft Heerlen-Noord erkend als een van de 20 stedelijk vernieuwingsgebieden in Nederland en maakt middelen vrij om de ambitie voor Heerlen-Noord te ondersteunen.

De raad heeft eind 2021 al een routekaart vastgesteld voor een generatielange aanpak voor Heerlen-Noord' met daarin de stappen die komende jaren nodig zijn. Deze hebben we met onze partners medio 2022 uitgewerkt in een gezamenlijk Toekomstplan 'Hier start onze inhaalrace', met concrete ambitie, doelen, beoogde resultaten en leidende principes voor de aanpak. Deze richt zich op vier thema's: talentontwikkeling, werk en bestaanszekerheid, gezondheid en leefomgeving en leefbaarheid en veiligheid. De betrokkenheid van de bewoners hierbij is essentieel: niet over hen en niet zonder hen!

Voor de mate en het tempo waarin we onze ambities kunnen realiseren zijn wij afhankelijk van Rijksbijdragen op de diverse onderdelen en van onze andere partners in de Alliantie. Binnen onze mogelijkheden geven wij op de vier thema's prioriteit aan Heerlen-Noord, als belangrijkste opgave voor de stad. De komende jaren bouwen wij hiervoor met onze (alliantie) partners aan krachtige samenwerkingsverbanden in de wijken, samen met bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Wij zorgen voor een hierbij passende organisatie vanuit de gemeente: integraal, opgave- en gebiedsgericht, aansluitend bij energie en wensen van bewoners, te beginnen bij de focusbuurten Kasteelbuurt-Hoofdstraat-West (Hoensbroek), Vrieheide-De Stack (Heerlerheide) en GMS Grasbroek-Musschemig-Schandelen (Heerlen-Stad). Vanuit de aanpak sociaal-veilig en de hieraan gekoppelde buurtgerichte aanpak hebben wij de afgelopen tijd onze inzet al geïntensiveerd. Deze bouwen we verder uit met de andere thema's, met name leefomgeving (wonen/verduurzaming) en gezondheid (bewegen/groen). Zo werken we stapsgewijs aan zichtbare verbeteringen in de wijken.

De aanvullende rijksmiddelen voor extra inzet in Heerlen-Noord zullen gefaseerd ter beschikking komen. Verwacht wordt een bijdrage vanuit regiodeal, Volkshuisvestingfonds en programma Preventie met Gezag. Hiervoor is veelal ook cofinanciering vereist. Omdat de opgaven in Heerlen-Noord hierop niet kunnen wachten, zetten wij nu al vervolgstappen. Deze zien we als voorfinanciering van toekomstige middelen voor het NPHLN en de Heerlense activiteiten hierbinnen.

Onze ambitie in het NPHLN is: De volgende generatie jeugd groeit gezonder op, heeft betere ontwikkelkansen, heeft meer werkperspectief en een fijnere leef- en woonomgeving. We groeien met Heerlen-Noord naar het Nederlands gemiddelde.

Talentontwikkeling: We bevorderen dat alle kinderen in Heerlen-Noord hun talenten kunnen ontwikkelen en kansrijk van start gaan. Hierbij past een goed taal- en ontwikkelaanbod, verrijkt en passend onderwijs.

Werk en bestaanszekerheid: We willen jongeren en jonge ouders (aan werk) helpen op de arbeidsmarkt om zo bestaanszekerheid te creëren. Wij bevorderen dat bedrijven voldoende vakmensen hebben en mensen begeleiden om aan de slag te gaan. Dit onder andere via de in 2021 opgerichte Bovengrondse Vakschool (BVS).

Gezondheid en leefomgeving: We ondersteunen ouders/verzorgers om veerkrachtig te zijn en in staat hun kinderen mentaal en fysiek gezond te laten opgroeien. We willen zoveel mogelijk

bewoners een passende, duurzame en betaalbare woning bieden, op niveau van het landelijk gemiddelde. De fysieke inrichting van Heerlen-Noord draagt bij aan gezonde leefomgeving. Hierbij hoort een goed onderhouden buitenruimte die uitnodigt om te bewegen en te ontmoeten: schoon, heel en groen.

Leefbaarheid en veiligheid: We werken aan sociaal-veilige buurten, met name in de drie focusbuurten. Onze integrale aanpak 'Sociaal Veilig', een combinatie van een gebiedsgerichte en persoonsgerichte aanpak is hiervoor de basis. De focus ligt daarbij op het terugdringen en voorkomen van criminaliteit, het verbeteren van de sociale veiligheid en leefbaarheid en weerbaarheid van bewoners.

Met onze Alliantiepartners werken we onze inzet nader uit in een jaarplan 2023. In ieder geval continueren we de inzet op sociaal-veilig in de drie focusbuurten. Verder geven wij extra uitvoeringskracht aan schoon en heel voor Heerlen-Noord. Ook met de beschikbare middelen uit de bestaande tranches van Volkshuisvestingfonds en regiodeal werken we hier verder aan verduurzaming, leefbaarheid en leefomgeving. Wij maken impulsmiddelen vrij voor kansen die wij in Alliantieverband zien om projecten op te starten die voor versnelling of een doorbraak kunnen zorgen.

FINANCIËLE BEGROTING

4.1 Uitgangspunten financiële meerjarenbegroting 2023-2026

- Het Rijk werkt met gemeenten en provincies door aan een nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026. In aanloop daar naartoe stelt het kabinet in de septembercirculaire eenmalig 1 miljard extra in 2026 beschikbaar. Met de middelen uit de septembercirculaire en het accres zijn wij het laatste jaar sluitend;
- We blijven voldoen aan het herstelplan (minimaal 0,8 weerstandsratio);
- Weerstandscapaciteit is minimaal 2% van de begrotingsomvang;
- In onze begroting hebben wij de CAO stijging structureel verwerkt. Indien nog geen CAO afspraken zijn vastgelegd hanteren wij de imoc percentages (2,3%);
- De materiële budgetten zijn in onze begroting cumulatief geïndexeerd volgens de imoc percentages van de meicirculaire (2,3%) voor de lasten en conform de CPI (2,4%) voor de baten (CBS/CEP 2022). Indexering sociaal domein is opgenomen volgens OVA/PPC (raming 2023 3,6%);
- De meicirculaire 2022 is verwerkt;
- De uitkeringen vanuit het gemeentefonds zijn vrij besteedbare uitkeringen;
- Nieuwe rijksuitkeringen zijn getoetst aan ons integrale beleid en MBP;
- De lokale heffingen en de overige leges zijn gebaseerd op een zo hoog mogelijke kostendekkendheid. Voor (inflatoire) bijstelling is gerekend met 2,4%, de inflatiestijging conform de verwachting van het Centraal Plan Bureau (CEP 2022). Voor nadere detaillering van tarieven en leges verwijzen wij naar de paragraaf lokale heffingen;
- De door de raad genomen budgettaire besluiten zijn tot en met de raad van juni 2022 verwerkt;
- De meerjarenbegrotingen van de verbonden partijen hebben we verwerkt zoals aangegeven in de zienswijze die door uw raad is vastgesteld;
- In 2023 nemen we in onze begroting de BUIG-gelden (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten) budgetneutraal op;
- Wij nemen voor het sociaal domein een reële raming op. De onderbouwing is overwegend gebaseerd op de ervaringscijfers, afgesloten contracten en toekomstige ontwikkelingen. Deels op basis van open einde regelingen en door onze ingezette transformatie deels op basis van resultaatgerichte inkoopsystematiek met bijbehorende lumpsum financiering. Het sociaal domein is integraal onderdeel van de totale exploitatie. Indien de ramingen afwijken van de middelen die hiervoor vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld, worden deze effecten ten gunste dan wel ten laste gebracht van de exploitatie van de gemeente;
- Voor de extra rijksmiddelen jeugd 2024-2026, hanteren we als uitgangspunt de afspraken zoals het vakberaad samen met BZK en IPO is overeengekomen:
    - In de jaarschijven 2024 tot en met 2026 zijn de middelen die op de aanvullende post zijn gereserveerd meegenomen in onze meerjarenraming. Concreet gaat het om respectievelijk € 9,7, € 5,8 en 2026 € 2,8 mln;
    - Daarnaast hebben we in de begroting rekening gehouden met een landelijke besparing van € 100 miljoen in 2024, € 500 miljoen in 2025, € 500 miljoen in 2026 en vanaf 2027 € 511 miljoen structureel als gevolg van maatregelen die het Rijk zal uitwerken. (aandeel Heerlen 2024 € 0,8 miljoen, 2025 € 3,8 miljoen en 2026 € 3,8 miljoen);
- In onze begroting is een structurele post onvoorzien verwerkt van € 1,5 miljoen.

4.2 Ontwikkelingen

		2023	2024	2025	2026
Startsaldo van de begroting en meerjarenraming		**-2.173**	**-3.042**	**1.233**	**1.233**
1. Kadernota		**5.329**	**9.652**	**11.545**	**7.096**
2. Reeds genomen college en raadsbesluiten		**-953**	**-931**	**-931**	**-931**
	Raadsbesluit - Krediet ten behoeve van het programma	-547	-525	-525	-525
	Raadsbesluit - Vaststellen Huisvestingsverordening 2022 Gemeente Heerlen	-251	-251	-251	-251
	Motie cultuur (begr. 2022): aanstellen van een cultuurmakelaar	-50	-50	-50	-50
	Motie cultuur (begr. 2022): promotionale activiteiten tbv werven van nieuwe leden	-25	-25	-25	-25
	Motie cultuur (begr. 2022): : Gelden tbv de uitvoer van activiteiten die amateurs en proffesionals uit de kunstwereld bij elkaar brengt	-20	-20	-20	-20
	Motie cultuur (begr. 2022): Syteem van in- en naschoolse cultuuractiviteiten in samenwerking met de scholen	-60	-60	-60	-60
3. Gemeentefonds		**12.144**	**15.850**	**21.936**	**11.532**
	Meicirculaire RIB	8.037	9.286	13.710	7.109
	Update gemeentefonds	4.107	6.563	8.227	4.423
4. Realistisch begroten/ actualiseren begroting		**-11.236**	**-10.616**	**-12.800**	**-18.621**
	WMO Hulp bij huishouden	-686	-686	-686	-686
	Jeugd	-6.357	-4.062	-4.426	-6.775
	Kansrijk van Start	-	-400	-420	-300
	Beschermd wonen	2.194	1.794	1.794	1.794
	Heerlen van Morgen	-150	-150	-	-
	Digitalisering/dienstverlening	-900	-678	-498	-498
	Energiekosten	-1.600	-800	-243	-137
	Verbonden partijen	-898	-915	-760	-811
	Indexering	-2.678	-4.622	-7.224	-11.065
	Diverse ontwikkelingen	-161	-97	-337	-143
5. Kapitaallasten		**1.305**	**-178**	**-284**	**709**
6. Belastingen, leges en heffingen		**313**	**-205**	**-224**	**-219**
	Parkeeropbrengsten	-650	-650	-650	-650
	Extra legesinkomsten	500	-	-	-
	OZB + lokale heffingen + hondenbelasting	463	445	426	431
7. Fysiek, Sociaal en Economische impulsen		**-3.780**	**-4.453**	**-4.808**	**-6.008**
	Voortzetting aanpak Sociaal Veilig Heerlen Noord	-750	-1.000	-1.000	-1.000
	Professionalisering buurtregie	-243	-243	-243	-243
	Onderhoud verhardingen	-400	-800	-1.200	-1.600
	Minimum tarief van € 14 per uur	pm	pm	pm	pm
	Centrum	-359	-90	-	-800
	Lokale Educatieve Agenda (LEA)	-100	-100	-100	-100
	Schoolzwemmen uitbreiden naar middelbaar onderwijs	-	-175	-175	-175
	Kasteel Hoensbroek nieuwe huurcontract (huur en onderhoudskosten)	-153	-100	-100	-100
	Cultuurbus reëel begroten	-	-30	-30	-30
	365 evenementen per jaar	-75	-75	-75	-75
	Doorontwikkeling Mijnmuseum	-	-40	-85	-85
	Heerlen Noord (stimulering/cofinanciering)	-500	-500	-500	-500
	Nazorg verslavings-problematieken	-	-100	-100	-100
	Werk voor Heerlen - Begroting 2023 € 14 euro per uur	-950	-950	-950	-950
	Stadskrant	-250	-250	-250	-250
8.	**Reserves**	**-949**	**-3.938**	**-12.849**	**7.913**
	Incidentele dekking uit de bestemmingsreserve corona	2.000	-	-	-
	Storting in de algemene reserve	-2.949	-3.938	-4.936	-
	Doorschuiven saldo 2025 naar 2026			-7.913	7.913
9. Versterken uitvoeringskracht (zie paragraaf bedrijfsvoering)		**-**	**-737**	**-2.704**	**-2.704**
Eindtotaal		**0**	**1.401**	**115**	**0**

Bedragen x €1.000

Toelichting op 4.2 Ontwikkelingen

De basis voor de begroting 2023 is de begroting 2022. Het saldo van de begroting 2022 is dan ook ons uitgangspunt. In deze tabel geven wij een volledig overzicht van de financiële ontwikkelingen die leiden tot de nieuwe begroting 2023.

Gedurende het begrotingsproces eind juni is in de kadernota het voorlopig saldo van de begroting 2023 aangegeven. In de tabel van de ontwikkeling kunt u zien hoe het beginsaldo van de begroting zich heeft ontwikkeld tot een sluitende begroting.

1. Kadernota
De kadernota heeft rekening gehouden met de maartbrief 2022 (gemeentefonds) alsook de doorrekening van structurele effecten vanuit de zomernota 2022 en jaarrekening 2021.

2. Reeds genomen college en raadsbesluiten
Deze post betreft de door college en raad genomen besluiten met impact op het saldo van de begroting voorafgaand aan het opstellen van de begroting 2022 (deze wijkt iets af van de reeds genomen besluiten in de kadernota door besluitvorming rond en na de kadernota).

3. Gemeentefonds
Deze post betreft ontwikkelingen voor de begroting inzake het gemeentefonds.

4. Realistisch begroten/ Actualiseren begroting
De algemene methode om een nieuwe begroting samen te stellen is om de lopende begroting als uitgangspunt te nemen. Deze begroting wordt vervolgens gemoduleerd met nieuwe ontwikkelingen. Dat kunnen meevallers zijn en dat kunnen tegenvallers zijn. Hierbij probeerden wij zo actueel mogelijk te zijn. Wij hebben in de lijn van vorige begrotingsperiodes de methode van Zero Based Budgetting voortgezet. Op die manier zijn wij in staat een begroting op te leveren met een hoger realiteitsgehalte en daarnaast is de begroting ook actueler.

5. Kapitaallasten
Dit betreft de bijstelling kapitaallasten op (nieuwe) investeringen en rentelasten / rentebaten.

6. Belastingen, Leges en heffingen
Hier is opgenomen de jaarlijks terugkerende bijstellingen op de Lokale Heffingen.

7. Fysiek, Sociaal en Economische impulsen
Bijstelling van de financiële middelen voor de ambities uit het coalitieakkoord.

8. Reserves
Uit de bestemmingsreserve corona wordt een bedrag van € 2 miljoen onttrokken ter incidentele dekking van de begroting jaarschijf 2023. In 2023 t/m 2025 doen wij een storting in de algemene reserve om ons weerstandsvermogen te versterken.

9. Versterken uitvoeringskracht
Zoals in de bedrijfsvoeringspargraaf aangegeven zijn dit de lasten die samen gaan met het versterken van de uitvoeringskracht voor onze stad.

4.3 Overzicht baten en lasten

	Rekening 2021			Bijgest. begroting 2022			Begroting 2023		
	Baten	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
0. Bestuur en Ondersteuning	330.483	-75.038	255.445	322.954	-74.324	248.630	344.929	-74.646	270.283
1. Veiligheid	639	-13.254	-12.615	46	-14.142	-14.096	26	-14.383	-14.357
2. Verkeer en Vervoer	410	-11.636	-11.226	1.504	-12.983	-11.479	1.442	-14.520	-13.078
3. Economie	1.027	-8.559	-7.532	1.496	-8.917	-7.421	891	-7.053	-6.162
4. Onderwijs	13.831	-23.070	-9.239	13.381	-24.290	-10.908	7.082	-20.580	-13.498
5. Sport, cultuur en recreatie	3.937	-33.023	-29.087	4.093	-34.494	-30.400	4.439	-38.856	-34.417
6. Sociaal domein	78.004	-239.053	-161.048	73.128	-238.192	-165.064	64.464	-240.027	-175.563
7. Volksgezondheid en milieu	21.897	-25.158	-3.262	22.251	-27.640	-5.390	22.795	-27.647	-4.852
8. VHROSV	9.852	-15.140	-5.288	2.491	-13.871	-11.380	2.507	-9.966	-7.460
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**460.081**	**-443.931**	**16.149**	**441.345**	**-448.853**	**-7.509**	**448.574**	**-447.678**	**896**
0. Bestuur en Ondersteuning	1.903	-2.457	-554	6.121	-708	5.413	2.190	-2.950	-760
1. Veiligheid	49	-250	-201	736	0	736	0	0	0
2. Verkeer en Vervoer	4	0	4	0	0	0	0	0	0
3. Economie	604	-399	205	816	0	816	302	-200	102
4. Onderwijs	510	-379	131	996	-1.359	-363	1.019	-1.378	-359
5. Sport, cultuur en recreatie	41	-447	-406	73	-499	-427	38	-9	29
6. Sociaal domein	4.058	-3.270	788	28	-8	20	30	-10	20
7. Volksgezondheid en milieu	225	0	225	52	0	52	0	0	0
8. VHROSV	1.691	-975	716	1.287	-26	1.261	105	-32	73
Bestemming	**9.085**	**-8.178**	**908**	**10.109**	**-2.600**	**7.509**	**3.683**	**-4.579**	**-896**
0. Bestuur en Ondersteuning	332.386	-77.495	254.892	329.076	-75.032	254.043	347.119	-77.596	269.523
1. Veiligheid	688	-13.504	-12.815	781	-14.142	-13.361	26	-14.383	-14.357
2. Verkeer en Vervoer	414	-11.636	-11.222	1.504	-12.983	-11.479	1.442	-14.520	-13.078
3. Economie	1.631	-8.958	-7.327	2.313	-8.917	-6.605	1.193	-7.253	-6.060
4. Onderwijs	14.341	-23.449	-9.108	14.377	-25.649	-11.271	8.100	-21.958	-13.858
5. Sport, cultuur en recreatie	3.978	-33.470	-29.493	4.166	-34.993	-30.827	4.477	-38.865	-34.388
6. Sociaal domein	82.063	-242.323	-160.260	73.156	-238.200	-165.044	64.494	-240.037	-175.543
7. Volksgezondheid en milieu	22.122	-25.158	-3.037	22.303	-27.640	-5.338	22.795	-27.647	-4.852
8. VHROSV	11.543	-16.116	-4.573	3.778	-13.897	-10.119	2.611	-9.998	-7.387
Geraamde resultaat	**469.166**	**-452.109**	**17.057**	**451.453**	**-451.454**	**0**	**452.257**	**-452.257**	**0**

Bedragen x € 1.000

	MJB 2024			MJB 2025			MJB 2026		
	Baten	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
0. Bestuur en Ondersteuning	357.147	-77.001	280.146	364.578	-81.492	283.086	350.568	-83.647	266.921
1. Veiligheid	26	-14.820	-14.794	26	-14.816	-14.790	26	-14.617	-14.592
2. Verkeer en Vervoer	1.442	-14.769	-13.328	1.442	-15.405	-13.963	1.442	-15.972	-14.530
3. Economie	891	-7.074	-6.183	891	-7.048	-6.157	891	-7.045	-6.154
4. Onderwijs	6.416	-21.981	-15.564	5.684	-20.277	-14.593	5.684	-20.231	-14.547
5. Sport, cultuur en recreatie	4.856	-38.982	-34.126	4.846	-38.968	-34.122	4.846	-39.465	-34.619
6. Sociaal domein	64.243	-241.129	-176.886	64.905	-239.045	-174.140	64.925	-241.608	-176.683
7. Volksgezondheid en milieu	22.828	-27.810	-4.982	22.828	-27.832	-5.004	22.828	-27.910	-5.082
8. VHROSV	2.007	-10.222	-8.215	2.007	-10.112	-8.105	2.007	-11.417	-9.410
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**459.855**	**-453.787**	**6.068**	**467.206**	**-454.992**	**12.214**	**453.217**	**-461.913**	**-8.695**
0. Bestuur en Ondersteuning	110	-3.950	-3.840	109	-12.860	-12.751	8.021	-10	8.011
1. Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Verkeer en Vervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Economie	302	-200	102	302	-200	102	337	-200	137
4. Onderwijs	1.015	-2.068	-1.053	1.011	-596	416	1.008	-590	417
5. Sport, cultuur en recreatie	40	-9	31	40	-9	31	39	-8	31
6. Sociaal domein	29	-10	20	29	-9	20	29	-9	20
7. Volksgezondheid en milieu	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8. VHROSV	104	-31	73	114	-30	84	108	-29	79
Bestemming	**1.601**	**-6.268**	**-4.667**	**1.605**	**-13.704**	**-12.099**	**9.542**	**-847**	**8.695**
0. Bestuur en Ondersteuning	357.258	-80.951	276.306	364.687	-94.352	270.335	358.589	-83.657	274.932
1. Veiligheid	26	-14.820	-14.794	26	-14.816	-14.790	26	-14.617	-14.592
2. Verkeer en Vervoer	1.442	-14.769	-13.328	1.442	-15.405	-13.963	1.442	-15.972	-14.530
3. Economie	1.193	-7.274	-6.081	1.193	-7.248	-6.055	1.228	-7.245	-6.017
4. Onderwijs	7.431	-24.049	-16.618	6.695	-20.872	-14.177	6.692	-20.821	-14.129
5. Sport, cultuur en recreatie	4.896	-38.991	-34.095	4.886	-38.977	-34.091	4.886	-39.473	-34.588
6. Sociaal domein	64.272	-241.139	-176.866	64.934	-239.054	-174.120	64.954	-241.617	-176.663
7. Volksgezondheid en milieu	22.828	-27.810	-4.982	22.828	-27.832	-5.004	22.828	-27.910	-5.082
8. VHROSV	2.111	-10.253	-8.142	2.121	-10.142	-8.021	2.115	-11.447	-9.331
Geraamde resultaat	**461.456**	**-460.055**	**1.401**	**468.811**	**-468.696**	**115**	**462.760**	**-462.760**	**0**

Bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten cf BBV

	Rekening 2021			Bijgest. begroting 2022			Begroting 2023		
Programma	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
0. Bestuur en Ondersteuning	50.619	-22.199	28.421	10.118	-18.803	-8.684	14.134	-22.260	-8.126
1. Veiligheid	639	-13.254	-12.615	46	-14.142	-14.096	26	-14.383	-14.357
2. Verkeer en Vervoer	410	-11.636	-11.226	1.504	-12.983	-11.479	1.442	-14.520	-13.078
3. Economie	1.027	-8.559	-7.532	1.496	-8.917	-7.421	891	-7.053	-6.162
4. Onderwijs	13.831	-23.070	-9.239	13.381	-24.290	-10.908	7.082	-20.580	-13.498
5. Sport, cultuur en recreatie	3.937	-33.023	-29.087	4.093	-34.494	-30.400	4.439	-38.856	-34.417
6. Sociaal domein	78.004	-239.053	-161.048	73.128	-238.192	-165.064	64.464	-240.027	-175.563
7. Volksgezondheid en milieu	21.897	-25.158	-3.262	22.251	-27.640	-5.390	22.795	-27.647	-4.852
8. VHROSV	9.852	-15.140	-5.288	2.491	-13.871	-11.380	2.507	-9.966	-7.460
Subtotaal programma's	**180.217**	**-391.092**	**-210.875**	**128.509**	**-393.332**	**-264.823**	**117.778**	**-395.292**	**-277.514**
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen									
Lokale heffingen	25.017	0	25.017	27.182	0	27.182	27.501	0	27.501
Algemene uitkeringen	242.677	0	242.677	278.408	0	278.408	296.644	0	296.644
Dividend	1.311	0	1.311	925	0	925	1.125	0	1.125
Saldo financieringsfunctie	-3.541	0	-3.541	-2.742	0	-2.742	-3.711	0	-3.711
Overige algemene dekkingsmiddelen	0		0		-1.500	-1.500	0	-1.500	-1.500
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	**265.464**	**0**	**265.464**	**303.773**	**-1.500**	**302.273**	**321.559**	**-1.500**	**320.059**
Geraamde kosten overhead	14.400	-52.839	-38.439	9.063	-54.021	-44.958	9.237	-50.886	-41.649
Vennootschapsbelasting			0			0			0
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**460.081**	**-443.931**	**16.149**	**441.345**	**-448.853**	**-7.509**	**448.574**	**-447.678**	**896**
Toevoeging/onttrekking aan reserves:									
0. Bestuur en Ondersteuning	1.903	-2.457	-554	6.121	-708	5.413	2.190	-2.950	-760
1. Veiligheid	49	-250	-201	736	0	736	0	0	0
2. Verkeer en Vervoer	4	0	4	0	0	0	0	0	0
3. Economie	604	-399	205	816	0	816	302	-200	102
4. Onderwijs	510	-379	131	996	-1.359	-363	1.019	-1.378	-359
5. Sport, cultuur en recreatie	41	-447	-406	73	-499	-427	38	-9	29
6. Sociaal domein	4.058	-3.270	788	28	-8	20	30	-10	20
7. Volksgezondheid en milieu	225	0	225	52	0	52	0	0	0
8. VHROSV	1.691	-975	716	1.287	-26	1.261	105	-32	73
Bestemming	**9.085**	**-8.178**	**908**	**10.109**	**-2.600**	**7.509**	**3.683**	**-4.579**	**-896**
0. Bestuur en Ondersteuning	52.522	-24.655	27.867	16.240	-19.511	-3.271	16.324	-25.210	-8.886
1. Veiligheid	688	-13.504	-12.815	781	-14.142	-13.361	26	-14.383	-14.357
2. Verkeer en Vervoer	414	-11.636	-11.222	1.504	-12.983	-11.479	1.442	-14.520	-13.078
3. Economie	1.631	-8.958	-7.327	2.313	-8.917	-6.605	1.193	-7.253	-6.060
4. Onderwijs	14.341	-23.449	-9.108	14.377	-25.649	-11.271	8.100	-21.958	-13.858
5. Sport, cultuur en recreatie	3.978	-33.470	-29.493	4.166	-34.993	-30.827	4.477	-38.865	-34.388
6. Sociaal domein	82.063	-242.323	-160.260	73.156	-238.200	-165.044	64.494	-240.037	-175.543
7. Volksgezondheid en milieu	22.122	-25.158	-3.037	22.303	-27.640	-5.338	22.795	-27.647	-4.852
8. VHROSV	11.543	-16.116	-4.573	3.778	-13.897	-10.119	2.611	-9.998	-7.387
Algemene dekkingsmiddelen	265.464	0	265.464	303.773	-1.500	302.273	321.559	-1.500	320.059
Overhead	14.400	-52.839	-38.439	9.063	-54.021	-44.958	9.237	-50.886	-41.649
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geraamde resultaat	**469.166**	**-452.109**	**17.057**	**451.454**	**-451.454**	**0**	**452.257**	**-452.257**	**0**

Bedragen x € 1.000

	MJB 2024			MJB 2025			MJB 2026		
Programma	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
0. Bestuur en Ondersteuning	14.948	-24.713	-9.765	15.050	-29.421	-14.372	16.859	-31.955	-15.097
1. Veiligheid	26	-14.820	-14.794	26	-14.816	-14.790	26	-14.617	-14.592
2. Verkeer en Vervoer	1.442	-14.769	-13.328	1.442	-15.405	-13.963	1.442	-15.972	-14.530
3. Economie	891	-7.074	-6.183	891	-7.048	-6.157	891	-7.045	-6.154
4. Onderwijs	6.416	-21.981	-15.564	5.684	-20.277	-14.593	5.684	-20.231	-14.547
5. Sport, cultuur en recreatie	4.856	-38.982	-34.126	4.846	-38.968	-34.122	4.846	-39.465	-34.619
6. Sociaal domein	64.243	-241.129	-176.886	64.905	-239.045	-174.140	64.925	-241.608	-176.683
7. Volksgezondheid en milieu	22.828	-27.810	-4.982	22.828	-27.832	-5.004	22.828	-27.910	-5.082
8. VHROSV	2.007	-10.222	-8.215	2.007	-10.112	-8.105	2.007	-11.417	-9.410
Subtotaal programma's	**117.656**	**-401.499**	**-283.843**	**117.678**	**-402.922**	**-285.244**	**119.507**	**-410.221**	**-290.713**
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen									
Lokale heffingen	27.501	0	27.501	27.501	0	27.501	27.501	0	27.501
Algemene uitkeringen	307.851	0	307.851	315.135	0	315.135	299.238	0	299.238
Dividend	1.125	0	1.125	1.125	0	1.125	1.125	0	1.125
Saldo financieringsfunctie	-3.683	0	-3.683	-3.654	0	-3.654	-3.560	0	-3.560
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	-1.500	-1.500	0	-1.500	-1.500	0	-1.500	-1.500
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	**332.794**	**-1.500**	**331.294**	**340.107**	**-1.500**	**338.607**	**324.303**	**-1.500**	**322.803**
Geraamde kosten overhead	9.406	-50.788	-41.382	9.421	-50.570	-41.149	9.406	-50.192	-40.786
Vennootschapsbelasting			0			0			0
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**459.855**	**-453.787**	**6.068**	**467.206**	**-454.992**	**12.214**	**453.217**	**-461.913**	**-8.695**
Toevoeging/onttrekking aan reserves:									
0. Bestuur en Ondersteuning	110	-3.950	-3.840	109	-12.860	-12.751	8.021	-10	8.011
1. Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Verkeer en Vervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Economie	302	-200	102	302	-200	102	337	-200	137
4. Onderwijs	1.015	-2.068	-1.053	1.011	-596	416	1.008	-590	417
5. Sport, cultuur en recreatie	40	-9	31	40	-9	31	39	-8	31
6. Sociaal domein	29	-10	20	29	-9	20	29	-9	20
7. Volksgezondheid en milieu	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8. VHROSV	104	-31	73	114	-30	84	108	-29	79
Bestemming	**1.601**	**-6.268**	**-4.667**	**1.605**	**-13.704**	**-12.099**	**9.542**	**-847**	**8.695**
0. Bestuur en Ondersteuning	15.058	-28.664	-13.605	15.159	-42.282	-27.123	24.880	-31.965	-7.086
1. Veiligheid	26	-14.820	-14.794	26	-14.816	-14.790	26	-14.617	-14.592
2. Verkeer en Vervoer	1.442	-14.769	-13.328	1.442	-15.405	-13.963	1.442	-15.972	-14.530
3. Economie	1.193	-7.274	-6.081	1.193	-7.248	-6.055	1.228	-7.245	-6.017
4. Onderwijs	7.431	-24.049	-16.618	6.695	-20.872	-14.177	6.692	-20.821	-14.129
5. Sport, cultuur en recreatie	4.896	-38.991	-34.095	4.886	-38.977	-34.091	4.886	-39.473	-34.588
6. Sociaal domein	64.272	-241.139	-176.866	64.934	-239.054	-174.120	64.954	-241.617	-176.663
7. Volksgezondheid en milieu	22.828	-27.810	-4.982	22.828	-27.832	-5.004	22.828	-27.910	-5.082
8. VHROSV	2.111	-10.253	-8.142	2.121	-10.142	-8.021	2.115	-11.447	-9.331
Algemene dekkingsmiddelen	332.794	-1.500	331.294	340.107	-1.500	338.607	324.303	-1.500	322.803
Overhead	9.406	-50.788	-41.382	9.421	-50.570	-41.149	9.406	-50.192	-40.786
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geraamde resultaat	**461.456**	**-460.055**	**1.401**	**468.811**	**-468.696**	**115**	**462.760**	**-462.760**	**0**

Bedragen x € 1.000

Overzicht van incidentele baten en lasten per programma

Recapitulatie begrotingsevenwicht	Begroting 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026		
	totaal	waarvan: incidenteel	structureel	totaal	waarvan: incidenteel	structureel	totaal	waarvan: incidenteel	structureel	totaal	waarvan: incidenteel	structureel
Lasten programma												
0. Bestuur en ondersteuning	-22.260	-857	-21.403	-24.713	-744	-23.969	-29.421	-808	-28.613	-31.955	-608	-31.347
1. Veiligheid	-14.383	-84	-14.299	-14.820	-84	-14.736	-14.816		-14.816	-14.617		-14.617
2. Verkeer en Vervoer	-14.520		-14.520	-14.769		-14.769	-15.405		-15.405	-15.972		-15.972
3. Economie	-7.053		-7.053	-7.074		-7.074	-7.048		-7.048	-7.045		-7.045
4. Onderwijs	-20.580	-771	-19.809	-21.981	-791	-21.189	-20.277		-20.277	-20.231		-20.231
5. Sport, cultuur en recreatie	-38.856	-210	-38.646	-38.982	-	-38.982	-38.968		-38.968	-39.465		-39.465
6. Sociaal Domein	-240.027	-172	-239.856	-241.129	-400	-240.729	-239.045	-420	-238.625	-241.608	-300	-241.308
7. Volksgezondheid en milieu	-27.647		-27.647	-27.810		-27.810	-27.832		-27.832	-27.910		-27.910
8. VHROSV	-9.966	-314	-9.652	-10.222	-152	-10.070	-10.112	-147	-9.965	-11.417	-147	-11.270
Totaal lasten programma's	-395.292	-2.408	-392.884	-401.499	-2.171	-399.328	-402.922	-1.375	-401.547	-410.221	-1.055	-409.166
Baten programma												
0. Bestuur en ondersteuning	14.134		14.134	14.948		14.948	15.050		15.050	16.859		16.859
1. Veiligheid	26		26	26		26	26		26	26		26
2. Verkeer en Vervoer	1.442		1.442	1.442		1.442	1.442		1.442	1.442		1.442
3. Economie	891		891	891		891	891		891	891		891
4. Onderwijs	7.082		7.082	6.416		6.416	5.684		5.684	5.684		5.684
5. Sport, cultuur en recreatie	4.439		4.439	4.856		4.856	4.846		4.846	4.846		4.846
6. Sociaal Domein	64.464	115	64.350	64.243	5	64.238	64.905		64.905	64.925		64.925
7. Volksgezondheid en milieu	22.795		22.795	22.828		22.828	22.828		22.828	22.828		22.828
8. VHROSV	2.507	500	2.007	2.007		2.007	2.007		2.007	2.007		2.007
Totaal baten programma's	117.778	615	117.164	117.656	5	117.651	117.678	-	117.678	119.508	-	119.508
Saldo van baten en lasten programma's	-277.514	-1.793	-275.720	-283.843	-2.167	-281.677	-285.244	-1.375	-283.869	-290.713	-1.055	-289.658
Lasten algemeen dekkingsmiddel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lasten overhead	-50.886	-	-50.886	-50.788	-	-50.788	-50.570	-	-50.570	-50.192	-	-50.192
Lasten vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lasten onvoorzien	-1.500	-	-1.500	-1.500	-	-1.500	-1.500	-	-1.500	-1.500	-	-1.500
Totaal lasten diverse	-52.386	-	-52.386	-52.288	-	-52.288	-52.070	-	-52.070	-51.692	-	-51.692
Baten algemeen dekkingsmiddel	321.559	-	321.559	332.794	-	332.794	340.107	-	340.107	324.303	-	324.303
Baten overhead	9.237	-	9.237	9.406	-	9.406	9.421	-	9.421	9.406	-	9.406
Baten vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Baten onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal baten diverse	330.796	-	330.796	342.200	-	342.200	349.528	-	349.528	333.709	-	333.709
Saldo van diversen	278.410	-	278.410	289.912	-	289.912	297.458	-	297.458	282.017	-	282.017
Totaal saldo van baten en lasten van programma's en diverse	896	-1.793	2.690	6.069	-2.167	8.235	12.214	-1.375	13.589	-8.696	-1.055	-7.641
stortingen in reserves	-4.579	-4.579	-	-6.268	-6.268	-	-13.704	-13.704	-	-847	-847	-
onttrekkingen aan reserves	3.683	2.997	686	1.601	808	793	1.605	807	798	9.542	8.750	792
geraamd resultaat	-896	-1.582	686	-4.667	-5.460	793	-12.099	-12.897	798	8.695	7.903	792
Totaal structurele lasten	-	-	-445.270	-	-	-451.616	-	-	-453.617	-	-	-460.858
Totaal structurele baten	-	-	448.646	-	-	460.644	-	-	468.004	-	-	454.009
Structurele baten - structurele lasten	**-**	**-**	**3.376**	**-**	**-**	**9.028**	**-**	**-**	**14.387**	**-**	**-**	**-6.849**

Bedragen x € 1.000

Toelichting incidentele baten en lasten

Kernthema	Omschrijving incidentele baten	2023	2024	2025	2026
0. KT Middelen en heffingen	Totaal incidentele onttrekkingen reserves	-2.997	-808	-807	-8.750
6. KT Jeugd maatwerkvoorzieningen	Kansrijk: Inzet op preventie Sociaal Domein (Kansrijk van Start)	-115	-5		
8. KT Ruimtelijke ordening	Invoering omgevingswet	-500			
Totaal incidentele baten		**-3.612**	**-813**	**-807**	**-8.750**

Bedragen x €1.000

Kernthema	Omschrijving incidentele lasten	2023	2024	2025	2026
0. KT Bestuur en ondersteuning	Heerlen van Morgen	150	150		
0. KT Dienstverlening	Zaterdagopenstelling gemeenteloket			200	
0. KT Middelen en heffingen	Totaal incidentele dotaties reserves	4.579	6.268	13.704	847
0. KT Middelen en heffingen	POK-middelen	514	501	513	513
0. KT Middelen en heffingen	Incidentele middelen gemeentefonds Wet Open Overheid (meicirculaire).	92	93	95	95
0. KT Middelen en heffingen	ESF gelden arbeiddsmarkt Zui-Limburg	102			
1. KT Crisisbeheer	Experiment gesloten coffeeshopketen	84	84		
4. KT Onderwijs	BMV Heerlerbaan (aankoop en de kosten sloop van de bestaande gebouwen.	565	565		
4. KT Onderwijs	Volwasseneducatie: Aanpak laaggeletterdheid	206	226		
5. KT Cultureel erfgoed	Gederfde huurinkomsten Christus Koningskerk	210			
6. KT Jeugd maatwerkvoorzieningen	Kansrijk: Inzet op preventie Sociaal Domein (Kansrijke Start)	172			
6. KT Jeugd maatwerkvoorzieningen	Kansrijk van Start		400	420	300
8. KT Ruimtelijke ordening	Invoering omgevingswet	256			
	Overige mutaties < 100k	58,1	152,2	147	147
Totaal incidentele lasten		**6.987**	**8.439**	**15.079**	**1.902**

Bedragen x €1.000

Berekening structureel begrotingssaldo

Presentatie structureel begrotingssaldo	2023	2024	2025	2026
Saldo baten en lasten	896	6.069	12.214	-8.696
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-896	-4.667	-12.099	8.696
Begrotingssaldo na bestemming	**0**	**1402**	**115**	**0**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	3.375	7.627	14.272	-6.848
Structureel begrotingssaldo	**3.376**	**9.028**	**14.387**	**-6.848**

Bedragen x €1.000

Overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Onderstaand conform artikel 19d van het Besluit begroting en verantwoording van provincies en gemeenten een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. Binnen de begroting wordt een deel van de kapitaallasten van de investeringen afgedekt door middel van een onttrekking uit de bestemmingsreserves ten behoeve van afdekking kapitaallasten.
Structurele toevoegingen zijn niet van toepassing binnen de begroting.

Reserve	Toevoeging 2023	Onttrekking 2023	Toevoeging 2024	Onttrekking 2024	Toevoeging 2025	Onttrekking 2025	Toevoeging 2026	Onttrekking 2026
Bestemmingsreserves tbv afdekking kapitaallasten								
Sintermeerten college, herwaard		199		196		194		192
BMV Molenberg/Broederschool		181		181		181		181
Fietsenstalling		100		99		98		97
Juliana college, res. herwaard.		63		62		61		61
MBP reserve inz. Nor		38		40		40		39
Nieuwbouw OCC Broekland college		38		37		37		36
Multifunct Accomm Bekkerveld gebouwen		30		29		29		29
Fitness Herlecollege		16		16		16		16
Brede school Heerlerheide		16		16		16		16
Uitbreid ZMOKBuitenh 2 extra lokalen		6		6		6		6
Meubilair thuiswerkplekken		0		110		109		108
Totaal beoogde structurele onttrekkingen aan de reserves.	**0**	**686**	**0**	**793**	**0**	**787**	**0**	**781**

bedragen x €1000

4.4 Uiteenzetting van de financiële positie en meerjarenraming

Prognosebalansen per ultimo boekjaar

ACTIVA	2023	2024	2025	2026
Vaste activa				
Immateriële vaste activa	**26.328**	**25.103**	**23.879**	**22.654**
Bijdragen aan activa in eigendom derden	26.144	24.972	23.799	22.626
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	184	132	80	28
Materiële vaste activa	**452.045**	**461.535**	**463.483**	**456.148**
MVA in erfpacht	786	786	786	786
MVA economisch nut	308.041	307.110	303.832	294.144
MVA ec. nut, wv ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	68.306	72.522	74.643	76.703
MVA maatschappelijk nut	74.912	81.118	84.222	84.514
Financiële vaste activa	**29.720**	**29.719**	**29.700**	**29.681**
Kapitaalverstrekkingen	2.294	2.294	2.294	2.294
Leningen	27.426	27.425	27.405	27.387
Vlottende activa	**64.816**	**64.816**	**64.816**	**64.816**
Voorraden	13.159	13.159	13.159	13.159
Uitzettingen	29.563	29.563	29.563	29.563
Liquide middelen	6.970	6.970	6.970	6.970
Overlopende activa	15.124	15.124	15.124	15.124
TOTAAL ACTIVA	**572.909**	**581.174**	**581.878**	**573.299**
PASSIVA	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Vaste passiva				
Eigen vermogen	**36.076**	**40.744**	**52.854**	**44.170**
Algemene reserve	11.444	15.382	28.232	20.318
Bestemmingsreserves	24.632	25.361	24.622	23.851
Voorzieningen	21.240	25.229	28.434	31.566
Vaste schulden	328.654	360.987	380.320	402.654
Vlottende schulden	132.434	99.710	65.765	40.404
Overlopende passiva	54.505	54.505	54.505	54.505
TOTAAL PASSIVA	**572.909**	**581.174**	**581.877**	**573.299**
BALANSMUTATIE		**8.266**	**703**	**-8.578**

Bedragen x €1000,-

EMU-saldo

		2022	2023	2024	2025	2026
	Omschrijving					
		Volgens realisatie tot en met sept. 2022, aangevuld met raming resterende periode	Volgens meerjarenraming in begroting 2023	Volgens meerjarenraming in begroting 2023	Volgens meerjarenraming in begroting 2023	Volgens meerjarenraming in begroting 2023
1	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-7.509	896	6.068	12.214	-8.695
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	43.098	39.458	9.868	2.526	-8.560
3	Mutatie voorzieningen	-1.747	1.490	3.989	3.205	3.133
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-3.455	-1.630	-989	-2.028	-1.136
5	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo		**-48.900**	**-35.443**	**1.178**	**14.921**	**4.133**

(Bedragen x € 1.000)

Investeringsplanning 2023-2026

Activasoort		Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Investeringen met economisch nut					
Gebouwen	BMV Heerlerbaan (Nieuwbouw)	9.923			
	St Janscollege renovatie	7.672			
	Renovatie Zwembad Hoensbroek	4.500			
	Uitbreiding Sintermeertencollege	4.200			
	Romeins Museum	1.873	5.372	3.200	2.000
	Renovatie BS Mijn Spoor	1.105			
	Vergroening schoolpleinen	500			
	Diverse OHV Marktwerking	500			
	Uitbreiding DeTovercirkel	414			
	Centrumbad	400	2.350	3.300	
	Ingebruikname/verbouwing Disclotatie SBO de Griffel	375			
	Nieuwbouw Filmhuis Royal Fase 2	300	2.000	867	
	Verduurzamen diverse panden	225	225	225	225
	Tijdelijke huisvesting Vrijeschool Parkstad in gebouw Grotiuscollege	165			
	Kozijnen hoofdgevel Gerardus Majella	145			
	Uitbreiding Vrijeschool Helianthus (grove schatting)	63			
	Gemeentelijke huisvesting	-1.241			
		31.119	**9.947**	**7.592**	**2.225**
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	Buitensportaccommodaties	688	715	787	0
	Johan Cruyff Court	170			
		858	**715**	**787**	**0**
GWW iz riool/begravingen	VVI riool	5.484	5.484	3.484	3.484
		5.484	**5.484**	**3.484**	**3.484**
Machines, apparaten + installaties	Basisvoorzieningen Parkstad-IT	1.873	1.873	1.873	1.873
	Bovengrondse vakschool technische installaties	1.100			
	Verkeersregelinstallaties vvi	478	439	470	280
	Ledverlichting sportvelden	200			
	Migratie camerasysteem handhaving	135			
	Voorbereidingskrediet onderzoek energieneutrale overheidsgebouwen	100			
		3.886	**2.312**	**2.343**	**2.153**
Overige materiële vaste activa	Meubilair tbv thuiswerkplekken	980			
	Nieuwb KC Tarcisius INFRA	500			
		1.480	**0**	**0**	**0**
Subtotaal		**42.827**	**18.459**	**14.206**	**7.862**

Bedragen x € 1.000

Activasoort		Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Investeringen met maatschappelijk nut					
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	Mobiliteitsvisie Heerlen in beweging	2.403	1.343	113	
	Herinrichten or Promenade II	2.314			
	Achterstand IBOR	1.720	1.720	1.720	1.892
	Leisure Lane/Mijnspoor	1.376	175		
	Voorbereidingskrediet Samen Maken Wij Het Centrum (SMWHC)	1.200	1.200	1.400	
	Herinrichten or Landsfort Herle	700	1.960	1.960	
	Herinrichten RK Fase 2A Raadhuisplein	525	200		
	Vervangingsbudget groen	500	350	350	350
	Actieplan fiets	450	1.250	250	
	Schinkelkwadrant Zd OR	437	437	437	
	Civieltechnische kunstwerken	362	1.082	537	217
	Herplanten bomen vvi	206	210	210	231
	Herinrichten RK Fase 2B Dr. Poelsstraat	200			
	Openbare verlichting vvi masten	171	296	209	188
	Aldenhofpark or Park	168			
	Aanleg langparkeerplaatsen CBS-weg	150			
	Openbare speelvoorzieningen vvi	116	116	128	116
	Herinrichten RK Fase 1 Coriovallumstraat	100			
	Noodz aanp. OR Tovercirkel	72			
	Openbare verlichting vvi armaturen	56	10	28	79
	Parkeerpl en voorterr Gezondh.centr Hbrk	50			
	Herinrichting opslag Imstenrade				50
		13.277	**10.349**	**7.342**	**3.123**
Overige materiële vaste activa	Centrum openbare ruimte	600	800	900	1.482
		600	**800**	**900**	**1.482**
Subtotaal		**13.877**	**11.149**	**8.242**	**4.606**
Totaal		**56.704**	**29.607**	**22.447**	**12.468**

Bedragen x € 1.000

Staat van reserves 2023-2026

	Stand 1/1/2023	Rente 2023	Dotatie 2023	Onttrekking 2023	Stand 31/12/2023 1/1/2024	Rente 2024	Dotatie 2024	Onttrekking 2024	Stand 31/12/2024 1/1/2025	Rente 2025	Dotatie 2025	Onttrekking 2025	Stand 31/12/2025 1/1/2026	Rente 2026	Dotatie 2026	Onttrekking 2026	Stand 31/12/2026
Algemene reserve																	
AR. algemene reserve	8.258	0	2.950	0	11.208	0	3.938	0	15.146	0	12.849	0	27.995	0	0	7.913	20.082
AR. grondbedrijf	237	0	0	0	237	0	0	0	237	0	0	0	237	0	0	0	237
Algemene reserve	**8.495**	**0**	**2.950**	**0**	**11.444**	**0**	**3.938**	**0**	**15.382**	**0**	**12.849**	**0**	**28.232**	**0**	**0**	**7.913**	**20.318**
Bestemmingsres. tbv afdekk. kap.lasten																	
BRKap. Bernardinuscollege, res herwaarde	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BRKap. Sintermeerten college, herwaard	1.920	24	0	199	1.745	22	0	196	1.571	20	0	194	1.396	17	0	192	1.222
BRKap. St Janscollege, res herwaardering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BRKap. Juliana college, res. herwaard.	557	7	0	63	502	6	0	62	446	6	0	61	390	5	0	61	334
BRKap. Herle college, res. herwaard.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BRKap. Aldenhof college, res. herwaard.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BRKap. geoorm Nieuwb OCC Broekland coll.	631	8	0	38	602	8	0	37	572	7	0	37	542	7	0	36	513
BRKap. geoormerkte MBP reserve inz. Nor	747	9	0	38	718	9	0	40	687	9	0	40	656	8	0	39	625
BRKap. geoorm res. Fitness Herlecollege	276	3	0	16	263	3	0	16	250	3	0	16	237	3	0	16	224
BRKap. BreedMaatschVrzMolenb/Broedersch	2.327	29	800	181	2.975	37	1.486	181	4.317	54	0	181	4.190	52	0	181	4.061
BRKap. uitbreid ZMOKBuitenh 2extra lokal	198	2	0	6	194	2	0	6	190	2	0	6	187	2	0	6	183
BRKap. brede school H'hei aanv. krediet	333	4	0	16	321	4	0	16	309	4	0	16	297	4	0	16	285
BRKap. multifunct Accomm Bekkerveld geb.	785	10	0	30	765	10	0	29	745	9	0	29	725	9	0	29	705
BRKap. Fietsenstalling	2.558	32	0	100	2.491	31	0	99	2.423	30	0	98	2.356	29	0	97	2.288
BRKap. Meubilair thuiswerkplekken	980	0	0	0	980	12	0	110	882	11	0	109	784	10	0	108	686
Bestemmingsres. tbv afdekk. kap.lasten	**11.313**	**129**	**800**	**686**	**11.555**	**144**	**1.486**	**793**	**12.392**	**155**	**0**	**787**	**11.760**	**147**	**0**	**781**	**11.126**
Bestemmingsreserves																	
BRes. Behoedzaamheidsreserve OHV	1.000	0	500	500	1.000	0	500	500	1.000	0	500	500	1.000	0	500	500	1.000
BRes. Monumentenbeleid	233	0	0	0	233	0	0	0	233	0	0	0	233	0	0	0	233
BRes. risico's grondexploitaties	5.542	0	0	0	5.542	0	0	0	5.542	0	0	0	5.542	0	0	0	5.542
BRes. Fonds Econom. Structuurversterking	1.586	0	200	200	1.586	0	200	200	1.586	0	200	200	1.586	0	200	200	1.586
BRes. nog uit te voeren werkzaamheden	190	0	0	190	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BRes. buurtactieplan Passart 2009-2014	16	0	0	5	11	0	0	6	5	0	0	5	0	0	0	0	0
BRes. grondexploitatie	84	0	0	0	84	0	0	0	84	0	0	0	84	0	0	0	84
BRes. reeds genomen besluiten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BRes. Sloopfonds	353	0	0	0	353	0	0	0	353	0	0	0	353	0	0	0	353
BRes. ISV-middelen	780	0	0	0	780	0	0	0	780	0	0	0	780	0	0	0	780
BRes. Maankwartier	443	0	0	102	341	0	0	102	239	0	0	102	137	0	0	137	0
BRes. Corona	3.853	0	0	2.000	1.853	0	0	0	1.853	0	0	0	1.853	0	0	0	1.853
BRes. Werksferen bovengrondse vakschool	1.295	0	0	0	1.295	0	0	0	1.295	0	0	0	1.295	0	0	0	1.295
Bestemmingsreserves	**15.374**	**0**	**700**	**2.997**	**13.077**	**0**	**700**	**808**	**12.969**	**0**	**700**	**807**	**12.862**	**0**	**700**	**837**	**12.725**
TOTAAL RESERVES	**35.181**	**129**	**4.450**	**3.683**	**36.076**	**144**	**6.124**	**1.601**	**40.744**	**155**	**13.549**	**1.594**	**52.854**	**147**	**700**	**9.531**	**44.170**

Bedragen x € 1.000

Staat van voorzieningen 2023-2026

	Stand 1/1/2023	Dotatie 2023	Onttrekking 2023	Stand 31/12/2023 1/1/2024	Dotatie 2024	Onttrekking 2024	Stand 31/12/2024 1/1/2025	Dotatie 2025	Onttrekking 2025	Stand 31/12/2025 1/1/2026	Dotatie 2026	Onttrekking 2026	Stand 31/12/2026
Voorziening ter egalisering van kosten													
EVrz. Besloten speelvoorzieningen	130	50	50	130	50	60	120	50	60	110	50	60	100
EVrz. onderhoud verhardingen	186	2.714	2.100	800	2.714	1.600	1.914	2.714	1.600	3.028	2.714	1.600	4.141
EVrz. scoutingaccommodaties	39	0	0	39	0	0	39	0	0	39	0	0	39
EVrz. onderh. civieltechn. kunstwerken	509	150	277	382	150	277	254	150	277	127	150	277	0
EVrz. cluster ambtenarenhuisvesting	351	0	0	351	0	0	351	0	0	351	0	0	351
EVrz. cluster sportgebouwen	477	428	397	508	428	705	232	428	478	183	428	417	194
EVrz. cluster BMV's	240	537	765	12	537	362	188	537	572	153	537	312	378
EVrz. cluster parkeergarage Heerlerheide	4	6	0	10	6	3	13	6	0	19	6	0	25
EVrz. cluster overige gebouwen (met MOP)	843	666	411	1.098	666	345	1.419	666	535	1.551	666	1.309	908
EVrz. Cluster Cultuur	3.103	1.022	1.969	2.157	1.022	510	2.668	1.022	1.029	2.661	1.022	538	3.144
EVrz. Maankwartier onderhoud roltrappen	0	65	63	2	65	39	28	65	28	65	65	58	72
Voorzieningen ter egalisering van kosten	**5.881**	**5.638**	**6.031**	**5.488**	**5.638**	**3.900**	**7.226**	**5.638**	**4.580**	**8.284**	**5.638**	**4.571**	**9.351**
Voorziening tbv art. 44-1d													
Vrz. tbv art.44 1-d spaarvoorz. riool	1.997	2.269	0	4.266	2.269	0	6.535	2.269	0	8.805	2.269	0	11.074
Voorziening tbv art.44-1d	**1.997**	**2.269**	**0**	**4.266**	**2.269**	**0**	**6.535**	**2.269**	**0**	**8.805**	**2.269**	**0**	**11.074**
Voorziening middelen van derden													
VrzMD voortijdig schoolverlaten	343	0	105	237	73	0	311	130	0	441	130	0	572
VrzMD legaat culturele activiteiten	20	0	0	20	0	0	20	0	0	20	0	0	20
VrzMD Promotiefonds markten	20	12	15	16	12	15	13	12	15	9	12	15	6
VrzMD riool	5.055	78	236	4.897	86	270	4.713	-74	270	4.370	-170	270	3.930
VrzMD afval	181	0	0	181	0	0	181	0	0	181	0	0	181
VrzMD PIT	327	0	0	327	0	0	327	0	0	327	0	0	327
VrzMD. Onderhoud nieuw stadskantoor	0	160	159	1	160	159	2	160	159	3	160	159	4
Voorzieningen middelen van derden	**5.946**	**250**	**516**	**5.680**	**332**	**444**	**5.567**	**228**	**444**	**5.352**	**132**	**444**	**5.040**
Vrz. verplichtingen, verliezen en risico's													
VVrz. onderwijshuisvesting	1.446	0	0	1.446	0	0	1.446	0	0	1.446	0	0	1.446
RVrz. Pensioenen wethouders	3.273	116	0	3.389	116	0	3.505	116	0	3.621	116	0	3.737
RVrz. Schaesbergerveld BV	126	0	0	126	0	0	126	0	0	126	0	0	126
VVrz. Reorganisatie	860	0	15	845	0	22	822	0	22	800	0	7	792
VVrz. Maankwartier	221	0	221	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vrz. verplichtingen, verliezen en risico's	**5.926**	**116**	**236**	**5.806**	**116**	**22**	**5.900**	**116**	**22**	**5.993**	**116**	**7**	**6.102**
TOTAAL VOORZIENINGEN	**19.750**	**8.273**	**6.783**	**21.240**	**8.355**	**4.366**	**25.229**	**8.251**	**5.046**	**28.434**	**8.155**	**5.023**	**31.566**

Bedragen x € 1.000

4.5 Financiële status en weerbaarheid

Het is van belang inzicht te hebben in de financiële status (hoe financieel gezond is de gemeente) en de financiële weerbaarheid (welke mogelijkheden zijn er in financieel moeilijke tijden). Deze paragraaf geeft door middel van indicatoren inzicht (een indicatie) in de financiële status en weerbaarheid. Het is een set van indicatoren en normen, die door een landelijke werkgroep van grote gemeenten, onder voorzitterschap van de gemeente Heerlen, zijn samengesteld. Deze stresstest is onder andere gepresenteerd aan de Raad voor de Financiële Verhoudingen (RfV) en wordt landelijk gebruikt.

De financiële status en weerbaarheid laat in één overzicht de financiële gezondheid van de gemeente zien: "zo staat de gemeente er financieel voor". Het gaat om de financiële status en weerbaarheid op een bepaald meetmoment. Het is een thermometer, die meerdere keren per jaar wordt gebruikt (begroting, jaarrekening) en hierdoor een trend (een ontwikkeling) aangeeft. Sommige indicatoren zijn alleen begrotingsindicatoren, andere zowel begrotings- als jaarrekeningindicatoren. Het meest actuele cijfer wordt weergegeven. Het is een technische analyse, waarbij verdere uitleg bij de cijfers noodzakelijk kan zijn. De resultaten van de test staan in de vorm van een dashboard in onderstaande tabel.

Indicatorgroep	Indicator	Voldoende	Attentie/kwetsbaar	Kwetsbaar
1. Schuldpositie (vreemd vermogen)	1.1 Schuldratio			
	1.2 Netto schuld / exploitatie (netto schuldquote)			
	1.3 Netto schuld per inwoner			
	1.4 Schuldevolutie			
	1.5 Netto rentelasten / exploitatie			
	1.6 Omslagrente - werkelijke rente			
2. Reservepositie (eigen vermogen)	2.1 Ratio weerstandsvermogen			
	2.2 Mogelijkheden om beschikbare weerstandscapaciteit te verbeteren			
3. Grondexploitaties	3.1 Afhankelijkheid van grondexploitatie voor sluitende begroting			
	3.2 Winstverwachting grondexploitaties (meerjarig)			
	3.3 Algemene reserve grondbedrijf en risicoreserve grondbedrijf versus risico's			
	3.4 Toekomstig nog te realiseren baten en lasten in relatie tot de BIE (Bouwgrond In Exploitatie)			
4. Leningen, garantstellingen en waarborgen	4.1 Zekerheden leningen, garantstellingen en waarborgen			
5. Meerjarig onderhoud kapitaalgoederen	5.1 Toereikendheid onderhoudsbudgetten, incl. vervangingsinvesteringen			
6. Lokale lasten	6.1 Kostendekkendheid leges			
	6.2 Derving OZB i.v.m. leegstand			
	6.3 Lokale lastendruk			
7. Meerjarig financieel evenwicht	7.1 Ombuigingen, taakstellingen			
	7.2 Verhouding Structurele / Incidentele baten en lasten			
	7.3 Meerjarig sluitende begroting			

1. Schuldpositie, vreemd vermogen

1.1 Schuldratio

De schuldratio geeft aan welk aandeel van de bezittingen belast is met schulden. Deze ratio is de som van de kortlopende en de langlopende schulden (excl. voorzieningen, die tot het eigen vermogen worden gerekend) gedeeld door het balanstotaal. Hoe lager de uitkomst, hoe gunstiger dit is. We financieren dan immers meer met eigen vermogen. Een factor van 80% of hoger wordt door de VNG gezien als een hoge mate van financiering met vreemd vermogen. Heerlen heeft een resultaat van 114,9% en dat betekent: kwetsbaar.

1.2 Netto schuldquote (netto schuld/ exploitatiebaten voor bestemming)

De schuld als aandeel van de baten voor bestemming is een indicator om de hoogte van de schulden van een gemeente te beoordelen. De hoogte van de baten bepaalt namelijk in belangrijke mate hoeveel schuld een gemeente kan dragen. De schuld als aandeel van de exploitatie is de som van de kort- en langlopende schulden en de crediteurenvorderingen (totaal de bruto schulden) minus de debiteurenvorderingen, de liquide middelen en langlopende uitzettingen gedeeld door de totale baten (voor bestemming). De VNG geeft aan dat bij een resultaat van meer dan 90% voorzichtigheid is geboden. Heerlen heeft een verhouding van 96,8% en scoort daarmee:attentie.

1.3 Netto schuld per inwoner

Deze indicator is de hiervoor beschreven netto schuld gedeeld door het aantal inwoners. Het gemiddelde in Nederland is € 1.970 (www.waarstaatjegemeente.nl; 2017). Binnen een afwijking van 20% van dit gemiddelde is de score attentie, daarbuiten voldoende (-20%, < € 1.576) of kwetsbaar (+20%, > € 2.364). Heerlen heeft een schuld per inwoner van € 5.000 (prognose 2023) en scoort daarmee: kwetsbaar.

1.4 Schuldevolutie

Deze indicator geeft de ontwikkeling van de schuld aan. De score geeft aan 26% en is daarmee kwetsbaar.

1.5 Netto rentelasten/ exploitatie

Dit is het aandeel van de externe rentelasten (incl. financial lease) in de exploitatie. De indicator geeft aan welk deel van de exploitatie gebonden is aan het betalen van rente. Deze indicator bedraagt -0,83%. De score is daarmee: voldoende.

1.6 Omslagrente <> Werkelijke rente

De omslagrente wordt bij de begroting berekend door de werkelijk aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond. De totale toe te rekenen rente is lager dan de omgeslagen rente. Daarmee is deze score: voldoende.

2. Reservepositie, eigen vermogen

2.1 Ratio weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan, waarin de gemeente in staat is om risico's op te vangen zonder dat het beleid moet worden gewijzigd. Het geeft inzicht in de robuustheid van de financiële positie van de gemeente. De score ligt op 0,84 (zie paragraaf risico's en weerstandsvermogen) en dit betekent: attentie (norm volgens nota risico's en weerstandsvermogen).

2.2 Mogelijkheden om beschikbare weerstandscapaciteit te verbeteren

De algemene reserve vormt ons directe weerstandsvermogen, bedoeld om risico's af te dekken. Daarnaast kan sprake zijn van indirect weerstandsvermogen (post onvoorzien, onbenutte belastingcapaciteit en bestemmingsreserves die niet worden gebruikt ter dekking van kapitaallasten van investeringen). Deze posten kunnen worden gebruikt om de weerstandscapaciteit te verbeteren.

De gemeente heeft beperkte mogelijkheden. Daarmee zitten we aan het verbeteren van de ratio met 0,83, waardoor de score attentie is.

3. Grondexploitatie

3.1 Afhankelijkheid grondexploitatie voor sluitende begroting

Zodra in de meerjarenbegroting rekening wordt gehouden met winsten vanuit de grondexploitatie, ontstaat druk op exploitaties om deze winsten daadwerkelijk te realiseren. Geen realisatie betekent immers onmiddellijk een dekkingsprobleem. Lagere grondverkopen hebben dan direct effect op de reguliere exploitatie. In de meerjarenbegroting van onze gemeente zijn dergelijke winsten niet ingeboekt, zodat de score voldoende is.

3.2 Winstverwachting grondexploitaties

Op het moment dat er positieve resultaten uit de grondexploitaties worden gerealiseerd heeft de gemeente middelen die kunnen worden ingezet of gespaard voor moeilijke tijden. De meerjarige winstverwachting van de grondexploitaties is positief, zodat de gemeente op deze indicator 'voldoende' scoort.

3.3 Algemene reserve grondbedrijf en risicoreserve grondbedrijf versus risico's

De AR van het grondbedrijf en de bestemmingsreserve ter afdekking van algemene risico's binnen de grondexploitatie(s) zijn reserves om risico's binnen het grondbedrijf op te vangen. Deze reserves moeten van zodanige omvang zijn dat alle risico's kunnen worden opgevangen. De reserves zijn groot genoeg om alle risico's op te vangen, waardoor de score 'voldoende' is.

3.4 Toekomstige nog te realiseren baten en lasten in relatie tot de bouwgrond in exploitatie

Deze indicator geeft aan wat nog aan kosten en opbrengsten moet worden gerealiseerd in relatie tot de actuele boekwaarde van de BIE (Bouwgrond In Exploitatie). Als dit te hoog is, dan geeft dit aan dat er nog veel te verrichten inspanningen zijn met mogelijke risico's. De waarde van de post BIE is in Heerlen € 8.845.919 positief is en de nog te realiseren kosten en opbrengsten hoger. De score is: attentie.

4. Uitstaande leningen, garantstellingen en waarborgen

4.1 Zekerheden leningen, garantstellingen en waarborgen

Een gemeente loopt mogelijk risico's bij het uitzetten van leningen, het geven van garanties of waarborgen. Het risico vermindert als zekerheden zijn gesteld, zoals het 1e recht van hypotheek, een bankgarantie of als een lening uitstaat bij partijen met een hoge kredietwaardigheid. Het resultaat is dat voor 99,27% zekerheden zijn gesteld en dat betekent: voldoende.

5. Meerjarig onderhoud kapitaalgoederen

5.1 Toereikendheid onderhoudsbudgetten

Wij zijn verantwoordelijk voor het onderhoud aan de kapitaalgoederen binnen onze gemeente. Veelal betreft dit kapitaalgoederen in de openbare ruimte zoals wegen, groen en civieltechnische kunstwerken. Gekeken is of de budgetten toereikend zijn om het normniveau van een 6 te waarborgen (indien de kwaliteit zakt onder de 6 is sprake van kapitaalvernietiging met op termijn extra kosten). Op dit moment is geen extra budget benodigd om dit normniveau te halen of te behouden. De score is: voldoende.

6. Lokale lasten

6.1 Kostendekkendheid leges

Deze indicator geeft aan in hoeverre bij de leges de lasten worden gedekt door de baten (baten/lasten). Als de kostendekkendheid lager is dan 100% (maximum), is er mogelijk ruimte om meer baten te realiseren. De kostendekkendheid bij de algemene dienstverlening is 99%, bij de

omgevingsvergunningen is 80% en bij de Europese Dienstenrichtlijn 23%. Er is slechts beperkt ruimte voor het verhogen van de baten. De score is: attentie

6.2 Inkomstenderving ozb door leegstand niet-woningen
Leegstand kost de gemeente geld. Er bestaat een directe relatie tussen de opbrengst ozb-gebruikers niet woningen en leegstand. De gemeente Heerlen heeft een inkomstenderving van circa 4,48% van de totale opbrengst ozb niet woningen, waardoor de score is: attentie.

6.3 Lokale lastendruk
De lokale lastendruk is de druk van de lasten van rioolheffing, afvalstoffenheffing en ozb. Het gemiddelde van Nederland (huishouden met eigen woning) is € 904. Binnen een afwijking van 5% van dit gemiddelde is de score attentie, daarbuiten voldoende (-5%) of kwetsbaar (+5%). Heerlen heeft een lokale lastendruk van € 844,16 en dat betekent: voldoende.

7. Financieel evenwicht in de begroting
7.1 Ombuigingen, taakstellingen
Geen openstaande taakstellingen of ombuigingen. Deze score betekent: voldoende.

7.2 Verhouding structurele lasten en structurele baten
Een begroting moet materieel in evenwicht zijn. Dit betekent dat de structurele lasten moeten worden afgedekt door structurele baten (baten/lasten). Meerjarig zijn de structurele lasten voor meer dan 100% afgedekt door structurele baten. De score voor Heerlen is: voldoende.

7.3 Sluitende begroting
Het gaat hierbij om formeel evenwicht (de lasten en baten zijn in evenwicht). De meerjarige begroting is sluitend. De score geeft aan: voldoende.

4.6 Bijlage baten en lasten per taakveld 2023

Programma 0: BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2023		
		Baten	Lasten	Saldo
0.1	Bestuur	0	-5.226	-5.226
0.2	Burgerzaken	1.378	-3.457	-2.079
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	873	-2.954	-2.082
0.4	Overhead	9.237	-50.886	-41.649
0.5	Treasury	7.820	-6.529	1.291
0.61	OZB woningen	14.383	-619	13.764
0.62	OZB niet-woningen	12.377	-435	11.942
0.63	Parkeerbelasting	1.476	-112	1.364
0.64	Belastingen overig	741	-199	542
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	296.644	0	296.644
0.8	Overige baten en lasten	0	-4.228	-4.228
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)			0
0.10	Mutaties reserves	3.683	-4.579	-896
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten			0
Totaal programma 0: BESTUUR EN ONDERSTEUNING		**348.613**	**-79.225**	**269.387**

Bedragen x € 1.000

Programma 1: VEILIGHEID

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2023		
		Baten	Lasten	Saldo
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	0	-7.014	-7.014
1.2	Openbare orde en Veiligheid	26	-7.369	-7.343
Totaal programma 1: VEILIGHEID		**26**	**-14.383**	**-14.357**

Bedragen x € 1.000

Programma 2: VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2023		
		Baten	Lasten	Saldo
2.1	Verkeer en vervoer	1.213	-14.035	-12.821
2.2	Parkeren	228	-485	-257
Totaal programma 2: VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT		**1.442**	**-14.520**	**-13.078**

Bedragen x € 1.000

Programma 3: ECONOMIE

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2023		
		Baten	Lasten	Saldo
3.1	Economische ontwikkeling	0	-1.536	-1.536
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	-287	-287
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	548	-4.157	-3.608
3.4	Economische promotie	343	-1.074	-731
Totaal programma 3: ECONOMIE		**891**	**-7.053**	**-6.162**

Bedragen x € 1.000

Programma 4: ONDERWIJS

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2023		
		Baten	Lasten	Saldo
4.1	Openbaar basisonderwijs	0	-167	-167
4.2	Onderwijshuisvesting	556	-10.751	-10.195
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	6.525	-9.662	-3.137
Totaal programma 4: ONDERWIJS		**7.082**	**-20.580**	**-13.498**

Bedragen x € 1.000

Programma 5: SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2023		
		Baten	Lasten	Saldo
5.1	Sportbeleid en activering	0	-785	-785
5.2	Sportaccommodaties	2.731	-7.510	-4.779
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	-13.371	-13.371
5.4	Musea	626	-3.391	-2.765
5.5	Cultureel erfgoed	1.045	-6.201	-5.155
5.6	Media	0	-203	-203
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	36	-7.394	-7.357
Totaal programma 5: SPORT, CULTUUR EN RECREATIE		**4.439**	**-38.856**	**-34.417**

Bedragen x € 1.000

Programma 6: SOCIAAL DOMEIN

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2023		
		Baten	Lasten	Saldo
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	224	-5.691	-5.467
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	-677	-677
6.3	Inkomensregelingen	61.348	-71.206	-9.858
6.4	WSW en beschut werk	0	-28.073	-28.073
6.5	Arbeidsparticipatie	49	-9.647	-9.598
6.6	Maatwerk-voorzieningen (WMO)	29	-4.803	-4.774
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	626	-39.470	-38.844
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	475	-45.212	-44.737
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	1.713	-28.486	-26.773
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	-6.762	-6.762
Totaal programma 6: SOCIAAL DOMEIN		**64.464**	**-240.027**	**-175.563**

Bedragen x € 1.000

Programma 7: VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2023		
		Baten	Lasten	Saldo
7.1	Volksgezondheid	0	-5.965	-5.965
7.2	Riolering	9.670	-8.055	1.615
7.3	Afval	12.639	-9.702	2.937
7.4	Milieubeheer	13	-3.087	-3.074
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	473	-838	-365
Totaal programma 7: VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU		**22.795**	**-27.647**	**-4.852**

Bedragen x € 1.000

Programma 8: VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2023		
		Baten	Lasten	Saldo
8.1	Ruimtelijke ordening	390	-5.546	-5.156
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	37	-329	-292
8.3	Wonen en bouwen	2.080	-4.092	-2.012
Totaal programma 8: VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING		**2.507**	**-9.966**	**-7.460**

Bedragen x € 1.000

4.7 Bijlage meerjarig overzicht baten en lasten per taakveld 2023-2026

Programma 0: BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2021			Bijgest. begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenraming 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0.1	Bestuur	88	-9.043	-8.956	3	-5.099	-5.096	0	-5.226	-5.226	0	-5.168	-5.168	0	-5.196	-5.196	0	-5.223	-5.223
0.2	Burgerzaken	1.548	-2.861	-1.313	1.311	-2.832	-1.521	1.378	-3.457	-2.079	1.460	-3.428	-1.968	1.460	-3.507	-2.047	1.460	-3.505	-2.044
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.005	-2.443	-1.438	853	-2.481	-1.628	873	-2.954	-2.082	873	-2.851	-1.978	871	-2.730	-1.858	871	-2.727	-1.855
0.4	Overhead	10.670	-52.839	-42.170	9.063	-54.021	-44.958	9.237	-50.886	-41.649	9.406	-50.787,700	-41.381,992	9.421	-50.570	-41.149	9.406	-50.192	-40.786
0.5	Treasury	6.559	-4.457	2.102	5.715	-6.912	-1.197	7.820	-6.529	1.291	8.580	-6.599	1.982	8.713	-6.746	1.966	8.815	-6.827	1.988
0.61	OZB woningen	13.862	-466	13.396	14.158	-519	13.638	14.383	-619	13.764	14.383	-577	13.806	14.383	-588	13.795	14.383	-601	13.782
0.62	OZB niet-woningen	11.823	-328	11.495	12.184	-365	11.818	12.377	-435	11.942	12.377	-406	11.971	12.377	-414	11.964	12.377	-423	11.954
0.63	Parkeerbelasting	911	-86	825	2.077	-94	1.983	1.476	-112	1.364	1.476	-105	1.371	1.476	-107	1.369	1.476	-109	1.367
0.64	Belastingen overig	794	-515	279	841	-194	647	741	-199	542	741	-197	544	741	-198	543	741	-198	543
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	283.224	0	283.224	278.408	0	278.408	296.644	0	296.644	307.851	0	307.851	315.135	0	315.135	299.238	0	299.238
0.8	Overige baten en lasten	0	-1.999	-1.999	-1.658	-1.806	-3.464	0	-4.228	-4.228	0	-6.883	-6.883	0	-11.436	-11.436	1.800	-13.842	-12.042
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)			0			0			0			0			0			0
0.10	Mutaties reserves	9.085	-8.178	908	10.109	-2.600	7.509	3.683	-4.579	-896	1.601	-6.268	-4.667	1.605	-13.704	-12.099	9.542	-847	8.695
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	-17.057	-17.057	28.960	-28.960	0			0			0			0			0
Totaal programma 0: BESTUUR EN ONDERSTEUNING		**339.569**	**-100.272**	**239.296**	**362.023**	**-105.884**	**256.139**	**348.613**	**-79.225**	**269.387**	**358.749**	**-83.269**	**275.479**	**366.183**	**-95.196**	**270.987**	**360.111**	**-84.494**	**275.616**

Bedragen x € 1.000

Programma 1: VEILIGHEID

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2021			Bijgest. begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenraming 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	44	-6.713	-6.669	0	-6.837	-6.837	0	-7.014	-7.014	0	-7.251	-7.251	0	-7.285	-7.285	0	-7.420	-7.420
1.2	Openbare orde en Veiligheid	595	-6.541	-5.945	46	-7.305	-7.260	26	-7.369	-7.343	26	-7.568	-7.542	26	-7.531	-7.505	26	-7.198	-7.172
Totaal programma 1: VEILIGHEID		**639**	**-13.254**	**-12.615**	**46**	**-14.142**	**-14.096**	**26**	**-14.383**	**-14.357**	**26**	**-14.820**	**-14.794**	**26**	**-14.816**	**-14.790**	**26**	**-14.617**	**-14.592**

Bedragen x € 1.000

Programma 2: VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2021			Bijgest. begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenraming 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
2.1	Verkeer en vervoer	174	-11.096	-10.922	1.281	-12.458	-11.177	1.213	-14.035	-12.821	1.213	-14.295	-13.081	1.213	-14.932	-13.719	1.213	-15.504	-14.290
2.2	Parkeren	235	-539	-304	223	-525	-302	228	-485	-257	228	-475	-246	228	-473	-244	228	-468	-240
Totaal programma 2: VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT		**410**	**-11.636**	**-11.226**	**1.504**	**-12.983**	**-11.479**	**1.442**	**-14.520**	**-13.078**	**1.442**	**-14.769**	**-13.328**	**1.442**	**-15.405**	**-13.963**	**1.442**	**-15.972**	**-14.530**

Bedragen x € 1.000

Programma 3: ECONOMIE

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2021			Bijgest. begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenraming 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
3.1	Economische ontwikkeling	0	-2.288	-2.288	0	-3.126	-3.126	0	-1.536	-1.536	0	-1.524	-1.524	0	-1.513	-1.513	0	-1.512	-1.512
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	-262	-262	0	-271	-271	0	-287	-287	0	-284	-284	0	-281	-281	0	-281	-281
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	771	-5.533	-4.762	1.179	-4.540	-3.360	548	-4.157	-3.608	548	-4.199	-3.651	548	-4.193	-3.645	548	-4.193	-3.644
3.4	Economische promotie	256	-476	-220	317	-981	-664	343	-1.074	-731	343	-1.066	-724	343	-1.060	-717	343	-1.059	-716
Totaal programma 3: ECONOMIE		**1.027**	**-8.559**	**-7.532**	**1.496**	**-8.917**	**-7.421**	**891**	**-7.053**	**-6.162**	**891**	**-7.074**	**-6.183**	**891**	**-7.048**	**-6.157**	**891**	**-7.045**	**-6.154**

Bedragen x € 1.000

Programma 4: ONDERWIJS

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2021			Bijgest. begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenraming 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
4.1	Openbaar basisonderwijs	0	-18	-18	0	-18	-18	0	-167	-167	0	-340	-340	0	-339	-339	0	-339	-339
4.2	Onderwijshuisvesting	1.738	-9.013	-7.275	597	-9.382	-8.785	556	-10.751	-10.195	556	-12.330	-11.773	550	-11.504	-10.953	550	-11.386	-10.836
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	12.094	-14.039	-1.946	12.784	-14.889	-2.105	6.525	-9.662	-3.137	5.860	-9.311	-3.451	5.134	-8.434	-3.300	5.134	-8.506	-3.372
Totaal programma 4: ONDERWIJS		**13.831**	**-23.070**	**-9.239**	**13.381**	**-24.290**	**-10.908**	**7.082**	**-20.580**	**-13.498**	**6.416**	**-21.981**	**-15.564**	**5.684**	**-20.277**	**-14.593**	**5.684**	**-20.231**	**-14.547**

Bedragen x € 1.000

Programma 5: SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2021			Bijgest. begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenraming 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
5.1	Sportbeleid en activering	249	-845	-597	50	-724	-674	0	-785	-785	0	-784	-784	0	-782	-782	0	-782	-782
5.2	Sportaccommodaties	2.326	-5.715	-3.389	2.073	-5.779	-3.706	2.731	-7.510	-4.779	2.905	-7.813	-4.909	2.905	-7.703	-4.799	2.905	-8.128	-5.223
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	-12.950	-12.950	0	-12.597	-12.597	0	-13.371	-13.371	0	-13.401	-13.401	0	-13.400	-13.400	0	-13.400	-13.400
5.4	Musea	866	-3.100	-2.234	693	-2.837	-2.144	626	-3.391	-2.765	626	-3.402	-2.776	626	-3.414	-2.788	626	-3.426	-2.800
5.5	Cultureel erfgoed	339	-4.631	-4.292	1.242	-5.617	-4.375	1.045	-6.201	-5.155	1.289	-6.056	-4.767	1.280	-6.089	-4.809	1.280	-6.111	-4.831
5.6	Media	0	-159	-159	0	-203	-203	0	-203	-203	0	-203	-203	0	-203	-203	0	-203	-203
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	157	-5.623	-5.466	36	-6.737	-6.701	36	-7.394	-7.357	36	-7.323	-7.287	36	-7.376	-7.340	36	-7.415	-7.378
Totaal programma 5: SPORT, CULTUUR EN RECREATIE		**3.937**	**-33.023**	**-29.087**	**4.093**	**-34.494**	**-30.400**	**4.439**	**-38.856**	**-34.417**	**4.856**	**-38.982**	**-34.126**	**4.846**	**-38.968**	**-34.122**	**4.846**	**-39.465**	**-34.619**

Bedragen x € 1.000

Programma 6: SOCIAAL DOMEIN

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2021			Bijgest. begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenraming 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	553	-5.650	-5.097	902	-6.529	-5.627	224	-5.691	-5.467	224	-5.679	-5.455	224	-5.668	-5.444	224	-5.678	-5.454
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	-513	-513	0	-547	-547	0	-677	-677	0	-678	-678	0	-683	-683	0	-691	-691
6.3	Inkomensregelingen	70.287	-74.049	-3.762	68.457	-78.240	-9.783	61.348	-71.206	-9.858	61.348	-71.163	-9.814	61.348	-71.123	-9.774	61.348	-71.118	-9.770
6.4	WSW en beschut werk	1.295	-29.282	-27.987	0	-29.528	-29.528	0	-28.073	-28.073	0	-27.000	-27.000	0	-25.843	-25.843	0	-25.492	-25.492
6.5	Arbeidsparticipatie	2.458	-13.768	-11.311	702	-8.221	-7.520	49	-9.647	-9.598	21	-9.567	-9.545	21	-9.538	-9.517	21	-9.535	-9.514
6.6	Maatwerk-voorzieningen (WMO)	30	-4.374	-4.344	49	-4.555	-4.506	29	-4.803	-4.774	29	-4.756	-4.727	29	-4.737	-4.707	29	-4.734	-4.705
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	585	-36.270	-35.685	834	-36.943	-36.109	626	-39.470	-38.844	626	-40.513	-39.887	1.299	-41.697	-40.398	1.319	-42.816	-41.497
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	711	-42.530	-41.818	471	-40.817	-40.346	475	-45.212	-44.737	270	-45.365	-45.095	270	-43.050	-42.780	270	-44.652	-44.382
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	1.810	-27.017	-25.207	1.713	-27.018	-25.305	1.713	-28.486	-26.773	1.713	-29.373	-27.661	1.713	-29.689	-27.976	1.713	-29.997	-28.284
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	276	-5.599	-5.323	0	-5.793	-5.793	0	-6.762	-6.762	11	-7.036	-7.025	0	-7.017	-7.017	0	-6.894	-6.894
Totaal programma 6: SOCIAAL DOMEIN		**78.004**	**-239.053**	**-161.048**	**73.128**	**-238.192**	**-165.064**	**64.464**	**-240.027**	**-175.563**	**64.243**	**-241.129**	**-176.886**	**64.905**	**-239.045**	**-174.140**	**64.925**	**-241.608**	**-176.683**

Bedragen x € 1.000

Programma 7: VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2021			Bijgest. begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenraming 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
7.1	Volksgezondheid	127	-4.996	-4.869	24	-5.763	-5.739	0	-5.965	-5.965	0	-6.026	-6.026	0	-6.052	-6.052	0	-6.121	-6.121
7.2	Riolering	9.249	-7.440	1.808	9.224	-7.505	1.719	9.670	-8.055	1.615	9.703	-8.191	1.512	9.703	-8.184	1.519	9.703	-8.188	1.514
7.3	Afval	11.515	-8.824	2.691	12.148	-9.272	2.876	12.639	-9.702	2.937	12.639	-9.674	2.964	12.639	-9.682	2.957	12.639	-9.690	2.948
7.4	Milieubeheer	459	-3.287	-2.828	417	-4.375	-3.958	13	-3.087	-3.074	13	-3.087	-3.074	13	-3.088	-3.074	13	-3.085	-3.072
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	546	-611	-65	438	-725	-288	473	-838	-365	473	-831	-358	473	-827	-353	473	-825	-352
Totaal programma 7: VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU		**21.897**	**-25.158**	**-3.262**	**22.251**	**-27.640**	**-5.390**	**22.795**	**-27.647**	**-4.852**	**22.828**	**-27.810**	**-4.982**	**22.828**	**-27.832**	**-5.004**	**22.828**	**-27.910**	**-5.082**

Bedragen x € 1.000

Programma 8: VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2021			Bijgest. begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenraming 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
8.1	Ruimtelijke ordening	1.976	-6.501	-4.524	876	-9.819	-8.943	390	-5.546	-5.156	390	-5.813	-5.424	390	-5.713	-5.323	390	-7.003	-6.613
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	5.789	-5.859	-70	37	-326	-289	37	-329	-292	37	-326	-289	37	-324	-287	37	-323	-286
8.3	Wonen en bouwen	2.087	-2.781	-694	1.578	-3.726	-2.148	2.080	-4.092	-2.012	1.580	-4.082	-2.502	1.580	-4.075	-2.495	1.580	-4.091	-2.511
Totaal programma 8: VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING		**9.852**	**-15.140**	**-5.288**	**2.491**	**-13.871**	**-11.380**	**2.507**	**-9.966**	**-7.460**	**2.007**	**-10.222**	**-8.215**	**2.007**	**-10.112**	**-8.105**	**2.007**	**-11.417**	**-9.410**

Bedragen x € 1.000

4.8 Bijlage berekening rentepercentage GREX

	Rentebedrag	Rente %
Rente vaste schulden over 2023	4.317.768	1,31%
Rente kasgeldleningen per 1-1-2023	375.000	0,75%
Totaal	**4.692.768**	

	Balansbedrag
Voorzieningen	19.207.000
LVV	328.792.000
Kasgeld	50.000.000
Overige kortlopende schulden	54.612.000
Overlopende passiva	54.505.000
afrondingsverschil	16.000
Totaal Vreemd vermogen	**507.132.000**
Eigen vermogen	31.505.000
Balanstotaal	**538.637.000**
Gemiddelde rente over VV	**1,24%**
Rentetarief van de GREX	**1,17%**
Rentetarief van de GREX afgerond	**1,25%**

